

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**GENÇ YETİŞKİNLERİN ALGILADIKLARI EBEVEYN İLİŞKİLERİ
TARZLARININ VE BAĞLANMA STİLLERİNİN ROMANTİK
İLİŞKİLERDEKİ ÖZNEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİ
YORDAMADAKİ ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

HAZIRLAYAN

ÇİĞDEM BİNGÖL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA – 2023

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**GENÇ YETİŞKİNLERİN ALGILADIKLARI EBEVEYN İLİŞKİLERİ
TARZLARININ VE BAĞLANMA STİLLERİNİN ROMANTİK
İLİŞKİLERDEKİ ÖZNEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİ
YORDAMADAKİ ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

HAZIRLAYAN

ÇİĞDEM BİNGÖL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ NAZİFE ÜZBE ATALAY

ANKARA – 2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Çiğdem Bingöl tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir

Tez Savunma Tarihi:02 / 06 / 2023

Tez Adı: Genç Yetişkinlerin Algıladıkları Ebeveyn İlişkileri Tarzlarının ve Bağlanma Stilllerinin Romantik İlişkilerdeki Öznel İyi Oluş Düzeylerini Yordamadaki Rolünün İncelenmesi

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı - Soyadı, Kurumu)

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Nazife Üzbe Atalay, Başkent Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Tansu Mutlu Çaykuş, Ankara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Kızıl Aslan, Başkent Üniversitesi

ONAY

Prof. Dr. Servet Özdemir

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Tarih: /   /

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 30 /06 /2023

Öğrencinin Adı, Soyadı: Çiğdem BİNGÖL

Öğrencinin Numarası: 22010003

Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Programı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Nazife ÜZBE ATALAY

Tez Başlığı: Genç Yetişkinlerin Algıladıkları Ebeveyn İlişkileri Tarzlarının ve Bağlanma Stillерinin Romantik İlişkilerdeki Öznel İyi Oluş Düzeylerini Yordamadaki Rolünün İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 115 sayfalık kısmına ilişkin, 30/06/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından TURNITIN adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %10'dır. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
- 3.Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 03 / 07 / 2023

Öğrenci Danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Nazife Üzbe Atalay

İmza

KENDİMİ KEŞFETME YOLCULUĞUMA...

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bilgi ve deneyimleriyle yolumu aydınlatan ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Nazife ÜZBE ATALAY'a,

Değerli görüşleri, öneri ve destekleri ile tez çalışmamın geliştirilmesine önemli katkılar sunan tez komite üyeleri sayın Dr. Öğr. Üyesi Tansu MUTLU ÇAYKUŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KIZIL ASLAN'a,

Sayesinde Başkent Üniversitesi'nde eğitim hayatıma devam etme kararı aldığım, lisans yaşamım boyunca değerli katkılar sunan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Figen ÇOK'a,

En zorlu günlerde anlayışı ve enerjisi ile yanımda olan canım çalışma arkadaşlarım Ayşe BAŞSOY ÇALIŞKAN ve Pınar EMRE HAKVERDİ'ye,

Her zaman yanımda olarak desteklerini eksik etmeyen çok sevdiğim canım teyzelerim Serap BİÇER, Deniz AKTAŞ ve ailelerine,

Süreç boyunca desteğini esirgemeyen ve sevgisiyle beni güçlendiren canım hayat arkadaşım Yiğit BİNGÖL'e ve başta sevgili annem Ayşegül BİNGÖL ve ananemiz Asiye BİNGÖL olmak üzere TÜRKEŞ, PEKKAYNAK VE EKMEKÇİ ailelerine,

Her zaman arkamda olduğunu hissettiğim, öğretileriyle hayatıma yön veren ve emeklerini asla ödeyemeyeceğim babam Yaşar DELİBAŞ'a, sabrı ve sevgisiyle beni büyüten kıymetli annem Mehtap DELİBAŞ'a, ancak en çok da beni ben yapan, hayatımdaki ışığım, yol göstericim canım ablam Meltem DELİBAŞ'a ve çok sevgili eşi Ous HAİDAR'a,

Bu süreçte yitirdiğim ancak her zaman gülümseyerek hatırlayacağım sevgili ananem Nebahat GÜRBÜZ'e

Çok teşekkür ederim...

ÇİĞDEM BİNGÖL
Ankara, 2023

ÖZET

Çiğdem BİNGÖL

Genç Yetişkinlerin Algıladıkları Ebeveyn İlişkileri Tarzlarının ve Bağlanma Stillерinin Romantik İlişkilerdeki Öznel İyi Oluş Düzeylerini Yordamadaki Rolünün İncelenmesi

Başkent Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı

2023

Bu araştırmanın amacı; 18-35 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tarzlarının ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilerde öznel iyi oluşu yordama düzeyinin incelenmesidir. Araştırma, 125 erkek, 225 kadın olmak üzere toplamda 350 genç yetişkinle yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-1) ve Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluş Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Ayrıca katılımcıların demografik bilgilerine ulaşmak amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkilerde öznel iyi oluş düzeyi demografik değişkenler kapsamında incelendiğinde; romantik ilişkilerde öznel iyi oluş düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı; 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların ise daha yüksek düzeyde romantik ilişkilerde öznel iyi oluş düzeyine sahip oldukları sonucu elde edilmiştir. Bağımlı değişkenin alt boyutlarına bakıldığında, evli olan katılımcıların ilişki doyumlarının daha yüksek olduğu ve eğitim düzeyi lise olan katılımcıların aileye olmaya karar vermede daha fazla güçlük yaşadıkları saptanmıştır. İlişki süresi değişkeni kapsamında, ilişki süresi 0-12 ay olan katılımcıların daha güçlü bir partner iletişimine sahip oldukları; ayrıca baba eğitim düzeyinin bağımlı değişken ile anlamlı olarak farklılaşmadığı, anne eğitim düzeyinin ise katılımcıların partnerlerine zaman ayırma düzeylerine etki ettiği belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, katılımcıların annenin babaya karşı ilgisiz olduğuna dair sahip olunan algının ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilerde öznel iyi oluş düzeylerini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Bulgular alanyazın ışığında tartışılmış ve ileride yapılacak çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş, Genç Yetişkinler, Algılanan Ebeveyn İlişkisi, Bağlanma Stilleri.

ABSTRACT

Çiğdem BİNGÖL

Investigating the Role of Perceived Parental Relationship Styles and Attachment Styles of Young Adults in Predicting Subjective Well-being Levels in Romantic Relationships

**Başkent University
Institute of Educational Sciences
Department of Educational Science
Guidance and Psychological Counseling Master Program**

2023

The purpose of this study is to investigate the levels of perceived parental relationship styles and attachment styles among young adults aged 18-35 and their prediction of subjective well-being in romantic relationships. The research was conducted with a total of 350 young adults, consisting of 125 males and 225 females. Data for the study were obtained using the Perceived Parental Relationship Scale, the Experiences in Close Relationships Inventory (ECRI-1), and the Subjective Well-Being in Romantic Relationships Scale. Additionally, a personal information form was used to collect demographic information from the participants. When examining the dependent variable of subjective well-being in romantic relationships in terms of demographic variables, it was found that the level of subjective well-being in romantic relationships did not differ significantly by gender, but participants between the ages of 26-35 had higher levels of subjective well-being in romantic relationships. Regarding the sub-dimensions of the dependent variable, it was found that married participants had higher relationship satisfaction, and participants with a high school education experienced more difficulties in deciding to form a family. Concerning the variable of relationship duration, participants with a relationship duration of 0-12 months had stronger partner communication. Additionally, the father's education level did not significantly differ in relation to the dependent variable, while the mother's education level was found to influence the participants' levels of allocating time to their partners. According

to the results of the regression analysis, participants' perceptions of maternal indifference towards paternal care and attachment styles significantly predicted their levels of subjective well-being in romantic relationships. The findings were discussed in light of the literature, and recommendations for future studies were provided.

Keywords: Subjective Well-Being in Romantic Relationships, Young Adults, Perceived Parental Relationship, Attachment Styles.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	7
1.4. Tanımlar.....	10
1.5. Sayıtlar.....	11
1.6. Sınırlılıklar.....	11
BÖLÜM II.....	13
KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	13
2.1. Genç Yetişkinlik ve Romantik İlişkiler.....	13
2.1.1 Genç yetişkinlik dönemi: “yakınlığa karşı yalıtılmışlık”.....	14
2.2. Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş.....	15
2.2.1 Öznel iyi oluş kavramı.....	15
2.2.2 Romantik ilişkide öznel iyi oluş.....	19
2.2.3 Romantik ilişkide öznel iyi oluş alt boyutları.....	23
2.3. Bağlanma Kuramı ve Bağlanma Stilleri.....	38
2.3.1 Yetişkin bağlanma kuramı (çocukluktan yetişkinliğe süreklilik)	42
2.3.2 Bağlanma stili ve romantik ilişkiler.....	45
2.3.3 Bağlanma stili ve romantik ilişkiler ile ilgili yapılan araştırmalar.....	49
2.4. Algılanan Ebeveyn İlişkisi.....	53
2.4.1 Algılanan ebeveyn ilişkisi ve romantik ilişkiler.....	56

2.4.2 Algılanan ebeveyn ilişkisi ve romantik ilişkiler ile ilgili yapılan araştırmalar.....	61
BÖLÜM III.....	69
YÖNTEM.....	69
3.1. Araştırma Modeli.....	69
3.2. Çalışma Grubu.....	69
3.3. Veri Toplama Araçları.....	71
3.3.1. Demografik bilgi formu.....	71
3.3.2. Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeği.....	72
3.3.3. Romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeği.....	72
3.3.4. Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-1 (YİYE-I)	73
3.4. Veri Toplama Süreci.....	73
3.5. Verilerin Analizi.....	74
BÖLÜM IV.....	75
BULGULAR.....	75
4.1. Araştırmada ele alınan değişkenlerin puanların ortalamaları ve normallik varsayımlarına ilişkin betimsel istatistiklere yönelik bulgular.....	75
4.2 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeylerinin demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik bulgular.....	76
4.3. Araştırmada ele alınan değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik bulgular.....	87
4.4. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma stillerinin romantik ilişkideki öznel iyi oluşu yordama düzeyine ilişkin bulgular.....	91
BÖLÜM V.....	97
TARTIŞMA.....	97
5.1. Genç yetişkinlerin romantik ilişkide iyi oluş düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik tartışma.....	97
5.1.1 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma.....	97
5.1.2 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma.....	99

5.1.3 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile eğitim düzeyi değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma....	100
5.1.4 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişki durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma.....	101
5.1.5 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişki süresi değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma.....	102
5.1.6 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile anne baba ilişki durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma.....	104
5.1.7 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile anne-baba ilişki tanımı değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma.....	105
5.2. Genç Yetişkinlerin Algıladıkları Ebeveyn İlişkisinin Romantik İlişkideki Öznel İyi Oluş Düzeylerini Yordamasına Yönelik Tartışma.....	107
5.3. Genç Yetişkinlerin Bağlanma Stillерinin Romantik İlişkideki Öznel İyi Oluş Düzeylerini Yordamasına Yönelik Tartışma.....	109
BÖLÜM VI.....	113
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	113
6.1. Sonuçlar.....	113
6.2. Öneriler.....	114
KAYNAKLAR.....	117
EKLER.....	165
Ek 1: Etik Kurul İzni.....	162
Ek 2: Demografik Bilgi Formu.....	164
Ek 3: Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluş Ölçeği.....	165
Ek 4: Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluş Ölçeği İzin Yazısı.....	166
Ek 5: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-1.....	167
Ek 6: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-1 İzin Yazısı.....	168
Ek 7: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği.....	169
Ek 8: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği İzin Yazısı.....	170

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Genç Yetişkinlerin Bazı Demografik Özellikleri	70
Tablo 4.1. Araştırmada Ele Alınan Değişkenlerin Puanların Ortalamaları ve Normallik Varsayımlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	76
Tablo 4.2. Cinsiyet Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan T Testi Analiz Sonuçları.....	77
Tablo 4.3. Yaş Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan T Testi Analiz Sonuçları.....	78
Tablo 4.4. Çalışma Durumu Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan T Testi Analiz Sonuçları.....	79
Tablo 4.5. Eğitim Düzeyi Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Analiz Sonuçları.....	79
Tablo 4.6. İlişki Durumu Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan T Testi Analiz Sonuçları.....	81
Tablo 4.7. İlişki Süresi Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Analiz Sonuçları.....	81
Tablo 4.8. Anne Baba İlişki Durumu Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis-H (KWH) Testi Analiz Sonuçları.....	82
Tablo 4.9. Anne Baba İlişki Tanımı Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Analiz Sonuçları.....	83
Tablo 4.10. Anne Eğitim Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis-H (KWH) Testi Analiz Sonuçları....	84
Tablo 4.11. Baba Eğitim Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis-H (KWH) Testi Analiz Sonuçları....	85
Tablo 4.12. Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi (Anne ve Baba) ve Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	88

Tablo 4.13.	Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların İlişki Doyumu ve Algılanan İlgi Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	92
Tablo 4.14.	Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Partner Uyumu Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	93
Tablo 4.15.	Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Partnerler Arası İletişim Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	94
Tablo 4.16.	Bağlanma Stilleri Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Partnerlere Zaman Ayırma Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	94
Tablo 4.17.	Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Aile Olmaya Karar Vermede Güçlük Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	95
Tablo 4.18.	Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Romantik İlişkideki Öznel İyi Oluş Ölçeğini (Toplam Ölçek) Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	95

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

α	Güvenirlık Katsayısı (İç Tutarlılık Katsayısı)
N	Örneklem Genişliği
R	Korelasyon Katsayısı
Sd	Serbestlik Derecesi
SH	Standart Hata
SS	Standart Sapma
VIF	Varyans Büyütme Faktörü
X	Değişkeninin Ortalaması
AEİA	Algınana Ebeveyn İlişkisi Ölçeği-Anne
AEİB	Algınana Ebeveyn İlişkisi Ölçeği-Baba
AEİB	Algınana Ebeveyn İlişkisi Ölçeği-Baba (Babanın anneye karşı olan tutumlarının nasıl algılandığı gösterilmektedir)
RİÖİÖÖ	Romantik İlişkilerde Özneİ İyi Oluş Ölçeği
YİYE-1	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-1

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın problem tanımı, amacı, önemi, sınırlılıkları ile kavramsal tanımlar ve sayıltılara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsan yaşamı felsefi açıdan yaşamdaki değişimlere uyum sağlama, yaşamı anlama ve anlamlandırma olarak tanımlanmıştır (Platon, 2006). Psikolojik danışma alanı kapsamında ise bireylerin dünyanın ve insanların değişimini takip etme ve anlamaya çalışmanın yaşam boyu gelişim yaklaşımına göre görev olarak tanımlandığı (Onur, 2006) ve insan gelişiminin döllenme ile başlayarak ölümle son bulduğu belirtilmiştir (Huang, 2013; Murdy vd., 2003; O'Rand ve Kreckler 1990; Overton, 2010; Santrock 2006).

Yaşam döngüsü içerisinde insanların hayatta kalabilmek ve sevgi, saygı, sosyal destek ve güvenlik gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yakın ilişkiler kurdukları düşünülmektedir. Bunun yanı sıra insanların farklı yaşam amaçlarına sahip olabilecekleri de söylenmektedir. Psikanalitik kuram çerçevesinde yaşam amaçları sevgi ve güvende hissetme, topluma uyum sağlama, olumsuz düşüncelerle başa çıkma ve cinselliği olumlu olarak anlamlandırma olarak tanımlanmıştır. Adler (2010) ise kişilerin arkadaşlık kurma (sosyal görev), yakın ilişkiler oluşturma (romantik ilişkiler ile ilgili görev) ve topluma katkı sunabilme (mesleki görev) olmak üzere üç yaşam amacı olduğunu savunmuştur (Corey, 2005). Yakın ilişki kurmanın insanların hayatındaki önemli bir yere sahip olduğu; doğaları gereği sosyal olan insanların diğerleriyle ilişki kurmalarının ve etkileşimde bulunmalarının temel bir gereksinim olduğu düşünülmektedir (Sternberg, 1986). Aynı zamanda Cui, Fincham ve Pasley (2008) tarafından yakın ilişkiler kurmanın bireylerin mutluluğunu, psikolojik ve fiziksel sağlığını, kendine güvenini ve refahını arttırdığı da savunulmaktadır. Yakın ilişkiler arasında yer alan romantik ilişkilerin ergenlik döneminde başladığı ve özellikle bu dönemde yaşamın önemli bir parçası olduğu da söylenmektedir. Romantik ilişkilerin aşk, yakınlık ve tutku bileşenlerinden oluştuğu ve insanların kendilerini gerçekleştirme sürecinde sevilme ve ait olma ihtiyaçlarını gidermelerinde önemli bir bağ olduğu belirtilmektedir (Cui, Fincham ve Pasley, 2008).

Kiesler (1996) birçok teorinin kişilerarası ilişki, iki temel güdüden hareketle geliştiğini savunmuştur. Bunlar statü ihtiyacı (kontrol, güç) ve sevgi ihtiyacı (duygusal yakınlık, birliktelik ve yakın ilişki) olarak isimlendirilmektedir. Genç yetişkinlik döneminde bu iki temel güdü daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırmacılar bireylerin genç yetişkinlik döneminde dış etkiler yerine kendi hayatını kontrol etmek, kendini başkalarından korumak ve aynı zamanda başkalarıyla duygusal bir bağ geliştirmenin yollarını aradığını belirtmişlerdir (İmamoğlu, 2008).

Düşünce ve davranışları şekillendirerek bireyin gelişiminde önemli bir etkisi olduğuna inanılan yakın ilişkilerin bebeğin doğumuyla başladığı; bu dönemde oluşan ve çocukluk döneminde devam eden sevgi ve ilgi ihtiyacının ergenlik dönemi itibariyle arttığı düşünülmektedir (Köknel, 1989). Erikson tarafından bu durum Psikososyal kuram ile açıklanmıştır. Bu kuram ile insanların yaşamlarının sekiz evreden oluştuğu ve her evrede farklı görevleri tamamlayarak diğer evreye sağlıklı bir şekilde geçilebileceği vurgulanmıştır (Montgomery, 2005). Özellikle ergenlik döneminden sonra bireyler için özerklik, kariyer ve yakın ilişki kavramlarının önemi artmaya başlar (Seiffe-Krenke, 2000). Genç yetişkinlik dönemi olarak adlandırılan 20-30 yaş aralığında bireylerin gelişim görevinin başkalarıyla yakın ilişkiler geliştirmek olduğu; aksi takdirde bireyin yalnızlaşma, izolasyon veya diğer insanlarla ilişki kurmaktan korkma gibi zorluklar yaşayabileceği söylenmektedir (Montgomery, 2005).

Genç yetişkinlik dönemi kişilerarası ilişkilerin yaşamda odak noktası haline geldiği, yakın ilişkilerin kurulmaya başladığı bir gelişim dönemi olarak görülmektedir. Ergenliğin son dönemlerinde başlayan ve orta yaşa kadar devam eden genç yetişkinlik dönemi işe başlama, eş bulma, eşle yaşamayı öğrenme, toplum tarafından kabul edilme ve diğerleriyle sağlıklı bir iletişime sahip olma gibi gelişim görevlerini içeren bir süreç olarak tanımlanmıştır (Aydın, 2002; Yeşilyaprak, 2016). Yaşamın devamı için gerekli görülen ve her dönem farklılaştığı düşünülen bu görevler, gelişim görevleri olarak adlandırılmıştır. Gelişim görevleri, bireyin içerisinde bulunduğu dönemin gelişim özelliklerine göre gerçekleştirmesi beklenen bazı görevleri, sorumlulukları, kazanılması gereken özellikleri ve davranışları içermektedir (Bacanlı, 1998). Havighurst (1972) tarafından ortaya atılan gelişim görevleri kavramı kişi tarafından başarıyla tamamlandığında bir sonraki gelişim dönemini kolaylaştırdığı ve bireye mutluluk verdiği; tamamlanamadığında ise mutsuzluğa yol açtığı belirtilmiştir (Onur, 2006).

Ayrıca yetişkinliğe geçiş ile bilişsel, sosyal ve duygusal değişimlerin yaşandığı dönemi içeren üniversite yıllarında yaşanan romantik ilişkilerin bireyin gelişiminde önemli

rol oynayabileceği düşünülmektedir (Kılınçer, 2012). Bu dönemde romantik ilişkilerin bireylerin yetişkin rollerini geliştirme ve toplumda yetişkin olarak yer edinebilme süreçlerinde önemli bir yere sahip olduğu, ayrıca buna katkı sağlayacak olan bireyin hayatını birleştireceği kişiyi bulması açısından da mühim olduğu belirtilmektedir (Levinson, 1996). Furjman ve Schaffer (2003) genç yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkilerin, bireylerin yetişkin yaşamına daha iyi uyum sağlamaları için olanaklar sağladığını ileri sürmüşlerdir.

Romantik ilişkiler aracılığıyla kişilerarası yakınlığın sağlanması, genç yetişkinlerin merkezi bir gelişimsel görevi olarak kabul edilebilir. Yaşanan romantik ilişki niteliğinin hem fiziksel hem de psikolojik refahı yordadığı öne sürülmüştür (Braithwaite vd., 2010). Bir diğer ifadeyle ilişkiler bireylerin sağlıklı olma düzeylerini belirlerken; bireylerin sağlıklı olma düzeylerinin de aynı şekilde ilişkileri belirlediği düşünülmektedir (İmamoğlu, 2008). Bağ kurma ve bağlanma kavramlarının da kurulan yakın ilişkiler kapsamında yapılan çalışmalarda önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Bağlanma, bir kişinin bir diğerine karşı hissettiği güven ve bağlılık duygusu olarak tanımlanmış; bu duygusal bağların ise romantik ilişkilerin temelini oluşturduğu belirtilmiştir. Bağlanma, erken dönemden başlayarak gelişen bir süreç olarak tanımlanmakta; temel ihtiyaçlarının bakım vereni tarafından karşılanması sonucunda bebeklerin güvenli bir bağlanma davranışı oluşturduğu belirtilmektedir (Ateş ve Erdem, 2020). Oluşturulan bu bağlanma tarzının bebeklerin güvenli bir temel oluşturmalarına ve diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bowlby (1980) kişilerin diğerleriyle yakın duygusal bağlar kurma eğiliminin insan doğasının temel bir yapı taşı olduğunu belirtmiştir. Erken dönemde kurulan yakınlık tarzlarının gelecek dönemlerde yaşanacak olan ilişkileri şekillendirdiği de ileri sürülmüştür. Bartholomew (1990) de bebeklerin bakım vereni ile arasında oluşan bağlanma stilinin bireyin yetişkinlik dönemindeki ilişkilerini etkilediği; diğer bir ifadeyle bireylerin sahip olacakları sosyal ilişkilerin prototipini oluşturduğunu savunmuştur.

Yakın ilişki kurmanın yalnızca bebeklik döneminde değil, yetişkinlik döneminde de bir gereksinim olduğu düşünülmektedir (Kılınçer, 2012). Bu doğrultuda romantik ilişkilerde bağlanmanın önem kazandığı; güvenli bir bağlanmanın, ilişkilerdeki karşılıklı güven ve bağlılık duygusunu arttırdığına inanılmaktadır. İlişkilerde oluşabilecek sorunlar karşısında kişilerin bağlanma tarzları çerçevesinde birbirlerine destek olmaları, sorunları birlikte çözmeleri ve birbirlerine güvenmeleri romantik ilişkilerin sağlıklı bir yolla sürdürülmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Yetişkin bağlanması; bireyin fiziksel ve psikolojik güvenliğini sağlamak amacıyla sosyal yakınlık kurmaya, ilişkiyi oluşturmaya ve sürdürmeye yönelik eylemlerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Berman ve Sperling, 1994). Öte yandan erken dönemde kazanılan ilişki kalitesinin, kişinin yetişkinlik dönemindeki sosyal ve duygusal ilişkilerin yönünü belirlediği aktarılmıştır (Erben ve Çalışkan, 2015). Bağlanma teorisinin temel bir ilkesinin, bağlanma ilişkilerinin yaşam boyu önemli olmaya devam etmesi olduğu düşünülmektedir (Ainsworth, 1989, 1982; Bowlby, 1982, 1980, 1977). Ancak bebeklik dönemi bağlanmalarından farklı olarak yetişkinlikte bağlanma nesnelere değiştiği belirtilmektedir. Kişiler bazen karşılıklı olarak bağımlık geliştirmekte, bazen ise bağlanılan kişi konumunda olabilmektedir. Kısaca kişilerin zaman ve karşılaşılan probleme göre ilişki içerisinde rolleri değişebilmektedir (Crowell, Fraley ve Shaver, 2009).

Ayrıca bağlanma teorisinin ebeveyn-çocuk ilişkisi ile bireyin yetişkinlikteki romantik ilişkisi arasındaki bağlantıyı açıklamakta yol gösterici olduğu düşünülmektedir. Bağlanma teorisi kapsamında, bireylerin erken dönemde bağlanma figürleriyle yaşadıkları deneyimlerin, başkaları için arzu edilir ve değerli olup olmadığı kadar, duyarlı ve erişilebilir olup olmadığı algısını da şekillendirdiği söylenmektedir (O'Connor vd., 2013). Alanyazında yer alan çalışmalarda, ebeveynlerle güvenli çalışan bağlanma modellerine sahip bireylerin romantik partnerlerini daha samimi, sevgi dolu ve güvenilir olarak algılamalarının (Collins ve Feeney 2004), aynı zamanda romantik partnerlerine karşı daha fazla sıcaklık ve sevgi göstermelerinin muhtemel olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Simons vd., 2014).

Bireyin bağlanma stili ve ebeveyniyle olan iletişiminin yanı sıra, ebeveynler arasındaki romantik ilişki tarzının da kişilerin yakın ilişkilerini etkileyen önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir (Waters vd., 1993). Bireylerin çocukluk yaşamlarından bu yana gözlemledikleri ilk partner ilişkisi olan ebeveyn ilişkisinin, yakın ilişkiler üzerindeki etkisi birçok çalışmaya konu olmuştur. Araştırmacılar sosyal öğrenme teorisi ile çocukların ebeveynlerinin ilişki tarzlarına (çatışma veya mutluluk gibi) maruz kalma durumlarını inceleyerek, ebeveynlerin çocukların yetişkinlikteki romantik ilişkileri üzerindeki etkisini açıklamaya çalışmışlardır (Conger vd., 2000). Bu kapsamda ebeveynlerin evlilik ilişkilerinin, çocukların gözlemleyerek öğrendikleri ve daha sonra kendi ilişkilerinde uyguladıkları bir model işlevi gördüğü öne sürülmüştür (Lee, 2018). Aynı zamanda sosyal öğrenme teorisi ile bireylerin ilişkideki belirli davranışları ebeveynleri aracılığıyla olumlu veya olumsuz pekiştirme yoluyla öğrendikleri savunulmuştur. Yapılan birçok araştırma, çocukluk döneminde ebeveyn ilişkisinin nasıl algılandığının, yetişkinlikteki romantik ilişkiler üzerinde etkili olduğunu göstermiştir (Lee, 2018).

Waters ve ark. (1993) kişilerin romantik partnerini seçme sürecinde ebeveynlerinin sahip oldukları niteliklerin belirleyici olduğunu belirtmiştir. Bireylerin ebeveynlerinde beğendikleri özelliklere sahip bir partner seçebildikleri gibi, beğenmedikleri özelliklere sahip olan birisini de tercih edebilirler (Gümüş, 2021). Bunun yanı sıra literatürde yer alan bireylerin karşı cinsteki ebeveynine benzer özellikte olan kişileri seçtiği vurgusunun aksine aynı cinsten ebeveynine benzeyen partnerler de seçebilecekleri belirtilmiştir. Bu durumun bireylerin ilişkilere dair ilk şemalarının ebeveynler aracılığıyla oluşturulmuş olmasından kaynaklandığı söylenmektedir (Greenberg ve Nay, 1982; Wallin, 1954). Diğer bir ifadeyle kişilerin anne ve babasına benzer özellikle olan kişileri seçmelerinde iki faktörün rol oynadığı belirtilmiştir. Bunlardan ilkinin ilişkilere dair ilk algının ve ilişkilere dair normalin aile içerisinde tamamlanmış olması olarak ifade edilmiştir. Bir diğersinin ise çocukluk döneminde olumsuz etkiler bırakan ve değiştirilememiş ebeveyn özelliklerine sahip olan bir partner seçerek bu durumu değiştirme amacı olduğu belirtilmiştir. Bu durum bireyin anne ve babasının sevmediği özelliklerini, güncel zamanda değiştirme çabasıyla açıklanabilir (Kılıç, 2017).

Bunlara ek olarak, sağlıklı bir ebeveyn ilişkisi gözlemleyerek büyüyen çocukların yetişkinlik döneminde kendilerinin de sağlıklı ilişkiler kurdukları belirtilmektedir. Bu durumun ise romantik ilişkiler için önemli görülen bireylerin kendine ve başkalarına güven duyma ve empati kurabilme gibi becerilerinin gelişmesinde sağlıklı ebeveyn ilişkilerinin önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Bu durumun aksine ebeveyn çatışması ya da ayrılığı yaşayan bireylerin ise partnerlerine karşı güven ve bağlılık konusunda sorun yaşadıkları belirtilmiştir (Gümüş, 2021).

İyi bir arkadaşlığa veya romantik ilişkiye sahip olmanın bireylerin kendilerini ifade etmeleri, hislerini paylaşmaları, birbirlerini desteklemeleri ve birbirlerine güvenmelerinde önemli bir katkı sağlayacağı ifade edilmektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2010). Bu tür ilişkilerin, insanların kendilerini güvende ve desteklenmiş hissettikleri için stresle başa çıkmalarında sağlıklı bir yol olduğu düşünülmektedir. Bu durumun ise bireylerin kendilerine yönelik farkındalıklarının artmasında ve duygusal açıdan beceri kazanmalarında katkı sağlayacağına inanılmaktadır (Gümüş, 2021).

Yakın ilişkilerin insan yaşamındaki önemi ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlar tarafından da vurgulanmaktadır. Carnevale (2008) gerçekleştirdiği terapi seanslarında karşılaştığı sorunların neredeyse tümünün temelinde diğer insanlarla kurulan yakın ilişkilerin yer aldığını belirtmiş; ilişkilerdeki sorunların yapılan görüşmelerde daha sıklıkla ön plana çıktığını aktarmıştır. Özellikle yakın ilişkiler bağlamında ele alınan ve kişinin

yaşamında önemli bir yere sahip olan ilişki türlerinden romantik yaşantıların, toplum üzerinde bağlanma, aşk ve sevgi kavramları üzerine kurulu olduğu algısının var olduğu belirtilmiştir. Romantik ilişkide var olan mutluluk düzeyinin bireyin yaşamında önemli bir yeri ve etkisi olduğu düşünülmektedir (Gümüş, 2021).

Bu kapsamda yaşamın merkezinde yer alan ve bir gelişim görevi olarak tanımlanan romantik ilişkilerdeki öznel iyi oluş düzeyinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Romantik ilişkilerde öznel iyi oluş kavramı, kişinin ilişkiden tatmin olup mutlu hissetme düzeyi olarak tanımlanabilir. Bir diğer ifadeyle kişinin romantik ilişki yaşantılarına göre bilişsel ve duygusal değerlendirmelerinin bütününe romantik ilişkide öznel iyi oluşu ifade ettiği söylenmiştir (Polat, 2022). Yüksek öznel oluş düzeyinin partnerlerin birbirlerine karşı duygusal olarak bağlı hissetmeleri, sevgi dolu bir iletişim kurmaları, karşılıklı saygı ve anlayış göstermeleri, destekleyici olmaları ve birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamaları ile gerçekleşebileceği aktarılmıştır (Tuzgöl Dost, 2004).

Bireylerin öznel iyi oluşlarının aynı zamanda ilişkilerinden aldıkları haz duygusuna bağlı olduğuna inanılmakta; ancak herkesin tatmin olma şeklinin farklı olduğu da vurgulanmaktadır (Polat, 2022). Bazıları için ilişki sevgi dolu bir bağ kurmak, birlikte zaman geçirmek ve bir şeyler paylaşmak olarak tanımlanırken; bazı insanlar için ise daha çok güven ve bağlılık hissine sahip olmak olmanın önemli olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle romantik bir ilişkide öznel iyi oluş için her iki tarafın da birbirlerinin beklentilerini anlamaları ve karşılamaya çalışmalarının önemli olduğuna inanılmaktadır (Büyükaşahin, 2006).

Tüm bu bilgilerin ışığında, genç yetişkinlik dönemi için önemli olduğu düşünülen romantik ilişkilerde öznel iyi oluş düzeyini etkileyen faktörlerin incelenmesinin bireylerin mutlu bir yaşama sahip olmaları adına önemli olduğu düşünülmüştür. Yapılan çalışmalarda genç yetişkinlik dönemine kadar olan süreçte bireylerin bilişsel gelişimlerinin ve aile aktarımlarının önemli etkileri olduğu sonucuna varılmıştır (Kurt, 2019). Dolayısıyla erken dönemden itibaren devam eden aktarımların romantik ilişkiler bağlamında ele alınması gerektiğine inanılmaktadır. Bu kapsamda yapılan çalışmada genç yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tarzları ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilerindeki öznel iyi oluş düzeylerini yordamadaki rollerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışma kapsamında 18-35 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tarzlarının ve bağlanma stillerinin, romantik ilişkideki öznel iyi oluşlarını yordama düzeyi araştırılmıştır. Bunun yanı sıra değişkenlerin; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, romantik ilişki durumu, ilişkinin süresi, ebeveyn ilişki durumu ve ebeveyn ilişki tanımı gibi özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığı da incelenecektir. Araştırmanın soruları aşağıda yer almaktadır:

1. Genç yetişkinlerin romantik ilişkilerindeki öznel iyi oluş düzeyleri;

- a) Cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- b) Yaşa göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- c) Eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- d) Romantik ilişki durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- e) İlişkinin süresine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- f) Ebeveyn ilişki durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- g) Ebeveyn ilişki tanımına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. Genç yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişkileri ve bağlanma stilleri, romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yaşam döngüsü içerisinde bireylerin sosyal ilişkiler, iletişim kurma ve güvenli davranış oluşturma süreçlerinde yakın ilişkilerin önemli bir rolü olduğu, özellikle romantik ilişkilerin bireylerin gelişim dönemlerine bağlı olarak sağlıklı romantik ilişkilere sahip olmaya ihtiyaç duyabilecekleri düşünülmektedir (Kılınçer, 2012).

Aşk veya romantik ilişkiler, insanlar arasında önemli bir rol oynayan ve hayatlarına anlam katan faktörler olarak görülmektedir. Bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar da, aşkın insan yaşamında çeşitli işlevlere sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Atak ve Taştan, 2012). Sağlıklı bir romantik ilişki geliştirmenin ilişkiden tatmin olma seviyesi ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir (Metts ve Cupach, 1990; Stackert ve Bursik, 2003). Aynı zamanda romantik ilişkilerin diğer yakın ilişki türlerinde olduğu gibi (a) bağlanma, sevgi ve aşk, (b) psikolojik ihtiyaçların karşılanması ve (c) karşılıklı bağlılık olmak üzere üç temel özelliği olduğu belirtilmiştir (Hindle, 1979). Ancak, her romantik ilişkide bu özelliklerin

bulunmayabileceği, her ilişkinin birbirinden farklı yapıda olmasının normal olduğu da bilinmektedir.

Romantik ilişkilerin önemi özellikle son yıllar içerisinde fark edilmiş ve birçok çalışmada ele alınmıştır (Kumar ve Mattanah, 2016). Özellikle romantik ilişkileri etkileyen etmenlerin araştırılmasının, bireylerin sağlıklı ilişkiler kurmalarında ve romantik ilişkileri içerisinde güçlü partner iletişimine sahip olmalarında yol gösterici olacağına inanılmaktadır (Eberhart vd., 2011). Bu çalışmada ise ilişki kavramı öznel iyi oluş düzeyi kapsamında incelenmiş; romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini etkileyen faktörlerin ele alınmasının hem alanyazın hem de ruh sağlığı uzmanları için yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Öznel iyi oluş kavramı, insanların sosyal çevrelerini, duygularını ve toplumsal hayatlarını duygusal ve bilişsel değerlendirmeleriyle birlikte, hazcı bir perspektiften değerlendiren bir kavram olarak tanımlanmıştır (Diener, 1984). Bir diğer ifadeyle öznel iyi oluş kavramının, kişilerin kendilerini mutlu, tatmin olmuş ve anlamlı hissetmeleri, yaşadıkları deneyimlerin ve hayatlarının subjektif bir değerlendirmesi ile ilgili olduğu söylenebilir (Camoğlu ve Kocayörük, 2019; Diener, Suh ve Oishi, 1997).

Mevcut çalışmada ise romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyi ile birlikte değerlendirilecek olan iki kavram ele alınmıştır: algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma stilleri. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin ve ebeveyn tutumlarının erken dönemden itibaren bireyin yaşamında önemli bir role sahip olduğu bilinmektedir. Bowlby (1969) etiyolojik çalışmalardan yola çıkarak oluşturduğu Bağlanma Kuramı ile bakım veren ve bebek arasındaki ilişkiye odaklanmıştır (Ateş ve Erdem, 2020). Bowlby (1973), bakım verenin yalnızca fiziksel ihtiyaçlarını gideren biri olmaması gerektiğini, buna ek olarak bebeğin çevresini keşfetme sürecinde ihtiyaç duyması durumunda ulaşılabilirlik konusunda şüphe duymadığı güvenli bir alanı temsil etmesi gerektiğini vurgulamıştır (Tüzün ve Sayar, 2006).

Anne ile oluşan ilişki sonucunda ortaya çıkan bağlanma şeklinin, bireyin gelecekteki yaşamını ve yakın ilişkilerdeki rolünü belirlediği düşünülmektedir (Collins ve Laurson, 2003). Bağlanma kuramını ortaya atan kuramcılar bebeklik yaşamında oluşan bağlanma türünün gelecek yaşamda değişmediğini savunmaktadır (Hamilton, 2000). Bu durum da bağlanma türünün yaşamda oluşturulan her tür ilişkide etkili olduğunu göstermektedir. Yakın ilişki kavramının ilk kez bakım veren ile olduğu gözlemlenirken, genç yetişkinlik döneminde romantik ilişki bağlamında ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Bu durum yakın ilişki kavramının yaşamımızın her döneminde var olduğunu göstermektedir (Türkoğlu, 2013).

Kişilik gelişiminin ebeveyn ile kurulan ilişki bağlamında açıklamaya çalışan bağlanma kuramı kapsamında bakım veren ve çocuk arasındaki ilk etkileşimin bağlanmanın temelini oluşturduğu öne sürülmüştür (Ainsworth ve Bowlby, 1991; Crowell, Fraley ve Shaver, 2009). Bu doğrultuda anne ve babanın çocuğun ihtiyaçlarını tutarlı bir şekilde karşılaması durumunda güven duygusunun güçlendiği, dolayısıyla çocuğun çevresini ve dünyayı keşfetme, öğrenme ve kendi içerisinde gelişme duygusunu tetiklediği düşünülmektedir. İhtiyaçlarının karşılanmaması durumunda ise çocuğun beklenmedik ve yeni olan durumlara karşı güvensiz, korkulu ve çekingen bir kimlik oluşturabileceği belirtilmiştir. Yapılan birçok araştırma, çocuklukta edinilen güvensiz bağlanma biçimlerinin (kaygılı-kaçıncı) yetişkinlikte ortaya çıkan psikopatolojide önemli rol oynayabileceğini aktarmıştır (Ainsworth ve Bowlby, 1991; Dozier, Stovall-McClough ve Albus, 2009).

Ebeveyn tutumlarını temel alan bağlanma stillerinin yanı sıra, bireylerin çocukluk dönemlerinde doğrudan ya da dolaylı olarak gözlemledikleri ebeveyn ilişkilerinin de yakın ilişkiler üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Tosun ve Yazıcı, 2021). Sosyalleşme sürecinin başladığı ilk birim olan aile, ilişkilere dair beklenti ve davranışların şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda ergenlik döneminden itibaren erken deneyimler ile bireylerin gözlemledikleri ebeveyn ilişkilerinin sonucunda oluşan erken deneyimlerin romantik ilişkilere dair algılarının oluşmasında etkili olduğu belirtilmektedir (Hardie ve Lucas, 2010). Romantik ilişki niteliğinin ebeveyn ilişkilerinin yanı sıra (Cui, Fincham ve Pasley, 2008), kök ailedeki yapılardan ve diğer aile bireylerinin ilişkilerinden (Benson vd., 1993; Cui ve Fincham, 2010) etkilendiği de araştırmalarla ortaya koyulmuştur. Ancak daha ağırlıklı olarak ebeveynlerin iletişim kalitesi ile eleştiri ve problem çözme biçimlerinin ile çocuklarının romantik ilişkiler geliştirme biçimleri arasında benzerliklerin oluşabileceğine inanılmaktadır (Amato, 1996; Cui ve Fincham, 2010).

Kısaca yapılan araştırmada yaşamın temel yapı taşlarından biri olan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyi ele alınmış; bireylerin algıladıkları ebeveyn ilişkileri ve bağlanma stillerinin öznel iyi oluş düzeyini yordama düzeyinin incelenmesi amaçlanmıştır. Romantik ilişkide öznel iyi oluş kavramının araştırılmasının gelecek nesillerin sağlıklı olmaları adına da önemli olduğu düşünülmektedir (Çakır, 2011). Özellikle okullarda gözlemlenen davranış problemlerinin temelinde ağırlıklı olarak ebeveyn-çocuk ilişkisinin yer aldığı, bunun yanı sıra ev içerisindeki yaşamı şekillendiren ebeveyn partner ilişkilerinin de etkili olduğu görülmektedir (Çelenk, 2003).

Hem alanyazındaki çalışmalara hem de okul temelli çalışmalara bakıldığında bu konuda farkındalık yaratılmasının önemli olacağı düşünülmektedir. Benzer biçimde aile ve

çiftlerle çalışan ruh sağlığı alanı uzmanları başta olmak üzere yetişkinlerle çalışan uzmanlar için de elde edilen sonuçların yol gösterici olabileceği umulmaktadır.

Alanyazında da vurgulandığı gibi bireylerin romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesinin önemli olduğu, elde edilen sonuçların bireylerin hem kendi ilişkilerinde hem de ebeveyn olma süreçlerinde sağlıklı yaklaşımlar sergilemelerinde destekleyici olabileceğine inanılmaktadır (Yavuzer, 2016). Özellikle ebeveynlerin hem çocuklarıyla hem de birbirleriyle olan iletişimlerinin bireylerin erken dönem deneyimlerinde etkili olduğu düşünüldüğünde, bireylerin sağlıklı romantik ilişkiler kurma ve ebeveyn olma süreçleriyle ilgili bilgilendirici çalışmaların yapılması gerektiği ifade edilebilir (Dönmezer, 2009; Oktay, 2007).

Özetle, yakın ilişki kurmanın, insanlar için önemli bir ihtiyaç olduğuna ve bireylerin mutluluğu, sağlığı ve refahı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğuna inanılmaktadır (Soğancı, 2017). Bu bağlamda yapılan tez çalışmasında yaşamın merkezinde yer alan yakın ilişki kavramına etki eden etmenlerin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmüştür. Yapılan çalışma kapsamında araştırmalarda sıklıkla öne çıkan kavramlar olan ebeveyn ilişkilerinin ve bağlanma türünün kişinin romantik ilişkisindeki öznel mutluluğunu ne derecede yordadığının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Özellikle kişilerin sağlıklı romantik ilişkiler kurmalarının gelecek nesillerin de sağlıklı bir şekilde yaşamlarına devam edebilmeleri adına mühim olduğu da düşünülmektedir. Dolayısıyla çalışmada yakın ilişki kurma döneminin en belirgin olduğu 18-35 yaş arası genç yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tarzlarının ve bağlanma stillerinin romantik ilişkideki iyi oluşlarını yordama düzeyleri araştırılmıştır.

1.4. Tanımlar

Genç yetişkinlik: Bu dönem bireyin işini ve romantik partnerini seçtiği, çocuk yetiştirmek için hazır olduğu ve topluma uyum sağlama amacıyla olduğu bir gelişim dönemi olarak tanımlanmıştır (Arnett, 2000; Havighurst, 1974). Dönemin yaş aralıkları konusunda kesin bir fikir birliğine varılamamış; Havighurst 18-35, Neugarten ve Moore 20-30, Erikson 20-40, Bühler ise genç yetişkinlik döneminin 22-45 yaş aralığını kapsadığını ifade etmiştir (Aktu, 2016).

Öznel İyi Oluş: İnsanların kendi yaşamları ve deneyimleri hakkında nasıl düşündüklerini ve ne hissettiklerini göstermektedir (Çetin, Turgut ve Sözen, 2015). Başka

bir deyişle, insanların yaşamlarına ilişkin öznel değerlendirmeleri kapsayan bir kavram olarak tanımlanabilir (Gencer, 2018).

Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş: Yapılan bu çalışmanın ana değişkeni olan ‘romantik ilişkilerde öznel iyi oluş’ bireyin romantik ilişkisine ilişkin duygusal ve bilişsel değerlendirmelerinin toplamını ifade etmektedir (Polat, 2022). Kişinin ilişkiye dair sahip olduğu bilişsel ve duygusal doyumu ne kadar fazla ise ilişkisindeki öznel iyi oluş (mutluluk) düzeylerinin de buna bağlı olarak yüksek olacağı söylenebilir (Polat, 2022).

Algılanan Ebeveyn İlişkisi: Çelik ve Öziş (2016) tarafından dilimize aktarılan “Algılanan Ebeveyn İlişkisi” kavramının; bireylerin ebeveynlerinin romantik ilişkideki tutum ve davranışlarını (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik, bağımlı) nasıl gözlemledikleri ile ilgili olduğu belirtilmiştir.

Bağlanma Stilleri: Ainsworth ve Bowlby (1991) tarafından bağlanma kavramı, bireyin özellikle stresliyen yaşamındaki önemli kişiyle yakınlık arama ve sürdürme ile bağlantılı olan bir durum olarak tanımlanmıştır. Ainsworth, Blehar ve Wall (1978) bağlanmanın çocukluk döneminde ebeveynlerle kurulan etkileşimlerin kalitesi tarafından şekillendiğini ve yetişkinlikteki yakın ilişkilerde güveni, ihtiyaçları ve sosyal davranışı etkilediğini ifade etmişlerdir (Katalan, 2014).

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarını cevaplayan katılımcıların soruları içtenlikle ve tarafsız cevapladığı varsayılmıştır.
2. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının veri toplamak için yeterli nitelikte olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma 18-35 yaş aralığındaki 350 kişiyle sınırlıdır.
2. Araştırmaya katılan kadın katılımcıların (%64,3) erkek katılımcılardan (%35,3) daha fazla olmasının cinsiyete ilişkin bulgularda sınırlılık oluşturabileceği düşünülmektedir.
3. Araştırma, kullanılan Romantik ilişkide Öznel İyi Oluş, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-I aracılığıyla elde edilen verilerle sınırlı olacaktır.

4. Araştırmada kullanılan ölçme araçları katılımcılar tarafından çevrimiçi ortamda doldurulmuştur. Dolayısıyla çalışma grubunun, internet üzerinden erişilebilen bireylerle sınırlı olduğu söylenebilir.
5. Katılımcıların soruları çevrimiçi ortamda yanıtlamaları dolayısıyla hangi ölçüde dikkatle ve titizlikle yanıtladıklarını gözlemlene olanağının kısıtlı olmasının, elde edilen sonuçlarda bir takım sapmalara sebep olabileceği düşünölmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda ele alınan kavramların tanımlarına, birbirleriyle olan ilişkilerine ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Genç Yetişkinlik ve Romantik İlişkiler

İnsan yaşamı için önemli olduğu düşünülen dönemlerden biri olan genç yetişkinlik dönemi; en hızlı değişimlerin yaşandığı ve yetişkinlik dönemi evrelerinden ilki olarak görülmektedir (Gönül, 2008). Yavaş yavaş sona eren ergenlik döneminin ardından, bu dönemin yetişkinliğe girişi hatta yetişkinlik dönemine hazırlanışı temsil ettiği düşünülmektedir. Ergenlikteki tüm gelişimsel süreçlerin, bireyi genç yetişkinlik dönemine hazırladığı da gözlemlenmektedir (Onur, 2006).

Araştırmacılar ergenlik dönemini kişinin kendini tanımaya başlaması olarak tanımlarken; genç yetişkinliği ise bağımsız bir yaşam sürme amacı taşıyan bir dönem olduğunu öne sürmektedir (Craig ve Dunn, 2007). Ergenlik ve yetişkinlik dönemleri arasında yer alan bu sürecin en önemli özelliklerinden birinin kimlik, inanç ve değer oluşumu olduğu; aynı zamanda bireylerin olgunluk düzeylerinin artması ile birlikte yaşam amaçlarını bu dönemde bulmalarının beklendiği de vurgulanmıştır (Adams, 1999).

Genç yetişkinlik döneminin ne zaman başlayıp ne zaman sona erdiği uzun yıllar boyunca tartışılan bir konu olmuştur. Bu konuda kuramcılar tarafından farklı görüşler sunulmuş ve kesin bir yaş aralığı belirleme noktasında fikir birliğine varılamamıştır. Bu dönemin Havighurst'e göre 18-35, Neugarten ve Moore' a göre 20-30, Erikson'a göre 20-40, Bühler'e göre 22-45 yaş aralığında yaşandığı ifade edilmiştir (Aktu, 2016). Kuramcılar tarafından belirlenen yaş aralıklarının toplumların kültürel ve sosyoekonomik yapılarına bağlı olarak değişiklik gösterdiği ve her toplum için bu yaş aralığının farklı olabileceği söylenmektedir (Kurt, 2019). Bu dönem ergenlik ile yetişkinlik dönemi arasında sıkışmış ve yaş sınırları belli olmayan bir dönem olarak tanımlanmış olsa da; bu yaş aralığındaki bireylerin benzer süreçlere sahip oldukları ve kurdukları ilişkiler ile kendini keşfetme ve geliştirme fırsatı yakaladıkları düşünülmektedir (İmamoğlu, 2008).

2.1.1. Genç yetişkinlik dönemi: “yakınlığa karşı yahtılmışlık”

Erikson (1968) insanı, diğer insanlarla etkileşim içerisinde olarak yaşamı boyunca gelişimini sürdüren bir varlık olarak tanımlamıştır. Freud gelişim evrelerini psikanalitik bir temelle oluşturarak psikoseksüel gelişim kuramını oluştururken; Erikson ise bu kuramdan yola çıkarak Psikososyal gelişim kuramı oluşturmuş ve gelişim dönemlerinin sekiz evreden oluştuğunu öne sürmüştür. Freud’un aksine Erikson kişilik gelişiminin ergenlik çağında tamamlanmadığını, sosyal deneyimlere bağlı olarak gelişimini ömür boyu devam ettiğini savunmuştur (Arnett, 2004).

Gelişim kuramcıları tarafından öne sürülen yaşam evrelerinden biri de genç yetişkinlik dönemidir. Bu dönemin özellikleri kuramcılar tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Bu dönem Arnett (2000) tarafından aşk ve kariyer alanlarında var olan bir kimlik arayışı ve “öze-dönüklük” olarak tanımlanırken; bireylerin kendilerini tanımaya ve anlamaya çalıştıkları bir süreç olduğunu vurgulamıştır. Piaget tarafından ortaya atılan bilişsel gelişim kuramına göre ise bu dönem “Soyut İşlemler” dönemi olarak anlam kazandığı, tüm bireylerin bu dönemde soyut işlem becerisi kazandığı, aynı zamanda karmaşık problemler karşısında çözüm üretebilecek üst düzey bir bilişe sahip oldukları vurgulanmıştır (Gould ve Howson, 2013). Maslow’a (1943) göre güvende hissetmek gibi temel fizyolojik ihtiyaçların giderilmesinin ardından bu dönemde bireyin ait olma ve sosyal yaşamda var olma gibi alanlara yöneleceği söylenmektedir (Kurt, 2019). Özellikle yetişkinlik dönemlerinin tanımlanmasında literatüre önemli katkılar sunan Havighurst ve Erikson ise genç yetişkinlik dönemini benzer şekilde açıklamışlardır. Bu dönemin bireyler için yakın ilişki kurma, eş seçme, kariyer alanlarını belirleme ve iş yaşamında var olma, buna ek olarak aile yaşamına geçiş ve çocuk sahibi olma gibi alanlarının ön plana çıktığı bir yaş dönemi olduğu vurgulanmıştır (Kurt, 2019).

Bu dönemin farklı gelişimsel alanda görevler içeren bir dönem olduğu belirtilmiş ve gelişim görevleri tanımlanmıştır (Kurt, 2019). Havighurst (1953) tarafından bu dönemde bireyden gerçekleştirmesi beklenen görevler şu şekilde sıralanmıştır: (1) Eş seçimi, (2) Eşle birlikte yaşamayı öğrenme (3) Bir aile kurma (4) Çocuk yetiştirme (5) Bir evin işlerini yürütme (6) Bir uğraş başlatma (7) Yurttaşlık sorumluluğunu üstlenme (8) Uygun bir toplumsal gruba katılma (Onur, 2006).

Ergenlik döneminde gerçekleştirilmesi gereken gelişim görevlerinden biri olan kimlik geliştirme süreci tamamlandıktan sonra, özellikle genç yetişkinlik döneminde bireylerin kendi kimliğini başka bir kişinin kimliğiyle birleştirmeye hazır olduğu

vurgulanmaktadır. Bu durum, genç yetişkinlerin diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmaya hazır olduğuna işaret etmektedir (Gönül, 2008). Özellikle kendi kimliği ile uyumlu olan hayat arkadaşı arayışında olan bireyler, bu dönemde duygusal süreçleri yoğun yaşayabilmektedirler. Bu dönemde sağlıklı yakın ilişkiler kuran bireyler yakınlık duygusunu yaşamaya başlarken; olumsuz durumlarla karşılaşan bireylerin hayal kırıklığı, insanlardan uzaklaşma, kendine yabancılaşma gibi durumlar yaşayabileceği söylenmektedir (Erikson, 1977; 1984).

Bu dönem ile birey yetişkinlik dünyasına adım atmış olur. Bağımsız bir şekilde hareket etme isteğiyle birlikte sorumluluklar da artmakta; hem iş ve romantik ilişkilerde var olma mücadelesi yoğunlaşmaktadır (Aktu, 2016). Her bireyin yaşam koşulları farklı olmakla birlikte bu dönemde toplumsal beklentilerin etkisi yoğun olarak görülebilir. Düzenli bir iş bulma, evlilik hayatına adım atma, çocuk sahibi olma öte yandan sosyal yaşama entegre olma gibi birçok alanda tamamlanması gereken gelişimsel beklentiler olduğu düşünülmektedir. Bu dönem içerisinde tanımlanan gelişim görevlerinin başarılı bir şekilde yerine getirilmesinin yetişkinlik yaşamına katkı sağlayacağına inanılmaktadır (Gönül, 2008). Genç yetişkinlik döneminde karşılaşılan zorluklar karşısındaki uyum sağlama becerisi, kişilerin yetişkinlik yıllarında sahip olacağı mutluluğu etkileyeceği belirtilmektedir (Hurlock, 1959).

2.2. Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş

2.2.1. Öznel iyi oluş ve kavramı

Araştırmalarda mutluluğu tanımlarken en sık kullanılan öznel iyi oluş kavramı, insanların kendi yaşamları ve deneyimleri hakkında nasıl düşündüklerini ve hissettiklerini göstermektedir (Çetin, Turgut ve Sözen, 2015). Başka bir deyişle, insanların yaşamlarına ilişkin öznel değerlendirmeleri kapsayan bir kavram olarak tanımlanabilir (Gencer, 2018). Bireylerin kendi yaşamları hakkında yaptıkları öznel değerlendirmeler, öznel iyi oluş olarak adlandırılabilir. Öznel iyi oluş, yaşam doyumuna ve yaşanan duyguların sıklığına ve boyutuna göre değerlendirilir. Tellegen ve ark. (1988), öznel iyi oluşun genetik faktörlerle ilişkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Yapılan araştırma sonucunda, genetik faktörlerin etkili olduğu görülmüş; bunun yanı sıra öznel iyi oluşu yüksek olan kişilerin olumlu uyarılara daha fazla odaklandıkları, düşük bir düzeye sahip olan kişilerin ise olumsuz uyarılara daha fazla dikkate aldıkları sonucu elde edilmiştir.

Araştırmalar, öznel iyi oluş kavramının çok boyutlu olduğunu göstermiş; bu kavramın yaşam doyumu, olumlu duygu ve olumsuz duygular olmak üzere üç durumu temel aldığı öne sürülmüştür (Diener, Suh ve Oishi, 1997). Bir kişinin yaşadığı olumlu duyguların, olumsuz duygulardan daha ağır basmasının yüksek düzeyde öznel iyi oluşun varlığına işaret etmektedir (Diener, 1984). Olumlu ve olumsuz duygularla ilgili bir çalışmada, olumlu duygulara sahip olmanın davranış kalıplarıyla ilişkili olduğu; olumsuz duyguların ise bilişsel yapılarla bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Mausbach vd., 2009). Bilişsel yapıların bireysel olarak kendileri ve başkaları hakkındaki değerlendirmelerini temsil ederken, davranışsal yapıların bireylerin sosyal hayata karşı tutumlarını temsil ettiği düşünülmektedir (Tekin, 2019).

Alanyazında öznel iyi oluş kavramının farklı yaklaşımlarla tanımlandığı ve farklı yaklaşımlarla açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde öznel iyi oluşu açıklamaya çalışan Erek (Telic) Kuramı, Etkinlik Kuramı, Akış Kuramı, Aşağıdan Yukarı ve Yukarıdan Aşağı Kuramları, Uyum Kuramı, Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı, Dinamik Denge Kuramı, Bağ Kuramı ve Ryff'ın Psikolojik İyi Oluş Kuramı'ndan bahsedilecektir.

Erek Kuramı ile mutluluğa ulaşmanın yolunun bir amaca veya isteğe erişmekten geçtiği belirtilmiştir. Erek kurama göre, bir kişinin mutluluğu ve iyi hissetmesi, kişinin gerçekleştirmek istediği hedeflerle sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Bu bağlamda, birey hedeflerine yönelik planlarını başarıyla uygulayabilir ve hedeflerine ulaşabilirse, mutlu olacaktır (Diener vd., 1999). Bireyin bazı amaçlarının, gereksinimlere erişme arzusuyla örtüştüğü belirtilmektedir. Bu durumun amaçlar ve gereksinimler arasında bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Bahsedilen gereksinimlerin ise, bireylerin doğuştan getirdikleri ve sonradan kazandıkları ihtiyaçlar olarak tanımlanmaktadır. Wilson (1960) bireylerin gereksinimlerini karşıladığında mutlu olduklarını, karşılayamadıklarında ise mutsuz olduklarını savunmuştur. Wilson aynı zamanda doyuma ulaşma koşulunun, uyum ve istek düzeyiyle ilişkili olduğunu ve aynı zamanda bireyin geçmişten bugüne edindiği deneyimler, başkalarıyla karşılaştırması, bireysel değerlendirmeler gibi faktörlerden etkilendiğini de aktarmıştır (Akt. Atilla ve Yıldırım, 2019; Eryılmaz, 2009).

Etkinlik kuramı ile erek kuramının aksine amaca ulaşırken gösterilen çaba ve eylemlerin kişiyi mutluluğa ulaştıracağı savunulmuştur. Bu yaklaşım doğrultusunda, bireyin yeteneklerine uygun amaçlar belirlemesinin ve bu amaçlara ulaşmak için yaptığı çalışmalardaki ilerlemesinin bireyi doyuma ulaştıracağına inanılmaktadır (Tuzgöl Dost, 2004). Başka bir deyişle, etkinlik kuramı ile mutluluğun sonuca ulaşmaktan çok süreç içinde

yapılan etkinliklerden elde edilen zevkin önemi vurgulanmıştır. Aristoteles gibi etkinlik kuramının öncülerinden biri, mutlu olmak için yapılan etkinliğin bireye zevk vermesi gerektiğini ifade etmiştir (Malkoç, 2011).

Bir diğer kuramsal bakış açısı olan “Aşağıdan yukarıya” ve “Yukarıdan aşağıya” ile, öznel iyi oluş kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. "Aşağıdan yukarıya" kuramı ile bireyin yaşamı boyunca elde ettiği olumlu ve olumsuz deneyimlerinin algılanan öznel iyi oluşlarını şekillendirdiği öne sürülmüştür. Aynı zamanda mutluluk düzeyinin bireyin olumlu veya keyifli anlarla bağlantılı olduğu ve kişinin olumlu deneyimlerinin artması ile öznel iyi oluş düzeyinin de artacağı belirtilmiştir (Diener ve Ryan, 2018). Aslında "Aşağıdan yukarıya" kuramı, bireyin keyif aldığı, tatmin sağladığı anların tümünü ifade etmektedir. Bu kurama göre bireyler, mutluluk düzeylerini arttıran anların ve deneyimlerin sayısının fazla olması dolayısıyla mutlu olmaktadır (Şahin, 2011). “Yukarıdan aşağıya” kuramı ile, mutluluğun bireyin genetik özellikleri, kişilik yapısı ve zihinsel süreçlerinin bir sonucu olduğu belirtilmiştir. Bireyin genetik faktörleri ve deneyimleri ile şekillenen kişiliğinin durumlar karşısındaki tepkilerini oluşturduğu düşünülmektedir. Bu kuram ile kişiliğin önemini vurgulanarak, bireyin kişilik yapısının olayları olumlu veya olumsuz olarak algılamasında yoğun bir etkisi olduğu belirtilmiştir. Yani kişiliğe bağlı olarak, olaylar karşısında sahip olunan duygu ve düşüncelerin iyi oluşu etkilediği ifade edilmiştir (Diener, 1984).

Öznel iyi oluş kavramı uyum kuramı kapsamında da açıklanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda uyum kuramı ile insanların yeni ve değişen olaylara karşı mevcut yaşam dengelerini korumak amacıyla tepki gösterdikleri, ancak zamanla uyum sağlama davranışı sergiledikleri vurgulanmıştır (Diener vd., 1997). Bu adaptasyon sürecinde ise kişilerin öznel iyi oluş düzeylerinin değişen dünya koşullarına uyum sağlama düzeyinden etkilendiği belirtilmektedir (Tuzgöl Dost, 2004). Bir diğer ifadeyle bireylerin öznel iyi oluşunu, değişen yaşam koşullarına uyum sağlayabilme düzeyi olarak tanımlanmıştır (Tuzgöl Dost, 2004).

Çok yönlü uyumsuzluk kuramı kapsamında ise bireyler kendilerini diğer bireylerle, geçmiş deneyimlerle, hedeflerle, ihtiyaçlarla, diğer insanların yaşam koşullarıyla ve yaşamdan elde ettikleri memnuniyet gibi birçok ölçütle karşılaştırdıkları ve bu durumların kişilerin memnuniyet düzeylerini etkilediği belirtilmiştir. Bu karşılaştırma sonucunda, yaşam koşullarının belirlenen standartların altında kalması durumunda bireyin mutsuz olacağı ifade edilmektedir (Michalos, 1985). Kişilerin hayattan aldıkları memnuniyet, gerçek koşullarla bu ölçütler arasındaki farka dayanmaktadır (Akt. Diener vd., 1999).

Wearing ve Headey (1989) tarafından ortaya atılan dinamik denge kuramına göre ise kişilik yapısının ve bireyin değişmeyen özelliklerinin öznel iyi oluş düzeyi üzerinden etkili olduğu

ileri sürülmüştür (akt. Atilla ve Yıldırım, 2019). Ayrıca bireyin günlük yaşamda karşılaştığı standart yaşam olayları, öznel iyi oluşu belirlemede etkili olmadığı belirtilmiştir. Ancak, bireyin karşılaştığı olumlu veya olumsuz olağandışı yaşam olayların, öznel iyi oluşta değişikliklere neden olabileceği ve bu değişiklikler belirli bir süre sonra yeniden aynı seviyeye gerileme eğilimi göstereceği de ifade edilmiştir. (Ok,2023)

Bağ kuramı öznel iyi oluş kavramını bilişsel süreçler doğrultusunda açıklamaya çalışmıştır. Mevcut çerçevede bireyin mutluluk düzeyi kognitif süreçler ve bilişsel ilkeler kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca bu yaklaşım bireyin deneyimleri aracılığıyla sahip oldukları düşünce ve duyguların, zihninde oluşturduğu bilişsel bağların önemini vurgulamaktadır. Mutlu bireyler, olumlu ve sağlam zihinsel bağlara sahiptir ve verdikleri tepkiler, öğrenilmiş olumlu tepkilerdir. Schwarz ve Clore (1983), mutluluğun, bireyin zihninde geçmişte yaşadığı olaylara ilişkin bellekte saklanan bağlantılarla ilişkili olduğunu iddia etmektedir. Brower (1981) ise bireylerin sahip oldukları duygu durumlarının geçmişi anımsama ve yorumlama tarzlarını etkilediğini vurgulamıştır.

Ryff (1989) ise İyi Oluş Kuramını ortaya atarak bireyin sağlıklı ve mutlu olmasını yaşamdaki bazı alanların işlevselliğine bağlı olduğunu savunmuştur. (1) Kendini kabul, (2) Başkalarıyla olumlu ilişkiler, (3) Otonomi, (4) Çevresel Uсталık, (5) Hayat amacı ve (6) Kişisel gelişim alt boyutlarının işlevsel olması ile birlikte öznel iyi oluş düzeyinin de artacağı belirtilmiştir (Gürsoy, 2022).

Öznel iyi oluş kavramı çeşitli kuramsal açılardan tanımlanmaya çalışılmış ve birçok araştırmaya konu olmuştur. Yapılan çalışmalarda bireylerin deneyimlerinden elde ettikleri doyumlar sonucunda mı mutlu oldukları, yoksa mutlu olmaları sebebiyle mi hayatlarında doyum hissine ulaştıkları sorusu yanıtlanmaya çalışılmıştır (Türkdoğan, 2010). Bu kuramlar, mutluluğun kaynağı ile doyum hissi arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışarak, bireylerin içsel deneyimlerini anlamamızı sağlamaktadır. Dolayısıyla yakın ilişkilere sahip olma, iş hayatında yer alma gibi alanlarla doyuma ulaşarak öznel iyi oluş düzeyinin artabileceği söylenebilir (Diener, 1984).

2.2.2 Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Yakın ilişkiler hayatın çok önemli ve vazgeçilmez bir yönüdür (Türkoğlu, 2013). Pek çok insan için ideal hayat; diğer insanlarla evlilik, aşk, arkadaşlık gibi yakın ilişkiler kurmak anlamına gelebilir. Her ne kadar yakın ilişkilerin tüm biçimleri insan yaşamında önemli bir yere sahip olsa da, duygusal ilişkiler diğerlerinden çok farklı anlamlara sahiptir. Yapılan bir

çalışmada, katılımcılardan duygusal olarak en yakın olduklarını düşündükleri bir ilişkiyi adlandırmaları istenmiş; katılımcının neredeyse yarısının, duygusal ilişkilerinin en yakın ilişkileri olduğunu söyledikleri aktarılmıştır (Büyükşahin, 2006).

Erikson (1950), kişinin doğduğundan itibaren yaşamını devam ettirebilmesi için yakınındaki kişi veya kişilere bağımlı olduğunu ve bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanma düzeyine göre diğer insanların güvenilir ya da güvenilmez olma örüntüsü geliştirdiğini belirtmiştir. İnsanların temel ihtiyaçlarından biri olan sevme ve sevilme duygusunun ilk olarak en yakını tarafından giderildiği düşünülmektedir. Yaşamın ilk döneminde sevgi ihtiyacı sağlıklı bir şekilde giderilen bir bireyin, sevgi dolu bir ilişki kurma sürecinde daha özgüvenli olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla bir bireyin sevme ve sevilme ihtiyacı gibi diğer duygusal ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla sağlıklı bir ilişkiye sahip olmasının önemli olduğu vurgulanmıştır.

İlişki kavramı Topkara (2015) tarafından iki şey arasında karşılıklı bağ, temas veya bağlantı olarak tanımlanmıştır. Demir (2010) tarafından ise duygusal ilişkiler “yaşam boyunca kurulan en yakın ilişki” olarak tanımlanmış; bu kavramın bireylerin yaşamında çok önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte, romantik bir partnerle yakınlık ve bağlılık ilişkisine dahil olmak, önemli bir gelişimsel görev olarak kabul edilir (Çopuroğlu, 2022).

Moss ve Schwebel (1993) romantik ilişki kavramını, karşılıklı ve olumlu bir bilişsel, duygusal, fiziksel yakınlığı ve bağlılığı içeren bir süreç olarak tanımlamıştır. Collins (2003) ise, karşılıklı farkında olunan ve ilgi ifadelerinin eşlik edebileceği özel bir yoğunlukla dikkat çeken, devam eden gönüllü bir etkileşim olduğunu belirtmiştir. Öte yandan Furman ve ark. (1999) tarafından romantik ilişkiyi, iki birey arasında gönüllü bir şekilde devam eden, cinsellik sürecini kapsayan ve yoğun bir tutkunun var olduğu bir etkileşim örüntüsü olarak nitelendirmişlerdir.

Romantik ilişkiler, sosyal ve kültürel değişimlere uyum sağlayarak tarih boyunca gelişim göstermiştir. Bu kavramın geçmişten günümüze kadar ele alınıyor olması aile kavramının çeşitliliğini arttırmaya ve yeniden düzenlenmesine katkı sunmuştur. Bu değişiklikler, farklı gelişim evreleri dikkate alınarak çift ilişkilerini etkileyen temel faktörlerin belirlenmesine dair araştırmaların önemli olduğunu düşündürmüştür (Urbano-Contreras vd., 2018). Bu faktörlerin belirlenmesinin romantik ilişkileri olumlu olarak etkileyen faktörlerin daha da güçlenmesine, ilişkiyi tehdit eden faktörlerin ise etkilerinin azalmasına yardımcı olacağı savunulmaktadır. Son yıllarda yapılan birçok araştırmada romantik ilişkiler ele alınmış ve kavram kıskançlık (Kuhle, 2011; Muise, Christofides ve

Desmarais, 2009), duygusal bağımlılık (Avendaño Barroeta ve Sánchez Escárcega, 2002; Bischoff, 2008), kadına yönelik şiddet (Ferrer Pérez ve Bosch Fiol, 2003; Fontanil vd., 2005; Matud Aznar, Carballeira Abella ve Marrero Quevedo, 2001; Palmetto vd., 2013) gibi kavramlar kapsamında değerlendirilmiştir (Urbano-Contreras vd., 2018).

Hendrick ve Hendrick (2006) romantik ilişkileri flört etme, birlikte yaşama, evlilik ve diğer uzun süreli beraberlikleri içerdiğini belirtirken; Sternberg (1986) ise kadın ve erkek vurgusu yaparak karşıt iki cins arasında oluşan tutku, bağlılık ve yakınlık kavramlarından oluşan bir ilişki olduğunu aktarmıştır. Kalkan ve Yalçın (2012) da ilk etapta romantik ilişki kavramının yalnızca aşk kavramını akla getirdiğini ancak bağ kurma, aidiyet, destek gibi kavramların da ilişkili olduğundan bahsetmiştir.

Murray başkalarına yakınlık ihtiyacını; yakınlığa bağlılık ve sadakat kavramlarıyla açıklamaktadır (Gündoğdu, Yavuzer ve Karataş, 2018). Yakın ilişkiler ise kişisel özgürlüğü kısıtlama duygusu taşımayan, sağlıklı, tamamlayıcı ve destekleyici duygusal ilişkiler olarak tanımlanmaktadır (Atak ve Taştan, 2012; Sarı ve Owen, 2016). Yakın ve sağlıklı ilişkiler kurmanın gençlerin kişilik gelişimine olumlu etkisi olduğu, yakınlaşma ihtiyaçlarını giderdiği, cinsel istek ve dürtüleri sağlıklı bir şekilde işlemesine olanak sağladığı belirtilmiştir (Atak ve Taştan, 2012; Feldman ve Gowen, 1998; Furman ve Schaeffer, 2003). Romantik ilişkilerin genellikle ergenlik döneminden itibaren yaşanmaya başladığı; özellikle 19-26 yaş arasındaki genç yetişkinlik döneminde yaşanan ilişkilerin daha uzun süreli, güçlü ve daha net duygularla yaşandığı gözlemlenmiştir (Kılınçer ve Tuzgöl, 2014). Yetişkinliğin önemli bir parçası olan romantik ilişkilerde, ilişki boyunca her iki cinsin de birbirine saygı duymasının oldukça önemli olduğu da düşünülmektedir (Vannoy, 1996).

Romantik ilişkilerin gelişim aşamaları Connolly ve Goldberg (1999) tarafından tanımlanmıştır. İlk aşamayı ilişkide, karşı cinsin fiziksel özelliklerinin ve isteklerinin öne çıktığı "başlangıç" aşaması olarak belirtirken; bireyin bir arkadaş grubu içinde bulunma ve karşı cinsle daha fazla zaman geçirme eylemlerini içeren "Yakın ilişki" kavramı ikinci aşama olarak kabul edilmiştir. Üçüncü aşama ise "samimi aşk ilişkileri" aşamasıdır. Bu aşamada bireylerin flörtöz davranışlar sergilemelerinin yanı sıra duyguların yoğunlaşması ve cinsel yakınlıkların yaşanması da bu aşamada beklenebilir. Son aşama olan "bağlılık ilişkisi" evresinde ise bireylerin uzun soluklu ilişkiler sürdürmelerinin, cinsel deneyimler yaşamalarının ve yoğun bir bağlanma duygusuna sahip olmalarının beklendiği belirtilmiştir (Ogan, 2021).

Myers, Sweeney ve Witmer (2000) tarafından sağlıklı bir yakın ilişkinin bazı özelliklere sahip olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu özellikler: (a) kendini güvende

hissetme, romantik ilişkiler kurma; (b) sevildiğini hissetme; (c) sevgiye saygı duyabilme, sevgiyi ifade edebilme ve sürdürülebilir; ilişkilerin varlığını hissetme (e) destek alma ve sağlama (f) cinsel yakınlıktan zevk alma olarak tanımlanmıştır (Myers, Sweeney ve Witmer, 2000). Bireylerin bu özellikleri taşıyan ilişkiler kurmaları, sağlıklı bir ilişkiye sahip oldukları anlamına gelmektedir (Ogan, 2021).

Romantik ilişkiler, bireylerin kendilerini tanımalarına ve kimlik gelişimlerine katkıda bulunan bir süreç olarak görülmektedir. Özellikle genç yetişkinlik dönemi ile yaşanma sıklığı artan romantik ilişkiler, bireyin kendini keşfetmesi anlamında önemli bir role sahiptir (Eryılmaz ve Ercan, 2010). Hayatları boyunca kendilerine cinsiyet (kadın/erkek) kimliği yükleyen bireyler, romantik ilişkiler yoluyla karşı cins kimliklerini keşfederler. Bu süreçte bireyler yalnızca kendi duygularına değil, karşı cinsin duygu ve düşüncelerini de öğrenmeye ve anlamaya başlarlar (Alakuş, 2020).

Erikson (1968), bu aşamada yakın ilişkiler kuramayan kişilerin, kişilik gelişimini olumsuz etkileyen bir yalnızlık duygusu yaşadıklarını belirtmiştir. Aynı şekilde Havighurst (1972), insan gelişiminin yaşam boyunca devam ettiğini ve öğrenmenin gelişim evrelerinde önemli olduğunu savunmuştur. Ergenlik dönemindeki gelişimsel görevlerin doğru partneri seçerek ve onunla birlikte olmak olduğu belirtilmiştir; öte yandan bu evrede yer alan bireylerin gelişim görevlerinin tamamlamak adına mücadele etmeleri gerektiğini söylenmiştir. Romantik ilişkilerin gençler için hem gelişimsel hem de bilişsel olarak çok önemli olduğu düşünülmektedir. Birçok kuramcı tarafından vurgulandığı gibi romantik ilişkilerin sağlıklı bir şekilde başlatılması ve sürdürülmesi genç yetişkinlerin gelişimsel görevlerini tamamlamaları ve bir sonraki aşamaya geçmeleri için önemli görülmektedir (Kurt, 2019).

Kişilerin ilişkideki doyum düzeylerini etkileyen faktörlerin araştırıldığı bir çalışmada çiftlerin cinsiyeti, yaşı, ilişki süresi, çocuk sahibi olup olmamaları ve büyük ölçüde köken aileleriyle yaşama ve öğrenme deneyimlerine göre ilişkilerinden farklı beklentileri olduğu ve ilişki doyumunun bu durumlardan etkilendiği belirtilmiştir (Archuleta, 2013; Garrido Garduño vd., 2008; Gibson-Davis, 2009).

Sağlıklı duygusal ilişkiler kurmanın insanların yaşam doyumlarını olumlu yönde etkilediği ve mutluluğun temel kaynaklarından biri olduğu kabul edilmektedir (Argyle, 2001). Özellikle genç yetişkinlik döneminde duygusal ilişkilere sahip olmanın insanlar için önemli olduğu düşünülmektedir (Cui, Fincham ve Durtschi, 2011). Çünkü genç yetişkinlik döneminde yaşanan duygusal ilişkilerin önemli bir gelişim görevi olarak kabul edildiği bilinmekte ve yaşanan duygusal ilişkilerin, gençlerin davranışsal uyumları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, bu dönemde yaşanan duygusal

yakınlıkların, ileride yaşanacak olan ilişkilerin yapısını da etkileyeceği ön görülmektedir (Çopuroğlu, 2022). Bireyler için önemli bir ihtiyaç olan aidiyet duygusunun kurulan sağlıklı ilişkilerle karşılandığı bilinmektedir. Sağlıklı bir yakın ilişki kuramamanın neticesinde ait olma ihtiyacı giderilmemekte ve bu durumun bireylerin yaşam doyumlarını, öznel iyi oluş düzeylerinin ve yaşam motivasyonlarını oldukça yoğun bir şekilde etkilediği belirtilmektedir. Killingsworth ve Gilbert (2010) tarafından yapılan bir başka çalışma, kişinin güvenli bir romantik ilişkiye sahip olmasının olumlu yanları desteklenmiştir. Bu araştırmada kişilerin tatmin oldukları ve güven duydukları romantik ilişkiler içinde olmaları halinde, mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve gelecek için endişe duymadıkları belirtilmiştir. Güvenli bir romantik ilişki, insanların hayata bakışını olumlu yönde etkilemekte; kendisi ve başkaları hakkında olumlu zihinsel temsillerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu durumun da insanların öznel iyi oluş ve memnuniyet düzeylerini arttırmalarında etkili olduğu düşünülmüştür (Soğancı, 2017).

Bu çalışmanın bağımlı değişkeni olan ‘romantik ilişkilerde öznel iyi oluş’ bireyin romantik ilişkisine ilişkin duygusal ve bilişsel değerlendirmelerinin toplamını ifade etmektedir. Kişinin ilişkiye dair sahip olduğu bilişsel ve duygusal doyumunu ne kadar fazla ise ilişkisindeki öznel iyi oluş (mutluluk) düzeylerinin de buna bağlı olarak yüksek olacağı söylenebilir. Kullanılan envanter ise altı at boyuttan oluşmaktadır: (1) İlişki Doyumu ve Algılanan İlgi (2) Partner Uyumu (3) Partnerler Arası İletişim (4) Partnerler Arası Çatışma (5) Partnere Zaman Ayırma ve (6) Aile Olmaya Karar Vermede Güçlük (Polat, 2022).

Kısaca yakın ilişkiler kurmanın ve sürdürmenin psikososyal gelişimin bir başka bileşeni olduğu düşünülmektedir. Ergenlik ve gençlik dönemlerinden itibaren yakın ilişki kurmanın sağlık, esenlik ve psikolojik uyum için olduğu da birçok araştırmacı tarafından belirtilmektedir. Ayrıca sağlıklı ilişki kurmanın, kişisel kimliğin yanı sıra sosyal yeterliliğin gelişimine katkıda bulunduğu da vurgulanmıştır (Urbano-Contreras, Martínez González ve Iglesias-Garcia (2018).

Tüm bu bilgilerin ışığında romantik ilişkiler kavramı birçok etmenle ilişkilendirilmiş ve çalışmalarda yer verilmiştir. Yapılan araştırmalarda romantik ilişkilerin bireyin eğitim düzeyi ve aile yapısı (Karaoğuz, 2016), cinsiyet (Tunç, 2015), ilişki başlatma ve sürdürme becerisi ile bilişsel çarpıtmalar (İlhan, 2016; Gülden, 2011) şiddet davranışı, benlik saygısı, anne baba tutumları (Yıldız, 2016), bağlanma stilleri, doyum, yakınlık (Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006; Hazan ve Shaver, 1994), benliğe yönelik belirsizlik (Gürcan, 2015), çatışma çözme becerileri (Çetin, Turgut ve Sözen, 2015), ilişkiye yönelik inançlar

(Küçükarslan, 2011), fiziksel yakınlık (Sarı, 2008) gibi etmenlerle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ceylan, 2017).

Romantik ilişkilerde öznel iyi oluş kavramının ise doğrudan ele alındığı iki çalışma olduğu görülmüştür. İlki, Urbano-Contreras, Martínez González ve Iglesias-Garcia (2018) tarafından geliştirilen romantik ilişkilerde öznel iyi oluş ölçeğidir. Bir diğeri ise ölçeğin Çaykuş ve Mutlu (2019) tarafından Türkçe uyarlamasının yapıldığı çalışmadır. Ölçeğin ilk kez geliştirilmesinde İspanya'da yapılan çalışmaya 620 kişi dahil edilirken; dilimize uyarlama çalışmasında araştırmacılar 275 kişiye ulaşmışlardır. Araştırmalar, oluşturulan ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Bu değişkene yönelik yeterince araştırma bulunmadığı görülmüştür. Ancak alan yazında bu kavramla bağlantılı olarak romantik ilişki doyumu, evlilik doyumu, romantik ilişki kalitesi gibi değişkenlerin ele alındığı birçok çalışma olduğu bilinmektedir (Polat, 2022).

2.2.3 Romantik ilişkide öznel iyi oluş alt boyutları

İlişki doyumu ve algılanan ilgi: İlişkiler bireylerin yaşamlarında önemli bir rol oynamaktadır. İnsan yaşamında önemli bir yer tutmasına rağmen oldukça karmaşık ve diğer birçok alanla bağlantılı olduğu düşünülmektedir (Hepper ve Carnelley, 2012). Ayrıca bireylerin romantik ilişkileri boyunca partlerini ve ilişkilerini değerlendirme isteği içerisinde oldukları görülmektedir. Bu değerlendirmelerin ise ilişkinin devamlılığı, kalitesi ve bireyin ilişki doyumu üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Rusbult ve Buunk, 1993). Buna ek olarak öznel değerlendirmelerin yanı sıra bireylerin ilişkilerine dair beklentilerinin de ilişki doyumunu etkilediği, bireylerin ilişkilerine ve partnerlerine karşı beklentilerinin karşılanması neticesinde romantik ilişkilerini olumlu olarak değerlendirdikleri de vurgulanmıştır (Ogan, 2021).

Kişilerin sağlıklı romantik ilişkilere sahip olmaları araştırmacılar tarafından yüksek düzeyde doyum, bağlılık, güven, tutku ve sevgi ile ilişkilendirilmiştir (Fletcher, Simpson ve Thomas, 2000). Hendrick, Hendrick ve Adler (1988) tarafından ilişki doyumu bireylerin romantik ilişkilerine yönelik duygu, düşünce ve davranışları ile cinsel tutumları ve iletişim tarzlarını içerdiği ifade edilmiştir. Alanyazına bakıldığında romantik ilişki doyumunun kavramı ağırlıklı olarak "ilişki kalitesi", "ilişki bağlılığı" ve "uyum" gibi farklı terimlerle ele alındığı ve bu kavramların birbirinin yerine kullanıldığı görülmüştür. Hawkins (1968), ilişki doyumunu bireyin romantik ilişkisiyle ilgili subjektif değerlendirmeler olarak açıklarken; Sabatelli (1988) ilişki doyumunun bireyin beklentileriyle partnerin davranışları arasındaki

uyum ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Çemberci (2019) ise romantik ilişkideki doyumun, bireyler arasındaki sevgi bağına, deneyimlerin sağlıklı bir şekilde paylaşılmasına ve ihtiyaçların karşılanmasına dayandığını ifade etmiştir.

Hawkins (1968) tarafından ilişki doyumu kavramı bireyin romantik ilişkilerine yönelik mutluluk, memnuniyet ve tatmin düzeylerinin subjektif bir değerlendirmesi olarak açıklanmıştır. Buna ek olarak partnerler arasındaki iletişim, bağlılık, aşk ve yakınlık düzeylerinin bireylerin ilişkilerini değerlendirmelerinde etkili olabileceği belirtilmiştir (De Andrade ve Garcia, 2012; akt. Andrade, Wachelke ve Howat-Rodrigues, 2015). Arriaga (2011) ise ilişki doyumunu bireyin ilişkisine dair olumlu veya olumsuz olduğuna dair sahip olduğu düşüncelere bağlı olduğunu söylemiştir.

Mattson ve ark. (2012) tarafından yapılan çalışmada romantik ilişkilerde doyum düzeyinin ilişkinin devamlılığı ve kalitesi için önemli bir kriter olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında yer alan diğer çalışmalarda ise ilişkilerdeki doyumun öznel iyi oluşun ve yaşam doyumunun yordayıcısı olduğu ifade edilmektedir (Diener ve Lucas, 2000; Myers, 1992). Collins (2003) tarafından yapılan çalışmada, ilişki doyumu açısından beş farklı boyut tanımlanmıştır. Bu boyutlar katılım, partner seçimi, içerik, kalite ve bilişsel-duygusal süreçlerdir. İlgili boyutunun, flörtün başladığı partnerin yaşı, ilişkinin sıklığı ve romantik ilişkinin süresi gibi faktörlerle ilişkili olduğu belirtilmiş; partner seçimi boyutunun ise partnerin özelliklerini ve ilişkideki gelişim görevlerinin önemini tanımladığı ifade edilmiştir (Karadağ 2022). Kalite boyutu romantik ilişkilerdeki faydalı deneyimleri ifade ederken, içerik boyutu, ilişkide gerçekleşen olaylar, birlikte geçirilen zamanın biçimi ve katılım gösterilen etkinliklerle ilgili olduğu aktarılmıştır. Son olarak, bilişsel-duygusal süreçler boyutu ise, bireyin kendisi, partneri ve romantik ilişkisi hakkındaki algıları, beklentileri ve duygusal yüklemeleri kapsamaktadır (Doğan, 2021).

Partnerlerin birbirlerine karşı sergilediği davranışlar, ilişki doyumunu olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Gottman (1998) tarafından bir partnerin olumsuz bir davranışta bulunması sonrasında diğer partnerin de aynı olumsuz davranışı karşılık olarak verebileceği ve bu durumda ilişki doyumunu azaltacağı belirtilmiştir. Bu olumsuz davranışların sıklığının zamanla artacağı ve çözümü zor ilişki sorunlarına yol açabileceği vurgulanmış, bu durumun ayrıca partnerlerin yorulmasına ve doyumlarının azalmasına neden olabileceği de ifade edilmiştir (Kelley vd., 1983).

Ayrıca partnerler arasındaki iletişim tarzının ve çatışma çözme yaklaşımlarının da ilişki doyumunu etkilediği belirtilmektedir. İyi bir iletişim tarzına sahip olunmasının çiftler arasındaki ilişki doyumunu etkilediği belirtilmiştir (Overall vd., 2009). Güçlü bir iletişime

sahip olan çiftlerin ilişkilerinde daha yüksek memnuniyet düzeyine sahip oldukları, iletişim problemi yaşayan çiftlerin ise zaman içerisinde ilişki doyumlarının azabileceği ve daha yoğun olarak çatışma yaşayabilecekleri ifade edilmiştir (Christensen ve Shenk, 1991). Bunun yanı sıra olumsuz durumlar karşısında çiftlerin sahip oldukları stratejilerin de ilişki doyumu üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Zacchilli, Hendrick ve Hendrick, 2009).

Çalışmalar sonucunda, bu faktörlerin ilişki doyumunu etkilediği görülmüştür. Kısaca, ilişkideki olumlu etkenlerin artmasıyla birlikte doyum da artarken, olumsuz etkenlerin artması ilişki doyumu ve kalitesinin azalmasına neden olduğu düşünülmektedir (Fincham ve Beach, 2006).

Partner uyumu: Romantik ilişkilerin özellikle evlilik sürecinin yetişkinlerin yaşamında önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Dolayısıyla Ayrıca ilişkilerde yaşanan problemlerin ve uyumsuzlukların kişilerin ruh sağlığı üzerinde yoğun bir etkisi olduğu ifade edilmektedir. İlişkilerde her iki tarafın doyum sağlamasıyla ilişkide uyumun sağlanacağı ve uyum kavramının ele alınmasının gerekli olduğu da belirtilmiştir.

Alanyazına bakıldığında çift uyumu, ilişki uyumu ve evlilik uyumu kavramlarının daha ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Özellikle ağırlıklı olarak evlilik sürecine atfedilen anlamın büyük olması dolayısıyla evlilik uyumuna dair çalışmaların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Eşler arasındaki uyumu inceleyen ilk araştırmalar 1960'lı yıllarda yapılmaya başlanmış (Yılmaz, 2000); evlilik uyumu kavramı ise 1990'lı yıllar itibariyle çalışmalarda ele alınmıştır (Çakır, 2008).

Evlilikte mutluluk ve uyum düzeyinin partnerler arasında yaşanan deneyimlere bağlı olarak değiştiği, ancak evliliklerdeki olumlu ve olumsuz yönler birbirinden bağımsız olduğu ve her evlilikte hem iyi hem de kötü olayların yaşanabileceği düşünülmektedir. İlişki içerisindeki olumsuz durumların daha ağırlıklı olması dolayısıyla çiftlerin genellikle mutsuz olacağına inanılmaktadır (Yalçın, 2014). Mutlu ve uyumlu bir ilişki için aşk, ortak kültürel özellikler ve sağlıklı cinsel yaşam gibi çeşitli faktörlerin ilişkide yer alması gerektiği vurgulanmıştır (Broderick ve O'Leary, 1986; Collins ve Coltrane, 1991; O'Grady ve Tucker, 1990).

Evlilikte uyumu araştıran Haldford, Kelly ve Markman (1997), partnerlerinin olumlu duygu ve düşüncelerin yanı sıra pozitif ilişki şemalarına sahip olmalarının uyum düzeyi üzerinde etkili olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca partnerlerin güçlü bir iletişim ve çatışma çözme becerilerini kullanabiliyor olmalarının ve birlikte keyifli aktiviteler yapmalarının da evlilik uyumunun bir parçası olduğu belirtilmiştir. Rusell (1983) ise evlilik uyumunu, partnerlerin hem bedensel hem de duygusal yakınlığa sahip oldukları ve ilişki

içerisinde kendilerini eşit hissettikleri bir ilişki olarak tanımlamıştır. Evlilik uyumunun, evlilikle ilgili memnuniyeti ifade ettiği ve evlilikte mutluluğun artmasına, çatışmanın ise azalmasına yol açtığı ifade edilmiştir (Akt. O'Grady ve Tucker, 1990).

Evlilik uyumu genellikle evlilik mutluluğuyla ilişkilendirilmekte olup, cinsel doyum, olumlu iletişim ve eğer tekrar evlenecek olsalar yine aynı kişiyle evlenme isteği gibi farklı evlilik uyumu ölçütleriyle belirlenmektedir (Collins ve Coltrane, 1991). Sabatelli (1988) ise evlilik uyumunu, eşlerin birbirleriyle iletişim kurabildikleri, ortaya çıkan problemlerin her iki tarafı da tatmin edecek şekilde çözümlendiği bir ilişki olarak tanımlamıştır.

Erbek ve ark. (2005) tarafından evlilik uyumu, partnerlerin aile olma ve evlilik yapma ile ilgili süreçlerde uzlaşmaya varmaları, etkili iletişim kurma ve sorunlara yapıcı çözümler üretme yeteneği olarak tanımlanmıştır. Evlilikte uyum sorunları, boşanma ve diğer evlilik sorunlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlayan etkenlerden biri olduğu ifade edilmiştir (Eskin, 2012). Evlilik uyumu, çiftlerin ve ailenin sağlığı açısından büyük önem taşıyan fiziksel, ruhsal ve duygusal boyutları içerir (Kalkan, 2002). Bu nedenle, evlilik uyumu karmaşık bir dinamik olarak değerlendirilir, çünkü çiftlerin bir araya gelerek uyumlu bir ilişki yürütmeleri ve zorluklarla başa çıkmaları gerektiğine inanılmaktadır.

Evlilik uyumu konusu, farklı uzmanlar tarafından farklı şekillerde tanımlanabilir. Yeşilyaprak'a göre, evlilik uyumu eşlerin birbirlerinin ilgilerini, hayattaki amaçlarını, değerlerini, yaşama bakış açılarını paylaşmaları ve ilişkilerindeki doyum düzeylerine ilişkin öznel değerlendirmeleridir. Bu tanıma göre, evlilik uyumu, çiftlerin birbirleriyle paylaştıkları ortak ilgi ve değerlere dayanır ve ilişkilerindeki memnuniyeti içerir. Öte yandan, başka bir tanıma göre evlilik uyumu durağan değildir, dinamik haldedir. Bu tanıma göre, her iki eşin evlilik sürecinde birbirleriyle aynı amaç için bilgi ve becerilerini ustaca kullanarak ilişkide bir dengeye ulaşmaya çalışması önemlidir. Bu yaklaşıma göre, evlilik uyumu, sürekli olarak değişen bir süreçtir ve çiftlerin ilişkilerinde dengeyi sağlamak için birlikte çalışmalarını gerektirir (Crow, 1967; akt. Çelik, 2009).

Evlilik uyumuyla ilgili farklı tanımların olması, bu konunun karmaşıklığını ve çiftler arasındaki ilişkilerin çok yönlülüğünü yansıtır. Evlilik uyumu, çiftlerin birbirlerini anlamaları, desteklemeleri, paylaşımlarda bulunmaları ve sorunları birlikte çözmeye çalışmaları gibi bir dizi faktörü içerir. Bunlar, çiftlerin ilişkilerinde uyumlu ve tatmin edici bir denge sağlamalarına yardımcı olabilir.

Evlilik uyumu üzerinde etkisi olduğu düşünülen birçok değişken bulunmaktadır. Bunlar genellikle demografik, aileyle ilgili ve sosyo-ekonomik değişkenler olarak sınıflandırılabilir (Özgüven, 2000; Şener ve Terzioğlu, 2008; Yalçın, 2014). Bu faktörlerin

çiftlerin değerlerinde, yaşam tarzlarında ve iletişim stillerinde farklılıklar oluşturabileceği düşünülmektedir. Örneğin, eşlerin benzer eğitim düzeyine sahip olması veya aynı yaş grubunda olması, ortak ilgi alanları ve daha iyi iletişim kurma potansiyeli sağlayabilir (Ergül ve Yılmaz, 2020).

Kısaca evlilik uyumu, kişinin evlilikten elde ettiği faydaların ve ilişkinin kalitesinin yansımaları olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda, etkili ve mutlu bir evlilik ilişkisi için önemli olduğu kabul edilen bir kavramdır. Çiftlerin evlilik uyumunu sağlamalarının ve sürdürmelerinin, evlilik başarısını garanti altına almalarında etkili olacağı da düşünülmektedir (Stone ve Shackelford, 2007).

Bu konuda yapılan çalışmaların alanyazında yer aldığı görülmektedir. Çelik ve Tümkaya (2012) tarafından yapılan çalışmada, öğretim elemanlarının işle ilişkili değişkenlerle evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular, öğretim elemanlarının evlilik uyumu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Karadağ (2015) ise aile içi iletişimin evlilik uyumu üzerindeki rolünü araştırmıştır. Araştırma, eşler arasındaki iletişimin evlilik uyumunu etkilediğini ve birçok konuda (sorun paylaşma, üzüntü/sıkıntı paylaşma, ev işi paylaşma, tartışma sıklığı, ayrılma sonrası sorun çözme, cinsel sorunları paylaşma, birlikte vakit geçirme, duygu ve düşüncelere ilgi gösterme) önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, işle ilişkili değişkenlerin ve aile içi iletişimin evlilik uyumu üzerindeki önemini vurgulamaktadır. Etkili iletişim, problem çözme becerisi ve duygusal destek, evlilik uyumunu ve ilişkideki genel memnuniyeti artırabilir (Ergül ve Yılmaz, 2020).

Malkoç (2001) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda, düşük evlilik uyumuna sahip olan bireylerin daha yıkıcı ve yapıcı olmayan iletişim tarzlarını daha fazla kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Polat (2006), tarafından 362 evli birey ile yapılan araştırmanın sonucunda, benlik farklılaşmasının evli bireylerde çift uyumunu, depresyonu, kaygıyı ve stresi anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür.

Özen (2006) tarafından yapılan çalışmada ise olumlu çatışma çözme stiline sahip olan kişilerin evlilik uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaya paralel olarak bir başka çalışmada olumsuz çatışma çözme stili ile evlilik uyumu arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür (Stanley, Blumberg ve Markman, 1999). Bir diğer çalışmada ise Gürsoy (2004) bireylerin sahip oldukları kaygı düzeylerinin evlilik uyumlarını yordadığı sonucunu elde etmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada kadınların eğitim düzeylerinin artması sonucunda kişilerin evlilik uyumlarının yükseldiği, çalışmayan erkeklerin evlilik uyumlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu çalışmayı

destekleyen bir diğer araştırmada Dehle ve Weiss (2002) kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu; evlilik uyumunun kaygı düzeyi arttıkça azaldığını sonucuna ulaşmışlardır.

Mcgovern and Mayers (2002) yaptıkları araştırmada ev içerisinde toplumsal cinsiyet rollerinin etkileri ile evlilik uyum düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Geleneksel yapıda olan erkeklere kıyasla modern olarak tanımlanan erkeklerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu; erkeklerin ev içi görevlerinde sorumluluk almalarının kadınların evlilik uyum düzeylerini arttırdığı da belirtilmiştir.

Evlilikte sahip olunan uyum ve doyum düzeyinin partnerleri olumlu anlamda etkilediği gibi, aile bireyelerine de olumlu katkı sunduğu düşünülmektedir. Araştırmalar, ebeveynlerin sahip oldukları ilişki niteliğinin, çocukların (Izumi ve Gullón-Rivera, 2018) ve ergenlerin (Shek, 2000) günlük yaşama uyum sağlama becerileri üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir. Yani hem eşler için hem de çocuklar için önemli olduğu düşünülen evlilik uyumunun ve doyumunun araştırılmasının alanyazına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Partnerler arası iletişim: Lieberman (2013), bağ ve iletişim kurma davranışımızın temel bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur. Bazı çalışmacılar tarafından iletişimin ilişki doyumunu besleyen bir faktör olduğu hatta ilişkinin kalbi olarak görülebileceği belirtilmiştir (Gottman ve Krokoff, 1989; Gottman ve DeClaire, 2002; Markman vd., 2010; Hiew vd., 2016; Ogolsky vd., 2017). Evlilikle ilgili iletişim üzerine yapılan sistematik araştırmalar, Fincham (2003) tarafından ele alınmış ve psikoloji alanında önemli bir odak noktası haline gelmiştir. Örneğin, klinik psikoloji, çiftlerin nasıl etkileşimde bulduklarına odaklanarak sorunlu ve sağlıklı evlilikler arasındaki farkları belirlemeye çalışmıştır. Ayrıca, sosyal psikologlar da evlilik etkileşimi ve yakın ilişkilerle ilgilenmeye başlamıştır, bu da farklı disiplinler ve alanlar arasında bir gelişim sağlandığını göstermektedir (Delibalta, 2013).

Lavner, Karney ve Bradbury (2016) tarafından yapılan araştırmaya göre, iletişim ilişkinin bozulması modellerinde merkezi bir rol oynadığı düşünülmüştür. Araştırmacılar, partnerlerin yakın bağlarının, sağlıklı iletişimlerinin katkısıyla güçlü kalacağını vurgulamışlardır. Bu nedenle iletişim, insanların yaşamlarında, özellikle romantik ilişkilerinde büyük bir öneme sahiptir. İletişim becerileri, romantik ilişkilerin ayrılmaz bir parçasıdır ve bu becerilerin geliştirilmesi çiftlerin kendilerini daha kolay ifade etmelerine yardımcı olabilir ve daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir (Beji ve Kızılkaya, 2012).

İletişim, yalnızca kendini ifade etmeyi ve karşılıklı anlaşmayı içermeyen oldukça kapsamlı bir süreçtir ve bu süreç sayesinde romantik ilişkiler bir dizi önemli özellik kazanabilir. Partnerlerin sahip oldukları iletişim problemleri dolayısıyla bireyler kendilerini

ifade edemedikleri durumlarda birbirleriyle iletişimden kaçınma, alternatif yollar deneme veya konuları görmezden gelme gibi tutarsız davranışlar gösterebilirler. İletişim engelleri, bireye duygularının önemsiz olduğu, isteklerine saygı duyulmadığı ve sorunlarını tek başlarına çözebilecekleri mesajını iletebilir. Bu tür mesajlar, bireyin değersiz veya önemsiz hissetmesine, benlik saygısını kaybetmesine yol açabilir (Beji ve Kızılkaya, 2012).

Romantik ilişkinin devamlılığında partnerler arasındaki iletişimin büyük rol oynadığı düşünülmektedir. İlişki içerisinde çiftler günlük yaşantılarını, duygu ve düşüncelerini paylaşmaya ihtiyaç duyarlar. Bu iletişimin özellikle henüz evlilik yapmamış çiftler için tanıma sürecine katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Evlilik öncesinde gerçekleştirilen bu iletişim partnerlerin geçmiş deneyimlerini, duygularını, ilgilerini ve sahip oldukları zorlukları birbirleriyle etkili bir şekilde paylaşmayı gerektirir. Böylece çiftlerin, birbirlerini daha iyi tanıma ve anlama şanslarının olacağı ifade edilmektedir (Akpan, 2002).

İletişim aynı zamanda partnerler arasındaki çatışmaların çözülmesinde ve ilişki uyumunun sağlanmasında önemli bir araç olarak görülmektedir. Özellikle çiftlerin problem yaşadıkları durumlarda daha kuvvetli bir iletişimle üstesinden gelebilecekleri ifade edilmektedir. Heavey, Larson, Zumtobel ve Christensen (1996) gerçek aşkın, çatışmayla yüzleşme ve dürüst iletişim kurma gibi zorlukları aşarak büyüyebileceğini vurgulamaktadır. Petersen ve Smith (1977) tarafından belirtildiği gibi, iyi iletişim kurma becerisi ilişkilerin sağlam bir temele sahip olması için hayati bir öneme sahiptir. Bu nedenle, iletişimi partnerleri birbirine bağlayan ve ilişki bağını güçlendiren önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Vogel ve ark. (2007) tarafından yapılan çalışmada eşlerin birbirileri ile olan iletişimleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda kadınların eşleriyle olan iletişimlerinde daha otoriter, talepkar ve daha baskın bir yapıda oldukları görülmüştür. Heene, Buysse ve Van Oost (2005) ise yaptıkları çalışmada depresif belirtilerin ve iletişim tarzlarının evlilik uyumu ile arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Araştırmacılar daha yoğun depresif belirtiler gösteren kadınların iletişimlerinde daha talepkar oldukları, bu durumun aksine depresif belirtilere sahip olan erkeklerin ise daha az yapıcı iletişim kalıpları kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde yapılan bir başka çalışmada çiftlerin sahip oldukları depresif belirti düzeyleri ile iletişim örüntüleri arasındaki ilişki incelenmiş, depresyonun genel olarak çiftlerin iletişim süreçlerinde yoğun olarak etkisi olduğu görülmüştür (Baucom vd., 2007). Karney ve Bradbury (1995) tarafından yapılan araştırmada kişilerin güçlü iletişime sahip olmalarının ve dışadönük bir yapıda olmalarının daha yüksek düzeyde ilişki uyumunu sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da partnerlerin sahip oldukları kişilik özelliklerinin

iletişim tarzlarını, dolayısıyla da ilişki uyumunu etkilediği düşünülmektedir. Caughlin, Huston ve Hauts (2000) tarafından yapılan boylamsal çalışma ile sürekli kaygı ve kişilerarası olumsuz iletişimin evlilik doyumu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda sürekli kaygının evlilik doyumu ile ilişkisinin iletişim süreci aracılığıyla açıklanabileceğini görülmüştür. Bir diğer ifadeyle sürekli kaygının eşler arasındaki olumsuzlukları ortaya çıkardığı, bu durumun ise parterler arasındaki iletişimi olumsuz yönde etkilediği ifade edilmiştir (Fitzpatrick ve Badzinski, 1994; Karney ve Bradbury, 1995).

Partnerler arası çatışma: Romantik ilişkiler ve çatışmalar, uzun bir süredir psikolojinin hem uygulama alanında hem de teorik çalışmalarda merak uyandıran konular arasında yer almıştır (Shantz ve Hartup, 1992). Araştırmacılar ve terapistler, çatışmaların doğasını anlamaya ve ilişki doyumunu etkileyen çatışma çözme davranışlarını tanımlamaya yönelik araştırmalar yapmışlardır (Christensen ve Heavey, 1990; Fincham, 2003; Glick ve Gross, 1975; Gottman, 1993; Gottman, Markman ve Notarius, 1977; Greeff ve Bruyne, 2000; Kurdek, 1994; Straus, 1979). İlişkilerde yaşanan çatışmaların, evlilik doyumu üzerinde bir etkiye sahip oldukları düşünülmekte dolayısıyla da araştırmacıların ilgi alanı haline gelmiştir (Heavey, Christensen ve Malamuth, 1995; Shi, 2003).

Çatışma çözme stilleri, bireylerin kişilerarası ilişkilerindeki çatışmaları çözmek için kullandıkları stratejiler çatışma çözme stilleri olarak adlandırılmaktadır. Çatışmalar karşısında bireylerin yapıcı bir yaklaşımda olmaları ya da mizah gibi araçları kullanmalarının ilişki doyumunu olumlu anlamda etkilediği düşünülmektedir. Ancak savunmacı bir yaklaşımın ilişkideki doyumu azaltabileceği belirtilmiştir (Kurdek, 1995). Bireylerin çatışma çözme stillerini belirlemede ise kişinin mizaç özelliklerinin ve aile deneyimlerinin etkili olduğu ifade edilmiştir (Mannarini vd., 2016; Wood ve Bell, 2008).

Çatışma kavramının genellikle olumsuz bir anlam taşıdığı düşünülse de romantik ilişkilerde yaşanması kaçınılmaz bir durum olduğu da bilinmektedir (Bercheid ve Ammazalorso, 2003). Geçmişten bu yana bireylerin yaşadıkları çatışmalarla nasıl başa çıktıkları dikkat çeken bir konu haline gelmiştir. Aslında bakıldığında çatışmalar romantik ilişkilerdeki sorunların temel nedeni olarak görülseler de sağlıklı bir şekilde çözümlenmelerinin ilişkiyi güçlendirdiği de belirtilmektedir. Çatışmaları bütüncül bir yolla çözmek, farklılıkları anlamak ve ortak noktada buluşabilmek, çiftler arasındaki yakın ilişkinin korunması ve geliştirilmesi için gerekli görülmektedir (Cui vd., 2005). Özellikle çatışmaları yapıcı bir yaklaşım ile çözenin ilişkilerin devamlılığı ve niteliği için belirleyici olurken, yıkıcı bir yaklaşımın ise ilişkide problem yaratacağı düşünülmektedir (Segal ve Jaffe, 2007).

Romantik ilişkilerde çatışmalar kaçınılmazdır ve genellikle stresin ana kaynaklarından biri olarak görülür. İlişkilerdeki çatışmalar üzerine yapılan terapilerde uzmanlar çatışmaları azaltmak yerine partnerlerle çatışmaları nasıl daha etkili bir şekilde yönetebileceklerini öğretmeyi amaçlar. Araştırmalar, çiftler arasındaki anlaşmazlıkların ilişkiye zarar vermek yerine uzun vadede ilişki doyumunda iyileşmeye yol açabileceğini göstermektedir (Gottman ve Krokoff, 1989; Gottman ve Silver, 1999). Bu nedenle, çiftlerin çatışma becerilerini geliştirmelerinin ve yapıcı bir şekilde anlaşmazlıkları çözme yeteneklerinin artırmasının, ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine ve büyümesine yardımcı olabileceğine inanılmaktadır.

Özen (2006) tarafından çatışma çözme stillerinin ölçülmesi için dört farklı stratejiden yararlanıldığını belirtmiştir. Olumlu çatışma çözme stilinde çatışma konularını tartışmak ve her iki taraf için ortak çözümler bulmak hedeflenirken, olumsuz çatışma çözme stili ise olumsuz etkileşimi içermektedir. Çatışma esnasında boyun eğme stiline sahip olunması bireyin pozisyonunu savunmaması ve partnerinin isteklerini sorgusuzca kabul etmesi olarak tanımlanmaktadır. Geri çekilme stili ise kişilerin çatışma konularını tartışmaktan kaçınma ve erteleme davranışını içerdiği ifade edilmiştir (Çakmak, 2022).

Çalışmalardan elde edilen bulgular çatışmalar karşısında olumlu bir tutum içerisinde olmanın evlilik uyumunu arttırdığını, olumsuz çatışma çözme stilinin ise evlilik uyumunu azalttığını göstermiştir (Clymer vd., 2006; Hee vd., 2019; Özen vd., 2016; Tulum, 2014). Çatışma çözme stillerinden geri çekilme tarzı ise evlilik uyumu ile negatif yönlü bir ilişki içerisindeyken, boyun eğme yaklaşımı ile evlilik uyumu arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür (Özen vd., 2016; Tulum, 2014).

Bireylerin romantik ilişkilerindeki çatışmaları etkili bir şekilde çözebilmelerinin ve yapıcı davranışlar sergileyebilmelerinin, ilişkilerinin mutlu ve uzun ömürlü olmasını sağlayabileceği düşünülmektedir. Araştırmalar, çiftlerin çatışmaları yapıcı bir şekilde ele alabilme becerilerine sahip olmalarının ilişkilerini uzun süre sürdürebilmelerine katkı sağladığını göstermektedir (Ely, Richards, Wadsworth ve Elliott, 1999; Gruber, 2004; Sigle-Rushton, Hobcraft ve Kiernan, 2005). Bir çiftin çatışmaları etkili bir şekilde çözebilme yetenekleri ve yapıcı davranışları, ilişkinin genel başarısını etkileyebileceği ve ilişkinin başlatılması ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynayabileceği ifade edilmektedir. İlişkideki çatışmaların yapıcı bir şekilde yönetilmesi, iletişimin gelişmesine, anlayışın artmasına ve çiftin birbirini daha iyi tanmasına yardımcı olabilir. Bireylerin çatışmaları çözmek için yapıcı bir tutum sergilemeleri, sorunları çözmek ve birlikte büyümek için işbirliği yapmalarını sağlayabilir. Bu beceriler, çiftin sağlıklı bir ilişki kurmasına ve uzun vadede

mutluluk ve tatmin sağlamasına yardımcı olabilir (Weber ve Khan, 2005). Bu nedenle, çiftlerin çatışma çözme becerilerini geliştirmelerinin ve yapıcı bir tutum sergilemelerinin, ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine ve uzun süre devam etmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmalarda çiftlerin çatışmaları etkili bir şekilde çözme stratejilerinin, romantik ilişkilerin gelecekteki istikrarını ve uzun süreli devamlılığının sürdürmesinde etkili olduğu belirtilmiştir (Crockett ve Randall, 2006). Bu bağlamda, çiftlerin çatışmaları karşılıklı fayda sağlayacak şekilde başarılı bir şekilde çözebilme becerileri, ilişkilerini sürdürme konusunda güçlü bir motivasyon kaynağı olabilir. Araştırmalar ayrıca yapıcı çatışma çözme stiline evlilik doyumunu artırıcı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir (Canary ve Cupach, 1988; Canary ve Spitzberg, 1989; Cartensen vd., 1995; Christensen ve Shenk, 1991; Sprecher, 2004; Meeks, Hendrick ve Hendrick, 1998; Noller ve Fitzpatrick, 1990). Ancak, bazı çiftlerin tartışmalarda takılıp kalması durumuyla karşılaşmak mümkündür (Bergman and Surrey, 1994; Fishbane, 2001; Gottman ve Krakoff, 1989). Bu durumda, daha az uyumlu çatışma çözme stratejilerinin ilişkide mutsuzluğa neden olabileceği belirtilmektedir (Feeney, 2002).

Zachilli, Hendrick ve Hendrick (2012) tarafından yapılan araştırma kapsamında ilişki doyumu ile çatışma karşısında yapıcı bir yaklaşıma sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tezer (1986) ise, çatışmaya yönelik algı ile ilişki doyumu arasında bir ilişki olduğunu savunmuştur. Partnerlerin ilişkilerinde yoğun düzeyde çatışmanın olmadığını düşünmelerinin evlilik doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmiştir. Bu görüşle paralel olarak uyum düzeyi düşük olan çiftlerin, yüksek uyum düzeyine sahip çiftlere kıyasla daha yıkıcı iletişim biçimleri kullanma eğiliminde oldukları sonucu elde edilmiştir (Malkoç, 2001). Dolayısıyla, ilişki doyumu ile çatışma çözme stratejileri arasında iki yönlü bir etkileşim bulunduğu söylenebilir.

Partnere zaman ayırma: Bireylerin partnerlerine yönelik değerlendirmelerinin, ilişkideki tutum ve davranışları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Hem LeBel ve Campbell'ın (2013) katılımcıların günlük davranışlarını kayıt altına aldıkları çalışmalarında hem de Faure, Righetti, Seibel ve Hofmann'ın (2018) partnerleriyle etkileşimlerinin izlendiği çalışmada olumlu zihinsel temsillere dayanan pozitif partner tutumlarının, partnerlerine sevgi göstermek, onlarla özel zaman geçirmek için çaba sarf etmenin, bir tartışma sırasında iletişim kurmaya açık olmanın ilişki içerisinde olumlu davranışların artmasını sağladığı görülmüştür.

Yakınlık kavramı, hayatın anlamını sağlayan faktörlerden biri olarak kabul edilir ve romantik ilişkilerde özellikle büyük bir öneme sahiptir (MacKinnon, Nosko, Pratt ve Norris, 2011). Vohs ve Baumeister (2004) ise yakınlığı açıklarken, sıcak duyguları ifade etme, iletişimde dokunmayı kullanma ve cinsel temasın ele alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu şekilde, yakınlık tüm ilişkiler için vazgeçilmez bir bileşen olarak ortaya çıkmaktadır, özellikle romantik ilişkilerde büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir (Ayluçtarhan, 2023).

Schaefer ve Olson (1981), romantik yakınlıkla ilgili olarak entelektüel, sosyal, duygusal ve eğlence yakınlığının yanı sıra cinsel yakınlığın da önemli olduğunu savunmaktadır. Yani, romantik yakınlıktan söz ederken cinsellik faktörünün dışarıda bırakılamayacağı, yalnızca duygusal paylaşımın, dayanışmanın ve güvende hissetmenin anlamlı olamayacağı vurgulanmıştır (Fletcher vd., 2019; Rubin ve Campbell, 2012). Kısacası, romantik yakınlıkta duygusal paylaşımın yanı sıra cinsel davranışların da önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir.

Çiftlerin sahip oldukları romantik yakınlık düzeylerinin fiziksel ve psikolojik iyi oluşlarının yanı sıra cinsiyete göre farklılaştığı da düşünülmektedir. Bu doğrultuda yakınlık hissi kadınlarda yüksek mutluluk ve minnet duygusuyla ilişkilendirilirken, erkeklerde daha az gerginlik yaşama ve belirsizliğe daha fazla tolerans gösterme ile bağlantılı olduğu belirtilmiştir (Sevim, 2011). Ayrıca, ilişkide kurulan yakınlığın her iki cinsiyet için de hem psikolojik problemlere sahip olma ihtimalini azalttığı (Greeff ve Malherbe, 2001) hem de hastalıklara karşı direnç düzeylerini arttırdığı (Simon ve Barrett, 2010) ifade edilmiştir. Cinsiyet bazında bakıldığında ise kadınların yaş aldıkça yakınlık ihtiyaçlarının azaldığı, erkeklerin ise arttığı sonucuna ulaşılmıştır (McAdams ve Bryant, 1987). Bunun yanı sıra kadınların evlilik ilişkileri içerisinde eşlerinden yeterli düzeyde yakınlık duymamaları sebebiyle başkalarıyla ilişki yaşadıkları da öne sürülmüştür (Shackelford ve Buss, 2000). Sonuç olarak, kadınlar romantik ilişkilerini ve ilişkideki yakınlık deneyimlerini daha ön planda tutarak kendilerini tanımlarken, erkekler ise daha çok hedefe yönelik düşünürler ve ilişki yakınlıklarını güvenli bir temel olarak değerlendirdikleri görülmüştür (Simon ve Barrett, 2010).

Son dönemde araştırmacıların ilgisini çeken konulardan biri, romantik ilişkilerdeki partnerlerin fiziksel ve duygusal iyi olmaları ile bu durumu etkileyen faktörlerdir. Özellikle 18-25 yaş aralığındaki yetişkinlik dönemi, yakın ilişkilerde ve romantik ilişkilerde derinleşmenin arttığı ve buna bağlı olarak ilişki kalitesinin önem kazandığı bir dönem olarak kabul edilmektedir. İlişki kalitesi, partnerlerin ilişkiden elde ettikleri olumlu deneyimler

olarak ifade edilmiştir (Sağkal ve Özdemir, 2018; Yüceol, 2016). Romantik ilişki kalitesi düzeyi aşk, tutku, güven ve yakınlık gibi boyutlarla ilişkilendirilmiştir. Bu boyutlar, bireyin genel romantik ilişki kalitesine yönelik algısını ölçmede önemli göstergeler olabileceği düşünülmektedir (Fletcher vd., 2000). Araştırmalar, teknoloji kullanımının çiftler arasındaki ilişki kalitesiyle ilgili sorunların yordayıcılarından biri olduğunu göstermiştir. Yoğun teknoloji kullanımının ardından çiftlerin birlikte geçirdikleri zamanın azalması, duygusal destek eksikliği hissi ve düşük yakınlık gibi durumların yaşandığı belirtilmiştir (McDaniel vd., 2018).

Partnerler arasındaki etkileşim ilişkinin başlamasında ve devam etmesinde önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmalarda çiftlerin ilişki içerisindeki etkileşimlerinin (Johnson vd., 2018; Weber vd., 2020) ve birlikte geçirdikleri zamanın (Chonody vd., 2016; Heyman vd., 2009) kişilerin ilişkideki davranış tarzlarını ve ilişkinin niteliğini şekillendirdiği belirtilmiştir. Aynı şekilde birarada paylaşım yaparak daha fazla zaman geçiren çiftlerin daha yüksek düzeyde ilişki doyumuna sahip oldukları belirtilmiştir. Ayrıca birlikte daha fazla zaman geçirdiğini ifade eden çiftlerin ilişkilerinde karşılaştıkları zorluklardan daha az etkilendikleri ve aynı zamanda kurdukları yakınlık düzeyi ile ve yapıcı iletişim tarzına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen sonuçlar çiftlerin birarada geçirdikleri zamanın ve paylaşımın karşılaştıkları çatışmalar karşısında sergileyecekleri davranışları şekillendirmede etkili olduğu söylenebilir. Günlük etkinliklerde birlikte geçirilen zamanın artırılmasının, bağ kurma ve paylaşım içerisinde olma, sorunları birlikte çözme ve arkadaş olarak zaman geçirmekten keyif alma gibi durumlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Hogan vd., 2021). Dolayısıyla bu durumun çiftler arasında iletişimi güçlendireceği, olumlu bir ilişki ortamı oluşturabileceği ve ilişki doyumunu arttırabileceğine inanılmaktadır. Bu bulgular ayrıca, terapötik yaklaşımlara daha fazla derinlik katarak çiftlerin ilişki dinamiklerini daha kapsamlı bir şekilde anlama ve çözme fırsatı sunmaktadır (Gottman, 1993).

Aynı zamanda çalışmalardan elde edilen bulgular aile çift terapisi kapsamında yapılan müdahaleler için de yol gösterici olabilir. Bu kapsamda yaşanan sorunlar karşısında çiftlerin birlikte geçirdikleri süreye odaklanarak kişilerin ilişki doyumlarının artması sağlanabilir. Ancak yoğun olarak çatışma içerisinde olduğu gözlemlenen çiftler için birlikte geçirdikleri zamanın arttırılmasının başlangıçta sağlıklı olmayacağı düşünülmektedir (Rathgeber vd., 2019). Ancak terapi sürecinde ilerledikçe çatışma çözme becerilerini geliştiren çiftlerin birlikte geçirdikleri zamanı arttırmanın daha doğru bir müdahale olabileceği söylenmektedir. İlişkilerinde sorunlara sahip olan bazı çiftler farkında olmadan

zorlu partner etkileşimlerine tepki olarak birbirleriyle zaman geçirmekten kaçınabilmektedirler. Bu tür çiftlerin birlikte daha fazla zaman geçirmeyi öğrenmelerinin, zorlu durumların üstesinden gelinebilen ve tatmin edici bir ilişkiye sahip olmalarında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu durumda çiftlerin ilişki becerilerini geliştirme ve daha sağlıklı bir ilişki kurma yolunda ilerleme kaydetme imkanı sağlandığı da ifade edilmektedir. Buna ek olarak geçmişte yapılan çalışmada da kişilerin partnerleriyle geçirdikleri zaman ile iyi olma halleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür (Greenhaus, Collins ve Shaw, 2003; Odle-dusseau, Britt ve Bobko, 2012). Ayrıca araştırmacılar tarafından partnere zaman ayırmanın iyi olma halinin yanı sıra daha yüksek refah düzeyine sahip olma ile ilişkilendirildiği de belirtilmiştir. Yapılan çalışmalar neticesinde çiftlerin gerçek bir zaman sıkıntısı yaşadıkları (Daly, 2001), ayrıca paylaşılan zamanın azalmasının evlilik doyumunu düşürürken evlilik içi çatışmaları arttırdığı ifade edilmiştir (Rogers ve Amato 1997).

Eşlerin birlikte geçirdikleri zamana ilişkin yapılan incelemelerde, uyku, yemek yeme, televizyon izleme, dışarı çıkma gibi etkinlikleri; ev işleri, çocuk bakımı, mesai gibi durumlara kıyasla daha fazla yaptıkları görülmüştür. Kaliteli zamanın bir göstergesi olarak görülen birlikte geçirilen süre değerlendirildiğinde, çiftlerin birlikte yemek yemek, akşamları vakit geçirmek (hatta televizyon izlerken bile) ve birlikte dışarı çıkmak gibi etkinliklere daha fazla zaman ayırmalarının önemli olduğu düşünülmüştür. Bu durumun özellikle 25-44 yaş aralığındaki bireyler için önemli olduğu vurgulanmış, bireylerin bu yaş aralığında uzun çalışma saatlerine ve (küçük) çocuk sahibi olma durumları dolayısıyla ilişkilerinin olumsuz etkilenebileceği belirtilmiştir (Glorieux, Minnen ve Tienoven, 2011). Eşlerin birlikte geçirdikleri zamanlarının evlilik kalitesi ve evlilik doyumu açısından önemli olduğu görülmüştür (Crawford vd., 2002; Miller, 1976; Orthner ve Mancini, 1990; Zuo, 1992). Ancak, yapılan araştırmalarda partnerlerin birlikte geçirdikleri zaman miktarına dair yeterli çalışmanın olmadığı belirtilmiştir. Yalnızca günümüzdeki çalışma şartları dolayısıyla partnerlerin geçmişe kıyasla birlikte daha az zaman geçirdikleri düşünülmektedir (Jacobs ve Gerson, 2001).

Aile olmaya karar vermede güçlük: Kadın ve erkeğin birleşerek aile kurma eylemi, yasal olarak evlilik olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2018). Başka bir ifadeyle evlilik, farklı cinsiyetten iki kişinin ortak bir yaşam sürdürme, hayatlarını paylaşma, çocuk sahibi olma gibi amaçlar doğrultusunda yaptıkları bir sözleşme olarak ifade edilebilir. Kurumsallaşmış bir yol olarak kabul edilen evlilik süreci, kadın ve erkeği karı-koca olarak birbirine bağlayan ve dünyaya gelecek olan çocuklara yasal bir statü kazandıran bir resmi bir bağ olarak görülmektedir (Yavuzer, 2010). Giddens ve ark. (2013) tarafından yapılan

tanıma göre, evlilik en temel ve geniş kapsamlı şekliyle "toplum tarafından kabul edilen yetişkin iki bireyin cinsel birleşimi" olarak da ifade edilmektedir. Bu tanım ile evlilik kavramı, bireyler arasındaki romantik etkileşimin yanı sıra toplumsal ve cinsel birliktelik özelliğini de ön plana çıkarmaktadır. Yani evlilik süreci sahip olunan kişisel bağın yanı sıra sosyal, kültürel ve hukuki yapıyı da içeren bir kurum olarak da görülmektedir. Bu kurum, bireylere özel haklar, sorumluluklar ve statüler sağlamak ve toplumsal düzen içinde belirli bir konumu temsil etmektedir. Bu nedenle, evliliğin hem kişisel hem de toplumsal boyutu olan karmaşık ve çok yönlü bir kurumsal yapı olduğu söylenebilir (Özcan, 2018).

Bireylerin değer yargıları, modern çağın hızlı değişimine paralel olarak hızla evrim geçirmekte ve bu da hayat tarzları, dünya görüşleri, eş seçimi ve potansiyel bir eşten beklentilerin farklılaşmasına yol açmaktadır (Kaya, 2002). Evlilik, Woody ve Woody'nin (1973) de belirttiği gibi, bireylerin diğer insanlarla uyumlu bir şekilde yaşama yeteneğine sahip olmalarının bir ifadesi olarak kabul edilmekte ve ilkel toplumlarda fiziksel hayatta kalmanın nispeten basit bir yolu olarak görülmektedir. Ancak bu kavram zaman içinde evrim geçirmiş ve güvenlik ihtiyacı ile duygusal gereksinimler gibi unsurlar da evliliğe yönlendiren faktörler olarak öne çıkmıştır (Akt. Kalkan ve Kaya, 2007). Evlilik artık, bireylerin fiziksel, sosyal ve duygusal gereksinimlerini karşılamak ve değişen değerlerine uyum sağlamak için bir kurumsal yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, evlilik modern bireylerin kompleks ve çok yönlü ihtiyaçlarına cevap veren bir sosyal kurum olarak görülmektedir (Yazıcı ve Demirli, 2020).

Kaye, Nick ve James'in (1977) çalışmasına göre, bireyler evlilik kararı aldıklarında genellikle kendilerini daha mutlu bir insan olarak hayal etmekte ve bu kararın kendilerini ve partnerlerini mutlu edeceği düşüncesiyle hareket etmektedirler (akt: Canel, 2007). Ancak, evliliğin nedenleri bireyden bireye farklılık gösterebilir. Bazı insanlar toplumda evliliğin bir gereklilik olduğunu düşünerek ve toplumda kabul görmek için evlenirken, bazıları yalnızlık hissinden kurtulmak ve gelecekte yalnız yaşamaktan kaçınmak için evlenirler. Maddi açıdan güvence sağlayacak olmak da evlilik sebeplerinden biri olarak görülebilir. Bazı insanların evlilikten beklentileri çocuk sahibi olmak iken, bazı insanlar için evlilik süreci kişinin yaşam koşullarını belirlemek amacıyla yapılan bir iş anlaşması olarak da görülebilir. Bireylerin evlenme nedenlerinin ve evliliğe dair beklentilerinin kişisel deneyimlere ve yaşam tercihlerine bağlı olarak değiştiği düşünülmektedir (Yazıcı ve Demirli, 2020).

Araştırmalar tarafından da desteklendiği gibi evliliklerin başarılı ve tatmin edici bir şekilde sürdürülmesinin eş seçimiyle yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir (Özgül, 2014). Harvard Üniversitesi tarafından 80 yıl süren kapsamlı bir araştırma ile evlilik ve

mutluluk arasındaki ilişki incelenmiş, sağlıklı ve mutlu bir yaşamın ilişkilere bağlı olduğu sonucu elde edilmiştir. Sosyal anlamda yalnız olan bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik sağlıklarının daha kötü olduğu, ayrıca mutluluk düzeylerinin de düşük olduğu görülmüştür. Özellikle sağlıklı ve uzun süreli devam eden ilişkilerin, kişilerin hafıza gibi bilşsel işlevlerine katkı sunduğu belirlenmiştir (Mineo, 2017). Bu nedenle, sağlıklı ve tatmin edici bir evlilik ve ilişki için uyumlu bir partner seçiminin yaşamda büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Evlilik, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal normlara bağlı kalarak atacakları bir adım olduğu için karmaşık ve önemli bir karar olarak görülmektedir. Evlilik, birçok faktörü içeren bir denge ve uyum sürecini gerektirir. İnsanlar, evlenecekleri kişinin kim olduğunu, ilişkilerinin nasıl ilerleyeceğini, gelecekteki hedeflerini ve birlikte yaşayacakları değerleri göz önünde bulundurarak evlilik kararı verirler. Bu süreçte, bireylerin kendi içsel motivasyonları, deneyimleri, kültürel ve sosyal etkileşimleri önemli bir rol oynar. Her bireyin evlilik için hazır olma süreci farklı olduğu ve bu süreçte kendi duygusal, zihinsel ve olgunluk seviyelerini değerlendirmelerinin önemi ifade edilmektedir. Evlilik kararının, dış etkilere bağımsız, özgür iradeye dayanarak, kişinin kendi içsel denge ve uyumuyla gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (UNFPA United Nations Population Fund, 2012). Bu şekilde bireylerin evlilik sürecini daha bilinçli ve sağlıklı bir şekilde sürdürebileceklerine inanılmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde, evlilik yaşının ileri yaşlara kayması ve ebeveynlik yaşının da ertelenmesi eğilimi gözlemlenmektedir. Bu değişimin arkasında çeşitli faktörler bulunmaktadır. Öncelikle, bireylerin eğitim ve kariyer planlaması yapma isteği ve bu konulara odaklanması bu trendin bir nedenidir. İnsanlar, daha önce evlenmek yerine eğitimlerini tamamlamak, mesleki uzmanlık hedeflerine ulaşmak veya kariyerlerinde ilerlemek için zaman ayırmak istemektedirler. Bunun yanı sıra, yeterli olgunluğa erişmek ve kendilerini daha iyi tanımak için zamana ihtiyaç duyduklarını düşünerek evlilik kararını erteleyebilirler (Lampic vd., 2006; Sørensen vd., 2016; Petersen vd., 2012; Piotrowski vd., 2017; UNFPA, 2012).

Gelişmiş ülkelerdeki evlilik yaşının yükselmesinde, kadınların iş gücüne katılımının artması da etkili olmaktadır. Kadınlar, kariyerlerine odaklanmak ve ekonomik bağımsızlıklarını sağlamak için evliliği erteleyebilirler. Doğum kontrol yöntemlerinin yaygınlaşması ve aile planlaması konusundaki bilincin artması da evlilik ve ebeveynlik yaşının ertelenmesine katkıda bulunmaktadır. İnsanlar, çocuk sahibi olma konusunda daha bilinçli kararlar almak ve çocuklarına daha iyi bir gelecek sağlamak amacıyla daha geç yaşlarda ebeveyn olmayı tercih edebilirler.

Bu trendler, toplumda yaşanan değişimlerin bir yansıması olarak görölmektedir (Özcan, 2018). İnsanların yaşam tarzları, değerleri ve beklentileri zaman içinde evrim geçirmekte ve evlilik ve aile kavramlarına olan yaklaşımları da değişmektedir. Evlilik artık sadece üreme yaşamının başlangıcını işaret etmekten daha fazlasını ifade etmektedir. Aynı zamanda, bireylerin kişisel gelişim, özgürlük, bağımsızlık ve mutluluk arayışlarıyla ilişkilendirilen bir süreç olarak da değerlendirilmektedir. Bu nedenle, evlilik ve ebeveynlik kararının bireylerin kendi içsel motivasyonları ve yaşam hedefleri doğrultusunda bilinçli bir şekilde alınmasının önemli olduğu ifade edilebilir (Özcan, 2018).

2.3 Bağlanma Kuramı ve Bağlanma Stilleri

Çocukluk ve yetişkinlik dönemindeki yakın ilişkileri anlamaya ve tanımlamaya yönelik önemli kuramlardan biri Bowlby (1982) tarafından geliştirilen bağlanma kuramıdır. Bowlby (1973)'e göre her birey yakınlık kurma ihtiyacı içindedir ve kişilerin bağlanma tarzlarının çocukluk yaşamını belirlediği söylenmektedir. Çocukların fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanma düzeyine bağlı olarak güven veya güvensizlik duygusu geliştirirler. Yine bağlanma kuramına göre, bireyin çocukluk yaşamında sahip olduğu bağlanma tarzı, yetişkinlik yaşamını da etkilemekte; özellikle olumsuz bir bağlanma stili oluşmasının kişinin yetişkinlikte sağlıklı yakın ilişkiler kurmasını engellediği belirtilmektedir (Gerslma, 2000). Ainsworth ve Bowlby (1991) tarafından bağlanma kavramı, bir bireyin özellikle stresliyken yaşamındaki önemli kişiyle yakınlık arama ve sürdürme ile bağlantılı olan bir durum olarak tanımlanmıştır. Ainsworth (1969) ise, bağlanmanın gerçekleşebilmesi için öncelikle devamlılığı olan bir duygusal bağın olması ve iki tarafında bu bağı sürdürmeye istekli olması gerektiğini savunmuştur. Bireyin kendi iradesi dışında önemli gördüğü kişiyle ayrılma durumunda yoğun stres yaşadığı, tekrar bir araya gelme durumunda ise memnuniyet duygusu yaşayacağı; bu kişinin tamamen hayatından çıkması durumunda ise derin bir yas sürecinin yaşanacağı düşünölmektedir.

Bağlanma teorisi ile insanların neden bağlanmaya ihtiyaç duyduğu ve ne tür bir bağlanmanın daha çok istenir olduğu açıklanmaya çalışılmış; bağlanma isteğinin küçük yaşlardan itibaren ortaya çıktığı ve güvende hissetme ihtiyacı ile birlikte bu bağın kurulmak istediği gözlemlenmiştir. Bu bağın doğumdan itibaren anne ile kurulmasının da bağlanmanın temel bir ihtiyaç olduğunun göstergesi olduğu düşünölmektedir.

Birçok araştırmacı, bağlanma teorisinin bebek için kimin erişilebilir olduğunu ve ihtiyaçlarını kimin karşıladığı ile ilgili beklentileri bilişsel anlamda somutlaştırdığı ve

şekillendirdiği bulgusuna dayandığını öne sürmüştür (Killman vd., 2009). Celenk, Vijver ve Goodwin (2011) ise bağlanmanın çocukluk döneminde ebeveynlerle kurulan etkileşimlerin kalitesi tarafından şekillendiğini ve yakın ilişkilerde güveni, ihtiyaçları ve sosyal davranışı etkilemeye devam ettiğini belirtmişlerdir. Çocuklukta bakım veren ile kurulan bağlanma ilişkilerinin, yetişkinlik yaşamına olan yansımaları Ainsworth ve Bowlby (1991) tarafından açıklanmıştır. Bu bakış açısına göre erken bağlanma ilişkilerinin yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkileri psikolojik ve sosyal açıdan etkilediği, öte yandan ilişkilere dair beklentilerin farklılaşmasına sebep olduğu savunulmuştur (Özmen ve Atik, 2010). Hazan ve Shaver (1994) bağlanma kuramını zamanla geliştirerek, erken dönem bağlanmalarından yola çıkarak yetişkinlerin romantik ilişkilerdeki bağlanma deneyimlerini tanımlamaya çalışmışlardır.

Bağlanma teorisine dair ilk görüşler, Bowlby ve Robertson tarafından küçük çocukların annelerinin geçici kaybına verdikleri tepkilerin araştırılmasıyla ortaya çıkmıştır (Bowlby, 1969). Bowlby (1951) yaptığı araştırmaya dair tamamladığı bildiriye özellikle yaşamın ilk üç yılında maruz kalınan anne yoksunluğunun, çocuklarda fiziksel ve ruhsal anlamda sorun yaşama ihtimallerini arttırdığını belirtmiştir. Ancak o dönemde bakım verenin olmamasının yarattığı olumsuz sonuçlara özellikle neyin sebep olduğuna dair sorular sorulmaya devam edilmiş ve bu doğrultuda Bowlby (2012) tarafından bağlanma kuramı ortaya atılarak bu soruların yanıtları aranmaya çalışılmıştır (Bowlby, 1969; Hazan ve Shaver, 1994). Bu kapsamda öne sürülen görüşlerden biri de, bakım veren ile bebek arasındaki güvenli bağlanma ilişkisinin bebeğin sinir sistemini etkilediği ve kimlik gelişiminde önemli bir faktör olduğu üzerinedir (Schore, 2000; Bahadır, 2006; Yörükân, 2011).

Ainsworth ve ark. (1978, aktaran Celenk, Vijver ve Goodwin, 2011) tarafından yapılan “Yabancı Ortam Deneyi” çalışmasında bebeklerin ilk kez bulunacakları bir ortamda bakım verenle ayrılıp, yeniden bir araya gelmesini ve tanımadıkları birinin yakınlığına verecekleri tepkileri araştırmış; bunun sonucunda bebeklerde üç tür bağlanma olduğunu öne sürmüşlerdir. Güvenli bağlanan bebeklerin yapılan çalışma esnasında annelerini güvenli üs olarak kullanıp ortamı keşfettikleri, annelerinin ayrılmasından rahatsız olsalar da yabancı olan kişiyle iletişim kurduklarını gözlemlemişlerdir. Bebekler anneleriyle yeniden buluştuktan sonra rahatlayarak ortamı keşfetmeye devam ettikleri de belirtilmiştir. Kaygılı/kararsız bağlanan bebeklerin ise ortamı keşfetmedikleri; annelerinin ayrılmasının ardından yoğun bir öfke yaşadıkları ve kaygı düzeylerinin arttığı görülmüştür. Annelerinin dönmesinin ardından yine de kolayca rahatlayamamışlardır. Kaçınan bağlanan bebekler ise anneleriyle ilişki kurmaya ihtiyaç duymadan ortamı keşfetmişlerdir. Bunun yanı sıra

annelerinin ortamdaki ayrılmasına tepki göstermeyen bebeklerin, annelerinin geri dönmesinin ardından herhangi bir yakınlık göstermedikleri belirtilmiştir.

Bağlanma kuramı çerçevesinde yapılan çalışmalarda, bireyin bakım veren kişiye dair düşüncelerinin kendisine ve diğer insanlara karşı olan bakış açısını şekillendirdiğini, kişilerin tüm bu inançları içeren içsel çalışan modelleri geliştirdiklerini belirtmişlerdir (Collins ve Read, 1990). Bakım verenin çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılaması durumunda, kendisine ve diğerlerine karşı pozitif düşüncelerin yer aldığı içsel çalışan modelleri geliştirebileceği düşünülmektedir. İhtiyaçların reddedildiği durumlarda ise çocuğun yetersizlik ve değersizlik duygularını barındıran içsel çalışan modelleri oluşturabileceği vurgulanmıştır (Bretherton, 1992).

Bağlanma kuramına göre çocuklarda ebeveynleriyle olan ilişkilerine bağlı olarak üç farklı bağlanma türü olabileceği düşünülmüştür (Ainsworth, 1991; Collins vd., 2002). İlk tür olan güvenli bağlanmada, güven duygusunun temelinde annenin var olduğu belirtilmiştir. Bu tarz bağlanmada annenin ayrılması sonrasında çocuğun yoğun bir stres yaşadığı ve oyun oynamayı bıraktığı gözlemlenmiştir. Annenin geri dönmesinin ardından ayrılığa verilen tepkinin sonlandığı ve anne ile yeniden yakınlaşarak oyun oynamaya devam ettiği aktarılmıştır. Güvensiz kaçınan bağlanma türüne sahip çocukların ise anne ile yaşanan ayrılığın ardından nadiren ağladıkları ve ayrılığın sona ermesinin ardından anneye yaklaşmayarak, neredeyse tepkisiz kaldıkları görülmüştür. Güvensiz kaygılı bağlanan çocukların ise ayrılıktan önce de yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları, ayrılma ile yoğun stres altına girdikleri belirtilmiştir. Sonrasında ise anne ile yeniden bir araya geldiklerinde ayrılığa tepki göstererek öfkelenmişler ve anneden uzaklaşmayı reddederek oyun oynamayı istemedikleri gözlemlenmiştir (Eryavuz, 2006).

Siegel (2015) bağlanmayı bebeğin bakım vereniyle iletişim ve yakınlık kurmaya iten bir sistem olarak tanımlamıştır. Bowlby (1973; 1958) ise bağlanma davranışının çocukları çevredeki tehlikelere karşı koruyan bir yapısı olduğunu savunmuştur (Maier vd., 2005). Siegel (2015) ise bağlanma ihtiyacının bir bebeğin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan davranışlar bütünü olduğunu vurgulamıştır.

Bağlanma kuramı çerçevesinde ebeveynler ile kurulan ilişkilerin gelecekteki ilişkileri etkileyeceği, gelişimin devamlılık göstereceği düşünülmektedir. Bu kapsamda Bowlby (1969) tarafından kişinin kendisine ve başkalarına olan beklenti ve inançların oluşturduğu içsel çalışan modellerin kişilerin yetişkinlik yaşamını etkilediğini öne sürmüştür. Bireylerin yeni ilişkiler kurarken deneyimlerinin ve geçmiş yaşantılarının yer aldığı bu modelleri temel aldığı düşünülmektedir. Kişinin zihninde yer alan düşünceler ve

beklentiler yaşanan ilişkileri yönlendirdiği gibi kişi, oluşturduğu kendilik modeli ile bağlanma figürleri için ne kadar kabul edilebilir olduğunu da belirlemektedir. Birçok kuramcı oluşan bu modellerin yaşamın ilk aylarında bakım verene bağlı olarak ortaya çıktığını, ileriki yıllarda da gelişmeye ve değişmeye devam ettiğini belirtmişlerdir (Collins vd., 2002; Diehl vd., 1998; Rothbard ve Shaver, 1994). Çocukluktan yetişkinliğe süreklilik görüşünün Bowlby (1977) tarafından vurgulanmasının ardından birçok araştırmacı yetişkin bağlanması üzerine çalışmaya başlamıştır. Yapılan çalışmalar kapsamında bebeklik döneminde oluşan bağlanma stillerinin yetişkinlik yaşamında da etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Collins vd., 2002; Fonagy, 1999; Rothbard ve Shaver, 1994). Araştırmacılar bir yandan ebeveyn-çocuk ilişkilerinin yetişkin ruh sağlığı ile olan bağlantısını tanımlamaya çalışırken, bir yandan da erken dönem deneyimlerinin yetişkinlikteki bağlanma tarzlarına ve romantik ilişkilere olan etkisini açıklamaya çalışmışlardır.

Bağlanma kuramının yanı sıra şema terapi modeline göre de bireyin erken dönemde maruz kaldığı durumların yaşamının geri kalanını etkilemektedir. Erken çocukluk dönemi ilişkilerinde karşılanmayan ihtiyaçların, yetişkinlikte sahip olunan ilişkilerde bazı zorluklara neden olabileceği ve bu durumun ilişki tatmini üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabileceği düşünülmektedir (Rafaeli, Bernstein ve Young, 2012). Şema teorisine göre, bireyler erken yaşlarda oluşturdukları ilişki kalıplarını sürdürme eğilimindedirler ve bu kalıplar, olumsuz şemaların doğrulanmasıyla duygusal ifadelerle ortaya çıkar. Bu durum, sağlıklı ilişkilerin devam etmesine yol açabilir (Roediger, Behary ve Zarbock, 2016; Simeone-DiFrancesco, Roediger ve Stevens, 2017; Tilden ve Dattilio, 2005). Bu doğrultuda hem bağlanma teorisi hem de şema terapi modeli kapsamında çocuğun aileye bağlı olarak oluşturduğu temsillerin tüm dünya hakkındaki algısını da şekillendirdiği, dolayısıyla yaşamın erken dönemlerinde ebeveynlerle olan etkileşimlerin önemli olduğunu belirtmişlerdir (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Eğer çocuğun ihtiyaçları bakım veren kişi ya da kişiler tarafından karşılanmışsa, çocukta güven duygusu gelişecek ve zaman içerisinde dünyayı keşfetme ve öğrenme isteği oluşacaktır. Aksi bir durumda güvensizlik duygusunu yoğun yaşayan çocuk daha çekingen ve yeni durumlara karşı kapalı bir kimlik geliştirecektir. Yapılan birçok araştırmada erken dönem güvensiz bağlanma tarzının, yetişkinlik döneminde gözlemlenen psikopatolojiler üzerinde etkisi olabileceği düşünülmektedir (Ainsworth ve Bowlby, 1991; Dozier, Stovall-McClough ve Albus, 2009).

2.3.1. Yetişkin bağlanma kuramı (çocukluktan yetişkinliğe süreklilik)

Yetişkinlik döneminin başlaması ile bağlanma ihtiyacının yoğun olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bağlanma Bowlby (1980) tarafından kişinin kendisi için önemli olan diğer insanlara karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağ olarak tanımlanmıştır. Yetişkinlik dönemi bağlanması erken dönem bağlanmasına kıyasla bazı farklılıklar içermektedir. Erken dönem bağlanmasının aksine yetişkinlik döneminde bağlanmanın karşılıklı gerçekleştiği düşünülmektedir. Öte yandan bebeklik döneminde bakım verene karşı bir bağ kurma süreci yaşanırken; yetişkin olan bireyin bireyselleşmesiyle birlikte bağlanma davranışı bir arkadaş, dost veya romantik partnere karşı gelişebilir (Yıldız, 2012).

Araştırmacılar öncelikle erken dönem bağlanmaları konusuna yoğunlaşmış; yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçlerinin önemi daha sonra fark edilmiştir. Ainsworth ve Bowlby (1991) anne ve bebek arasındaki bağlanma stillerini tanımlarken; Hazan ve Shaver (1987) tarafından romantik ilişki sürecindeki yetişkin bağlanmaları konusunda çalışmalar yapmıştır. Bartholomew ve Horowitz (1991) ise yetişkinlik dönemi bağlanma sürecini dörtlü bağlanma modeli ile açıklamıştır. Güvenli, saplantılı, kaçınan ve korkulu olarak tanımlanan bağlanma stillerinin benlik ve başkaları modelini içerdiği aktarılmıştır (Bartholomew ve Horowitz 1991; Bartholomew 1990). Başka bir deyişle her bir bağlanma stiline kişinin kendisine ve başkalarına karşı olan inanç ve düşüncelerine göre şekillendiğini öne sürmüşlerdir.

Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından ortaya koyulan dörtlü bağlanma modeli ile kişinin kendisini ve diğerlerini yorumlama biçiminin (olumlu veya olumsuz) bağlanma tarzı ile ilişkili olduğu öne sürülmüştür (Bartholomew ve Shaver, 1998). Bu modele göre, güvenli bağlanmanın olumlu başkaları ile olumlu benlik modeli ile ilişkili olduğu; bireyin kendisini sevilmeye layık biri olarak gördüğü aktarılmıştır. Bu bağlanma stiline sahip olan kişilerin başkalarını ulaşılabilir ve destek alınabilir bir kaynak olarak gördükleri ve bu anlamda güven duygusuna sahip oldukları söylenmektedir. Öte yandan yakın ilişkiler kurmaktan korkmama ve kendi sınırlarını sağlıklı bir şekilde koruyabilme becerisine sahip oldukları da belirtilmiştir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Tüm bu özelliklerin ise erken dönemde bakım verenin tutarlı davranışları sonucunda oluştuğu düşünülmektedir (Bartholomew, 1997). Saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerin ise olumlu başkaları ve olumsuz benlik modeli ile karakterize olduğu aktarılmıştır (Bartholomew ve Shaver, 1998). Saplantılı bağlanma stiline sahip olan kişilerin kendilerini sevilebilecek kadar değerli görmedikleri ancak diğer insanlarla ilgili olumlu değerlendirmelere sahip oldukları

vurgulanmıştır (Sümer ve Güngör, 1999). Öte yandan başkalarının onayına yoğun bir şekilde ihtiyaç duyan, bağımlı bir tarz olarak görülmektedir (Bartholomew, 1997). Kaygılı bağlanma stilinin ise olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modeli ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Bartholomew ve Shaver, 1998). Bireyin kendisine dair yoğun bir değersizlik duygusu ve diğer insanların güvenilir olmadığı algısı ile birlikte güvenli bağlanma stilinin tam zıttı olduğu vurgulanmıştır (Sümer ve Güngör, 1999). Bu kişilerin yakın ilişkilere sahip olmaktan korktukları ve sosyal yaşamlarında çekingen tutumlar sergiledikleri de belirtilmiştir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Kayıtsız bağlanma stilinin temelinde ise olumsuz başkaları ve olumlu benlik modeli yer almaktadır (Bartholomew ve Shaver, 1998). Bu bağlanma tarzına sahip kişiler kendileri ile ilgili olumlu değerlendirmelere sahipken, başkalarına karşı olumsuz bir algıya sahiptirler (Sümer ve Güngör, 1999). Diğer insanlara dair taşıdıkları olumsuz yargılar dolayısıyla yakın ilişkiler kurmaktan kaçınarak, bu tarz ilişkilere karşı kayıtsız bir yaklaşım sergilerler (Bartholomew ve Shaver, 1998).

Bowlby (1951) tarafından ortaya atılan ve Ainsworth tarafından geliştirilen bağlanma kuramı temel alınarak oluşturulmuş bağlanma stillerine dair araştırmalar yoğun olarak romantik ilişkileri ele almıştır. Araştırmacılar yetişkinlerin bağlanma örüntülerine dair yaptıkları çalışmalarda bağlanma figürünün kişinin ilişkideki partneri olduğunu belirlemiş (Shaver, 1987), bebeklik döneminde olduğu gibi yetişkinlikte de bağlanma stillerinin temel bağlanma figürünün ulaşılabilirliğine göre şekillendiği belirtmişlerdir.

Yetişkin bağlanmasının bireyin sosyal yakınlık arama, yakınlık kurma/temasta bulunma ve ilişkiyi devam ettirmeye yönelik gerçekleştirilen tüm eylemlerin bütününe içerdiği belirtilmiştir (Berman ve Sperling, 1994). Öte yandan yetişkinlik bağlanmasını bakım veren ve bebek arasında oluşan ilişkiyi temel alan ve bu ilişkiden etkilenen bir yapıda olduğu söylenmektedir. Erken dönemde sahip olunan ilişki niteliğinin yetişkinlik döneminde hem yakın ilişkileri hem de sosyal ilişkileri etkilediği düşünülmektedir (Erben ve Çalışkan, 2015).

Hazan ve Shaver (1987) tarafından yapılan çalışmada Ainsworth ve arkadaşlarının (1978, aktaran Celenk, Vijver ve Goodwin, 2011) tanımladığı erken dönem bağlanma stillerinin yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerde ortaya çıkan bağlanma tarzları ile benzer olduğu öne sürülmüştür. Çocukluk döneminde görülen bağlanma stillerinin yetişkinlikte partnere karşı sahip olunduğu ve benzer özelliklere sahip olduğu belirtilmiştir. Güvenli bağlanan bireyler romantik ilişkilerinde mutlu ve yakın ilişki kurmaktan korkmayan bir profile sahipken; kaçınan bağlanma stili olan bireylerin ise yakınlaşmaktan korkmaktadırlar. Kaygılı/kararsız bağlanan kişilerin ise ilişkilerinde yoğun duygusal

dalgalanmalar, kıskançlık ve sevgilerine karşılık alamama endişesi gibi durumları yaşadıkları aktarılmıştır (Hazan ve Shaver, 1987).

Waters ve ark. (2000) tarafından yapılan yabancı ortam deneyinde bireyin erken dönem bağlanması ile yetişkinlik döneminin benzerlik durumu araştırılmıştır. Bu bağlamda bebeklik döneminde güvenli bağlanmaya sahip olan bireylerin %71'inin 20'li yaşlarında aynı bağlanma tarzına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra Shaver'de erken dönem bağlanmasının yetişkinlik döneminde paralellik göstereceğini, özellikle yansımalarının romantik ilişkilerde görünür olacağını savunmuştur. Yapılan araştırmalarda güvenli bağlanma stiline sahip olan bireylerin ilişkilerinde daha pozitif bir bakış açısına sahip oldukları ve partnerlerine karşı güven duydukları belirtilmiştir. Buna ek olarak bireylerin ilişkilerinde karşılaştıkları olumsuz durumları daha rahat aşabildikleri ve daha sağlıklı ilişkilere sahip oldukları söylenmiştir. Bu durumun aksine, kaygılı bağlanma stiline sahip olan bireylerin ise kendi kaygılarına yoğunlaşması ve partnerinin duygularını ihmal etmesi sebebiyle ilişkide var olan sorunları çözüme ulaştırmakta zorlandıkları belirtilmiştir (Feeney, 2004).

Shaver ve Miculincer (2002) de bebeklik döneminde edinilen bağlanma stiline bireysel anlamda farklılıklar meydana getirdiğini ve bunun yetişkinlik yaşamına yansıdığını savunmuşlardır. Romantik ilişkilerde bağlanma figürü olan partnerin varlığı ile kişinin kendisini güvende hissettiği, yokluğunda ise yalnızlık ve tedirginlik duygularının yoğunlaştığı bilinmektedir. Dolayısıyla erken dönem bağlanmasının yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreciyle benzer olduğu belirtilmektedir. Birey çocuklukta olduğu gibi bağlanma figürünün stres anında yanında olmasını arzu etmekte, yokluğunda yoğun kaygı hissetmektedir. Yetişkinlik dönemi bağlanmasının çocukluk döneminden farkının ise bağlanma figürlerinin yetişkinlikte değişebiliyor olmasıdır. Yani partnerden biri bazen bağlanan kişi, bazen de bağlanma figürü haline gelebilmektedir. Kısaca kişilerin duruma ve yaşanan probleme göre rol değiştirebildikleri düşünülmektedir (Crowell, Fraley ve Shaver, 2009).

Bağlanma kuramıyla paralel olarak erken dönem bağlanma ilişkilerinin yetişkinlikte de devam ettiğini gösteren çalışmaların (Bringle ve Bagby, 1992; Hazan ve Shaver, 1987) yanı sıra, bu stillerin zaman içerisinde değişimini öne süren araştırmaların da olduğu söylenmektedir (Goodwin, 2003). Bebeklik dönemi ve yetişkinlik dönemi bağlanmaları arasındaki bağlantının incelendiği bazı çalışmaların çocukluk yaşantıları ile romantik ilişkilerin niteliği ile arasındaki ilişkinin desteklediği, bazılarının ise desteklenmediği görülmüştür. Ancak birçok çalışmada yetişkinlik dönemi ile erken dönem bağlanma stilleri

arasında benzerlik olduğu daha ağırlıklı olarak vurgulanmıştır. Yapılan bir diğer çalışmada ise yetişkin bağlanma stilleri ile duygular arasında bir ilişki olduğu belirtilmiştir (Mikulincer ve Orbach, 1995). Güvenli bağlanma stili olumlu duygularla ilişkilendirilirken; kaçınan ve kaygılı bağlanma ise olumsuz duygularla bağdaştırılmıştır (Hazan ve Shaver, 1987). Öte yandan erken dönem bağlanma stillerinin yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkileri etkilediği de öne sürülmüştür. Yapılan araştırmalarla bağlanma stillerinin sosyal-duygusal beceriler (Engels vd., 2001; Laible, 2007), duygu düzenleme becerileri (Kobak vd., 1993), psikolojik ve davranışsal bozukluklar (Cooper, Shaver ve Colins, 1998; Verschueren ve Marcoen, 1999), kendilik kavramı (Cooper vd., 1998), duygusal uyum, ilişkisel yeterlikler (Engels vd., 2001), saldırganlık (Shaver ve Mikulincer, 2002) gibi birçok değişken üzerinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.3.2 Bağlanma stili ve romantik ilişkiler

Bağlanma teorisi, kendilik ve diğerlerine ilişkin içsel çalışan modellerin, erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkilerine bağlı olarak geliştiğini varsaymaktadır. Bağlanma davranışının içsel çalışan modellerin doğal bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Bağlanma davranışı, hem yakın ilişkide olunan diğer kişilerin davranışlarını hem de kişinin kendi davranışlarını şekillendiren bir rehber olarak görülmektedir. Ayrıca bağlanmanın kişilerin kendileri için önemli olan kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar (evlilik gibi) olduğu söylenmektedir (Ceylan, 2017). Kısaca bağlanma teorisi, insanın yakın yakın ilişkiler kurma ihtiyacını kavramsallaştırmaktadır.

İçsel çalışan modeller, yetişkinlikte kişilerarası ilişkileri tanımlamada erken dönem ilişkilerin rolünü anlamak için çok önemlidir (Collins ve Read, 1990). Bağlanma kuramına göre, kişinin bebeklik döneminde bakım vereni ile yaşamış olduğu deneyimlerinin yetişkinlikte etkilerinin devam ediyor olması içsel çalışan modellerin kalıcılığını göstermektedir (Bartholomew ve Shaver, 1998). Ainsworth (1989), insanların çocuklukta bağlanma sürecinde olduğu gibi, romantik ilişkilerde güvenlik ve destek aramaya devam ettiğini vurgulamıştır. Bunun yanı sıra Sigelman, Carol ve Elizabeth (2018) tarafından kişilerin yetişkinlikte sağlıklı romantik ilişkiler kurmasının temelini erken dönemde (0-2 yaş) oluştuğu belirtilmiştir. Romantik ilişkinin oluşma ve sürme aşamaları adım adım tanımlanmıştır. İlk oluşum evresinin erken dönemde geliştirilen güvenli bağlanmaya bağlı olarak şekillendiği, sonrasında güvenli bağlanan bebeklerin çocukluk yaşamlarında akranlarıyla pozitif ilişkiler kurmasına yardımcı olduğu söylenmiştir. Buna bağlı olarak

kişinin ergenlik döneminde de diğerleriyle samimi ve yakın ilişkiler içerisinde olacağı belirtilmiştir. Genç yetişkinlik döneminde ise başarıyla sürdürülen yakın ilişkilerin duygusallaşmanın artmasıyla birlikte romantik ilişkilere dönüştüğü aktarılmıştır.

Anne ve çocuk arasında oluşan bağlanma stilinin yetişkinlik yaşlarına kadar taşındığı, erken dönemde ebeveyn ile kurulan ilişkilerde elde edilen deneyimlerin ileri yaşlarda kişinin düşüncelerini ve ilişkilere dair beklentilerini oluşturduğu belirtilmektedir. Bağlanma stillerinden güvenli bağlanmada; kişinin ilişkiden aldığı güven duygusunun yüksek düzeyde olduğu, terk edilme korkusunun yoğun olmadığı ve partneriyle bağımsızlaşma noktasında sağlıklı bir sürece sahip olduğu söylenmektedir. Bunun yanı sıra güvenli bağlanan kişilerin partnerlerine karşı daha yoğun ilgi gösterdikleri düşünülmektedir. Araştırmalar, güvenli bağlanan kişilerin daha uzun ilişkilere sahip olduklarını ve daha az boşanma eylemi sergilediklerini göstermektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Kısacası, güvenli bağlanan kişilerin yakın ilişkilerde kendilerine güvendikleri ve kendilerini güvende hissettikleri, eşlerini aldatma oranlarının düşük olduğu ve evliliklerinden daha fazla doyum aldıkları ifade edilmiştir. Bu durumun aksine güvensiz-kaçıngan bağlanmaya sahip olan bireylerin daha ağırlıklı olarak aldatma eğilimindedirler (Helms ve Bierhoff, 2001). Kaçıngan bağlanan kişilerin kendi duygularını yaşama konusunda ve ilişki içerisindeki genel tavırlarında çekingen davrandıkları aktarılmıştır. Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip kişilerin ise kendileri ve ilişkilerine dair oldukça kaygılı ve olumsuz duygular içerisinde oldukları söylenmiştir.

Yapılan bazı araştırmalar, erken dönem bağlanma stillerinin yetişkinlikteki romantik ilişki doyumunu ve ilişki kaygısını etkilediğini göstermiştir. Çalışmada güvenli bağlanmanın kendisine ve başkalarına güven ve inanca dayalı bir ilişkiyi içerdiği vurgulanırken; güvensiz bağlanmanın belirsizliğe ve güven eksikliğine dayandığı söylenmiştir (Shi, 2003). Simpson ise (1990, aktaran Çelenk ve diğerleri, 2011), güvenli bağlanmanın ilişkiye bağlı olmanın yanı sıra ilişkide sahip olunan güven ve doyum düzeyi ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Collin (1996, aktaran Özmen ve Atik, 2010) tarafından yapılan bir araştırmada, güvenli bağlanan bireylerin ilişkilerine ve eşlerinin sevgisine karşı daha olumlu ifadeler kullandıklarını ve partnerine güven duyduklarını; güvensiz bağlanan bireylerin ise ilişkilerinde olumsuz yaklaşımlar sergilediği, eşlerinin davranışlarını ve sevgisini reddeden bir tutuma sahip olduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca Fuller ve Fincham (1996, aktaran Özmen ve Atik, 2010) tarafından yapılan araştırmalar, güvenli bağlanan bireylerin, kaçınan veya kararsız bağlanan bireylere kıyasla evliliklerinden daha fazla doyum alma eğiliminde olduklarını göstermiştir. Diğer bulgular da bağlanma stilinin evliliği ve romantik ilişkileri

güçlü bir şekilde etkilediğini ve güvenli bağlanma stilinin evlilik doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğunu doğrulamaktadır (Özmen ve Atik, 2010).

Çalışmalarda bağlanma stilinin evliliği ve romantik ilişkileri güçlü bir şekilde etkilediği ve güvenli bağlanma stilinin evlilik doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmektedir (Özmen ve Atik, 2010). Ayrıca Crowell ve Treboux (1995, aktaran Muraru ve Turliuc, 2011) bağlanmanın yetişkinlerin psikolojik ve sosyal uyumunda önemli bir rol oynadığını da aktarmışlardır. Baron ve Kenny (1986, aktaran Muraru ve Turliuc, 2011) araştırında partnerler arasındaki bağlanmanın evlilik uyumu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Muraru ve Turliuc (2011) ise kök ailenin romantik doyumu ve yakın ilişki süreçlerini etkilemediğini, aksine kişilerin sahip oldukları zihinsel temsillerin bu yaşantıları şekillendirdiğini söylemişlerdir. Bunun yanı sıra bağlanma stillerinin yalnızca evlilik ilişkilerinde değil, evlilik dışı romantik ilişkilerde görüldüğü de vurgulanmıştır (Weiss, 1982, 1986, 1991, aktaran Feeney, 1999).

Deci ve Ryan (2000) tarafından yapılan araştırmada tüm bireylerin güvenlik duygusunu hissedebilmek amacıyla diğer insanlarla arkadaşlıklar ve yakın ilişkiler kurduğunu belirtmişlerdir. Bağlanma teorisine göre, ebeveynlerle erken dönemde kurulan güvenli bağlanma ilişkileri, ergenlikten yetişkinliğe kadar olan süreçte psikososyal uyumun gelişimi için temel olmaktadır (Whittaker ve Cornthwaite, 2000). Ebeveynlerle güvenli bağlanma ilişkilerinin, daha yüksek akademik performans ve üniversiteye daha iyi uyum (Mattanah, Lopez ve Govern, 2011; Schnuck ve Handal, 2011), daha yüksek ilişki doyumu (Amitay, Mongrain ve Fazaa, 2008), yetişkinlikte romantik partnerlere karşı sahip olunan tutum (Conger, Cui, Byrant ve Elder, 2000) ve yüksek benlik saygısı (Mattanah vd., 2011) ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar ayrıca, ergenlik döneminde ve sonrasında yetişkinlik döneminde beliren ilişki yetkinliğinin ve sağlıklı yakın ilişkilere sahip olmanın temelinde ebeveynlerin yer aldığını öne sürmüşlerdir. Bunun yanı sıra, ebeveynle güvenli bağlanmanın kişilerin ilişkilerini sürdürmeleri için gerekli görülen becerileri edinmelerine katkı sunduğu da söylenmiştir.

Diğer çalışmalarda da belirtildiği gibi yapılan araştırmada ebeveyn ile bağlanma sürecinin kişinin partnerle olan ilişkisini etkileyebileceğine inanılmaktadır. Bu doğrultuda bakıldığında literatürde yer alan birçok araştırma, ebeveynle güvenli bağlanmanın ve ebeveynin çocukluk yaşamında kişiye dair yaklaşımlarının ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde kurulan ilişkilerle bağlantılı olduğunu göstermiştir. Örneğin, katılımcıların doğumdan beliren yetişkinliğe kadar takip edildiği boylamsal bir çalışmada, Roisman, Collins, Sroufe ve Egeland (2005), erken dönemde güvenli bağlanan bireylerin beliren

yetişkinlikte akranlarına göre daha kaliteli romantik ilişkilere sahip oldukları ifade edilmiştir.

Kişinin ebeveyni ile arasında oluşan bağlanma sürecinin yalnızca yakın ilişkileri değil, birçok alanı etkilediği de düşünülmektedir. Nesne ilişkileri kuramcıları, birincil bakım verenlerin bebeklerine olan duyarlılığı ve bebekleriyle etkileşimlerinin kalitesinin benliğin oluşumunda çok önemli bir rol oynadığını savunmuşlardır (Fairbairn, 1952; Kornberg, 1976; Mitchell, 1995). Aynı zamanda, kişinin çocukluk yaşamı boyunca ebeveyn ilişkilerini olumsuz olarak gözlemlemesi, kırılgan benlik ve savunmasız kişilik gelişimi nedeniyle ruh sağlığı sorunlarına yol açma olasılığının yüksek olduğu da vurgulanmıştır.

Bağlanma kuramcıları, çocuklukta ebeveynlerle ilişkilerin yetişkinlikteki psikolojik uyumunu ne noktada etkilediğini inceleyen araştırmalara çalışmalarında yer vermişlerdir (Bylsma, Cozzarelli ve Sümer, 1997; Parker, 1992). Bu çalışmaların sonuçlarının bağlanma teorisinin görüşlerini destekler niteliktedir. Elde edilen sonuçlarda kişinin ebeveyninden gördüğü sıcaklık ve ilginin, düşük depresyon ve yüksek benlik saygısı ile önemli ölçüde ilişkili olduğu söylenmiştir. Bu durumun aksine ebeveynin soğuk ve kontrolcü yaklaşımının ruh sağlığı problemleriyle ilişkili olduğu görülmüştür (Holmes, 1993; Gittleman vd., 1998; Mikulincer ve Florian, 1998). Goodwin (2003) tarafından bağlanma ile borderline kişilik bozukluğu arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmada, borderline kişilik bozukluğu olan hastaların güvensiz bağlanma stiline sahip olduğu belirtilmiştir. Bu durum erken dönemde edinilen bağlanma örüntülerinin bireyleri yaşamları boyunca etkilediğinin önemli bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

Kısaca birçok araştırma çocuklarıyla güvenli bağlar geliştiren ebeveynlerin, gelişmekte olan yetişkinlerin romantik partnerlerle daha yetkin ve tatmin edici ilişkiler geliştirmelerine katkı sunan saygılı ve olgun ilişki davranışları modellediğini göstermektedir. Alan yazına bakıldığında ebeveyn ile bağlanma süreçleri ilişki doyumu, ilişki kalitesi, partnerlerin ilişkideki tutumları gibi birçok kavram çerçevesinde incelendiği görülmüştür.

2.3.3 Bağlanma stili ve romantik ilişkiler ile ilgili yapılan araştırmalar

Alan yazında bağlanma stiline romantik ilişkilere olan etkisinin araştırıldığı birçok çalışma yer almaktadır. Bunlardan biri olan evli çiftler ve romantik ilişkisi olan bekar kişilerle yapılan çalışmada, farklı bağlanma stiline sahip olan bireylerin yakın ilişki özelliklerinin ve kalitesinin birbirinden farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Collins vd.,

2002). Bu araştırmada Collins ve ark. (2002) romantik ilişkilerde bağlanma stillerinin insan yaşamında belirleyici bir rolü olduğunu ve bu bağın iki alanda etki ettiğini savunmuşlardır. İlk olarak, bağlanma stiline kişilerin sosyal algısını ve duygusal tepkilerini şekillendirerek yakın ilişkilerini etkilediğini, öte yandan bireylerin romantik partnerlerini bağlanma stillerine göre seçtiklerini belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak güvensiz bağlanma stiline sahip kişilerin güvensiz bağlananlara kıyasla romantik ilişkilerinde daha uyumlu olduklarını ifade etmişlerdir.

Hazan ve Shaver (1994) tarafından yapılan başka bir çalışmada, güvenli bağlanan bireylerin romantik ilişkilerinin yanı sıra ebeveynleriyle olan ilişkileri de incelenmiş ve güvenli bağlanan bireylerin romantik ilişkilerine ilişkin daha olumlu inançlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Birçok alışma, bağlanma davranışı ile ilişki mutluluğu arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Sandberg ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan bir araştırmada heteroseksüel evli çiftlerden oluşan bir örnekleme grubu oluşturulmuş ve katılımcıların hem bağlanma stillerinin hem de bağlanma davranışlarının evlilik kalitesini yordadığı görülmüştür.

Simpson (1990), altı ay boyunca yaptığı boylamsal çalışmada flört etmekte olan 144 çiftten topladığı verilerin sonucunda güvenli bağlanan çiftlerin güvensiz bağlananlara kıyasla daha fazla güven, bağlılık ve doyum duygusuna sahip oldukları bulunmuştur. İlişkileri bitmiş olan katılımcılarla yapılan takip görüşmelerinde kaçıngan bağlanmaya sahip erkeklerin diğer bağlanma tarzlarına kıyasla stres düzeylerinin daha az olduğu da elde edilen bir diğer sonuç olmuştur (Simpson, 1990).

Sümer ve Cozzarelli'nin (2004) 350 çiftin dahil olduğu araştırmalarında ise yetişkinlerin bağlanma stilleri ile partnerlerini algılama tarzlarının ilişki doyumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Birçoğunun evli olmadığı katılımcılarla yapılan çalışmada bireylerin bağlanma tarzlarının ve partnerine karşı yaptıkları atıfların ilişki doyumunu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kendileri ve eşleri hakkında daha az olumsuz zihinsel temsillere sahip oldukları ve bu durumun ilişki doyumunu ile pozitif yönde ilişkili olduğu da belirtilmiştir. Korkulu bağlanma stiline sahip yetişkinlerin, eşlerini ve kendilerini olumsuz olarak algıladıkları, bu durumun da ilişki doyumunu olumsuz etkilediği araştırmada elde edilen sonuçlarından biri olmuştur. Magai (1999) de yaptığı araştırma neticesinde güvensiz bağlanma stiline sahip olan yetişkinlerin hem kendilerine hem partnerlerine karşı olumsuz algıya ve daha düşük düzeyde ilişki doyumuna sahip olduklarını aktarmıştır.

Pistole, Clark ve Tubbs'un (1995) yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanan insanların kaygılı/kararsız bağlananlara kıyasla romantik ilişkilerinde daha fazla doyuma sahip olduklarını ve partnerlerine daha bağlı olduklarını bulmuşlardır. Kaçınan bağlanmaya sahip olan kişilerin ilişkilerine daha az yatırım yaptıkları da görülmüştür.

Belirli bir süre boyunca yapılan bir başka takip çalışmasında, Shulman ve meslektaşları (2012), boşanmış ailelerden gelen ergenlerin daha düşük romantik yetkinliğe sahip olduğunu ve bu durumun bireylerin gelecek yaşamlarındaki davranış, tutum ve ilişki yönetme becerisini etkileyeceğini aktarmışlardır. Ayrıca bireylerin çocukluklarında olumsuz ebeveyn ilişki deneyimlerine ve ilişkilere yönelik olumsuz tutumlara sahip olma eğiliminde oldukları ve evlenme olasılıklarının daha düşük olduğu da belirtilmiştir.

Sahip olunan bağlanma tarzı ile kişinin psikososyal uyumu arasında yapılan araştırmada romantik yeterlilik ve ilişki doyumunun arabulucu rolü de göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Genç yetişkin 188 üniversite öğrencisinden elde edilen sonuçlar kapsamında ebeveynle sağlıklı bir bağ oluşturma yüksek düzeyde yaşam doyumuna katkı sunduğu belirtilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, romantik yeterliliğin daha iyi psikososyal uyumu, kontrollü bağlanma stilini ve karşılıklılığı yordadığı; anneye bağlanma ve psikososyal uyum ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiye de önemli ölçüde aracılık ettiği elde edilmiştir. Ek olarak, kişilerin ebeveynleriyle sahip oldukları güvenli bağlanma tarzları, kaçınan veya kararsız bağlanma tarzına kıyasla daha iyi psikososyal uyum ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmada, güvenli bağlanmanın başarılı romantik ilişki gelişimi için bir temel sağladığı, bu nedenle de daha fazla psikososyal uyumu teşvik ettiği vurgulanmıştır.

Duemmler ve Kobak (2001), bağlanma ve bağlılık arasındaki ilişkiyi ilişkinin istikrarı açısından incelemişlerdir. Üniversite öğrencisi 51 çift ile yürütülen boylamsal bir çalışmada erkeklerin güvenli bağlanmasının ilişkide yüksek romantik bağlılığı yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan başka bir boylamsal çalışma, güvenli bağlanan çiftlerdeki bağlanma düzeylerinin aynı düzeyde kaldığını; bunun yanı sıra kaçınan ve kaygılı bağlanmadan daha yüksek olduğu bulunmuştur (Keelan, Dion, ve Dion, 1994). Yine yapılan birkaç çalışma, güvenli bağlanmanın yüksek ilişki bağlılığı ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu, güvensiz bağlanmaların ise romantik ilişkilerdeki düşük bağlılıkla önemli ölçüde bağlantılı olduğunu göstermiştir (Ehrenberg, Robertson ve Pringle, 2012; Givertz, Woszidlo, Segrin ve Knutson, 2013; Pistole, Clark, ve Tubbs, 1995; Simpson, 1990; Tran, Simpson, 2009).

Hee ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir diğer çalışmada yüksek düzeyde bağlanma davranışının yüksek ilişki kalitesiyle ilişkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca sonuçlara göre bağlanma davranışı kadınların çatışma tarzları ile ilişki kalitesi arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir. Ebeveynlerin evliliğe ilişkin alguları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide hem kişinin hem de partnerlerin bağlanma davranışının düzenleyici rolünü inceleyen başka bir çalışmada, eşlerin ilişki doyumu ile pozitif yönde bir ilişkisi olduğunu aktarılmıştır (Alder vd, 2018).

Collins ve Read (1990) tarafından yapılan bir araştırmada, yetişkinlerin karşı cins ebeveynlerine dair algılarının ve tanımlarının, bağlanma stilleri açısından partnerlerinin kendilerine ilişkin tanımlarıyla örtüştüğü ortaya koyulmuştur. Mesela babasını sıcak ve ilgili olarak tanımlayan kadınların partnerlerinin, güvenli bağlanma stiline sahip olan ve başkalarına güvenen, romantik ilişkilerde yakınlaşabilen erkekler oldukları belirtilmiştir. Benzer şekilde, annelerini soğuk ve tutarsız olarak tanımlayan erkeklerin buna bağlı olarak ilişkilerinde terkedilme kaygısı yaşadıklarını vurgulamışlardır.

Carnelley ve ark. (1994), anneyle olumlu çocukluk deneyimlerinin, yetişkinlikte olumlu yakın ilişkiler ve yüksek evlilik uyumu ile bağlantılı olduğunu; bu durumun da içsel çalışan modellerin devamlılığı sonucunda ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Ancak erken dönemde babayla yaşanan olumlu ya da olumsuz deneyimlerin günümüzdeki yakın ilişkiler üzerinde etkili olmadığı da söylenmiştir. Gittleman ve ark. (1998), ise 530 evli çift ile yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanma stiline ebeveyn sıcaklığı ve ilgisi ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

1987 yılında Hazan ve Shaver tarafından yapılan araştırma, bireyin yetişkinlik döneminde ortaya çıkan ilişkilerin erken dönem bağlanmasıyla ilgili olduğunu varsayımına dayanmaktadır. Romantik ilişkilerinde güvenli bağlanan kişilerin, partnerlerinin aldatma gibi olumsuz davranışlarını dahi affedebildiklerini ve destekleyici olmaya devam edebildiklerini belirtmişlerdir. Kaçınan bağlanmaya sahip kişilerin ise romantik ilişkileri korku, dengesizlik ve kıskançlık gibi olumsuz ifadelerle tanımladıkları ve ilişki yaşamaya yatkın olmadıkları söylenmiştir. Kaygılı bağlanan bireyler ise âşık olduklarını sıklıkla hissetmelerine rağmen bunun gerçeğe dönüşme ihtimalinin düşük olduğunu savunmuşlardır. Güvenli bağlanan bireylerin ise güvensiz bağlanana kıyasla ebeveynleri ile daha sıcak ilişkiler içinde olduklarını aktarmışlardır. Kaçınan bağlanma stili olan bireylerin kaygılı bireylere göre ise annelerini soğuk ve reddedici olarak gördükleri ifade edilmiştir.

Sroufe ve ark. (2000) da erken dönemde kaygılı bağlanan bireylerin yetişkinlik döneminde ilişki kurmada ve sürdürmekte zorlandıkları söylenmiştir. Ayrıca, literatürde

güvenli bağlanan çocukların yetişkinlikte diğerlerine göre daha başarılı ilişkiler kurduklarını gösteren araştırmaların da yer aldığı belirtilmiştir (Fonagy vd., 1996).

Evli çiftler üzerinde yapılan araştırmada, Furukawa ve ark. (2002) ayrıca çocukluk deneyimleri ile yetişkinlerin eşlerle olan ilişkileri arasında da orta düzeyde bir ilişki olduğu aktarılmıştır. Kadınların erken dönemde anneleriyle olan ilişkileri ile mevcut romantik ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki bulunurken, kadınların babalarıyla olan ilişkilerinin eşleriyle olan ilişkilerinde ilgisiz bir tutuma sahip oldukları sonucunu elde etmişlerdir. Gerlsma (2000) ise bu konuda yaptığı çalışmasında bebeklik dönemindeki ebeveyn bakımı ile yetişkinlikteki romantik ilişkilerin kalitesi arasında bir ilişki olmadığını, yetişkinlerin geçmişe ilişkin algı ve yaklaşımlarının mevcut ilişkileriyle güçlü bir ilişkisi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca çocukluk dönemlerini olumsuz olarak hatırlayan kişilerin sahip oldukları romantik ilişkilerinin daha sağlıklı olduğu, geçmiş deneyimlerine dair olumlu algıya sahip olan bireylerin ise mevcut ilişkilerinde daha az memnuniyet düzeyine sahip oldukları aktarılmış; bazı aracı değişkenlerin bu geçmiş ilişkiler ve şimdi ki ilişkiler arasındaki duruma etki ettiği de vurgulanmıştır. Kısaca yapılan bazı çalışmalarda erken dönemde maruz kalınan ebeveyn ilişkileri ile yetişkinlikte sahip olunan romantik ilişkiler arasında güçlü bir ilişki olmadığı öne sürülmüştür. Bu tarzdaki çalışmalar incelendiğinde çocukluk bağlanma stillerinin yetişkinlikte etki ettiğine dair yeterli kanıt bulunmadığı da gözlemlenmiştir. Yine Diehl ve ark. (1998), yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak gençlerle çalışıldığı, elde edilen sonuçların yetişkinleri kapsamadığını düşündüklerini söylemişlerdir. Belt ve Abidin (1996) 159 yetişkin ile yürüttükleri çalışmada erken çocukluk deneyimlerinin bireylerin evliliğe uyumlu olan ilişkisini değerlendirmiş; bu kavramların orta düzeyde ilişkili oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Bireylerin çocukluk dönemi deneyimlerinin yetişkinlik dönemine olan etkilerinin araştırıldığı bir başka çalışmada, erken dönem yaşantılarının kişilerarası ilişkilerin tarzını ve işlevselliğini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Parker vd., 1992). Literatüre bakıldığında “Ebeveyn ve Yakın İlişki Bağlılık Ölçeği”nin kullanıldığı çalışmalarda yüksek düzeyde ebeveyn yoksunluğu olmadığı takdirde çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasında bir ilişki olmadığı da görülmüştür. Ancak iki dönem arasında bağlantı kurulamadığını iddia eden çalışmaların aksine, yapılan birçok araştırmada erken dönem bağlanmalarının yetişkinlik dönemini etkilediği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra romantik ilişkileri yalnızca çocukluk döneminin etkilemediği düşünülmüş; zayıf kendilik değeri, düşük benlik saygısı gibi faktörlerin de etkili olduğu belirtilmiştir.

2.4 Algılanan Ebeveyn İlişkisi

Çocuğun sosyal yaşama ilk kez tanık olduğu ve kişiliğinin temellerini attığı kurum ailedir. Bu kurumda anne ve babalar daha aktif rol oynamakta; bu anlamda ebeveynlere çocuklarının gelecekteki kişiliğini belirleme konusunda büyük sorumluluk düşmektedir. Çocuğun doğumundan yetişkinlik çağına başlangıcına kadar saygı, sevgi, güven ve özgürlük ihtiyaçlarının karşılanması ebeveynlerin görevleri arasında görülmektedir. Bu süreçte bireyler gerekli olan becerileri iki şekilde edinirler. Birincisi algıladıkları ebeveyn tutumları, diğeri ise aldıkları eğitim ve yetiştirilme tarzlarıdır (Cooke, 1991). Sosyal bir varlık olan insanın ilk karşılaştığı topluluk olan ailenin, bireyin, fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını giderme açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ebeveyn tutumlarının yanı sıra aile bireylerinin birbirlerine olan tutum ve davranışlarının da çocukları gelişim sürecinde etkilediği savunulmaktadır.

Bireylerin çocukluk yaşamlarında ebeveyninin tutum ve davranışlarını model alarak yetişkinlik dönemlerinde sahip oldukları romantik ilişkilerinde benzer davranışlar sergileyebileceklerine inanılmaktadır. Bireyin yaşamında gözlemlediği ilk partner ilişkisi ebeveynler arasındaki bağıdır. Öte yandan araştırmalar, bireylerin anne ve babaya benzer özellikler gösteren eşler seçebildiklerini savunmuşlardır. Bu anlamda bireylerin hayatlarında ilk ilişki geliştirdikleri ve en samimi ilişkilerin yaşandığı aile ortamından etkilenme olasılığının yüksek olduğu düşünülmektedir. Birey gözlemlediği ebeveyn ilişkisi ve iletişimi dolayısıyla insanların birbirleriyle nasıl ilişki kurduğunu anlar ve kişilerarası ilişkilerle ilgili kuralları, normları, değerleri ve davranışları öğrenir (Whitton, Rhoades, Stanley ve Markman, 2008). Çelik ve Öziş (2016) tarafından ülkemizde ilk kez tanımlanan “Algılanan Ebeveyn İlişkisi” kavramının; bireylerin ebeveynlerinin romantik ilişkideki tutum ve davranışlarını (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik, bağımlı) nasıl gözlemledikleri ile ilgili olduğu belirtilmiştir.

Çocukların algıladıkları ebeveyn ilişkilerinin sahip oldukları davranışlara olan etkisi iki farklı görüş kapsamında açıklanmıştır. İlk olarak araştırmacılar ebeveynlerin arasındaki problem durumlarının çocuğu doğrudan etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durumun aksine anne baba arasındaki ilişkinin çocuğu dolaylı yoldan etkilediği; ebeveynlerin iletişim ve çatışma çözme tarzlarını model alarak çevresindeki insanlara benzer yaklaşımlar sergilediği de düşünülmüştür (Davies ve Cummings, 1994). Ancak ebeveyn ilişkisinin yanı sıra ebeveynlerin çocuk ile iletişiminin de etkisinin yoğun olduğunu savunmuşlardır (Saral, 2018).

Bireyin çocukluk yaşamındaki kadın ve erkek rollerini gözlemlediği ilk topluluk ailedir. Dolayısıyla ebeveynlerin sahip oldukları cinsiyet rollerine dair yaklaşımları ve birbirleriyle olan iletişimleri, çocuğun ilişkideki partner rollerine olan bakış açısını oluşturmasına ve anlamlandırmasına sebep olmaktadır. Özellikle araştırmalarda çocukların gelişim özellikleri dolayısıyla kendisiyle aynı cinsiyetten olan ebeveyni ile özdeşim kurduğunu ve oluşan bu bağın çocuğun kendi cinsiyet rolünü şekillendirmesinde etkili olduğu savunulmuştur.

Ebeveynlerin çocuklarına olan yaklaşımlarının yanı sıra, partner olarak birbirlerine karşı tutumlarının ve evlilik ilişkilerinin çocukların kişilerarası ilişkilerini etkilediğine inanılmaktadır. Seitel (1992) tarafından yapılan çalışmada, ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları ebeveyn ilişkilerinin diğer insanlarla olan iletişimine olan etkisi araştırılmıştır. 128 aileden elde edilen veriler doğrultusunda ebeveynlerin evliliklerinde sahip oldukları ilişki tarzlarının, bireyleri ergenlik döneminde dahi etkilediği; insanlar ile olan iletişimini şekillendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle babaların sahip oldukları evlilik doyumu düzeylerinin bireyleri etkilediği gözlemlenirken; öte yandan ilişkilerde kaçınma davranışı sergileyen genç kadınların erkeklere göre daha fazla etkilendiği belirtilmiştir. Sosyal öğrenme kuramı ile çalışma desteklenmiş; bireylerin başkalarını gözlemleyerek davranışlarını oluşturabileceği savunulmuştur. Ayrıca genç yetişkinlerin romantik ilişkilere dair tutum ve inançlarının ebeveynlerine bağlı olarak şekillenebileceği de belirtilmiştir (Finchem ve Cui 2008 aktaran Bandura, 1977).

Geher (2003) ise evlilik doyumu ile ilgili yaptığı çalışmada Freud'un teorisinden yola çıkarak; bireyin ilişkide yaşadığı doyumun, kendi ebeveyninin eş ilişkisinde sahip olduğu doyum düzeyi ile bağlantılı olduğunu öne sürmüştür. Bunun yanı sıra kişinin partneri ile ebeveyni arasında benzerlik olduğu algısına sahip olması durumunda ilişki doyumunun etkileneceği de aktarılmıştır. Yani bireylerin kendi ebeveynlerinden farklı partnerler seçme amacında olmasına rağmen, farkında olmadan kendi anne-babasına benzeyen partnerlerin tercih edilmesinin olağan olduğu; bu durumun kişinin ilişkideki mutluluğunu azalttığı söylenmiştir. Yapılan partner seçimlerine ek olarak, gözlemlenen ebeveyn ilişkisinin kişilerin ilişki kalitelerini etkilediği de aktarılmıştır (Geher, 2003).

Evlilik sürecindeki en önemli değişikliklerden birinin çocukların doğumu olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte partnerlerin çocuk sahibi olduktan sonra, ebeveynlik rolünü benimsemelerinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir (Öngider, 2013). Çocuk bakımında gerekli olan kişisel bilgi ve becerilerin ise bireylerin kendi ebeveynlerinden edindikleri anne-babalık davranışları doğrultusunda oluştuğu söylenmiştir (Santrock, 2016).

Buna ek olarak ebeveynlerin evlilik ilişkisindeki tutumlarının çocukların gelecek yaşamlarında sahip olacaklarını sosyal ilişkilere, akademik başarılarına ve psikolojik uyumlarına etki edeceği düşünülmektedir (Amato, 2001). Özellikle eşler arasındaki anlaşmazlıkların en az düzeyde olmasının çocukları olumlu şekilde etkileyeceği de aktarılmıştır (Özbey, 2012).

Birçok çalışmada ebeveynlerin arasındaki çatışmaların bireyin yaşamındaki etkisi değerlendirilmiş; ebeveynler arasındaki çatışma yoğunluğunun az olmasının çocuğun gelişimine olumlu anlamda etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle çocuklarda davranış problemleri, okul güçlükleri gibi zorlu durumlar üzerinde ebeveyn çatışmalarının yoğun etkisinin olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla eş ilişkisinde çatışma sıklığının ve yoğunluğunun önemli olduğu; çatışmanın fiziksel boyuta ulaşması durumunda ise çocukların bu durumdan etkilenmemesinin olanaksız olduğu savunulmuştur (Jouriles vd., 1989). Tüm bu etkilerin bireylerin gelecek yaşamlarında sahip olacakları romantik ilişkileri şekillendirdiği de ayrıca vurgulanmıştır.

Örneğin, çocuklar anne babalarının tartışma esnasında sergiledikleri davranışları örnek alabileceği ve yetişkin yaşamındaki çatışma çözme tutumlarını buna göre şekillendirebileceği birçok araştırmacı tarafından ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra gözlemledikleri ebeveyn ilişkisinin olumsuz olması durumunda evlilik süreci ile ilgili de olumsuz görüşlere sahip olabileceği ve buna bağlı olarak ilişkilerini kolayca bitirme yoluna gidebileceği söylenmiştir. Özellikle bu anlamda olumsuz deneyimlere sahip olan bireylerin romantik ilişkilerinde karşılaştığı zorluklar karşısında mücadeleci bir yapıda olmayacakları düşünülmektedir. Bu görüşü destekleyen sosyal öğrenme hipotezinin ışığında, bireylerin ilişkilere ve ilişkilerin sonlandırılmasına yönelik tutumlarının, ebeveynlerin ilişkilerine göre şekillenebileceği ve ayrıca ilişkide var olması gereken sorumlulukları önemsemeyebilecekleri de belirtilmiştir.

Amato (1996) yaptığı araştırma neticesinde bireylerin ilişki kalitelerinin nesiller arası aktarımdan etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra ebeveyn çatışmasına yoğun bir şekilde maruz kalmış olan genç yetişkinlerin kendi romantik ilişkilerinde problem yaşayacağını ileri sürmüştü; bireylerin evliliğe dair düşüncelerinin daha eleştirel olmasına sebep olduğunu aktarmıştır.

Grych ve Fincham ise (1990) bilişsel-bağlamsal model kapsamında ebeveynler arasındaki çatışma süreçlerinin çocuk ve ergenlerin davranışlarını ve psikolojik uyumlarını etkilediğini belirtmişlerdir. Ortaya atılan bu model ile aynı zamanda tekrarlama, zorlama, kendine güvenme ve kararlılık gibi ebeveyn çatışmasının niteliklerinin çocuk ve ergenleri

etkileyebileceği savunulmuştur. Bu etkinin yetişkinlik yaşamını da etkileyeceği, özellikle yetişkinlik yaşamındaki yaşam doyumunu ve romantik ilişkide sahip olunan davranışları şekillendirebileceği düşünülmüştür.

Bireyin çocukluk ve ergenlik döneminde karşılaştığı ve üstesinden gelemediği problemlerli durumların genç yetişkinlik döneminde bireyi zorlayabileceği öngörülmektedir. Buna bağlı olarak insanlardan uzak kalmayı tercih eden bireylerin, diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmakta zorlanabilecekleri, bunun yanı sıra yaşamda var olan rolleri (evlilik, ebeveyn olma vb.) reddederek izole bir yaşam sürebilecekleri ve bu durumun yalnız duygusunu benimsemelerine sebep olabileceği de düşünülmektedir (Onur,2006).

Erikson (2014) “Sevgi Dönemi” olarak adlandırdığı genç yetişkinlik dönemi itibariyle başlayan romantik ilişkilerde, ebeveyn ilişkilerinin etkisinin yoğun olduğunu savunmuştur. Bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçerken tüm öğretilerini kuşaklar arası aktarım doğrultusunda oluşturduğunu, ebeveyn olduğunda ise bu öğretileri diğer nesillere aktardığını ifade etmiştir.

2.4.1 Algılanan ebeveyn ilişkisi ve romantik ilişkiler

Sosyalleşme sürecinin başladığı ilk birim olan aile, ilişkilere ilişkin beklenti ve davranışların şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveyn ilişkilerini doğrudan veya dolaylı olarak gözlemleyen bireyler, bu deneyimi romantik ilişkilerine yansıtma ve davranışlarını şekillendirmek için kullanma eğilimindedir. Romantik ilişki tarzının ebeveynlerin evlilik ilişkilerinden (Cui, Fincham ve Pasley, 2008) ve aile köken yapısından (Benson, Larson, Wilson ve Demo, 1993; Cui ve Fincham, 2010) etkilendiği yapılan çalışmalarda belirtilmiştir.

İnsanın doğup büyüdüğü, köklerini oluşturduğu düşünülen ailede insanlar anne babalarının birbirlerine ve çevrelerine karşı tutum ve davranışlarını benimseyerek insan ilişkilerine yönelik tutum ve davranışlarını geliştirdiğine inanılmaktadır. İnsanın psikolojik ve sosyal gelişimi, kök ailedeki bilinçli ya da bilinçsiz şekilde elde edilen deneyimler ve gözlemler ekseninde düzenlenir. Bu doğrultuda insanların, çocukluk dönemlerinden itibaren edindikleri tecrübeler aracılığıyla yetişkin yaşamını ve ilişkilerini şekillendirdikleri düşünülmektedir. Özellikle bireylerin kendi evliliklerinde var olan sorunlarını çözme konusundaki tutumlarının, ebeveynlerinin problemler karşısındaki tutumlarıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu durumun eş seçimini de etkilediğine inanılmakta ve bu

kişilerin eş olarak anne ve babasına benzer özelliklere sahip kişiler seçtikleri ileri sürülmektedir (Öziş, 2016; Ülker, 2011).

Romantik ilişkiler, bireylerin yaşamında ve gelişim dönemlerinde önemli bir rol oynadığı için birçok araştırmaya konu olmuştur. Romantik ilişki sürecinin dinamiklerini ve gelişimini anlamaya çalışan araştırmacılar, romantik ilişkilerin olumlu yönlerinin yanı sıra bu ilişkileri olumsuz etkileyen sebepleri de araştırmışlardır. Bireyin kurduğu sağlıklı ilişkiler sayesinde içinde bulunduğu gelişim döneminin gerekliliklerini yerine getirerek, bir sonraki döneme hazırlandığı düşünülmektedir. Ancak bu dönemde sıklıkla görülen romantik ilişkiler her zaman sağlıklı bir şekilde kurulamayabilir. İlişkilerin sağlıklı bir şekilde oluşturulmasında ve devam ettirilmesinde birçok farklı değişken rol oynamaktadır.

Bireylerin evliliğe ve ilişkilere dair zihinsel temsillerinin algıladıkları ebeveyn ilişkileri ve bu ilişkiye ilişkin gözlemleri aracılığıyla oluştuğu düşünülmektedir (Curran, Hazen, Jacobvitz ve Sasaki, 2006). Bir çocuk ilk partner ilişkisini ebeveynleri aracılığıyla tanır ve ilişkilere dair çıkarımlarını gözlemleri neticesinde çeşitli romantik ilişki temsilleri oluşturma ihtimali oldukça yüksektir.

Yapılan araştırmalarda algılanan ebeveyn ilişkisinin evlilik üzerindeki etkisi değerlendirilmiş; kuramsal açıdan açıklanmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede incelenen kuramsal varsayımlar aşağıda yer almaktadır.

Psikanalitik Kuram; Freud tarafından ortaya koyulan bu kuram çerçevesinde, bireylerin erken dönem yaşantılarının yetişkinlikte etkili olduğu savunulmuştur. Bu doğrultuda önemli bir kavram olan Oedipus komplekse göre 3-6 yaş arası çocuklar karşı cinsiyetten olan ebeveynine karşı cinsel istek duyarlar. Böylece çocuk aynı cinsiyetten olduğu ebeveyni ile rekabete girer ancak sonrasında aynı cinsiyetten olan ebeveyninin varlığını kabul ederek karşı cinsiyetten olan ebeveyne olan ilgisinin bastırır ve ebeveyniyle özdeşleşir (Burger, 2006). Freud'un bu teorisi, erken çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikteki tutum ve davranışlarımızı etkilediği inancına dayanmaktadır. Kişinin karşı cinsiyetten olan ebeveynine duyduğu cinsel ilgiyi ele alan Freud, kişinin çocuklukta ebeveynine karşı hissettiği cinsel ilgiye dair anılarını evlenmek istediği kişiye yönelteceğini savunur. Oedipus komplekse göre, ilişkilere dayalı olarak, erkeklerin eş olarak annelerine benzeyen kişileri, kadınların ise babalarına benzeyen kişileri eş olarak seçtikleri ifade edilmektedir (Roithmayer, 2011; Tetik, 2018; Tükel, 2018; Uzun, 2020).

Sosyal Öğrenme Kuramı; Bandura (1977) tarafından geliştirilen sosyal öğrenme teorisi, ebeveynlerin evlilik üzerindeki etkisini rol model kavramıyla açıklamaktadır. Bu teori kapsamında bireylerin evlilikteki tutum ve davranışları, çocuklukta ebeveynlerin birbiri

ile olan ilişkisini gözlemleyerek şekillenmektedir (Topham, Larson ve Holman, 2005). İnsanlar, çocuklukta öğrendikleri tutum ve davranışları rol model olarak, bu davranışları romantik ve kişilerarası ilişkilerinde tekrarladıkları düşünülmektedir. İnsanların çocukluk döneminde anne baba ilişkisinde olumsuz bir iletişim tarzı (boşanma, yoğun çatışma vb.) gözlemlediklerinde, yetişkinlik döneminde diğer insanlara ilişkilerinde etkin bir yaklaşım (etkili iletişim, problem çözme vb.) gösteremeyebilirler. Aynı zamanda bu tarzdaki bireyler uygun olmayan eşleri tercih etme eğiliminde olup, sonucunda mutsuz evlilikler yapabilmektedirler. Ayrıca evliliklerinde mutsuz olan ancak ebeveynleri boşanma yoluna gitmemiş olan kişilerin kendi ilişkilerinde de mutlu olmadıkları yine de boşanmayı daha az tercih ettikleri görülmüştür (Feng, Giarrusso, Bengston ve Frye, 1999; Tetik, 2018; Tükel, 2018; Uzun, 2020).

Bağlanma Kuramı; Bu teori ile bireylerin özellikle erken çocukluk döneminde bağlanma figürüyle kurduğu ilişkilerin, gelecekte sahip olacakları ilişkileri etkileyeceği ve model olacağı savunulmaktadır (Cassidy ve Shaver, 2008). Kişinin erken dönemde kurduğu bağlanma örüntüleri, yetişkinlikte sahip olacağı romantik ilişkilerdeki bağlanma türünü etkilemektedir. Bağlanma kuramcılar tarafından kişilerin bakım vereni ile oluşturduğu bağlanma türüne göre partner aradığı söylenmiştir (Bowbly, 1969; akt. Roithmayer, 2011; Tetik, 2018; Tükel, 2018; Uzun, 2020).

Kuşaklararası Geçiş Yaklaşımı; Ebeveynleri arasındaki ilişkilerin kişilerarası ilişkilerin için bir referans noktası olduğu düşünülmektedir (Van Doorn, Branje ve Meeus, 2007). İnsanların ilişkilerinde ve evliliklerinde sahip oldukları problemlerin temelinde kök aile sorunlarının sonucunda elde edilen deneyimlerin yer aldığı öne sürülmüştür. Dolayısıyla araştırmacılar kişilerin yetişkinlik yaşamlarındaki ilişkilerin kendi kök aile değerlerinden, ebeveynlerinin davranışlarından ve ilişki tarzlarından etkilendiğini savunmuşlardır (Sabatelli ve Bartle-Haring, 2003). Bowen (1978), ebeveynlerinin birbirleri ile olan iletişimlerinin çocukların yetişkinlikteki iletişim örüntülerini şekillendirdiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra ebeveynler ile kurulan ilişkilerin çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminin üzerinde yoğun ve kalıcı ve etkisi olduğunu da vurgulamıştır (Tetik, 2018; Tükel, 2018; Uzun, 2020).

Boşanmış veya ayrılmış ebeveynlere sahip olan genç yetişkinlerin, boşanma ile ilgili pozitif bir yaklaşıma sahip oldukları, aile kurma ve evlilik ile ilgili ise olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Yani bu tarz aile yapısına sahip olan yetişkinlerin aşk kavramına dair olumlu bir bakış açısına sahip olmadıkları söylenmektedir. Bireylerin ebeveynleri arasındaki ilişkinin olumsuz bir yapıda olduğunu düşünmesi durumunda,

ilişkilere karşı olan duygularının buna göre negatif yönde şekilleneceği belirtilmiştir (Sprecher, 1998; Tetik, 2018; Tükel, 2018; Uzun, 2020).

Sistem Kuramı; Salvador Munichin tarafından geliştirilen kuram kapsamında aile yapısının, aile bireylerinin tekrarlayan davranışlara ve kalıplaşmış davranış örüntülerine bağlı olarak geliştiği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra aile sisteminin kişiler tarafından oluşturulan alt sistemlerden meydana geldiği de belirtilmiştir (Tükel, 2018; Uzun, 2020).

Yaşam Süreci Perspektifi; Kök ailedeki insanların deneyimlerinin yetişkin yaşamında önemli bir rol oynadığı ileri sürülmektedir. Örneğin, erken evlilik yapan veya daha az bağıya sahip ilişkilere sahip olan bireylerin bu davranışları çocuklukta duygusal ihtiyaçların eksikliğinin bir sonucu olarak görülür (Amato ve Booth, 2001; Tetik, 2018; Tükel, 2018; Uzun, 2020).

Yapılan başka bir araştırmada ebeveynlerin iletişim kalitelerinin yanı sıra eleştiri ve sorun çözme biçimlerinin, çocukların yetişkinlikteki romantik ilişkileri ile benzer örüntüler gösterme eğiliminde olduğu açıkça belirtilmiştir (Amato, 1996; Cui ve Fincham, 2010). Çalışmalar, erken dönemde bu tür çatışmalara maruz kalan bireylerin romantik ilişkilerini etkilediğini ve gelecekte bu tür çatışmaları yoğun olarak yaşama olasılığını artırdığını göstermiştir (Herzog ve Cooney, 2002; Kim, Jackson, Hunter ve Conrad, 2009).

Güncel çalışmalarda yetişkinlerin olumlu ebeveyn romantik ilişkilerini benimseme eğiliminde oldukları ve gözlemlenen olumsuz ilişkilerin, yetişkinlerin romantik birliktelikleri geliştirme ve sürdürme becerisini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Underwood ve Rosen, 2011). Örnek olarak ebeveyn boşanması veya ayrılığı yaşayan ergenler ve genç yetişkinlerin kendi romantik ilişkilerinde istikrarsızlık ve düşük tatmin yaşayabilecekleri; ebeveynlerinin yeniden evlenmesi veya sağlıklı bir ebeveyn ilişkisine maruz kalınması durumunda ise olumlu davranış ve ilişkilere sahip olabilecekleri belirtilmiştir (Sassler vd., 2009). Yani farkında olarak ya da olmadan sürdürülen ebeveyn ilişkilerinin, bireylerin kendi romantik ilişkilerini nasıl yürüttüğü konusunda önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.

Bireylerin romantik partnerleri ve eşleri ile kendi ebeveynleri arasındaki benzerliklerin ilişkilerde önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Özellikle ebeveynlerin birbirilerine verdikleri değer, ilişki tutumları, eşlerin birbirleri için ulaşılabilirliği ve ilişkinin kalitesi gibi faktörlerin yetişkinlik dönemindeki ilişkilerini etkilediği ileri sürülmüştür. Ebeveynlerin oluşturduğu bu genel çerçevenin bireylerin eş seçimlerinde ve evlilik doyumlarında da etkili olduğundan söz edilmektedir. Tüm bu etkenlerin eş seçimi sürecinde belirleyici olduğu ve partner seçiminin tesadüfi şekilde olmadığı da belirtilmektedir (Roithmayer, 2011). Kişilerin ebeveynlerine benzer partner seçimleri iki kategoride açıklanmıştır.

Fiziksel Benzerlik; Yapılan çalışmalarda eşler/partnerler ile ebeveynlerin sahip olduğu fiziksel özelliklerin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zamanla eşlerin birbirine benzediği de bahsi geçen bir diğer ifadedir. Bu durum fenotip ve genotip olmak üzere iki türde açıklanmıştır (Alvarez ve Jaffe, 2004). Bereczkei ve ark. (2004) tarafından 318 erkek ve kadın üzerinde yapılan çalışmada yüzü 14 farklı alana ayırarak bir ölçüm gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile katılımcıların eş ve ebeveynlerinin yüzlerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Göze çarpan bir diğer durum ise göz çevresi ve büyüklüğü ile burun yapısının benzerliği olmuştur. Özellikle erkeklerin anneleri ile eşlerinin ağız ve çene kısımlarının birbirine benzediği belirtilmiştir. Yapılan bir başka araştırmada ise ileri yaşta ebeveynine sahip olan bireylerin kendilerinden yaşça büyük kişileri çekici buldukları belirtilmiştir. Buna bağlı olarak genç ebeveynine sahip olanların kendilerinden daha genç bireyleri çekici buldukları söylenmiştir. Özellikle kişinin partnerinin göz ve saç renginin ebeveynlerinden biriyle benziyor olması da eş seçiminde ebeveynlerin fiziksel özelliklerinin önemli bir etken olduğunu göstermiştir (Roithmayer, 2011).

Kişilik Özelliklerindeki Benzerlik; Eş seçimi sürecinde fiziksel özelliklerin yanı sıra kişilik özelliklerinin de önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Kişilik özelliklerindeki benzerlik beş kişilik özelliğine göre tanımlanmış; bu kapsamda açıklık, uyumluluk, bağlanma kalitesi gibi niteliklerin ebeveynin özellikleriyle benzerlik gösterdiği belirtilmiştir. Araştırmacılar spesifik olarak erkeklerin, eşlerinin ve annelerinin “dürüstlük” kişilik özellikleriyle benzerlikler paylaştığı söylenirken, kadınların eşleri ve babaları arasında benzerlik durumunun olmadığı da aktarılmıştır (Geher, 2003).

Sosyobiologlar, Oedipus kompleks kavramı çerçevesinde partner seçimi ve cinsel yakınlık hakkında üç farklı görüş olduğunu belirtmişlerdir (Morehead, 1999). İlk olarak bireylerin kendilerinden genetik olarak farklı olan en uygun kişi ile yakın ilişki kurmaya (Optimal Outbreeding) yatkın oldukları söylenmiştir. Bu doğrultuda bireylerin, karşı cinsiyetten ebeveynleriyle benzer özelliklere sahip olan ancak kendilerinden farklı genetik koda sahip kişilerle, yani akrabalık ilişkisinin olmadığı kişilerle romantik ilişki kurma eğiliminde oldukları düşünülmüştür. Diğer bakış açısına göre, bireylerin cinsel damgalama (sexual imprinting) sürecinden geçtiği ifade edilmiştir. Cinsel damgalama, bireylerin ebeveynlerinin eş seçimi süreçlerini kopyalayarak partner tercihini bu yönde yapması olarak tanımlanabilir. Buna ek olarak bu görüş, kişilerin karşı cinsiyetten olan ebeveynine benzer fiziksel görünüşte olan kişileri partner olarak seçtiğini de savunmaktadır. Son görüş olan pozitif sınıflandırmacı yaklaşımda ise (Positive Assortative Mating) bireylerin fiziksel

olarak kendilerine benzeyen kişilerle duygusal ilişkiler kurma eğiliminde oldukları öne sürülmüştür.

2.4.2 Algılanan ebeveyn ilişkisi ve romantik ilişkiler ile ilgili yapılan araştırmalar

Algılanan ebeveyn ilişkisinin bireyleri hangi açılardan etkilediği araştırmacılar tarafından farklı açılardan değerlendirilmiştir. Bu konuda yapılan çalışmalardan biri Gürcan (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. 729 kişinin katılımıyla yapılan çalışmada psikolojik iyi oluş, kişilik yapısı, kişisel farklılıklar ve algılanan ebeveyn ilişkisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ülbe (2016) ise 572 kişinin katıldığı çalışmada kendilik bilinci duyguları ve savunma biçimlerinin benlik farklılıkları ve ebeveyn ilişkisi ile bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Ek olarak benlik farklılıkları ve algılanan ebeveyn ilişkisinin kaygı, yaşam doyumu ve depresyon üzerinde etkili olduğu aktarılmıştır.

Bir yetişkinin anne babasına olan bağlılığının kalitesinin, eşinin kendi anne babasına olan bağlılığının kalitesiyle ilişkili olduğu söylenmektedir. Yapılan araştırmada elde edilen sonuçlarda erkeklerin annelerine dair algılarının eşlerinin bağlanma tarzlarıyla ilişkili olduğu, aksine erkeklerin babalarına olan algılarının eşlerinin bağlanma özelliklerinden bağımsız olduğu ortaya koyulmuştur. Kadınların ise kendi eşleriyle olan bağlılıkları ile babalarını algılayış biçimleri arasında bağlantı olduğu belirtilmiştir. Kısaca elde edilen bulgularla, kişilerin eşleri ile karşı cinsten ebeveyninin bağlanma özelliklerinin benzer olduğu yönünde bir sonuca ulaşılmıştır (Collins ve Read, 1990).

Summers, Forhand ve Armistead (1998) tarafından yapılan çalışmada genç yetişkinlik döneminde maruz kalınan ebeveyn çatışması ile psiko-sosyal değişim arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Katılımcılar ayrılmış ve birlikte olan ailelerden gelenler olarak iki gruba ayrılmış ve araştırma öncelikle bireylerin ergenlik dönemlerinde sonrasında 6 yıl sonra genç yetişkinlik döneminde tekrarlanmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda ebeveynleri birlikte olan bireylerin boşanmış ebeveyne sahip olan bireylere kıyasla romantik ilişkilerinde daha sağlıklı tutumlara sahip oldukları bilgisi elde edilmiştir. Bunun yanı sıra bireylerin ebeveyn ayrılığına ve çatışmalarına maruz kalmalarının kendi romantik ilişkilerinin güvenliğini de olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Mitchell (2013) tarafından Afrika kökenli Amerikalı genç yetişkinler ile yapılan çalışmada ebeveynlerin sahip oldukları romantik ilişki kalitesinin çocukları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalarda ebeveyn ilişkisinin gelişmekte olan yetişkinlerin ilişki sürecini etkilediğini gösteren güçlü kanıtlar olmasına rağmen, ebeveyn

ilişkilerinin deneyimlerini ve etkilerini anlamaya çalışan bir araştırma eksikliği olduğu düşünülmüştür. Öte yandan elde edilen sonuçlarda genç yetişkinlerin ebeveynlerin romantik ilişkileri aracılığıyla hem olumlu hem de olumsuz algılar geliştirdikleri ve kendi romantik ilişkilerinin algılama, geliştirme ve sürdürme açısından etkilendiği görülmüştür. Aynı zamanda, bireylerin ilişki kalitesi, eş seçimi ve kişilik özellikleri bakımından ebeveynleri ile benzedikleri de ileri sürülmüştür.

Virginia Satir (1967, akt. Durairaj, 2003), evlilik ilişkisinin aile içindeki tüm ilişki ve iletişimlerin temelinde olduğunu ve eşlerin ailenin mimarları olduğunu belirtmiştir. Evlilikte yaşanan stresli ve doyumsuz ilişkiler, aileye de stres olarak yansıyor mutsuzluk yaratmaktadır. Anne ve babanın, çocuk yetiştirme konusunda sevgiyle birbirlerine bağlı oldukları takdirde bu bağ, çocukların yetişkin hayatlarına kadar devam edeceği düşünülmektedir. Sağlıklı bir aile ilişkisinde yetişen bir çocuğun, yetişkin hayatında da sağlıklı iletişim kuracağı öngörülmektedir. Ancak bazı çalışmalar, sağlıklı iletişim modeli ile yetişen çocukların ileride aksine sağlıklı aile iletişimlerini kurabileceklerini göstermektedir. Bu nedenle, evli bireylerin aile ilişkilerini geliştirmek için aldıkları yardımların, kendileri kadar çocuklarla olan iletişimlerini de geliştireceğine inanılmaktadır (DeFrain, Cook ve Gonzales-Kruege, 2005; Durairaj, 2003).

Ebeveyn çatışmasının nesiller arası aktarımına dair gerçekleştirilen çalışmalarda, bu tarz çatışmalara maruz kalan çocukların romantik ilişkilere karşı daha olumsuz düşüncelere sahip oldukları ve sağlıklı ilişkilere karşı iyimser olmadıkları öne sürülmüştür. Aynı şekilde ilişkilerinde ve evliliklerinde bu yapıdaki bireylerin daha az ilişki sorumluluğunu üstlendikleri ve evliliklerini devam ettirmeye dair daha az emin oldukları da söylenmiştir. Özellikle daha fazla ebeveyn çatışmasına maruz kalan kadınların ilişkilerindeki güvenlik ve bağlılık duygusunun daha düşük olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın sonuçları kapsamında ebeveyn çatışmasına şahit olan kadınların şahit olmayanlara kıyasla romantik ilişkilerinde daha az sorumluluk ve güvene sahip oldukları söylenebilir (Whitton, Rhoades, Stanley ve Markmen, 2008).

Mustonen, Huure, Keviruu, Haukkala ve Aro (2011) yaptıkları çalışmayla, yetişkinlik dönemindeki yakın ilişkilerin yapısı ile çocuklukta yaşanan ebeveyn çatışması arasındaki bağlantıyı incelemişlerdir. Bunun yanı sıra çalışma ebeveyn-çocuk ilişkisi, sosyal destek ve benlik saygısının yetişkinlik dönemi üzerindeki etkisine de odaklanmıştır. 16 yıl boyunca süren çalışmada ebeveyn çatışmasının hem erkekleri hem kadınları olumsuz açıdan etkilediği ve ebeveyn çatışmasını yaşamayanlara kıyasla ilişkilerini sonlandırma ihtimallerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveyn çatışması ve yetişkinlikte

kurulan yakın ilişki arasındaki bağın ilişkinin kalitesi için güçlü bir ölçüt olduğu da belirtilmiştir. Ayrıca ebeveyn çatışması yaşayan kadınların romantik ilişkilerinin yanı sıra kendi ebeveynleriyle de sağlıklı ilişkilere sahip olmadığı aktarılmıştır. Erkeklerde ise ebeveyn çatışması ile yakın ilişkilerin niteliğinin bağlantılı olmadığı görülmüştür. Özetle, çocukluk döneminde deneyimlenen ebeveyn-çocuk ilişkisinin yetişkinlik yaşamında psikososyal anlamda işlevsellik ve yakın ilişkilerin doğası için önemli olduğu söylenebilir. Ek olarak çocuklukta ebeveyn çatışması yaşayan yetişkinlerin yakın ilişkilerinde olumlu düşünme, güven duyma ve ilişki doyumu gibi alanları etkilediği de vurgulanmıştır.

Ebeveyn çatışmasının etkilerinin araştırıldığı bir başka çalışmada, bu durumu deneyimleyen yetişkinlerin evliliğe ihtiyaç duydukları ancak sağlıklı bir ilişki yürütmekte zorlandıkları ve bu anlamda iş birliği içerisinde olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Southworth ve Schwarz, 1987). Kinsfogel ve Grych (2004) ise ebeveyn çatışmasına ve ayrılığın maruz kalan çocukların geç yetişkinlik sürecindeki romantik ilişkilerini etkilediğini ifade etmişlerdir. Özellikle bu olumsuz süreçleri deneyimleyen genç yetişkinlerin romantik partnerlerine sözlü ve fiziksel olarak şiddet uyguladıkları görülmüştür. Bu konuda yapılan bir başka çalışmada ise boşanmış ebeveynlere sahip olan genç yetişkinlerin daha kolay bir şekilde ilişkilerini sonlandırmaya yatkın oldukları, daha sık partner değiştirdikleri ve daha kısa süreli ilişkilere sahip oldukları görülmüştür (Rodrigues ve Kitzmann, 2007).

Kumar ve Mattana (2018), üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmayla genç yetişkinlik döneminde ebeveyn çatışması, ebeveyn müdahalesi ve kişilerarası işlevsellik arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Elde edilen sonuçlarda ebeveyn çatışmasının daha yüksek ebeveyn müdahalesi ve daha düşük romantik yetkinlik ile önemli ölçüde ilişkili olduğu aktarılmıştır. Bunun yanı sıra ebeveyn çatışmasına maruz kalmanın bireyler için depresyon ve yalnızlık ile ilişkili olduğu sonucu da elde edilmiştir. Cui ve Fincham (2010) tarafından 521 üniversite öğrencisinin katılımıyla tamamlanan çalışmada ebeveyn çatışmasının ve boşanmasının genç yetişkinlerin romantik ilişkideki partneriyle olan çatışma davranışlarıyla ve ilişki kalitesiyle ilişkili olduğu da belirtilmiştir (Geniş, Toker ve Şakiroğlu, 2019)

Yapılan çalışmalarda boşanmış ebeveynlere sahip çocukların, boşanmamış ebeveynlere sahip çocuklara göre duygusal ve ruhsal açıdan kısa ve uzun vadede daha fazla risk altında olduğunu belirtilmiştir (Çakır, 2011). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (2021) raporuna göre, Türkiye'deki yıllık boşanma sayısı hızla artış göstermiş; 2001 yılında 91.994, 2011 yılında 120.117 ve 2021 yılında 174.085 boşanma vakası gerçekleşmiştir. Bu artış,

boşanmanın toplum tarafından daha kabul edilebilir hale gelmesiyle birlikte, boşanmış çocuklar ve ebeveynler üzerindeki baskıyı azaltmış olabileceği düşünülmektedir. Bu durumun ise boşanma sürecine çocuk veya ilişki terapistlerinin dahil edilmesi ve çocuğun çıkarlarını gözeten boşanma süreçlerinin uygulanması ile açıklanabilir. Ancak bu durumun boşanmış ebeveynlere sahip olan bireylerin etkilenmesini engellemediğine inanılmaktadır. Jacquet ve Surra (2001) tarafından yapılan çalışmada ise boşanmış ebeveynlere sahip olan genç yetişkinlerin ilişkiye dair inançları, kararlılıkları ve ilişkideki sorunları algılama tarzları incelenmiştir. Rastgele seçilen 464 partnerin yer aldığı çalışmada boşanmış ailelerden gelen kadınların sağlıklı ebeveyn ilişkisine sahip olan kadınlara kıyasla ilişkilerinde daha az güven ve memnuniyet duydukları belirtilmiştir. Erkekler için ise ilişkiye dair düşünceleri eşlerinin ebeveynlerinin ayrılık yaşayıp yaşamadıklarına bağlı olarak değerlendirilmiş; bu durumun bağlılığı etkileyen faktörleri etkilediği belirtilmiştir. Ebeveyn ayrılığının en güçlü etkisinin ise genç yetişkinlerde kontrolsüz flört etme davranışları olarak ortaya çıktığı vurgulanmıştır.

Kürtüncü, Yıldız ve Kurt (2020) yaptıkları çalışmada çocuklukta yaşanan olumsuz süreçlerin üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerine olan etkisini araştırmışlardır. 830 üniversite öğrencisinden elde edilen veriler doğrultusunda çocukluk döneminde maruz kalınan fiziksel ve duygusal örselenme yoğunluğu arttıkça kişilerin yakın ilişkilerinde kaçınan bir tutum sergiledikleri belirtilmiştir. Tetik (2018) tarafından tamamlanan çalışmada ise yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları ve aşka dair inançları bazı değişkenler kapsamında incelenmiştir. Yetişkinlerin katılımıyla yapılan çalışmada yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumlarının alt boyutlarının, aşka dair inançlarına dair alt boyutları ile bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Schreyer (2012) bireylerin ebeveyn ilişki tarzlarının genç yetişkinliklerin evlilik ve boşanma ile ilgili düşüncelerine etki edip etmediğini araştırmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, boşanmış ebeveynlere sahip olan genç yetişkinlerin romantik ilişkilere dair olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Öte yandan bireylerin ilişki yürütmenin zor olduğunda dair bir inançlarının var olduğu da belirtilmiştir. Erkeklerle kıyasla algılanan ebeveyn ilişkisinin kadınları daha fazla etkilendiği, boşanmış ailelerden gelen ve aile içerisinde çatışmaya maruz kalan erkeklerin evlilik ilişkilerinde boşanmaya daha yatkın oldukları aktarılmıştır.

Miles ve Servaty-Seib (2010) yaptıkları çalışmada öğrencilere boşanma ve evliliğe bağlılık ile ilgili düşüncelerinin gelecekteki ilişkilerine yansımaları ile ilgili sorular yöneltilmişlerdir. Ebeveynleri ayrılmış veya boşanmış olan kişilerin ilişkilerinde daha az

düzeyde bağıllık duygusuna sahip oldukları ve ayrılık yaşamamış ebeveynlere sahip olanlara kıyasla evliliklerinde boşanmaya daha meyilli oldukları belirtilmiştir. Kısaca kişilerin ilişkilere ve evliliğe yönelik düşüncelerinin geçmişten gelen yargılara bağlı olarak şekillendiği ve aile ilişkileri aracılığıyla oluşturduğu bu yargıları ilişkilerine yansıttıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin romantik partneriyle olan iletişimlerinin önemini araştırıldığı bir çalışmada, evliliğin kalitesinin düşük olmasında iletişimin güçlü bir faktör olduğu ve iletişime dair tüm becerilerin aileden edinildiği; bunun yanı sıra sağlıklı ilişkilerin var olduğu ailelerde çocukların strese maruz kalmaları sonucunda iletişim tarzlarını model aldıkları tespit edilmiştir. İyi bir ilişkiye ve evliliğe sahip olmanın aileden edinilen deneyimlerin yanı sıra, eğitim ve sosyal yaşam aracılığıyla öğrenildiği de belirtilmiştir (Engel ve Thurmaier, 2002).

Tölke (2004) ise çalışmasında ailenin ilişki yapısının bireyin aile kurma ve baba olma ile ilgili inançları üzerinde etkisini araştırmıştır. Bireyin yetişkinlik dönemine kadar aile içerisinde gözlemediği süreçlerin evlilik ve ilişki kurma üzerinde etkili olduğu; ebeveynlerden birinin kaybının yaşanmasının ya da boşanmanın gerçekleşmesinin ardından aile kurma düşüncesinin ertelendiği aktarılmıştır. Buna ek olarak bireylerin ebeveyn kaybının ardından çocuk sahibi olma konusunda kararsızlık yaşadıkları ve bir kardeş bile büyümenin aile kurma isteğini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anne baba ayrılığının çocukların eş seçimi ve evlilik ilişkilerini devam ettirme üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmada, ebeveyn boşanmasının bireylerin yetişkinlik dönemlerinde sahip oldukları evlilik ilişkisi süresinin ksalmasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Wolfinger, 2003). Öte yandan Sabatelli ve Bartle-Haring (2003) yaptıkları araştırmada, çocukların aile içerisinde yaptıkları gözlemlerin ve elde ettikleri deneyimlerin yetişkinlikte kurdukları yakın ilişkiler üzerinde etkisi olduğunu belirtmişlerdir.

Tüm bu çalışmaların aksine evliliklerinde mutsuz olan ve boşanamayan ailelerden gelen bireylerin yetişkin dönemindeki ilişkilerinde partnerlerine daha bağlı olduğu da alan yazında ulaşılan bilgiler arasındadır. Bireylerin karşılaştıkları sorunlar karşısında ilişkilerini sürdürmek amacıyla yoğun çaba harcadıkları ve partnerine daha bağlı oldukları belirtilmiştir (Booth ve Edwards, 1990).

Ağırlıklı olarak çalışmalarda erken dönem olumsuz aile yaşantılarına maruz kalmanın yetişkinlikteki romantik ilişkileri olumsuz anlamda etkilediği ifade edilmiştir. Curran, Hazen, Jacobvitz, ve Sasaki (2006) yaptıkları çalışma ile bu görüşü destekleyerek mutlu ebeveyn ilişkisine sahip olan bireylerin, olmayanlara kıyasla kendi ilişkilerinde daha

mutlu ve bağı olduklarını, ilişkilerindeki problemlere çözüm bulabilmek adına daha çok çaba sarf ettiklerini aktarmışlardır. Özellikle kadınların gelecekteki ilişkileri üzerinde ebeveyn sorunlarının ve ayrılığının yoğun bir etkisi olduğu Glenn ve Kramer (1985) tarafından vurgulanmıştır. Bu kadınların daha düşük düzeyde iyi oluşa sahip oldukları ve kuracağı partner ilişkilerinde sağlıklı bir tutum sergileyebilecekleri de aktarılmıştır.

Alan yazına bakıldığında bireylerin ebeveyn ilişkilerinin kendi romantik ilişkilerini şekillendirmesi ile ilgili yapılan araştırmaların yanı sıra, kişilerin evlilik ve ilişki doyum düzeylerini merkeze alan çalışmaların da yer aldığı görülmüştür. Geher'in (2003) ilişki doyumunu açıklamak amacıyla yaptığı çalışmada; anne ya da babanın evliliklerinde evlilik ilişkilerindeki memnuniyetlerinin, kişinin evlilik doyumunu açıklayıp açıklamadığı araştırılmıştır. Anne ya da babadan herhangi birine dair sahip olunan olumsuz bir yargının eşe dair düşüncelerle paralellik göstermesinin evlilikte alınan doyumunu etkilediği belirtilmiştir. Yani kişi eşinin ebeveynlerinden biri ile aynı negatif özellikleri taşıdığını düşünüyorsa evlilik doyumunun düşeceği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra kişilerin romantik ilişkilerinin, partnerin karşı cinsten ebeveyne benzer özellikte seçilmesinin yanı sıra ebeveynlerinin ilişki kalitesinden de etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Evli çiftler üzerinde yapılan bir diğer araştırmada, Cummings ve Davies (2010) eşlerin çocukluk dönemlerinde maruz kaldıkları ebeveyn çatışmalarının kendi ilişkilerindeki çatışmalar üzerinde etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda erken dönemde ebeveyn çatışmasına maruz kalan anne babaların, kendi ilişkilerinde var olan sorunlar karşısında yıkıcı bir tarza sahip oldukları ve karşı tarafın olumsuz duygular hissetmesine sebep oldukları sonucu elde edilmiştir. Genel olarak eşlerin kendi çocukluk dönemlerinde gözlemledikleri ebeveyn çatışmalarının kendi evliliklerindeki problemleri ve çözüm yollarını şekillendirdiği belirtilmiştir.

Altınok (2014) tarafından yapılan çalışmada geç yetişkinlerin romantik ilişki doyumları ile ebeveyn çatışmasına dair algı tarzları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada ebeveyn çatışmasına maruz kalınmasının, çatışma çözme becerilerini ve ilişki doyumunu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yetişkin romantik ilişkilerini etkileyen faktörlerden bir diğerinin erken dönemde ebeveynler arasındaki şiddet olduğu düşünülmektedir. Araştırmacılar, çocukluk döneminde ebeveynler arası şiddeti gözlemleyen bireylerin madde kullanımı (Smith vd., 2000), fiziksel sorunlar (Bair-Merritt vd., 2013), ruh sağlığı problemleri (Moylan vd., 2010), barınma ve istihdam sorunları (Lindhorst vd., 2007) ve suç davranışı (Murrell vd., 2007) gibi olumsuz

durumları yaşama ihtimallerinin daha fazla olduğu düşünülmektedir. Widom ve Wilson (2015) ise ebeveynlerin kendi aralarındaki şiddetine maruz kalan çocukların, ergenlik döneminde partnerlerine istismar uygulama ihtimallerinin yüksek olduğunu savunmuşlardır. Yapılan başka bir araştırmada Bernard ve Bernard (1983) bireylerin romantik ilişkilerinde partnerine şiddet uygulamalarında aile içerisinde şiddet tutumuna maruz kalmalarının ve gözlemlerinin etkisi olduğu öne sürmüşlerdir.

Erken dönemde maruz kalınan ebeveyn ilişkisinin, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkileri etkilediğine dair yapılan çalışmaların yanı sıra aksi sonuçlara ulaşılan araştırmaların da literatürde yer aldığı görülmüştür. Cui, Fincham ve Durtschi (2010) tarafından yapılan çalışmada çocuklukta ebeveyn çatışması yaşayan bireylerin yetişkinlikteki romantik ilişkilerinde bundan etkilenmedikleri; aksine etkinin çocukların bu çatışmaları nasıl algıladığıyla ilgili olduğu söylenmiştir.

Birçok araştırma kişilerin karşı cinsten ebeveyne benzeyen eş seçmelerinin ilişkinin niteliğine olumsuz etki edeceğini vurgularken, Saral (2018) bireylerin anne ve babasına benzer özelliklere sahip olan partnerler seçen kişilerin ilişkilerinde daha az sorunla karşılaştığı ve uyum düzeyinin daha yüksek olduğunu savunmuştur. Öte yandan kişilerin ilişkilerini bitirmeye sıcak bakmaları birçok araştırmacı tarafından dezavantajlı bir durum olarak algılanırken; Cui, Fincham ve Durtschi (2010) çocukluk döneminde ebeveyn çatışmasına tanık olan kişilerin boşanmaya karşı daha pozitif bir yaklaşım sergilediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun bireylerin sağlıklı ilişki kurmasında, öte yandan sağlıklı olmayan ilişkiyi sonlandırabilme becerisine sahip olmalarında önemli bir adım olduğu düşünülmektedir.

Yapılan bir diğer çalışmada boşanmış ailelerden gelen genç yetişkinlerin ebeveyn çatışması ve boşanma ile ilgili düşünceleri araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar, ebeveyn çatışmasının genç yetişkinlerin romantik ilişkilerinde önemli bir rolü olmadığını göstermiştir. Bu durumun yanı sıra ebeveyn çatışması yaşayan kişilerin partnerlerine karşı daha yakın ve daha tutkulu olduğunu belirtmişlerdir (Shulman, Scharf, Lumer ve Maurer, 2001).

Bu araştırmaların aksine, algılanan ebeveyn ilişkilerindeki olumsuz süreçlerin kişinin romantik ilişkileri üzerinde etkisi olduğu sonucu ağırlıklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani insanların ebeveyn ilişkilerine ilişkin algılarının oluşumu ve aile bireyleri arasındaki dinamiklerinin romantik ilişkilerine etkisi hakkındaki teorik varsayım doğrultusunda; olumsuz çocukluk deneyim ve gözlemlerinin, bireylerin romantik ilişkilerini önemli düzeyde etkilediği düşünülmüştür. Olumsuz çocukluk deneyimleri ve gözlemlerinin ise hem

ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkiye göre hem de ebeveyn çocuk ilişkisine göre şekillendiği de belirtilmiştir.

Alanyazındaki çalışmalar ve araştırmalar kapsamında bağ kurmanın insan yaşamında temel bir ihtiyaç olduğu ve aynı şekilde aile aralığıyla edinilen ilk deneyimlerin kişilerin ilişkilere karşı bakış açılarını şekillendirdiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla bireylerin sağlıklı ilişkiler kurmalarının hem kendileri hem de gelecek nesiller için önemli olduğu düşünöldüğünde kişilerin romantik ilişkilerinin ve ilişkilerindeki öznel iyi oluş düzeylerinin araştırılmasının önemli olduğuna inanılmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve elde edilen verilerin analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, 18-35 yaş arası genç yetişkinlerin romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri, algıladıkları ebeveyn ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyi, bağımsız değişkenleri ise algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma stilleri ve demografik değişkenler olarak tanımlanmıştır.

Yapılan çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzdeki bir durumu var olduğu şekliyle betimleyen, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür (Uzun,2020). Genel tarama modeli, evrenin tümü ya da örneklem üzerinde tarama yaparak evren hakkında bir genel yargıya varmaya odaklanırken; ilişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasında olası değişimleri belirlemek için kullanılan bir araştırma model olarak tanımlanmıştır. Bu model, değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek ve derecelendirmek için kullanılır (Can, 2014; Karasar, 2012).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 18-35 yaş aralığında yaş ortalaması 27,95 (Ss=5.18) olan ve romantik ilişkisi bulunan 350 kişi oluşturmuştur. Çalışmaya toplamda 381 gönüllü katılmış ancak kriterleri karşılamayan 31 katılımcı değerlendirmeye alınmamıştır. Katılımcıların güncel olarak bir romantik ilişkiye sahip olmaları ve ebeveyn ilişkisini gözlemleyebilecek yeterli süreye ve imkana sahip olmaları ön koşul olarak belirlenmiştir. Bu koşula uymayan katılımcıların yanıtları değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Yapılan çalışmada katılımcılar uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Uygun örnekleme

yöntemi, zaman, para ve çabadan tasarruf edilerek karşılaşılabilecek sınırlılıkları ortadan kaldırmak amacıyla kolay ulaşılabilir grup ile uygulama yapılması olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2016; Baltacı, 2018). Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların demografik özellikleri Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin bazı demografik özellikleri

Demografik Özellik	Grup	N	%
Cinsiyet	Erkek	125	35,7
	Kadın	225	64,3
Eğitim Düzeyi	Lisansüstü	112	32,0
	Lisans	202	57,7
	Lise	36	10,3
Çalışma Durumu	Çalışmıyorum	109	31,1
	Çalışıyorum	241	68,9
İlişki Durumu	Evli	146	41,7
	Flört	204	58,3
	60 ay ve üstü	120	34,3
İlişki Süresi	37-60 ay	63	18,0
	13-36 ay	72	20,6
	0-12 ay	95	27,1
Anne ve Baba İlişki Durumu	Ayrı Yaşıyor	10	2,9
	Boşanmış	44	12,6
	Beraber	296	84,6
	Bağımlı	71	20,3
Anne ve Baba İlişki Tanımı	Demokratik	78	22,3
	Koruyucu	60	17,1
	İlgisiz	83	23,7
	Otoriter	58	16,6
	Doktora	7	2,0
	Yüksek Lisans	11	3,1
Anne Eğitim	Lisans	127	36,3
	Lise	95	27,1
	Ortaokul	29	8,3
	İlkokul	81	23,1
	Doktora	15	4,3
	Yüksek Lisans	18	5,1
Baba Eğitim	Lisans	151	43,1
	Lise	98	28,0
	Ortaokul	32	9,1
	İlkokul	36	10,3
Yaş	18-25	98	28,0
	26-35	252	72,0
Toplam		350	100,0

Tablo 3.1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 125'i (%35.7) erkek, 225'i (%64.3) ise kadındır. Katılımcıların yaşları 18-35 ile sınırlandırılmıştır ve katılımcılar genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin 36'sı (%10.3) lise mezunuyken, 202'si (%57.7) lisans ve 112'si (%32.0) lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcıların çalışma durumlarına bakıldığında ise 109 kişi (%31.1) çalışmadığını belirtirken, 241 kişi (68.9) çalıştığını belirtmiştir. İlişki durumuna bakıldığında katılımcıların 204'ü (%58.3) ilişkilerini flört olarak tanımlarken, 146 katılımcı (%41.7) evli olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 120'si (%34.3) 60 ay ve üzeri ilişki süresi olduğunu belirtmişken, 63 (%18.0) kişi 37-60 ay, 72 kişi (%20.6) 13-36 ay, 95 (%27.1) kişi ise 0-12 ay uzunluğundaki ilişkilere sahip olduklarını söylemişlerdir. Katılımcılardan 296'sı (%84.6) ebeveynlerinin ilişki durumunu beraber olarak belirtirken, 44'ü (%12.6) boşanmış, 10'u (%2.9) ayrı olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 71'i (%20.3) ebeveyn ilişki tanımını bağımlı olarak belirtirken, 78'i (%22.3) demokratik, 60'ı (%17.1) koruyucu, 83'ü (%23.7) ilgisiz ve 58'i (%16.6) otoriter olarak tanımlanmıştır. Anne-baba eğitim düzeylerine bakıldığında ise katılımcıların 7'si (%2.0) anne eğitim düzeyini doktora olarak belirtirken, 11'i (%3.1) yüksek lisans, 127'si (%36.3) lisans, 29'ü (%8.3) ortaokul ve 81'i (%23.1) ilkokul mezunu olduğunu aktarmıştır. Baba eğitim düzeyini ise katılımcılardan 15'i (%4.3) doktora, 18'i (%5.1) yüksek lisans, 151'i (%43.1) lisans, 98'i (%28.0) lise, 32'si (%9.1) ortaokul ve 36'sı (%10.3) ilkokul olarak belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında katılımcıların çalışmaya katılım onaylarını almak ve demografik bilgilerini edinmek amacıyla Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların algıladıkları ebeveyn ilişki tarzlarını, bağlanma stillerini ve romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeylerini ölçmek amacıyla aşağıdaki veri toplama araçlarından yararlanılmıştır.

3.3.1. Demografik bilgi formu

Araştırma grubunu oluşturan katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu, romantik ilişki durumu, ilişkinin süresi, ebeveyn ilişki durumu, ebeveyn ilişki tanımı ve anne-baba eğitim düzeyi hakkında bilgi alınması amacıyla geliştirilen "Demografik Bilgi Formu" EK-2'de sunulmuştur. Formda katılımcıların çalışmada gönüllü olarak yer aldıklarına dair bilgilendirilmiş onam formu kullanılmıştır.

3.3.2. Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeği

Bu ölçme aracı (EK-2), Çelik ve Öziş'in (2016) 209 çiftin yer aldığı çalışma sonucunda ortaya çıkmıştır. Ölçme aracı, kişilerin anne ve babaları için ayrı ayrı dolduracakları dördümlü likert tipi toplamda 37 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracı otoriter, ilgisiz, bağımlı, koruyucu ve demokratik olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmakta ve ters maddeler içermemektedir. Ölçme aracındaki 1-3. maddeler otoriter, 4-12. maddeler ilgisiz, 13-18. maddeler koruyucu, 19-30. Maddeler demokratik ve 31-37. maddeler bağımlı tutumu ölçmektedir (Çelik ve Öziş, 2016). Yapılan analizler, ölçme aracındaki maddelerin faktör yüklerinin anne formunda .56 ile .89 arasında ve baba formunda ise .53 ile .82 arasında faktör yüklerine sahip olduğu görülmüştür. Bu nedenle, ölçme aracının yeterli geçerlik-güvenirlığe sahip olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada, katılımcılardan algılanan ebeveyn ilişkileri anne ve baba formu olmak üzere ayrı ayrı doldurtulmuştur. Ölçme aracının mevcut çalışma için güvenirlik katsayıları ise anne formu için $Cr\alpha=0,77$ olarak hesaplanırken; baba formu için $Cr\alpha=0,76$ Olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeği

Urbano-Contreras, Martínez-González ve Iglesias-Garcia (2018) tarafından oluşturulan Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluş Ölçeği (EK-5), Çaykuş ve Mutlu (2019) tarafından dilimize uyarlanmıştır. Ölçek, dördümlü likert yapıda olan 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte, ters maddeler bulunmamakta, ayrıca toplam puan arttıkça, romantik ilişkilerdeki öznel iyi oluş düzeyi de artmaktadır. Ölçek ilişki doyumu ve algılanan ilgi, partner uyumu, partnerler arası iletişim, partnerler arası çatışma, partnere zaman ayırma ve aile olmaya karar vermede güçlük olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. İlişki doyumu alt boyutunun güvenirlik katsayısı $Cr\alpha=0,94$, partner uyumu alt boyutunun güvenirlik katsayısı $Cr\alpha=0,69$, partnerler arası iletişim alt boyutunun güvenirlik katsayısı $Cr\alpha=0,81$, partnerler arası çatışma alt boyutunun güvenirlik katsayısı $Cr\alpha=0,57$, partnere zaman ayırma alt boyutunun güvenirlik katsayısı $Cr\alpha=0,87$ ve aile olmaya karar vermede güçlük alt boyutunun güvenirlik katsayısı $Cr\alpha=0,86$ olarak hesaplanmıştır.

Altı boyutlu yapı, ölçeğin Türkçe formunda başarılı bir şekilde uyum göstermektedir [$\chi^2 (171) = 2,121.$, $p = .00$; χ^2/df oranı = 2.12; CFI= .94, NNFI = .93; SRMR= .03; RMSEA = .06]. Ölçeğin tamamının iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunurken; alt boyutların iç

tutarlılık katsayıları ise .78 ile .81 arasında değiştiği görülmüştür. Bu bulguların ışığında Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu düşünülmektedir. Ölçme aracının mevcut çalışma için güvenilirlik katsayısı ise $C_{\alpha}=0,89$ Olarak hesaplanmıştır.

3.3.4. Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-1 (YİYE-I)

Brennan ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilmiş olan ölçme aracı (EK-4) ile yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve başkalarından kaçınmayı ölçmek amaçlanmıştır. Ölçek, toplamda 36 maddeden oluşmakta, alt boyutların her biri 18'er madde ile ölçülmektedir. Katılımcılar her bir maddenin kendilerini ne oranda tanımladığını yedi basamaklı ölçek üzerinden değerlendirmişlerdir (1 = beni hiç tanımlamıyor, 7 = tamamıyla beni tanımlıyor). Kaçınma skoru hesaplamak için tek sayılı maddelerin ortalaması, kaygı skoru hesaplamak için ise çift sayılı maddelerin ortalaması alınmaktadır. Ölçeğin faktör yapısı incelenmiş ve 'kaygılı ve kaçınılmalı bağlanma' olmak üzere iki boyut elde edilmiştir. Ölçeğin her iki boyutunun da yüksek güvenilirlik katsayısına sahip olduğu görülmüştür (kaygı için .86 ve kaçınma için .90). 3., 15., 19., 22., 25., 27., 29., 31., 33. ve 35. Sorular ters kodlanan maddelerdir. Ölçme aracının mevcut çalışma için güvenilirlik katsayısı ise $C_{\alpha}=0,79$ Olarak hesaplanmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılacak olan veri toplama araçlarının öncelikle geliştiricileri veya uyarlayıcıları tarafından kullanım izinleri alınmıştır. Başkent Üniversitesi'nin Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan araştırma etik kurul onayının (EK-6) ardından araştırmanın yapılabilmesi için üniversite rektörlüğünden yasal izin (EK-7) alınmıştır. Çevrimiçi formata aktarılan ölçme araçları yine çevrimiçi şekilde katılımcılara ulaştırılmıştır.

Yapılan çalışmada öncelikle ölçme araçları Google Forms'a aktarılmış, sonrasında katılımcılara çevrimiçi ortam üzerinden ulaşılarak veriler elde edilmiştir. Bu veriler excel'e aktararak, belirlenen kriterlerin dışında kalan yanıtlar çıkarılmıştır. Toplamda elde edilen 381 veriden 51'i analiz sürecinde dahil edilmemiş; toplamda 350 katılımcıdan alınan yanıtlar değerlendirmeye alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyi bağımlı değişken olarak tanımlanırken, algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma stillerini ifade eden yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri aracılığıyla elde edilen kaçınan ve kaygılı bağlanma stilleri ise araştırmanın bağımsız değişkenleri olarak tanımlanmıştır.

Yapılan analizlerde öncelikle demografik değişkenlerin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Değişkenlerin normallik varsayımları çarpıklık ve basıklık değerleri (-2 ile +2 aralığında) vasıtasıyla incelenmiştir (George ve Mallery, 2019). Ölçekler ve alt boyutları normal dağılıma sahip olduğundan, demografik değişkenlerle analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Ancak normal dağılım varsayımı sağlandığı halde kategori başına düşen birim katılımcı sayısının 30'dan az olduğu ($N < 30$) durumlarda nonparametrik testler kullanılmıştır. Düzey sayısı 2 olan demografik değişkenlerin analizinde bağımsız örnekler t testi, düzey sayısı 3 veya daha fazla olan demografik değişkenlerin analizinde ise ANOVA F ya da Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Bağlanma stilleri ve algılanan ebeveyn ilişkisi (Anne ve baba) değişkenlerinin öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Bu amaçla değişkenler arasındaki ilişki düzeyleri incelenmiş; ancak multi korelasyon olmadığı görülmüştür. Bağımlı değişken ile anlamlı düzeyde ilişkili çıkan bağımsız değişkenler ile regresyon analizi yapılmış, bağımsız değişkenlerin romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini ve alt boyutlarını yordama gücü incelenmiştir. Analizlerin yapılmasında IBM-SPSS-21 programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada ele alınan değişkenlerin puan ortalamaları ve normallik varsayımları incelenmiştir. Normal dağılıma sahip olan ölçekler ve alt boyutların demografik değişkenlerle analizinde parametrik testler kullanılmış; yalnızca Anne baba ilişki durumu, anne eğitim, baba eğitim değişkenlerinin analizinde non parametrik testler aracılığıyla yapılmıştır. Araştırmanın değişkenleri olan bağlanma stilleri, anneden algılanan ebeveyn ilişkisi (anne), babadan algılanan ebeveyn ilişkisi (baba) ve romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyi ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Bağlanma stilleri, algılanan ebeveyn ilişkisi anne ve algılanan ebeveyn ilişkisi baba tarzlarının, romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini yordama düzeyini incelemek için ise basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

4.1 Araştırmada ele alınan değişkenlerin puanların ortalamaları ve normallik varsayımlarına ilişkin betimsel istatistiklere yönelik bulgular

Romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeği, Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri ve algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeğinin ve tüm envanterlerin alt boyutlarının sahip olduğu puan ortalamaları ve çarpıklık-basıklık değerlerine göre normal dağılım gösterip göstermedikleri incelenmiştir. Araştırmanın değişkenleri ve alt boyutları ile yapılan betimsel analiz sonucunda elde edilen değerler Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1

Araştırmada Ele Alınan Değişkenlerin Puanların Ortalamaları ve Normallik Varsayımlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss	Skewness	Kurtosis
İDAİ	350	16,35	6,04	,739	,066
PU	350	8,05	2,24	,245	-,003
PAİ	350	3,22	1,23	,891	,775
PAÇ	350	5,29	1,12	,186	,183

PZA	350	3,95	1,52	,544	,004
AOKVG	350	5,49	1,84	-,176	-,912
RİÖİÖ	350	42,36	9,43	,683	,454
KçB	350	70,59	7,82	-,214	,060
KyB	350	74,47	9,61	-,173	,134
BS	350	145,06	10,39	,070	,371
OTA	350	7,40	2,89	-,062	-1,057
İTA	350	31,94	4,95	-1,298	1,262
KTA	350	12,40	3,68	-,233	-,521
DTA	350	26,72	9,74	-,055	-1,027
BTA	350	23,89	4,41	-1,149	,770
AEİA	350	102,35	11,85	-,149	-,141
OTB	350	7,05	3,13	,052	-1,305
İTB	350	27,96	7,67	-,775	-,420
KTB	350	12,81	4,16	-,272	-,771
DTB	350	28,01	10,30	-,107	-,925
BTB	350	23,89	4,63	-1,367	1,540
AEİB	350	99,72	12,53	-,273	,460

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RİÖİÖ: Romantik ilişkide öznel iyi oluş, KçB: Kaçınmacı Bağlanma, KyB: Kaygılı bağlanma, BS: Bağlanma Stilleri, OTA: Otoriter tutum anne, İTA: İlgisiz tutum anne, KTA: Koruyucu tutum anne, DTA: Demokratik tutum anne, BTA: Bağımlı tutum anne, AEİA: Algılanan ebeveyn ilişkisi anne, OTB: Otoriter tutum baba, İTB: İlgisiz tutum baba, KTB: Koruyucu tutum baba, DTB: Demokratik tutum baba, BTB: Bağımlı tutum baba, AEİB: Algılanan ebeveyn ilişkisi baba

Tablo 4.1. incelendiğinde değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmadıkları çarpıklık ve basıklık değerleri ile test edilmiş ve bu değerlerin ± 2 arasında kalarak normal dağılıma uygun olduğu saptanmıştır (George ve Mallary, 2010).

Çalışmanın sonraki aşamalarında, gerçekleştirilen tüm nicel analizler öncesinde araştırmada ele alınan değişkenlerin inceleneceği diğer değişkenler açısından normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve uygulanacak parametrik/nonparametrik analiz yöntemlerine bu doğrultuda karar verilmiştir. Araştırma kapsamında uygulanan testlerin bölümlerine ilişkin kısaltmalar ve kısaltmaların hangi puanları karşıladığına ilişkin açıklamalar yine Tablo 4.1’de sunulmuştur.

4.2. Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeylerinin demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik bulgular

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyinin demografik değişkenlerle (cinsiyet, yaş, çalışma durumu, ilişki durumu, anne baba ilişki durumu, anne eğitim, baba eğitim) arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Düzey sayısı 2 olan demografik değişkenlerin analizinde t testi kullanılırken, düzey sayısı 3 ve daha fazla olan değişkenlerin analizinde ise ANOVA F testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen değişkenler (eğitim düzeyi, ilişki süresi ve anne baba ilişki tanımı) ise Kruskal-Wallis-H (KWH) testi kapsamında incelenmiştir.

Tablo 4.2

Cinsiyet Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan T Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t testi	sd	p değeri
İDAİ	Erkek	125	15,66	6,18	-1,589	349	0,113
	Kadın	225	16,73	5,95			
PU	Erkek	125	7,89	2,06	-1,016	349	0,310
	Kadın	225	8,14	2,34			
PAİ	Erkek	125	3,13	1,18	-1,011	349	0,313
	Kadın	225	3,27	1,25			
PAÇ	Erkek	125	5,26	1,20	-0,476	349	0,635
	Kadın	225	5,32	1,07			
PZA	Erkek	125	3,76	1,61	-1,776	349	0,078
	Kadın	225	4,06	1,45			
AOKVG	Erkek	125	5,51	1,94	-0,155	349	0,877
	Kadın	225	5,48	1,79			
RİÖİÖ	Erkek	125	41,21	9,43	-1,704	349	0,089
	Kadın	225	43,00	9,39			

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RİÖİÖ: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları ile cinsiyet arasında yapılan t testi sonucunda, öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutlar ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$).

Tablo 4.3

Yaş Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan T Testi Analiz Sonuçları

Ölçek	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	t testi	sd	P değeri
İDAİ	18-25	98	14,95	5,63	-	349	0,007*
	26-35	252	16,90	6,12	2,732		
PU	18-25	98	7,70	2,19	-	349	0,071
	26-35	252	8,19	2,25	1,813		
PAİ	18-25	98	2,93	1,16	-	349	0,006*
	26-35	252	3,33	1,24	2,764		
PAÇ	18-25	98	5,31	1,10	0,123	349	0,902
	26-35	252	5,29	1,13			
PZA	18-25	98	3,74	1,63	-	349	0,112
	26-35	252	4,03	1,47	1,593		
AOKVG	18-25	98	5,83	1,90	2,132	349	0,034*
	26-35	252	5,36	1,81			
RİÖİÖ	18-25	98	40,46	8,98	-	349	0,019*
	26-35	252	43,10	9,52	2,363		

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RİÖİÖ: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları ile yaş arasında yapılan t testi sonucunda, ilişki doyumu ($t(349)=2.732$, $p < \alpha=0.05$), , partnerler arası iletişim ($t(349)=2.764$, $p < \alpha=0.05$), aile olmaya karar vermede güçlük ($t(349)=2.132$, $p < \alpha=0.05$), ve öznel iyi oluş ölçeği ($t(349)=2.363$, $p < \alpha=0.05$), ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken ($p < \alpha=0.05$), partner uyumu, partnerler arası çatışma ve partnere zaman ayırma ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$). Bulunan anlamlı farklılıklardan aile olmaya karar vermede güçlük 18-25 yaş lehine iken, diğer anlamlı farklılıkların 26-35 yaş arası lehine olduğu görülmektedir. Yani 18-25 yaş aralığındaki katılımcıların aile olmaya karar vermede güçlük düzeylerinin ($X_{ort}=5.83$), daha yüksek olduğu söylenebilir. Öte yandan 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların ilişki doyumu ($X_{ort}=16.90$), partnerler arası iletişim ($X_{ort}=3.33$), ve öznel iyi oluş düzeylerinin ($X_{ort}=43.10$) daha yüksek olduğu da söylenebilir.

Tablo 4.4

Çalışma Durumu Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan T Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Çalışma durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	t testi	sd	p değeri
İDAİ	Çalışmıyorum	109	16,72	6,32	0,758	349	0,449
	Çalışıyorum	241	16,19	5,92			
PU	Çalışmıyorum	109	8,23	2,34	0,998	349	0,319
	Çalışıyorum	241	7,97	2,20			
PAİ	Çalışmıyorum	109	3,17	1,27	-0,438	349	0,662
	Çalışıyorum	241	3,24	1,21			
PAÇ	Çalışmıyorum	109	5,22	1,13	-0,831	349	0,406
	Çalışıyorum	241	5,33	1,12			
PZA	Çalışmıyorum	109	4,01	1,62	0,479	349	0,632
	Çalışıyorum	241	3,93	1,47			
AOKVG	Çalışmıyorum	109	5,52	1,83	0,215	349	0,830
	Çalışıyorum	241	5,48	1,85			
RİÖİÖ	Çalışmıyorum	109	42,87	9,80	0,686	349	0,493
	Çalışıyorum	241	42,12	9,27			

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişimi, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RİÖİÖ: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları ile çalışma durumu arasında yapılan t testi sonucunda, Öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları ile çalışma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$).

Tablo 4.5

Eğitim Düzeyi Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p değeri	Anlamlı Fark
İDAİ (1)	Gruplararası	24,448	2	12,224	0,333	0,717	-
	Gruplariçi	12727,326	347	36,678			
	Toplam	12751,774	349				

PU (2)	Gruplararası	3,198	2	1,599	0,317	0,729	-
	Gruplariçi	1751,876	347	5,049			
	Toplam	1755,074	349				
PAİ (3)	Gruplararası	6,181	2	3,090	2,057	0,129	-
	Gruplariçi	521,316	347	1,502			
	Toplam	527,497	349				
PAÇ (4)	Gruplararası	2,441	2	1,221	0,971	0,380	-
	Gruplariçi	436,247	347	1,257			
	Toplam	438,689	349				
PZA (5)	Gruplararası	,542	2	,271	0,117	0,889	-
	Gruplariçi	801,632	347	2,310			
	Toplam	802,174	349				
AOKVG (6)	Gruplararası	39,243	2	19,621	5,940	0,003*	3>1,2
	Gruplariçi	1146,231	347	3,303			
	Toplam	1185,474	349				
RİÖİÖ (7)	Gruplararası	30,942	2	15,471	0,173	0,841	-
	Gruplariçi	31013,415	347	89,376			
	Toplam	31044,357	349				

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RİÖİÖ: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Eğitim düzeyi değişkeni ile öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları arasında yapılan ANOVA F testi analizi sonucunda, yalnızca aile olmaya karar vermede güçlük alt boyutu ile eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken ($F(2,147)=5,940$, $p < \alpha=0.05$), diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$). Anlamlı çıkan farklılıklara bakıldığında, lise lehine olduğu görülmektedir. Yani lise mezunu olan katılımcıların aile olmaya karar vermede güçlük düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4.6

İlişki Durumu Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan T Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	İlişki Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p değeri
İDAİ	Evli	146	17,12	6,67	2,030	349	0,043*
	Flört	204	15,80	5,50			
PU	Evli	146	8,21	2,33	1,088	349	0,278
	Flört	204	7,94	2,18			

PAİ	Evli	146	3,30	1,27	1,085	349	0,279
	Flört	204	3,16	1,20			
PAÇ	Evli	146	5,30	1,18	0,100	349	0,921
	Flört	204	5,29	1,08			
PZA	Evli	146	4,01	1,52	0,578	349	0,564
	Flört	204	3,91	1,52			
AOKVG	Evli	146	5,46	1,83	-0,279	349	0,780
	Flört	204	5,51	1,86			
RİÖİO	Evli	146	43,40	10,26	1,751	349	0,081
	Flört	204	41,61	8,74			

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RİÖİO: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

İlişki durumu değişkeni ile öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları arasında yapılan t testi analizi sonucunda, yalnızca ilişki doyumu ve algılanan ilgi ile ilişki durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken ($t(349)=2.030$, $p < \alpha=0.05$), diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$). Anlamlı çıkan farklılıklara bakıldığında, evli lehine olduğu görülmektedir. Buna göre evli katılımcıların ilişki doyumu ve algılanan ilgi düzeylerinin ($X_{ort}=17.12$), flört eden katılımcılara göre ($X_{ort}=15.80$) daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4.7

İlişki Süresi Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İDAİ (1)	Gruplararası	191,331	3	63,777	1,757	0,155	-
	Gruplariçi	12560,443	346	36,302			
	Toplam	12751,774	349				
PU (2)	Gruplararası	15,498	3	5,166	1,028	0,380	-
	Gruplariçi	1739,576	346	5,028			
	Toplam	1755,074	349				
PAİ (3)	Gruplararası	12,741	3	4,247	2,855	0,037*	4>3
	Gruplariçi	514,756	346	1,488			
	Toplam	527,497	349				
PAÇ (4)	Gruplararası	,650	3	,217	0,171	0,916	-
	Gruplariçi	438,039	346	1,266			
	Toplam	438,689	349				

PZA (5)	Gruplararası	7,301	3	2,434	1,059	0,366	-
	Gruplariçi	794,873	346	2,297			
	Toplam	802,174	349				
AOKVG (6)	Gruplararası	22,071	3	7,357	2,188	0,089	-
	Gruplariçi	1163,404	346	3,362			
	Toplam	1185,474	349				
RİÖİÖ (7)	Gruplararası	537,181	3	179,060	2,031	0,109	-
	Gruplariçi	30507,176	346	88,171			
	Toplam	31044,357	349				

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RİÖİÖ: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

İlişki süresi değişkeni ile öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları arasında yapılan ANOVA F testi analizi sonucunda, yalnızca partnerler arası iletişim ile ilişki süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken ($F(3,346)=2,855$, $p < \alpha=0.05$), diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$). Anlamlı çıkan farklılıklara bakıldığında, 0-12 ay lehine olduğu görülmektedir. Yani ilişki süresi 0-12 ay aralığında olan katılımcıların partnerler arası iletişim düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4.8

Anne Baba İlişki Durumu Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis-H (KWH) Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Anne-baba ilişki Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	KWH	p değeri	Fark
İDAİ (1)	Ayrı Yaşıyor	10	17,20	5,07	1,536	0,464	-
	Boşanmış	44	17,14	6,63			
	Berber	296	16,21	5,99			
PU (2)	Ayrı Yaşıyor	10	7,70	1,64	0,810	0,667	-
	Boşanmış	44	7,95	2,63			
	Berber	296	8,08	2,20			
PAİ (3)	Ayrı Yaşıyor	10	3,30	1,34	0,487	0,784	-
	Boşanmış	44	3,16	1,38			
	Berber	296	3,22	1,21			

PAÇ (4)	Ayrı Yaşıyor	10	5,10	1,20	1,455	0,483	-
	Boşanmış	44	5,36	0,99			
	Berber	296	5,29	1,14			
PZA (5)	Ayrı Yaşıyor	10	4,50	1,58	6,313	0,043*	1,3>2
	Boşanmış	44	3,50	1,32			
	Berber	296	4,00	1,53			
AOKVG (6)	Ayrı Yaşıyor	10	6,10	1,45	1,075	0,584	-
	Boşanmış	44	5,57	1,69			
	Berber	296	5,46	1,88			
RİÖİÖ (7)	Ayrı Yaşıyor	10	43,90	8,02	0,849	0,654	-
	Boşanmış	44	42,68	10,32			
	Berber	296	42,26	9,36			

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RİÖİÖ: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Anne baba ilişki durumu değişkeni ile öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi analizi sonucunda, yalnızca partnere zaman ayırma alt boyutu ile Anne baba ilişki durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken ($p < \alpha=0.05$), diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > \alpha=0.05$). Anlamlı çıkan farklılıklara bakıldığında, ayrı yaşıyor ve beraber lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 4.9

Anne Baba İlişki Tanımı Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İDAİ (1)	Gruplararası	284,902	4	71,225	1,971	0,098	-
	Gruplariçi	12466,873	345	36,136			
	Toplam	12751,774	349				
PU (2)	Gruplararası	27,155	4	6,789	1,355	0,249	-
	Gruplariçi	1727,919	345	5,008			
	Toplam	1755,074	349				
PAİ (3)	Gruplararası	12,979	4	3,245	2,176	0,071	-

	Gruplariçi	514,518	345	1,491			
	Toplam	527,497	349				
	Gruplararası	1,271	4	,318			
PAÇ (4)	Gruplariçi	437,418	345	1,268	0,251	0,909	-
	Toplam	438,689	349				
	Gruplararası	6,748	4	1,687			
PZA (5)	Gruplariçi	795,426	345	2,306	0,732	0,521	-
	Toplam	802,174	349				
	Gruplararası	13,181	4	3,295			
AOKVG (6)	Gruplariçi	1172,294	345	3,398	0,970	0,424	-
	Toplam	1185,474	349				
	Gruplararası	550,553	4	137,638			
RIÖİO (7)	Gruplariçi	30493,804	345	88,388	1,557	0,185	-
	Toplam	31044,357	349				

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası ileetişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RIÖİO: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Anne baba ilişki tanımı değişkeni ile öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları arasında yapılan ANOVA F testi analizi sonucunda, değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$).

Tablo 4.10

Anne Eğitim Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis-H (KWH) Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Anne eğitim	N	Ortalama	Standart Sapma	KWH	P değeri	Fark
İDAİ (1)	Doktora	7	15,14	6,04	4,990	0,417	-
	Yüksek Lisans	11	16,91	7,50			
	Lisans	127	15,72	5,90			
	Lise	95	16,16	5,99			
	Ortaokul	29	16,79	6,07			
	İlkokul	81	17,43	6,13			
	Doktora	7	8,86	3,18			
PU (2)	Yüksek Lisans	11	8,73	2,69	10,378	0,065	-
	Lisans	127	7,61	2,19			
	Lise	95	8,04	2,43			
	Ortaokul	29	8,31	2,07			
	İlkokul	81	8,51	1,90			
PAİ (3)	Doktora	7	2,43	0,79	7,505	0,186	-

	Yüksek Lisans	11	2,91	1,14			
	Lisans	127	3,16	1,31			
	Lise	95	3,22	1,23			
	Ortaokul	29	3,31	0,93			
	İlkokul	81	3,38	1,23			
	Doktora	7	4,71	0,95			
	Yüksek Lisans	11	5,00	0,89			
PAÇ (4)	Lisans	127	5,43	1,05	8,885	0,114	-
	Lise	95	5,26	1,16			
	Ortaokul	29	5,59	1,32			
	İlkokul	81	5,10	1,11			
	Doktora	7	2,57	0,98			
	Yüksek Lisans	11	4,09	1,30			
PZA (5)	Lisans	127	3,96	1,64	11,576	0,041*	2,3,4,5,6>1
	Lise	95	3,79	1,45			
	Ortaokul	29	3,97	1,30			
	İlkokul	81	4,22	1,47			
	Doktora	7	6,43	1,62			
	Yüksek Lisans	11	6,18	1,83			
AOKVG (6)	Lisans	127	5,78	1,73	11,372	0,044*	1,2>5,6
	Lise	95	5,43	1,91			
	Ortaokul	29	4,97	2,04			
	İlkokul	81	5,12	1,80			
	Doktora	7	40,14	9,65			
	Yüksek Lisans	11	43,82	11,03			
RIÖİÖ (7)	Lisans	127	41,66	9,39	4,408	0,492	-
	Lise	95	41,91	9,93			
	Ortaokul	29	42,93	8,53			
	İlkokul	81	43,77	9,04			

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişimi, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RIÖİÖ: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Anne eğitim değişkeni ile öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi analizi sonucunda, partnere zaman ayırma ve aile olmaya karar vermede güçlük alt boyutları ile Anne eğitim arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken ($p < \alpha=0.05$), diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$). Anlamlı çıkan farklılıklara bakıldığında, doktora ve yüksek lisans lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 4.11

Baba Eğitim Değişkeni İle Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Alt Boyutları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis-H (KWH) Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Baba eğitim	N	Ortalama	Standart Sapma	KWH	P değeri	Fark
İDAİ	Doktora	15	17,27	6,78	9,091	0,105	-
	Yüksek Lisans	18	17,17	6,42			
	Lisans	151	15,39	5,76			
	Lise	98	17,33	6,20			
	Ortaokul	32	15,56	5,30			
	İlkokul	36	17,64	6,54			
	Doktora	15	8,93	2,55			
PU	Yüksek Lisans	18	8,44	2,09	7,212	0,205	-
	Lisans	151	7,73	2,21			
	Lise	98	8,37	2,32			
	Ortaokul	32	7,97	2,16			
	İlkokul	36	8,06	2,07			
	Doktora	15	3,13	1,25			
	Yüksek Lisans	18	3,28	1,36			
PAİ	Lisans	151	3,14	1,18	1,927	0,859	-
	Lise	98	3,36	1,27			
	Ortaokul	32	3,22	1,36			
	İlkokul	36	3,17	1,18			
	Doktora	15	5,13	1,19			
	Yüksek Lisans	18	5,33	0,69			
	PAÇ	Lisans	151	5,38			
Lise		98	5,29	1,17			
Ortaokul		32	5,13	0,94			
İlkokul		36	5,17	1,18			
Doktora		15	3,87	1,73			
Yüksek Lisans		18	4,22	1,66			
PZA		Lisans	151	3,79	1,46	4,455	0,486
	Lise	98	4,18	1,57			
	Ortaokul	32	3,94	1,54			
	İlkokul	36	3,89	1,41			
	Doktora	15	5,87	1,68			
	Yüksek Lisans	18	5,67	1,91			
	AOKVG	Lisans	151	5,76	1,71		
Lise		98	5,03	1,95			

	Ortaokul	32	5,22	1,91			
	İlkokul	36	5,61	1,89			
	Doktora	15	44,20	10,64			
	Yüksek						
	Lisans	18	44,11	9,13			
RIÖİO	Lisans	151	41,19	9,10	6,590	0,253	-
	Lise	98	43,55	9,94			
	Ortaokul	32	41,03	8,80			
	İlkokul	36	43,53	9,37			

İDAİ: İlişki doyumu ve algılanan ilgi, PU: Partner uyumu, PAİ: Partnerler arası iletişim, PAÇ: Partnerler arası çatışma, PZA: Partnere zaman ayırma, AOKVG: Aile olmaya karar vermede güçlük, RIÖİO: Romantik ilişkide öznel iyi oluş

Baba eğitim değişkeni ile öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi analizi sonucunda, değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > \alpha=0.05$).

4.3. Araştırmada ele alınan değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik bulgular

Araştırmanın değişkenleri Romantik İlişkide öznel iyi oluş, bağlanma stilleri, algılanan ebeveyn ilişkisi değişkenleri ve envanterlerin alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizleri yapılmıştır. Yapılan analizde multi korelasyon görülmemiş olup, korelasyon analizi regresyon analizi yapılması amacıyla yer almaktadır. Yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12

Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi (Anne ve Baba) ve Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1	1																					
2	,576**	1																				
3	,611**	,516**	1																			
4	-	-,126*	-	1																		
5	,249**	,599**	,370**	,140**	1																	
6	,042	,001	-,050	,121*	,048	,012	1															
7	,932**	,719**	,693**	-,099	,681**	,223**	1															
8	-,111*	-,067	,034	-,008	-,132*	-,071	-,119*	1														
9	-,027	-,091	-	-,085	-,006	-,057	-,081	-	1													
10	-,108*	-,135*	-,117*	-,085	-,105	-,107*	-	,303**	,473**	,697**	1											
11	,004	,015	,030	-,097	-,035	,002	-,007	,022	-	-	1											
12	-	-	-	,096	-,139**	,103	-	-,064	-,043	-,088	,149**	,121*	,406**	1								
13	,196**	,170**	,194**	,102	,082	,107*	,055	-,005	,076	,119*	,051	-,086	-,042	-	-	1						
14	,194**	,161**	,209**	-,038	,127*	-,072	,192**	,039	,008	,037	-,027	-,005	,252**	,107*	1							
15	-,047	-,063	-,040	,093	-,091	,092	-,036	,101	-,131*	-,045	-,027	-,005	,252**	,107*	1							
16	,092	,067	,116*	,036	,002	,042	,103	,064	-,123*	-,066	,062	-,033	,687**	,716**	,530**	1						
17	-,035	-,018	-,088	,025	-,008	-,006	-,038	-,021	-,035	-,048	-,075	,040	,017	-,074	,168**	,005	1					
18	-	-,115*	-	,037	-,073	-,004	-	-,034	,043	,014	,097	,398**	-	-	,097	-	-,375**	1				
19	,145**	,143**	,188**	,168**	-,033	,063	,019	,145**	-,025	-,042	-,057	-,067	-,220**	-,250**	,433**	,518**	,208**	-	-	1		
20	,178**	,090	,168**	-,033	,063	,019	,145**	-,025	-,042	-,057	-,067	-,220**	-,250**	,433**	,518**	,121*	,518**	-,161**	-,557**	-	-	1
21																						
22																						

Tablo 4.12 (devamı)

Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi (Anne ve Baba) ve Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

21	,054	,055	,018	-,055	-,011	,096	,060	,031	-,022	,003	,123*	,038	,169**	,148**	,273**	,321**	-,048	-	,395**	,283**	1	
22	,116*	,050	,072	-,039	,082	,010	,106*	,020	-,011	,005	-,041	-,125*	,411**	,485**	,232**	,550**	,160**	-,092	,688**	,692**	,591**	1

1: İlişki doyumu ve Algılanan İlgi, 2: Partner uyumu, 3: Partnerler arası iletişim, 4: Partnerler arası çatışma, 5: Partnere zaman ayırma, 6: Aile olmaya karar vermede güçlük, 7: Romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeği, 8: Kaçınmacı bağlanma, 9: Kaygılı bağlanma, 10: Bağlanma Stilleri, 11: Otoriter tutum anne, 12: İlgisiz tutum anne, 13: Koruyucu tutum anne, 14: Demokratik tutum anne, 15: Bağımlı tutum anne, 16: Algılanan ebeveyn ilişkisi anne, 17: Otoriter tutum baba, 18: İlgisiz tutum baba, 19: Koruyucu tutum baba, 20: Demokratik tutum baba, 21: Bağımlı tutum baba, 22: Algılanan ebeveyn ilişkisi baba

Tablo 4.12’de araştırmanın değişkenleri arasında yapılan korelasyon analizi yer almaktadır. Algılanan ebeveyn ilişkisi anne değişkeni ile bağlanma stilleri değişkeni arasında yapılan analiz sonucunda kaygılı bağlanma ile otoriter tutum anne ($r = -.149, p < .05$), algılanan ebeveyn ilişkisi anne ile bağımlı tutum anne ($r = .530, p < .05$) ve bağlanma stilleri ile otoriter tutum anne ($r = -.121, p > .05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bulunan ilişkilerin yön ve derecelerine bakıldığında, kaygılı bağlanma ile otoriter tutum anne, bağımlı tutum anne ile algılanan ebeveyn ilişkisi arasında ters yönlü ve düşük düzeyde, bağlanma stilleri ile otoriter tutum anne arasında da ters yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Öte yandan bağlanma stilleri ile algılanan ebeveyn ilişkisi baba arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmazken; romantik ilişkide öznel iyi oluş ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakıldığında kaçınmacı bağlanma ile ilişki doyumu ($r = -.111, p < .05$), partnere zaman ayırma ve romantik ilişkide öznel iyi oluş ($r = .681, p < .05$), kaygılı bağlanma ile partlerler arası iletişim ($r = -.154, p < .05$) ve bağlanma stilleri ile ilişki doyumu ($r = -.108, p < .05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca partlerle uyum, partnerler arası iletişim, aile olmaya karar vermede güçlük ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bulunan ilişkilerin yön ve derecelerine bakıldığında, kaçınmacı bağlanma ile ilişki doyumu, partnere zaman ayırma ile romantik ilişkide öznel iyi oluş arasında ters yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca kaygılı bağlanma ile partnerle iletişim arasında ters yönlü ve düşük düzeyde; bağlanma stilleri ile ilişki doyumu, partner uyumu, partnerler arası iletişim, aile olmaya karar vermede güçlük ve romantik ilişkideki öznel iyi oluş arasında yine ters yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Algılanan ebeveyn ilişkisi anne ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasına yapılan korelasyon analizinde ilgisiz tutum anne ile ilişki doyumu ($r = -.196, p < .05$), partner uyumu ($r = -.170, p < .05$), partnerler arası iletişim ($r = -.194, p < .05$), partnere zaman ayırma ($r = -.139, p < .05$) ve romantik ilişkideki öznel iyi oluş ($r = -.183, p < .05$) arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Aynı zamanda koruyucu tutum ile partnerler arası iletişim ($r = .107, p < .05$) ve romantik ilişkide öznel iyi oluş ($r = .119, p < .05$), demokratik tutum ile ilişki doyumu ($r = .194, p < .05$), partnerle uyum ($r = .161, p < .05$), partnerler arası iletişim ($r = .209, p < .05$), partnere zaman ayırma ($r = .127, p < .05$) ve öznel iyi oluş ($r = .192, p < .05$) ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan ebeveyn ilişkisi anne ve partnerler arası iletişim ($r = .116, p < .05$) arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bulunan ilişkilerin yön ve derecelerine bakıldığında, ilgisiz tutum ile ilişki doyumu, partner uyumu, partnerler arası

iletişim, partnere zaman ayırma ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasında ters yönlü ve düşük düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca koruyucu tutum ile partnerler arası iletişim ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasında aynı yönlü ve düşük düzeyde; demokratik tutum ile ilişki doyumu, partner uyumu, partnerler arası iletişim, partnere zaman ayırma ve öznel iyi oluş arasında aynı yönlü ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca algılanan ebeveyn ilişkisi anne ile partnerler arası iletişim arasında da aynı yönlü ve düşük düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur.

Algılanan ebeveyn ilişkisi baba ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, ilgisiz tutum baba ile ilişki doyumu ($r = -.145, p < .05$), partner uyumu ($r = -.115, p < .05$), partnerler arası iletişim ($r = -.188, p < .05$), partnere zaman ayırma ($r = -.073, p < .05$) ve romantik ilişkide öznel iyi oluş ($r = -.152, p < .05$) arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca koruyucu tutum baba ile ilişki doyumu ($r = .143, p < .05$), partnerler arası iletişim ve romantik ilişkide öznel iyi oluş ($r = .693, p < .05$) ve demokratik tutum baba ile ilişki doyumu ($r = .178, p < .05$), partnerler arası iletişim ($r = .178, p < .05$), partnere zaman ayırma ($r = .136, p < .05$), romantik ilişkide öznel iyi oluş ($r = -.034, p < .05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca algılanan ebeveyn ilişki baba ile ilişki doyumu ($r = .116, p < .05$) ve romantik ilişkide öznel iyi oluş ($r = -.106, p < .05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bulunan ilişkilerin yön ve derecelerine bakıldığında, ilgisiz tutum ile ilişki doyumu, partner uyumu, partnerler arası iletişim, partnere zaman ayırma ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasında ters yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra koruyucu tutum ile ilişki doyumu, partnerler arası iletişim ve öznel iyi oluş arasında aynı yönlü ve düşük düzeyde; demokratik tutum ile ilişki doyumu, partnerler arası iletişim, partnere zaman ayırma ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasında aynı yönlü ve düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Algılanan ebeveyn ilişkisi baba ile ilişki doyumu ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasında ise aynı yönlü ve düşük düzeyde ilişki olduğu görülmüştür.

4.4. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma stillerinin romantik ilişkideki öznel iyi oluşu yordama düzeyine ilişkin bulgular

Çalışmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyi ile bağımsız değişkenler bağlanma stilleri ve algılanan ebeveyn ilişkisi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda bağımlı değişken ile anlamlı düzeyde ilişkili çıkan bağımsız değişkenler ile regresyon analizi yapılmış, bağımsız değişkenlerin

romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini ve alt boyutlarını yordama gücü incelenmiştir. Bu kapsamda romantik ilişkide öznel iyi oluş değişkeninin ilişki doyumu ve algılanan ilgi, partner uyumu, partnerler arası iletişim, partnere zaman ayırma ve aile olmaya karar vermede güçlük alt boyutları ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülen bağımsız değişkenler ve alt boyutları arasında regresyon analizi yapılmıştır. Alt boyutlardan partnerler arası çatışmanın yapılan korelasyon analizinde diğer değişkenlerle anlamlı bir ilişkiye sahip olmadığı görülmüştür. Bu yüzden partnerler arası çatışma alt boyutu regresyon analizine dahil edilmemiştir.

Tablo 4.13

Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların İlişki Doyumu ve Algılanan İlgi Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R^2
Sabit	30,702	5,999		5,118	,000	0,075
KçB	-,067	,046	-,087	-1,470	,142	
BS	-,048	,035	-,083	-1,388	,166	
İTA	-,172	,080	-,141	-2,159	,032	
DTA	,040	,048	,064	,821	,412	
İTB	-,031	,089	-,040	-,350	,726	
KTB	-,008	,148	-,006	-,056	,956	
DTB	,020	,079	,033	,249	,803	
AEİB	,023	,061	,047	,371	,711	

KçB: Kaçınmacı Bağlanma, BS: Bağlanma Stilleri, İTA: İlgisiz tutum anne, DTA: Demokratik tutum anne, İTB: İlgisiz tutum baba, KTB: Koruyucu tutum baba, DTB: Demokratik tutum baba, AEİB: Algılanan ebeveyn ilişkisi baba

Elde edilen sonuçlarda ilişki doyumu ve algılanan ilgi düzeyi ile diğer değişkenler arasında kurulan modelin anlamlı olduğu bulunmuş ($p=0.000 < \alpha=0.05$, $R^2=0.075$) ve toplam varyansın %8'ini açıkladığı görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında yalnızca anne ilgisiz ($p=0.032 < \alpha=0.05$) değişkeninin öznel iyi oluş ölçeğinin ilişki doyumu düzeyini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Ayrıca ilgisiz tutum anne ($p < 0,05$) değişkeninin romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeğinin ilişki doyumu ve algılanan ilgi düzeyini anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.14

Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Partner Uyumu Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R^2
Sabit	14,196	2,102		6,754	,000	0,058
BS	-,032	,011	-,149	-2,832	,005	
İTA	-,057	,029	-,126	-1,960	,050	
DTA	,020	,015	,087	1,341	,181	
İTB	-,007	,017	-,025	-,419	,676	

BS: Bağlanma Stilleri, İTA: İlgisiz tutum anne, DTA: Demokratik tutum anne, , İTB: İlgisiz tutum baba

Elde edilen sonuçlarda partner uyumu düzeyi ile diğer değişkenler arasında kurulan modelin anlamlı olduğu bulunmuş ($p=0.000 < \alpha=0.05$, $R^2 = 0.058$) ve toplam varyansın %6'sını açıkladığı görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında bağlanma stilleri ($p=0.005 < \alpha=0.05$) ve anne ilgisiz ($p=0.05 \leq \alpha=0.05$), değişkenleri romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyinin partner uyumu düzeyini anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.15

Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Partnerler Arası İletişim Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R^2
Sabit	5,931	1,232		4,813	,000	0,090
KyB	-,017	,009	-,136	-1,841	,046	
BS	-,004	,009	-,033	-,448	,655	
İTA	-,031	,023	-,123	-1,349	,178	
KTA	-,022	,028	-,067	-,788	,431	
DTA	,016	,016	,126	,985	,325	
AEİA	,001	,013	,006	,048	,961	
İTB	-,011	,012	-,069	-,947	,345	
KTB	,026	,025	,088	1,050	,294	
DTB	-,004	,011	-,038	-,400	,690	

KyB: Kaygılı bağlanma, BS: Bağlanma Stilleri, İTA: İlgisiz tutum anne, KTA: Koruyucu tutum anne, DTA: Demokratik tutum anne, AEİA: Algılanan ebeveyn ilişkisi anne, İTB: İlgisiz tutum baba, KTB: Koruyucu tutum baba, DTB: Demokratik tutum baba

---

Elde edilen sonuçlarda öznel iyi oluş ölçeğinin partnerler arası iletişim düzeyi ile diğer değişkenler arasında kurulan modelin anlamlı olduğu bulunmuş ($p=0.000 < \alpha=0.05$, $R^2=0.090$), toplam varyansın %9'unu açıkladığı görülmüştür. Ayrıca regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında kaygılı bağlanma ($p < 0,05$) değişkeninin romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.16

Bağlanma Stilleri Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Partnerlere Zaman Ayırma Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

---

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R^2
Sabit	6,511	1,097		5,936	,000	0,048
KçB	-,028	,010	-,144	-2,735	,007	
İTA	-,032	,019	-,105	-1,668	,096	
DTA	,002	,012	,013	,163	,871	
DTB	,014	,010	,094	1,340	,181	

KçB: Kaçınmacı Bağlanma, İTA: İlgisiz tutum anne, DTA: Demokratik tutum anne, DTB: Demokratik tutum baba

---

Elde edilen sonuçlarda öznel iyi oluş ölçeğinin partnere zaman ayırma düzeyi ile diğer değişkenler arasında kurulan modelin anlamlı olduğu bulunmuş ($p=0.000 < \alpha=0.05$, $R^2 = 0.048$) ve toplam varyansın %5'ini açıkladığı görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında kaçınmacı bağlanma ($p=0.007 < \alpha=0.05$) değişkeninin romantik ilişkide öznel iyi oluş partnere zaman ayırma düzeyini anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.17

Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Aile Olmaya Karar Vermede Güçlük Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R^2
Sabit	8,236	1,375		5,990	,000	0,011
BS	-,019	,009	-,107	-2,001	,046	

BS: Bağlanma Stilleri

Elde edilen sonuçlarda öznel iyi oluş ölçeğinin aile olmaya karar verme düzeyi ile diğer değişkenler arasında kurulan modelin anlamlı olduğu bulunmuş ($p=0.000 < \alpha=0.05$, $R^2 = 0.011$) ve toplam varyansın %2'sini açıkladığı görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında bağlanma stilleri ($p=0.046 < \alpha=0.05$) değişkeninin romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyinin aile olmaya karar vermede güçlük alt boyutunu anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.18

Bağlanma Stilleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi ve İlişkili Alt Boyutların Romantik İlişkideki Öznel İyi Oluş Ölçeğini (Toplam Ölçek) Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R^2
Sabit	71,345	9,387		7,600	,000	0,085
KçB	-,076	,072	-,063	-1,058	,291	
BS	-,135	,054	-,148	-2,491	,013	
İTA	-,237	,125	-,124	-1,898	,049	
KTA	-,010	,173	-,004	-,057	,955	
DTA	,080	,080	,083	1,000	,318	
AEİA	-,082	,139	-,067	-,591	,555	
İTB	-,012	,240	-,005	-,048	,961	
KTB	-,001	,123	-,001	-,007	,995	
DTB	,039	,095	,052	,413	,680	

KçB: Kaçınmacı Bağlanma, BS: Bağlanma Stilleri, İTA: İlgisiz tutum anne, KTA: Koruyucu tutum anne, DTA: Demokratik tutum anne, AEİA: Algılanan ebeveyn ilişkisi anne, İTB: İlgisiz tutum baba, KTB: Koruyucu tutum baba, DTB: Demokratik tutum baba

---

Elde edilen sonuçlarda öznel iyi oluş ölçeği ile diğer değişkenler arasında kurulan modelin anlamlı olduğu bulunmuş ($p=0.000 < \alpha=0.05$, $R^2=0.085$) ve toplam varyansın %9'unu açıkladığı görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında bağlanma stilleri ($p < 0,05$) ve ilgisiz tutum anne ($p < 0,05$) değişkenlerinin romantik ilişkide öznel iyi oluş üzerinde anlamlı yordayıcı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Araştırma kapsamında genç yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişkileri, bağlanma stilleri ve romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeylerini arasındaki ilişki incelenmiştir. Aynı zamanda araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyinin sosyodemografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği de yapılan analizlerle incelenmiştir. Bu bölümde elde edilen bulgular, alanyazındaki araştırma sonuçlarından faydalanılarak tartışılmıştır.

5.1 Genç yetişkinlerin romantik ilişkide iyi oluş düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik tartışma

Bu bölümde araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyinin araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, ilişki durumu, ilişki süresi, anne baba ilişki durumu, anne baba ilişki tanımı, anne eğitim ve baba eğitim değişkenlerine göre incelenmesine yönelik bulgulara yönelik tartışma süreçlerine yer verilmiştir.

5.1.1 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma

Yapılan çalışmada katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazında doğrudan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri olmasa da kuramsal olarak içeriği benzer olan ilişki doyumu (Kovan, Usta ve Ormancı, 2021), çift uyumu (Şendil ve Korkut, 2008), evlilik ilişki kalitesi (Aydoğan ve Kalkan, 2018; Çapraz ve Ünüsan, 2022), romantik ilişki kalitesi (Seven, 2019), evlilik doyumu (Çağ ve Yıldırım, 2013; Dökmen, 2002; Hamamcı, 2005; Jose ve Alfons, 2007; Kabasakal ve Soylu, 2016), evlilik uyumu (Çavuşoğlu, 2011; Çelik ve Tümkaya, 2012; Marathe, 2012; Smith, 1985; Yıldırım, 1992) ve ilişkideki mutluluk düzeyi (Üngüder, 2017) gibi değişkenlerin de cinsiyete göre incelendiği görülmüştür. Yapılan bazı araştırmalarda (Çağ ve Yıldırım, 2013; Çelik ve

Tümkiye, 2012; Hamamcı, 2005; Kabasakal ve Soylu, 2016; Kovan, Usta ve Ormancı, 2021; Seven, 2019; Smith, 1985; Şendil ve Korkut, 2008) araştırmalarda anlamlı farklılık bulunmamışken; bazılarında anlamlı fark bulunduğu (Çapraz ve Ünüsan 2022; Çavuşoğlu, 2011; Dökmen, 2002; Jose ve Alfons, 2007; Kalkan ve Aydoğan, 2018; Kapucı, 2014; Koyuncu, 2019; Kubat, 2012; Marathe,2012; Özaydın, 2016; Sancaktar, 2016; Soğancı, 2017; Taşköprü, 2013; Theran, 2011; Tuzcu, 2017; Uçar, 2018; Yıldırım, 1992; Yıldız, 2013; Yılmaz, 2015) gözlenmiştir.

Yapılan araştırmalarda cinsiyet faktörünün ağırlıklı olarak ilişki doyumunu kavramı kapsamında incelendiği görölmüş; cinsiyetin ilişki doyumunu üzerindeki etkisinin kültüre ve toplum yapısına göre değiştiği görölmüştür. Bazı araştırmalar ölkemizde cinsiyetin ilişki doyumunu üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını gösterirken (Beştav, 2007; Hamamcı, 2005); diğer araştırmalar erkeklerin ilişki doyum puanlarının kadınlara oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Dökmen, 2002; Sarı, 2008; Özbiçer, 2013).

Özel (2021), Karatatar (2018) ve Sakallı ve Uğurlu (2003) tarafından yapılan çalışmalar, kadınların ilişki doyum düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ancak Debord, Romans ve Krieshok (1996), Gagnon, Hersen, Kabacoff ve Van Hasselt (1999), Jackson, Miller, Oka ve Henry (2014), Özbiçer (2013), Sarı (2008), Shek ve Tsang (1993) gibi diğer çalışmacılar, erkeklerin romantik ilişki doyumlarının daha yüksek olduğunu öne sürmüşlerdir. Kalkan (2018) ise erkeklerin evlilik kalitesi algılarının kadınlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Başat (2004) ve Demir (2014) ise erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlara göre daha fazla olduğunu bulmuştur. Bahsedilen çalışmalarda, cinsiyet farklılığının yanı sıra ilişki ve evliliklere olan bakış açısı ve algılama şekli (Fincham ve Bradbury, 1993), çocuk sahibi olma durumu (Pletchaty ve ark., (1996), ekonomik durum (Stack ve Eshleman, 1998), cinsel yaşam memnuniyeti (Çağ ve Yıldırım, 2013) gibi etmenlerin de önemli olabileceği belirtilmiştir.

Mevcut çalışmada cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılığın çıkmamasının ise araştırma grubundan kaynaklı özellikler ile ilişkili olabileceği düşünölmektedir. Çevrimiçi yollarla ulaşılan katılımcıların sosyo-ekonomik yapılarının ve eğitim düzeylerinin birbirine yakın özellikte olmasının elde edilen sonuçlar üzerinde etkili olabileceği söylenebilir. Romantik ilişkide özne iyi oluş düzeylerinin bu sebeplerden dolayı cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tahmin edilmektedir.

5.1.2 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma

Çalışmanın bağımlı değişkeni ve alt boyutları ile yaş değişkeni arasında yapılan analizlerde 18-25 yaş arasında yer alan katılımcıların aile olmaya karar vermede daha fazla güçlük yaşadıkları, 26-35 yaş aralığında olan katılımcıların ise daha yüksek düzeyde ilişki doyumu, partnerler arası iletişim ve romantik ilişkide öznel iyi oluşa sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile olmaya ve evliliğe karşı güçlük yaşamalarının temel sebeplerinin kadının iş yaşamında daha aktif olması ve iş yaşamına adım atmada, uygun ekonomik koşulları oluşturmada bireylerin zorlanabilecekleri düşünülmektedir. Coşan (2021) de bu konuda yaptığı çalışmada eğitim seviyeleri ne olursa olsun, bireylerin ekonomik açıdan kendilerini güvende hissetmek istedikleri ve bekarlık hayatının tadını birkaç yıl daha çıkarmak istedikleri için ileri yaşlarda evlenmeyi tercih edebildiklerini savunmuştur. Bu durum, Arnett'in ergenlik döneminin son yıllarda uzadığı fikrini de desteklemektedir. Çoğu kişi artık 20'li yaşlarının ortalarında veya sonlarında sosyal olarak yetişkinliğe ulaşmaktadır. Sonuç olarak, erken yaşta evlilik koşullarının zayıfladığı ve zorunlu hale gelmediği söylenebilir. Bu bilgilerin ışığında araştırma sonuçlarıyla paralel olarak 18-25 yaş aralığındaki katılımcıların bu nedenlerden dolayı aile olmaya daha zor karar verdikleri ifade edilebilir.

Birçok ülkede evlilik harcamaları ciddi bir maliyet olarak ortaya çıkmaktadır ve bu durumun bireylerin geç yaşta evlenmesini tercih etmesine sebep olabileceği düşünülmektedir. Bu durum özellikle düğün masrafları gibi büyük harcamaların yapılması gerektiği toplumlarda daha belirgin olabilir. Ayrıca, gençlerin maddi açıdan kendilerini güvence altına almak için daha fazla para biriktirme ihtiyacı hissetmeleri de evliliklerinin ertelenmesine neden olabilir (Özarlan, 2020). Yapılan çalışmalarda ülkemizde evlilik maliyetlerinin evlilik kararını etkileyen önemli bir faktör olduğu ortaya koyulmuştur. Özellikle düğün masraflarının yüksekliği ve sosyal baskı nedeniyle çiftlerin evlenmeyi ertelediği, hatta bazı durumlarda evlenmekten vazgeçtiği görülmektedir. Bu nedenle, ekonomik faktörlerin evlilik yaşının artmasında etkili olduğu düşünülmektedir (Yıldız, 2019).

Öte yandan kadınların işgücüne katılmasıyla birlikte evlilik önceliklerinin değiştiğini ve evlilik kararı almadan önce kariyer hedefleri, finansal bağımsızlık ve kişisel gelişim gibi faktörlerin daha fazla önem kazandığı düşünülmektedir. Yapılan birçok çalışmada kadınların çalışma hayatına atılmalarıyla birlikte evlilik öncesi ilişkilerin de uzadığı ve evlilik yaşının

yükseldiği sonucu belirtilmiştir. Bu durum, evlilik öncesindeki kişisel ve mesleki hedeflerin, ilişkiyi daha iyi anlama ve tanıma fırsatı sağladığı için evlilik kalitesinin artabileceği anlamına da gelmektedir (Preston ve Richards, 1974)

Bazı çalışmalarda yaş değişkenine göre romantik ilişkideki mutluluk düzeyleri ve ilişki doyumlarının değiştiği görülmüştür. Polat (2022) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların yaş gruplarına göre romantik ilişkideki öznel iyi oluş ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Araştırmada, yaşın ilerlemesiyle birlikte katılımcıların romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeylerinde bir azalma olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, literatürde yapılan diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Bayar (2021) ve Dinçsoy (2021) gibi diğer çalışmalarda da, yaşın ilerlemesiyle birlikte ilişki doyumunun düşme eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kısaca çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda; 18-25 yaş arasında yer alan katılımcıların aile olmaya karar vermede daha fazla güçlük yaşamalarının hem eğitim düzeyine bağlı olarak farkındalık düzeylerinin yüksek olabileceği; öte yandan uygun ekonomik koşulların oluşmasına öncelik verecekleri düşünülmektedir. Ayrıca 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların henüz ilişkilerinin ilk yıllarında olmaları dolayısıyla yüksek düzeyde romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyine sahip oldukları tahmin edilmektedir. Jose ve Alfons (2007) yaptıkları çalışmayla bu görüşü desteklemiş; araştırmanın neticesinde yaş değişkeni ile ilişki doyumu arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Ayrıca çocuk sahibi olmanın da ilişki ve evlilik doyumlarını etkilediğine inanılmakta (Pletchaty ve ark., 1996), henüz çocuk sahibi olmamış olan genç çiftlerin ilişki doyumlarının ve ilişkideki öznel iyi oluş düzeylerinin bu nedenle de yüksek olabileceği de düşünülmektedir.

5.1.3 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile eğitim düzeyi değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma

Yapılan çalışmada eğitim düzeyi değişkeni ile romantik ilişkide öznel iyi oluş alt boyutlarından aile olmaya karar vermede güçlük düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Lise mezunu olan genç yetişkinlerin aile olmaya karar vermede daha yüksek düzeyde güçlük yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Birçok araştırma evlilik kararı alma durumunu yaş ve eğitim değişkenleri kapsamında incelemiştir. Özellikle evlilik yaşının günümüz dünyasında ilerlemiş olmasının etkileri araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Alanyazında eğitimin evliliği geciktirdiğine dair

tutarlı bilgiler yer almaktadır (Coşan,2021). İlk evlenme yaşının, bireyin evlilik kurma sürecinde sahip olduğu kaynaklar ve karar verme sürecine katılımı hakkında ipuçları sağladığı düşünülmektedir. Evlenme yaşının düşük olmasının; bireylerin eğitim, meslek ve gelir gibi kaynaklara sahip olma veya bunlara erişme olasılığını azalttığı savunulmuştur (Arnett,2000; Li and Cheng, 2018; Manning, Brown ve Payne, 2014; Martinson, 2007)

Literatürde genel kapsamda çalışmalarda bireylerin evlilik algısını etkileyen faktörler arasında cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, eğitim görülen alan gibi faktörlerin yanı sıra ailenin gelir durumu, kişilerin ve ebeveynlerinin eğitim düzeyleri ve gelecekteki evlilik planları da önemli etkenler arasında olduğu belirtilmiştir (Pınar, 2008).

Bireylerin eğitim, gelir gibi kaynaklara erişmeleriyle birlikte ise ilk evlenme yaşının arttığı görülmüştür (Beşpınar ve Beşpınar, 2017) Yani eğitim ve gelir kaynaklarının olması insanların evlilik hakkında daha sağlıklı karar vermelerine sebep olduğu ve ilk evlilik yaşını arttırıyor olabileceği düşünülebilir. Lise mezunu olan bireylerin aile olmaya karar vermede güçlük yaşamaları, gerekli kaynaklara sahip olmadıkları için karar almada zorlandıklarını gösteriyor olabilir.

5.1.4 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişki durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma

Mevcut çalışmada evli olan katılımcıların ilişki doyumlarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz ve Gündüz (2021) tarafından yapılan çalışmada ise bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte bir veri elde edilmiş ve evli olduğunu belirten katılımcıların romantik ilişki doyumlarının daha fazla olduğunu öne sürülmüştür. Aynı çalışmada romantik ilişkinin türünün değişmesi, yani flörtten nişanlılığa, nişanlılıktan evliliğe geçişin, ilişki doyumunu arttırdığı ifade edilmiştir. Bu artışın ise, ilişkinin türünün değişmesiyle birlikte karşılanan beklentilerin ve yapılan yatırımların artmasıyla açıklanabileceği belirtilmiştir. Diğer araştırmalar da, ilişki türünün romantik ilişki doyumunu anlamlı olarak etkilediğini göstermiştir (Büyüksahin, 2006; Saraç, 2013). Ancak bazı diğer araştırmalar, ilişki türü ve romantik ilişki doyumunu arasında bir bağlantı olmadığını ortaya koymuştur (Baylan, 2018; Dönerce, 2018).

Yapılan diğer araştırmalarda, çiftlerin ilişkideki doyum düzeylerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Bu faktörler arasında çiftlerin cinsiyeti, yaşları, ilişki süresi, çocuk sahibi olup olmamaları gibi durumlar yer almaktadır. Ayrıca, çiftlerin köken aileleriyle yaşama ve öğrenme deneyimleri de ilişkilerinde farklı beklentilere neden olabilir ve bu da ilişki

doyumunu etkileyebilir. Tüm bu faktörlerin, çiftlerin ilişkideki doyum düzeyleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğu tarihlerle birlikte birçok çalışmada vurgulanmıştır. (Archuleta, 2013; Garrido Garduño, Reyes Luna, Torres Velázquez ve Ortega Silva, 2008; Gibson-Davis, 2009).

Çalışmalar, ilişki doyumunu etkileyen faktörler arasında kişilerin bağlanma stillerinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Özellikle alan yazında güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin ilişki doyumlarının daha yüksek olduğuna dair elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Bunun yanı sıra bireylerin erken dönemde maruz kaldıkları ebeveyn tutumlarının ve ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin etkisinin de ilişki doyumunu üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Geher'in (2003) ilişki doyumunu açıklamak amacıyla yaptığı çalışmada; anne ya da babanın evliliklerinde evlilik ilişkilerindeki memnuniyetlerinin, kişinin evlilik doyumunu açıklayıp açıklamadığı araştırılmıştır. Anne ya da babadan herhangi birine dair sahip olunan olumsuz bir yargının eşe dair düşüncelerle paralellik göstermesinin evlilikte alınan doyumunu etkilediği belirtilmiştir. Yani kişi eşinin ebeveynlerinden biri ile aynı negatif özellikleri taşıdığını düşünüyorsa evlilik doyumunun düşeceği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra kişilerin romantik ilişkilerinin, partnerin karşı cinsten ebeveyne benzer özellikte seçilmesinin yanı sıra ebeveynlerinin ilişki kalitesinden de etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalarda ağırlıklı olarak medeni durum ile ilişki doyumunu arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir. Karataş (2019) tarafından yapılan çalışmada ilişki doyumunu ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Tamamlanan bir diğer çalışmada romantik ilişki doyumunu ile demografik veriler değerlendirilmiş; medeni ile durum anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Özel, 2021).

5.1.5 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişki süresi değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma

Yapılan çalışmada 0-12 ay ilişki süresine sahip olan katılımcıların partnerler arası iletişimde daha güçlü oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yani ilişki süresi arttıkça, iletişimin azaldığı söylenebilir. Bu sonuç Lauer ve Lauer (1997) in evli çiftlerde yaptıkları çalışmayla desteklenebilir. Bu çalışmanın sonucunda partnerlerin birbirile sevgi gösterme davranışlarının evlilik süresi arttıkça azaldığı görülmüştür. Bu durumun aksine Yılmaz ve Gündüz (2021) tarafından yapılan çalışmada ilişki süresi fazla olan katılımcıların ilişki doyumlarının da yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Yani kişilerin ilişkide birlikte

geçirdikleri zaman arttıkça, ilişkide alınan doyumun da artacağı düşünülmektedir. Ercan ve Eryılmaz (2011) bu durumu kişilerin ilişki süresi arttıkça ilişkiye yaptıkları yatırımın artması dolayısıyla ilişkide yaşanan problemlere daha yapıcı şekilde yaklaşma eğiliminde olmaları ile açıklamışlardır.

Partnerler arasındaki iletişimin romantik ilişkilerde önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Özellikle iletişim becerileri içerisinde yer alan çatışma çözme becerileri birçok araştırmaya konu olmuştur. Dhir ve Markman'a (1984) partnerlerin ilişkide birbirlerine bağımlı oldukları ve bu bağımlılığın problem çözme stillerine yansıdığını savunmuştur. Buna bağlı olarak partnerlerin mevcut durumda kullandıkları çözüm yöntemlerinin tarafları tatmin etmediği için çatışmanın yaşadığını belirtmiştir. Gottman ve Krokoff (1989) ise iletişimden kaynaklanan sorunların ve çatışma çözme becerilerindeki eksikliklerin romantik ilişkide

Öte yandan literatürde ilişkinin süresi ve partnerler arasındaki iletişimin birbiriyle ilişkili olmadığını öne süren çalışmalar da mevcuttur. Falconier ve arkadaşları (2015) yaptıkları araştırmada, çiftlerin çatışma çözme becerileri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, bu ilişkinin bağlamdan bağımsız olarak her zaman güçlü olduğunu ve yaş, cinsiyet, milliyet ve ilişkinin süresi gibi diğer değişkenlerden etkilenmediği belirtilmiştir. Bu nedenle, çatışmayı olumlu bir şekilde çözme becerisinin tüm evlilikler için önemli olduğunu vurgulamışlardır. Mevcut çalışmanın aksine sonuçlara ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Evli bireylerin yaşadıkları iletişim sorunları ve ilişki sürelerinin değerlendirildiği bir diğer çalışmada, Kaplaner ve Satan (2020) evlilik süreleri 1-5 yıl olan bireylerin daha yoğun iletişim çatışması yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sırasıyla çatışma yoğunluğunu 6-10 yıl evli olan bireyler, 11-20 yıl evli olan bireyler, 11-20 yıl evli olan bireyler ve 20 ve üzeri yıl evli olan bireylerin izlediği görülmüştür.

Aslında bu durumun henüz flört sürecinde olan ve evli olan bireyler için değişiklik gösterebileceği düşünülmektedir. Flört aşamasında olan bireylerin ilişki başlangıçlarının daha yoğun duygulara sahip oldukları ve duyguların sorunları tölere edebilecekleri; ancak evli olan çiftlerin evliliklerinin ilk yılında uyum süreçleri olması dolayısıyla daha yoğun çatışma yaşayabilecekleri tahmin edilmektedir.

5.1.6 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile anne baba ilişki durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma

Yapılan çalışmada anne babanın ilişki durumu ile romantik ilişkide öznel oluş arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Elde edilen sonucun aksine ebeveyn ayrılığının farklı etkilere yol açtığına dair görüşlerin literatürde yer aldığı görülmüştür. Schreyer (2012) bireylerin ebeveyn ilişki tarzlarının genç yetişkinliklerin evlilik ve boşanma ile ilgili düşüncelerine etki edip etmediğini araştırmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, boşanmış ebeveyne sahip olan genç yetişkinlerin romantik ilişkilere dair olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Öte yandan bireylerin ilişki yürütmenin zor olduğunda dair bir inançlarının var olduğu da belirtilmiştir. Erkeklerle kıyasla algılanan ebeveyn ilişkisinin kadınları daha fazla etkilendiği, boşanmış ailelerden gelen ve aile içerisinde çatışmaya maruz kalan erkeklerin evlilik ilişkilerinde boşanmaya daha yatkın oldukları aktarılmıştır.

Kaiser'e (2004) bireylerin ilişki niteliklerinin boşanmış veya beraber olan bir ebeveyn modeline göre şekilleneceğini vurgulamıştır. Kişilerin erken dönemde cinsiyet rol modellerini ancak bir aile içinde öğrenebilecekleri, boşanmış ailelerden gelen bireylerin mutlu ve uzun süreli birliktelik şanslarının düşük olduğu, bu bireylerin cinsiyet ve eş rollerini tanıyamadıkları belirtilmiştir. (Guttman, 1989). Bu durum kişilerin partneriyle olan ilişki niteliklerinin ebeveynlerden etkilendiği, aynı zamanda gelecek nesiller için model oluşturduğu ifade edilmiştir (Kaiser, 2004).

Jacquet ve Surra (2001) tarafından yürütülen bir araştırmada, boşanmış ebeveynlere sahip olan genç yetişkinlerin, ilişkilerine dair inançları, ilişkilerindeki kararlılıkları ve sorunları algılama tarzları incelenmiştir. 464 partnerin rastgele seçildiği bu araştırmada, boşanmış ailelerden gelen kadınların sağlıklı ebeveyn ilişkisine sahip olan kadınlara kıyasla, ilişkilerinde daha az güven ve memnuniyet duydukları belirtilmiştir. Erkeklerin ise ilişki düşünceleri, eşlerinin ebeveynlerinin ayrılık yaşayıp yaşamadığına bağlı olarak incelenmiştir; bu durumun bağlılığı etkileyen faktörleri etkilediği ifade edilmiştir. Araştırmada, ebeveyn ayrılığının genç yetişkinlerde kontrolsüz flört etme davranışları olarak ortaya çıktığı vurgulanmıştır ve bu ayrılığın en güçlü etkisinin bu davranışlar olduğu belirtilmiştir.

Miles ve Servaty-Seib (2010) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilere boşanma ve evliliğe bağlılık konularında sorular sorularak, bu konulara yönelik düşüncelerinin gelecekteki ilişkilerine yansımalarının nasıl olabileceği araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına

göre, ebeveynleri ayrılmış veya boşanmış olan bireylerin ilişkilerinde, diğerlerine göre daha az düzeyde bağlılık duygusu bulunduğu ve evliliklerinde boşanma olasılığının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Araştırma, kişilerin geçmişten gelen yargılarının ve aile ilişkilerinin, ilişkilerine ve evliliklerine nasıl yansıdığını göstererek, bu konularda daha bilinçli olunması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Anne baba ayrılığının çocukların eş seçimi ve evlilik ilişkileri üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmada, ebeveyn boşanmasının bireylerin yetişkinlik dönemlerinde sahip oldukları evlilik ilişkisi süresinin kısalmasına neden olduğu bulunmuştur (Wolfinger, 2003). Bununla birlikte, Sabatelli ve Bartle-Haring (2003) tarafından yürütülen bir araştırmada, çocukların aile içinde edindikleri deneyimlerin, yetişkinlikte kurdukları yakın ilişkiler üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Tüm bu çalışmaların aksine evliliklerinde mutsuz olan ve boşanamayan ailelerden gelen bireylerin yetişkin dönemindeki ilişkilerinde partnerlerine daha bağlı olduğu da alan yazında ulaşılan bilgiler arasındadır. Bireylerin karşılaştıkları sorunlar karşısında ilişkilerini sürdürmek amacıyla yoğun çaba harcadıkları ve partnerine daha bağlı oldukları belirtilmiştir (Booth ve Edwards, 1990).

Kısaca ebeveynlerin ayrı ya da boşanmış olma durumlarının kişiler üzerinde farklı etkilere yol açtığı, bu durumun temelinde kişisel deneyimler ve kişilik özelliklerinin yer alabileceği düşünülmektedir. Bir yandan olumsuz duygu ve durumları içeren ebeveyn evliliklerin ilişkilere dair olumsuz bir yargı oluşmasını sağlarken, öte yandan bunu deneyimleyen kişilerin aynı zorlukları yaşamama istekleri dolayısıyla ilişkilerinde daha dikkatli olabilecekleri tahmin edilmektedir. Araştırmada anlamlı bir farklılığın çıkmaması ise, daha ağırlıklı olarak beraber yaşayan ailelerden gelen katılımcıların çalışmada yer alması ve dağılımın eşit şekilde olmamasından kaynaklandığı da düşünülmektedir.

5.1.7 Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ile anne-baba ilişki tanımı değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik tartışma

Yapılan çalışmada katılımcıların ebeveyn ilişkilerine dair tanımlamaları (demokratik, ilgisiz, koruyucu, otoriter) ile romantik ilişkilerinde sahip oldukları öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak bireylerin romantik ilişkilere dair ilk izlenimlerinin oluştuğu yerin aile olması dolayısıyla gözlemlenen ebeveyn ilişkisinin niteliğinin bireylerin kendi romantik ilişkilerini ve ilişkilerdeki tutumlarını etkileyeceği düşünülmektedir (Çelik ve Öziş, 2016). Çalışmalar özellikle eş seçiminde ebeveynlerin

ilişkideki tarzlarının ve tutumlarının etkili olduğunu göstermiştir (Bauer ve Le Doux 2002; Berezkei, 2004; Hamilton ve Smith, 1964; Kağıtçıbaşı ve Sunar 1997; Rushton ve Nicholson, 1988) .

Ebeveyn ilişkilerinin bireyleri nasıl etkilediğine dair yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak eş seçimi ve çatışma çözme becerileri ele alınmıştır. Bazı çalışmalar kişilerin ebeveynlerine benzer eşler seçtikleri belirtilmiş, bu durumun model alma ve genetik benzerlik dolayısıyla yaşandığı ifade edilmiştir (Berezkei, 2004; Hamilton ve Smith, 1964; Rushton ve Nicholson, 1988).

Aynı zamanda ebeveynlerin yaşadıkları sorunlar karşısında sahip oldukları tutumların, bireylerin partnerlerine karşı olan davranışlarını şekillendirdiğine inanılmaktadır. Davies ve Cummings (1994) bireylerin erken dönemde gözlemledikleri ebeveynlerin çatışma çözme becerilerini model aldıklarını ve ilişkideki tutumlara dair duygu ve düşüncelerinin bua göre şekillendiğini belirtmiştir. Ebeveynlerin ilişkilerindeki soruları sağlıklı yollarla çözmeleri durumunda çocuklarının da benzer davranışlar sergileyeceği ifade edilmiştir. Bu durum ebeveyn ilişkisinde gözlemlenen tutumların, bireylerin kendi romantik ilişkideki tutumlarını belirlediğini desteklemektedir. Amato (2001) da ebeveyn ayrılığı yaşamış bireylerin romantik ilişkideki süreçlerini incelemiş, bu deneyime sahip bireylerin uzun yıllar bu durumun etkisinde kaldıkları; gelecekteki ilişkilerinde bağlanma problemine sahip olan ve ebeveynlerin yanlış davranışlarını tekrarlayan kişiler haline gelebileceklerini belirtmiştir. Ayrıca bu tarz bireyler için ebeveynlerin her zaman olumsuz kadın ve erkek imajına sahip oldukları da düşünülmüştür.

Mevcut çalışmada ebeveynlerin birbirlerine olan tutumlarına dair algı ile romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olması beklenmiştir. Ancak böyle bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmış; bu durumun ebeveynlerin birbirlerine karşı olan tutumlarının farklı olabileceğinden kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Bir diğer ifadeyle, annenin babaya ve babanın anneye olan tutumlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği; katılımcıların tercih ettiği ebeveyn ilişki tanımının hangi ebeveyni temsil ettiğinin bilinmediği düşünülmüştür. Anne ve baba tutumlarının birbirinden ayrı olacak şekilde değerlendirilmesinin, kişilerin romantik ilişkileri üzerinde hangi ebeveynin daha yoğun etkisinin olabileceğini görmeyi de imkanı hale getirebileceğine inanılmaktadır.

5.2 Genç Yetişkinlerin Algıladıkları Ebeveyn İlişisinin Romantik İlişkideki Öznel İyi Oluş Düzeylerini Yordamasına Yönelik Tartışma

Çalışma kapsamında genç yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişkisinin, romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeyini yordaması ve değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu kapsamda özellikle annenin babaya karşı olan tutumlarının, kişilerin romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeyleri ve alt boyutları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annenin babaya karşı ilgisiz bir yaklaşıma sahip olduğuna dair algılanması ile ilişki doyumu, partner uyumu, partnerler arası iletişim, partnere zaman ayırma ve romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri arasında ters yönlü ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra; annenin babaya karşı koruyucu bir yaklaşıma sahip olduğuna dair algılanması ile partnerle iletişim ve öznel iyi oluş düzeyi arasında aynı yönlü ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Annenin demokratik tutuma sahip olduğuna yönelik algının ise ilişki doyumu, partner uyumu, partner iletişimi, partnere zaman ayırma ve öznel iyi oluş düzeyi arasında aynı yönlü ve düşük düzeyde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle annenin babaya karşı ilgisiz bir tutum içerisinde olduğuna yönelik bir algıya sahip olunması sonucunda, kişilerin ilişki doyumlarını ve algıladıkları ilgiyi, partner uyumunu ve romantik ilişkilerindeki öznel iyi oluş düzeylerini yordadığı görülmüştür.

Babanın anneye karşı olan tutumları değerlendirildiğinde, babanın anneye karşı ilgisiz tutum içerisinde olduğuna dair algılanması ile ilişki doyumu, partner uyumu, partnerler arası iletişim, partnere zaman ayırma ve romantik ilişkide öznel iyi oluş arasında ters yönlü ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca babanın anneye koruyucu bir tutum içerisinde olduğuna dair algılanması ile kişinin ile ilişki doyumu, partnerler arası iletişim ve öznel iyi oluş arasında aynı yönlü ve düşük düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Ancak babanın anneye karşı olan tutumlarının, çalışmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini yordamadığı elde edilen sonuçlardan biri olmuştur.

Aslında bakıldığında aile sosyalleşme sürecinin başladığı ilk birim olarak tanımlanmakta, ilişkilere ilişkin beklenti ve davranışların şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Ebeveyn ilişkilerini doğrudan veya dolaylı olarak gözlemleyen bireyler, bu deneyimi romantik ilişkilerine yansıtma ve davranışlarını şekillendirmek için kullanma eğilimindedir. Romantik ilişki tarzının ebeveynlerin evlilik ilişkilerinden (Cui, Fincham ve Pasley, 2008) ve aile köken yapısından (Benson, Larson, Wilson ve Demo, 1993; Cui ve Fincham, 2010) etkilendiği yapılan çalışmalarda belirtilmiştir.

Kürtüncü, Yıldız ve Kurt (2020) araştırmalarında, çocuklukta yaşanan olumsuz süreçlerin üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerine etkisini incelemişlerdir. Çalışmada 830 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan veri analizi, çocukluk dönemindeki fiziksel ve duygusal örselenmenin artmasıyla birlikte, kişilerin yakın ilişkilerinde kaçınma davranışı sergilediklerinin tespit edildiği belirtilmektedir. Tetik (2018) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise, yetişkinlerin ebeveyn ilişki tutumları ve aşka dair inançları incelenmiştir. Bu çalışma, 188 kadın ve 192 erkek olmak üzere toplamda 380 yetişkin üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları, yetişkinlerin ebeveyn ilişki tutumları ve aşka dair inançları arasında bağlantı olduğunu göstermiştir.

Schreyer (2012) çalışmasında bireylerin ebeveynleri ile olan ilişki tarzlarının, genç yetişkinlerin evlilik ve boşanma ile ilgili düşünceleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, boşanmış ebeveynlere sahip olan genç yetişkinlerin romantik ilişkilere dair olumsuz düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir. Bireylerin ilişki yürütmenin zor olduğuna dair bir inancı olduğu da gözlemlenmiştir. Kadınların algıladığı ebeveyn ilişkilerinin erkeklere göre daha fazla etkili olduğu, boşanmış ailelerden gelen ve aile içinde çatışmaya maruz kalan erkeklerin evlilik ilişkilerinde boşanmaya daha yatkın oldukları belirtilmiştir.

Miles ve Servaty-Seib (2010) öğrencilere, boşanma ve evliliğe bağlılık ile ilgili düşüncelerinin gelecekteki ilişkilerine nasıl yansıyabileceği hakkında sorular sormuşlardır. Araştırmada, ebeveynleri ayrılmış veya boşanmış olan kişilerin, ilişkilerinde daha az bağlılık duygusu taşıdıkları ve ayrılık yaşamamış ebeveynlere göre evliliklerinde daha fazla boşanma eğiliminde oldukları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, kişilerin ilişkilere ve evliliğe yönelik düşüncelerinin geçmişten gelen yargılara bağlı olarak şekillendiği ve aile ilişkileri aracılığıyla oluşturdukları bu yargıları ilişkilere yansıttıkları sonucuna varılmıştır.

Wolfinger (2003) tarafından yapılan araştırmada, anne-baba ayrılığı yaşıyan kişilerin ilişkisi sürelerinin kısalmasına neden olduğu sonucuna varılmıştır. Sabatelli ve Bartle-Haring (2003) ise yaptıkları araştırmada, çocukların aile içerisinde yaşadıkları deneyimlerin ve gözlemlerinin, yetişkinlikte kuracakları yakın ilişkilere etkisinin olduğunu belirtmişlerdir.

Bazı araştırmalar ise, evliliklerinde mutsuz olan ve boşanamayan ailelerden gelen bireylerin yetişkinlik dönemindeki ilişkilerinde daha bağlı olduklarını göstermiştir. Bu bireyler, ilişkilerinde karşılaştıkları sorunları çözmek için daha fazla çaba göstererek ve partnerlerine daha bağlı kalma eğiliminde (Booth ve Edwards, 1990) ve partnerine daha bağlı oldukları belirtilmiştir (Booth ve Edwards, 1990).

Alan yazınında yapılan araştırmalara bakıldığında, bireylerin romantik ilişkilerinin şekillenmesinde ebeveyn ilişkilerinin yanı sıra, evlilik ve ilişki doyum düzeylerinin de önemli olduğu görülmüştür. Geher'in (2003) alışması, ebeveynlerin evlilik ilişkilerindeki memnuniyetlerinin, kişinin kendi evlilik doyumunu etkilediğini ortaya koymuştur. Ayrıca, kişilerin romantik ilişkilerinde partnerin ebeveynlerine benzer özelliklere sahip olması ve ebeveynlerinin ilişki kalitesinin de etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, kişinin eşinin ebeveynlerinden biriyle benzer olumsuz özelliklere sahip olduğunu düşünmesinin, evlilik doyumunu azaltabileceği de belirtilmiştir.

Elde edilen sonuçlar ile ebeveyn romantik ilişkisinin kişilerin partner seçimlerinde ve ilişkilere dair duygu, düşünce ve beklentileri üzerinde etkili olduğu düşünülmüştür. Özellikle ağırlıklı olarak bakım verenin anne olduğu dşnldğnde, annenin babaya karşı olan tutumlarının kişilerin yaşamlarında önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. Bu durum anne figürünün insan yaşamındaki önemini bir kez daha vurgulamış ve ebeveynlerin çocuğa olan tutumlarının yanı sıra birbirleri ile olan partner ilişkilerinin de etkili olduğunu öne sürmüştür.

5.3 Genç Yetişkinlerin Bağlanma Stillerinin Romantik İlişkideki znel İyi Oluş Düzeylerini Yordamasına Yönelik Tartışma

Çalışma kapsamında genç yetişkinlerin partnerlerine bağlanma stillerinin, romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeyini yordaması ve değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu kapsamda bağlanma stillerinin, kişilerin romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeyleri ve alt boyutları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Partnerine karşı kaçıngan bir bağlanma stiline sahip olan katılımcıların ilişki doyumları arasında ters yönlü ve düşük düzeyde; kaygılı bağlanma stiline sahip olan kişilerin ise partnerleriyle sahip oldukları iletişim arasında ters yönlü ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bağlanma stillerinin romantik ilişkideki öznel iyi oluş düzeyini yordama gücüne bakıldığında ise; kişilerin partnerlerine karşı kaçıngan bağlanma stiline sahip olmalarının, partnere zaman ayırma düzeylerini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Ayrıca kişinin bağlanma stiline, aile olmaya karar vermede güçlük yaşama düzeyini yordadığı; özellikle kaygılı bağlanmanın çalışmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini yordadığı elde edilen sonuçlardan biri olmuştur. Kısaca kişilerin sahip oldukları bağlanma stillerinin ve annenin babaya karşı ilgisiz tutuma sahip olduğuna dair algının doğrudan romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini etkilediği görülmüştür.

Alan yazında yer alan çalışmalarda, yetişkin bağlanmasının erken dönemde bakım veren ile kurulan bağlanma stili ile paralel olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla yetişkinlerin partnerlerine karşı sahip oldukları bağlanma stilleri incelenirken; ağırlıklı olarak kişinin bakım vereni ile kurduğu bağ temel alınmıştır. Bunun yanı sıra kişilerin partnerine karşı sahip oldukları bağlanma stillerinin incelendiği çalışmalar da yer almaktadır.

Hazan ve Shaver (1987) tarafından yürütülen bir araştırmaya göre, bireylerin yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkileri, erken dönem bağlanma tarzlarına bağlıdır. Araştırmacılar, güvenli bağlanmaya sahip kişilerin, partnerlerinin hatalarını bile affedebildiklerini ve destekleyici olmayı sürdürebildiklerini ifade etmişlerdir. Kaçınmacı bağlanmaya sahip kişilerin ise romantik ilişkilerini korku, dengesizlik ve kıskançlık gibi olumsuz sıfatlarla tanımladıkları ve ilişki kurmaya pek yatkın olmadıkları söylenmiştir. Kaygılı bağlanan bireyler, sıklıkla aşık olduklarını hissetmelerine rağmen bunun gerçekleşme olasılığının düşük olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Güvenli bağlanan bireylerin, güvensiz bağlananlara kıyasla ebeveynleriyle daha sıcak ilişkiler içinde oldukları ifade edilmiştir. Kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireylerin ise kaygılı bireylere göre annelerini soğuk ve reddedici olarak gördükleri belirtilmiştir.

Alan yazında, bağlanma stilinin romantik ilişkiler üzerindeki etkisini araştıran birçok çalışmanın olduğu belirtilmektedir. Örneğin, Collins ve diğerlerinin (2002) yaptığı bir çalışmada, farklı bağlanma stillerine sahip olan evli çiftler ve bekar kişilerin yakın ilişki özelliklerinin ve kalitesinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Collins ve arkadaşları (2002), bu araştırmada bağlanma stillerinin romantik ilişkilerde belirleyici bir rol oynadığını ve bu bağın iki alanda etkili olduğunu savunmuşlardır.

Hazan ve Shaver (1994) tarafından yapılan bir çalışmada, güvenli bağlanan bireylerin hem romantik ilişkilerine hem de ebeveynleriyle olan ilişkilerine ilişkin daha olumlu inançlara sahip oldukları belirtilmiştir. Bu çalışmada, güvenli bağlanan bireylerin romantik ilişkilerinde karşılaştıkları zorluklara daha iyi başa çıktıkları ve daha az endişe duydukları, ayrıca ebeveynleriyle daha sıcak ve yakın bir ilişki içinde oldukları belirtilmiştir. Bu nedenle, güvenli bağlanmanın hem romantik ilişkiler hem de diğer yakın ilişkiler için önemli bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır.

Bağlanma davranışının evlilik mutluluğuyla ilgili bir etkisi olduğunu gösteren birçok çalışma vardır. Sandberg ve arkadaşları (2017), heteroseksüel evli çiftlerden oluşan bir örneklem grubu kullanarak, katılımcıların bağlanma stilleri ve davranışlarının evlilik kalitesini etkilediğini göstermiştir.

Başka bir çalışmada ise yüksek düzeyde bağlanma davranışının yüksek ilişki kalitesiyle bağlantılı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, bu çalışmanın sonuçlarına göre, bağlanma davranışı kadınların çatışma tarzları ile ilişki kalitesi arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir (Hee ve ark., 2019). Ebeveynlerin evliliğe ilişkin algıları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide hem kişinin hem de partnerlerin bağlanma davranışının düzenleyici rolünü inceleyen başka bir çalışmada, eşlerin ilişki doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmiştir (Alder ve diğerleri, 2018).

Simpson (1990) tarafından yapılan bir çalışmada, 144 flört eden çiftin altı ay boyunca takip edilmesi sonucunda, güvenli bağlanan çiftlerin, güvensiz bağlananlara kıyasla daha fazla güven, bağlılık ve doyum hissi yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca, ilişkileri sona ermiş katılımcılarla yapılan takip görüşmelerinde, kaçınan bağlanma tarzına sahip erkeklerin diğer bağlanma tarzlarına göre daha az stres yaşadığı da ortaya çıkmıştır (Simpson, 1990).

Pistole, Clark ve Tubbs (1995) çalışmasında güvenli bağlanan bireylerin, kaygılı/kararsız bağlananlara kıyasla romantik ilişkilerinde daha fazla doyum duygusu ve bağlılık hissettiği bulunmuştur. Ayrıca kaçınan bağlanmaya sahip olan bireylerin ilişkilerine daha az yatırım yaptıkları da tespit edilmiştir.

Duemmler ve Kobak (2001) adlı araştırmacılar, bağlanma ve bağlılık arasındaki ilişkiyi ilişkinin istikrarı açısından incelemişlerdir. Yapılan bir boylamsal çalışmada, 51 üniversite öğrencisi çift ile erkeklerin güvenli bağlanmasının ilişkide yüksek romantik bağlılığı tahmin ettiği sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde, 105 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir başka boylamsal çalışmada, güvenli bağlanan çiftlerin bağlanma düzeylerinin aynı düzeyde kaldığı ve kaçınan ve kaygılı bağlanmadan daha yüksek olduğu bulunmuştur (Keelan, Dion ve Dion, 1994). Diğer çalışmalar da güvenli bağlanmanın yüksek ilişki bağlılığı ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu, güvensiz bağlanmaların ise romantik ilişkilerdeki düşük bağlılıkla önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermiştir (Clark ve Tubbs, 1995; Ehrenberg, Robertson ve Pringle, 2012; Givertz, Woszidlo, Segrin ve Knutson, 2013; Pistole, Clark ve Tubbs, 1995; Tran ve Simpson, 2009; Simpson, 1990).

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında bağlanma stillerinin kişilerin romantik ilişkilerindeki öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Beklenildiği üzere kişilerin partnerlerine yönelik bağlanma davranışlarının ilişkideki beklentilerini ve ilişkilerine dair düşüncelerini şekillendireceği düşünülmüştür. Bu durum ise kişilerin ilişkilerindeki öznel iyi oluş düzeylerini etkilemesi beklenmektedir. Yani yetişkin bağlanma stillerinin romantik ilişkilerdeki öznel iyi oluş düzeylerini yordayıcılarından biri olduğu söylenebilir.

Kısaca özetlemek gerekirse bu araştırmada; romantik ilişkide öznele iyi oluş düzeyini etkileyen faktörler incelenmiştir. Cinsiyet, çalışma durumu, anne-baba ilişki durumu, anne-baba ilişki tanımı ve baba eğitim düzeyi ile öznele iyi oluş arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Sosyodemografik değişkenlerden yaş, eğitim düzeyi, ilişki durumu, ilişki süresi ve anne eğitim düzeyi ile öznele iyi oluş arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca annenin babaya olan tutumu ve bağlanma stilleri ile romantik ilişkide öznele iyi oluş düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayanan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Bu bölümde genç yetişkinlerin romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri katılımcıların demografik bilgileri kapsamında elde edilen sonuçlardan bahsedilmiştir. Ayrıca araştırmanın temel sorusu olan algılanan ebeveyn ilişkisi ve yakın ilişkilerde yaşantılar (bağlanma stilleri) değişkenlerinin, romantik ilişkide öznel iyi oluş değişkenini yordama gücüne dair elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır.

- Romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyleri ve alt boyutları cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- Romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarından ilişki doyumu, partnerler arası iletişim ve aile olmaya karar vermede güçlük ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 18-25 yaş arasında yer alan katılımcıların aile olmaya karar vermede daha fazla güçlük yaşadıkları, 26-35 yaş aralığında olan katılımcıların ise daha yüksek düzeyde ilişki doyumu, partnerler arası iletişim ve romantik ilişkide öznel iyi oluşa sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

- Romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarından aile olmaya karar vermede güçlük düzeyi ile eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre lise mezunu katılımcıların aile olmaya karar vermede güçlük düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarından ilişki doyumu ve algılanan ilgi ile ilişki durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre evli olan katılımcıların ilişki doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- İlişki süresi değişkeni ile romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarından partnerler arası iletişim arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca göre ilişki süresi 0-12 ay aralığında olan katılımcıların daha güçlü bir iletişime sahip oldukları görülmüştür.

- Anne baba ilişki durumu değişkeni ile romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarından partnere zaman ayırma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda ebeveyni ayrı olan ve beraber yaşayan kişilerin partnerlerine daha fazla zaman ayırdıkları sonucuna ulaşılmıştır.

- Katılımcıların romantik ilişkide öznel iyi oluş ölçeği ve alt boyutları ile anne baba ilişki tanımı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

- Katılımcıların annenin babaya karşı ilgisiz tutum içerisinde olduğuna dair algılarının, kişilerin romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeylerini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

- Ayrıca annenin ilgisiz tutuma sahip olmasının alt boyutlardan ilişki doyumu ve algılanan ilgi düzeyini de anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Annenin ilgisiz tutuma sahip olmasının katılımcıların partner uyumu düzeylerini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

- Kişilerin romantik ilişkide partnerlerine karşı kaygılı bağlanma stiline sahip olmalarının, ilişkilerindeki öznel iyi oluş düzeylerini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

- Kişilerin romantik ilişkide partnerlerine karşı kaçınan bağlanma stiline sahip olmalarının, partnere zaman ayırma düzeylerini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

- Katılımcıların partnerlerine karşı sahip oldukları bağlanma stillerinin, aile olmaya karar vermede güçlük düzeyini anlamlı olarak yordadığı sonucu elde edilmiştir.

- Katılımcıların bağlanma stillerinin ve partnerine karşı ilgisiz anne tutumuna sahip olmalarının kişilerin romantik ilişkilerindeki öznel iyi oluş düzeylerini yordadığı görülmüştür.

6.2. Öneriler

1. Araştırma sonucunda bağlanma stillerinin ve annenin babaya karşı olan ilgisiz tavrının romantik ilişkide öznel iyi oluş düzeyini etkilediği görülmüştür. Araştırmanın bağımsız değişkenleri ebeveyn tutumları ve ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkileri çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu durum algılanan ebeveyn ilişkilerinin ve bağlanma stillerinin yetişkinlik yaşamı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ebeveynin çocuğuna karşı olan tutumlarını ele alan çalışmaların yanı sıra, bireyin gözlemediği ilk partner ilişkisi olan algılanan anne baba ilişkisini ele alan çalışmaların sayısı arttırılabilir.

2. Analize dahil edilecek verilerden katılımcıların ilişki sürelerine dair bir alt limit belirlenmemiştir. İlişki süresi uzunluğunun verilecek yanıtlarda değişiklik yaratacağı ön görüldüğü için bu anlamda bir sınırlama getirilebilir.
3. Katılımcıların anne ve baba ilişkisine dair yeterince gözlemlene şansı ve bilgiye sahip olmaları önemsenmiştir. Ancak tek ebeveynli olan ya da erken yaşta ebeveyn ayrılığı yaşayan kişilerle de bu tarz çalışmalar yapılabilir.
4. Çalışma sonucunda daha sağlıklı veriler elde edebilmek adına envanterlerin uzunluğuna dikkat edilebilir. Bu araştırmada envanterlerin oldukça uzun olduğu, elde edilen modelin yeterince güçlü olmamasının katılımcıların çalışmanın sonuna doğru dikkatlerin toplamakta ve sağlıklı yanıtlar vermekte zorlanmalarından dolayı olabileceği tahmin edilmektedir. Özellikle Algılanan Ebeveyn İlişkisi envanterinin anne ve baba için ayrı ayrı doldurulması gerekliliğinin, katılımcıları yormuş olabileceği de düşünülmektedir.
5. Kullanılan Yakın İlişkilerde Yaşantılar-I Envanteri yalnızca kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeyini ölçmektedir. Bağlanma stillerini belirlemede farklı bir envanter tercih edilebilir.
6. Yapılan araştırma sonucunda algılanan ebeveyn ilişkisinin kişiler üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Özellikle sahip olunan iletişim becerilerinin (çatışma çözme becerileri) ve eş seçiminin ebeveynlerin partner ilişkisinden oldukça fazla etkilendiği görülmüştür. Dolayısıyla kişilerin romantik ilişkilerindeki çatışma çözme becerileri ve partner seçme kriterleri üzerine daha detaylı çalışmalar yapılabileceği düşünülmüştür.
7. Yapılan çalışmada annenin partner ilişkisindeki yaklaşımlarının kişilerin romantik ilişkileri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda ebeveynlere en rahat şekilde ulaşılabilen kurumlar olduğu düşünülen okullarda, uygulayıcıların anne-babalara ebeveyn tutumları ve ebeveynlerin partner ilişkisi ile ilgili detaylı çalışmalar yapmalarının verimli olabileceği düşünülmektedir. Okullarda ağırlıklı olarak ebeveynlerin çocuklara karşı yaklaşımlarını temel alan çalışmalar yapılmakta, ebeveynler arasındaki partner ilişkisi özel bir alan olarak algılanmaktadır. Ancak birçok çalışmada görüldüğü üzere yetişkinlerin erken dönemde gözlemledikleri ebeveyn ilişkisinin kendi romantik ilişkilerini etkilediği görülmüştür. Dolayısıyla ebeveynlerin partner ilişkisinin çocukların yaşamındaki önemi konusunda farkındalık yaratmalarının önemli olacağı düşünülmektedir. Yapılacak olan psikoeğitim temelli çalışmalarda alan yazında yer alan araştırmaların sonuçları

paylaşılabilir, ev içerisinde düzenli bir aile yaşamı kurulamaması ile ilgili sorun yaşayan ebeveynlere destek kaynakları hakkında bilgi verilebilir.

8. Üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik merkezlerinin; ayrıca yetişkinlerle çalışan ruh sağlığı uzmanlarının hem bireysel görüşmelerde hem de yapılan diğer çalışmalarda (sunum, seminer, odak grup çalışması vb.) ebeveyn tutumlarını temel alan bağlanma stilleri ile algılanan ebeveyn ilişkisinin romantik ilişkilerdeki rolünü dikkate almaları önerilebilir. Yapılan çalışmalarda kullanılan terapi teknik ve yöntemleri ile bu alanların detaylandırılmasının ve kişilerin geçmiş deneyimlerin günümüzdeki etkilerini anlamak amacıyla psikanalitik terapi temelli tekniklerin kullanılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abubakar, A., Alonso-Arbiol, I., Van de Vijver, F. J. R., Murugami, M., Mazrui, L., & Arasa, J.(2013). Attachment and psychological well-being among adolescents with and without disabilities in Kenya: The mediating role of identity formation. *Journal of Adolescence*, 36, 849-857.
- Adams, G. R. (1999). *The objective measure of ego identity status: A manual on theory and test construction*. Guelph, ON: Department of Family Relations and Applied Nutrition, University of Guelph.
- Adler, A, (2010). *Yaşamın Anlamı*. Ankara: Alter Yayıncılık.
- Ainsworth, M. D. S. & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46, 333-341
- Ainsworth, M. D. S. (1982), Attachment: Retrospect and prospect. In C. M. Parkes & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *The place of attachment in human behavior*, (pp. 3-30). New York: Basic Books
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond Infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716. DOI: <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.44.4.709>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., ve Wall, S. (1978). The Ainsworth Strange Situation Scoring System for Interactive Behaviors In The Strange Situation. *Patterns of Attachment*.
- Ainsworth, M.D.S. (1969). Object relations, dependency, and attachment: A theoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development*, 40, 969-1025
- Ainsworth, M.D.S. (1991). Attachments and other affectional bonds across the life cycle. In C.M. Parkes, S. Hinde, P. Marris (Eds.) *Attachment Across The Life Cycle*. Routledge, London.
- Akpan, C.P. (2002). Marital communication in E. Uwe & Obto, A. (Eds), *Marriage counselling: Issues and Solutions* (PP23-30). Calabar: Pyramid computer services.
- Aktu, Y. (2016). Levinson'un Kuramında İlk Yetişkinlik Döneminin Yaşam Yapısı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(2):162-177. doi:10.18863/pgy.12690

- Alakuş, E. (2020). Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Alder, M. C., Yorgason, J. B., Sandberg, J. G., & Davis, S. (2018). Perceptions of parents' marriage predicting marital satisfaction: The moderating role of attachment behaviors. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 17(2), 146-164. DOI: <https://doi.org/10.1080/15332691.2017.1372834>
- Altınok, A. (2014) Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Doyumları İle AnneBaba Çatışmasını Algılamaları Arasındaki İlişkide Problem Çözme Tarzları Ve İlişkilere Yönelik Akılcı Olmayan İnançların Aracı Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi.
- Alvarez, L. ve Jaffe, K. (2004). Narcism Guides Mate Selection. *Evolutionary Psychology*, (2), 177-194.
- Amato P.R. (2001) Childeren of divorce in the 1990s: An update of the amatoand keith (1991) meta analysis. *Journal of Family Psychology*, 15 (1): 355-370.
- Amato, P. R. (1996). Explaining the intergenerational transmission of divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 628-640.
- Andrade, A., Wachelke, J., & Howat-Rodrigues, A. B. C. (2015). Relationship satisfaction in young adults: Gender and love dimensions. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 9(1), 19-31.
- Antalyalı, Ö. L. ve Özkul, A. (2016). The Psychometric Evaluation Of Experiences In Close Relationships-Revised-Short Form (Ecr-Rs) For Administrative And Organizational Researches. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Archuleta, K. L. (2013). Couples, money, and expectations: Negotiating financial management roles to increase relationship satisfaction. *Marriage & Family Review*, 49(5), 391-411. DOI:10.1080/01494929.2013.766296
- Argyle, M. (2001). *The psychology of happiness* (2. bs.). New York: Routledge.
- Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.

- Arnett, J.J., (2004). *Emerging Adulthood, the Winding Route From the Late Teens Through Twenties*, U.K.: Oxford University Press
- Arriaga, X. B. (2001). The ups and downs of dating: Fluctuations in satisfaction in newly formed romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(5), 754-765.
- Atak, H. & Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4): 520-546
- Ateş, F. ve Erdem, R. (2020). Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 431-447.
- Atilla, G., ve Yıldırım, G. (2019). Öznel İyi Oluş Halinin İşe Tutkunluğa Etkisi: Sinop İli Tekstil Sektörü Örneği. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 188-205.
- Auslander, B. A., Short, M. B., Succop, P. A., & Rosental, S. L. (2009). Associations between parenting behaviors and adolescent romantic relationships. *Journal of Adolescent Health*, 45, 98–101
- Avendaño Barroeta, A., & Sánchez Escárcega, J. (2002). La dependencia emocional en las parejas [Emotional dependence in couple relationships]. *Revista Intercontinental de Psicología y Educación*, 4(1), 91–97.
- Aydın, B. (2002). Genç yetişkinlik. *İçn:Gelişim psikolojisi*. (Ed: B. Aydın). Ankara: Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti
- Bacanlı, H (1998). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara, Asa
- Bahadır, Ş. (2006). *Romantik İlişkilerde Bağlanma Stilleri, Çatışma Çözme Stratejileri ve Olumsuz Duygudurumunu Düzenleme Arasındaki İlişki*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.
- Bair-Merritt, M., Zuckerman, B., Augustyn, M., & Cronholm, P. F.(2013). Silent victims— An epidemic of childhood exposure to domestic violence. *New England Journal of Medicine*, 369(18),1673–1675. DOI: <https://doi.org/10.1056/NEJMp1307643>

- Balkan, K. İ. (2009). *Bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *BEÜ SBE Derg.*, 7(1), 231-274.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. DOI: <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 61 (2), 226-244.
- Bartholomew, K. & Shaver, P. R. (1998). Methods of Assessing Adult Attachment: Do They Converge? J. A. Simpson ve W. S. Rholes (Ed.). *Attachment Theory and Close Relationships* içinde. New York: Guilford Press, 25-45.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of Intimacy: An Attachment Perspective, *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 147-178.
- Bartholomew, K. (1997). Adult attachment processes: Individual and couple perspectives.
- Baucom, B., Eldridge, K., Jones, J., Sevier, M., Clements, M., Markman, H., Stanley, S., Sayers, S.L., Sher, T., & Christensen, A. (2007). Relative contributions of relationship distress and depression to communication patterns in couples. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26(6), 689-707.
- Baylan, B. (2018). *Çiftlerin Algıladıkları Ebeveynlik Biçimleri Ve Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Romantik İlişki Bileşenleri İle Etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Beji, N. K., & Kızılkaya, D. (2012). Individual, Couple and Group Counseling in Infertility. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9, 10-14.
- Belt, W. & Abidin, R.R. (1996). The relation of childhood abuse and early parenting experiences to current marital quality in a nonclinical sample. *Child Abuse & Neglect*, 20, 1019-1030

- Benson, M. J., Larson, J., Wilson, S. M., & Demo, D. H. (1993). Family of origin influences on late adolescent romantic relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 55(3), 663-672.
- Berezkei, T., Gyuris, P. & Weisfeld, G. E. (2004). Sexual imprinting in human mate choice. *Proceeding of the Royal Society*, 29 (4), 1129-1134.
- Bergman, S. J., & Surrey, J. L. (1994). *Couples therapy: A relational approach*. Wellesley, MA: Stone Center Work in Progress.
- Berman, H. & Sperling, M. B. (1994), The Structure of Adulth Attachment In, M. B. Sperling and W. H. Berman (Eds.), *Attachment in Adults: Clinical and Development Perspectives*. New York: The Guilford Press.
- Bernard, M. L., & Bernard, J. L. (1983). Violent intimacy: The family as a model for love relationships. *Family Relations*, 32, 283-286.
- Berscheid, E., & Ammazalorso, H. (2004). Emotional experience in close relationships. In G. J. O. Fletcher & M. S. Clark (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology, Interpersonal processes*, 19, 308–330.
- Beşpınar, F. U. ve Beşpınar, L. Z. (2017). Türkiye’de Hane Halkı Yapıları Ve Evlilik Pratiklerinde İkili Resim: Geleneklerin Yanı Sıra Değişimin Yansımaları, *Nüfusbilim Dergisi*, 39, 109-149.
- Beştav, Gülşah F. (2007) *Romantik İlişki Doyumu İle Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bischoff, R. (2008). The role of dependence in couple relationships. *Journal of Couple & Relationship Therapy: Innovations in Clinical and Educational Interventions*, 7(3), 267–273. doi:10.1080/15332690802238050.
- Booth, A., & Edwards, J. N. (1989). Transmission of marital and family quality over the generations: The effect of parental divorce and unhappiness. *Journal of Divorce*, 13(2), 41–58. https://doi.org/10.1300/J279v13n02_02
- Booth, A., Crouter, A. C., & Shanahan, M. J. (1999). *Transitions to adulthood in a changing economy: No work, no family, no future?* Westport: Praeger.

- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. Northvale, NJ Jason Aronson, Inc.
- Bowlby, J. (1951). *Maternal care and mental health* (2. Baskı). World Health Organization Geneva.
- Bowlby, J. (1958). The Nature of the Child's Tie to his Mother. *International Journal of Psychoanalysis*, 39, 350-373.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, vol. 1: attachment*. London: Pimlico; Revised edition edition.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss, vol. 2: separation: anger and anxiety*. London: Pimlico; Revised edition edition.
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds. *British Journal of Psychiatry*, 130, 201-210.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss, sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment* (2nd ed.). New York: Basic Books. (Original work published 1969).
- Bowlby, J. (2012). *Attachment and loss*. Istanbul: Pinhan Pub.
- Braithwaite, S. R., Delevi, R., & Fincham, F. D. (2010). Romantic relationships and the physical and mental health of college students. *Personal Relationships*, 17, 1–12.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46–76). The Guilford Press.
- Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775.
- Bringle, R.G. ve Bagby, G.J. (1992). Self-esteem and perceived quality of romantic and family relationships in young adults. *Journal of Research in Personality*, 26, 340-356.
- Broderick, J.E., O'Leary, K.D. (1986). Contributions of affect, attitudes and behavior to marital satisfaction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 54(4):514-517.

- Brower, G. G. (1981). Mood and Memory, *American Psychological Association*, 36(2), 129-148.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İ. D. Erguvan (Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Buunk, A. B., & Dijkstra, P. (2008). Affiliation, attraction and close relationships. In W. Stroebe, K. Jonas, & M. Hewstone (Eds.), *Introduction to Social Psychology* (pp. 196 - 215). Blackwell Publishing.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma biçimleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Bylsma, W.H., Cozzarelli, C. & Sümer, N. (1997). Relation between adult attachment styles and global self-esteem. *Basic and Applied Social Psychology*, 19, 1-16.
- Canary, D. J., & Cupach, W. R. (1988). Relational and episodic characteristics associated with conflict tactics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 305–325.
- Canary, D. J., & Spitzberg, B. H. (1989). A model of the perceived competence of conflict strategies. *Human Communication Research*, 15, 630–649
- Canel, A. N. (2007). *Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması*. Doktora Tezi. İstanbul.
- Carnelley, K.B., Pietromonaco, P.R. & Jaffe, K. (1994). Depression, working models of others, and relationship functioning. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66 (1), 127-140.
- Carnevale, P.J. (2008). Positive affect and decision frame in negotiation. *Group Decision and Negotiation*, 17, 51-63.
- Cartensen, L. L., Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (1995). Emotional behavior in long term marriage. *Psychology and Aging*, 10(1), 140-149.
- Cassidy, J., & Shaver, P. R. (Eds.). (2002). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*. Rough Guides.

- Cassidy, J. & Shaver, P.R. (Eds.). (2008). *Handbook of attachment: theory, research, and clinical applications*, second edition. New York, NY: The Guilford Press.
- Caughlin, J.P., Huston, T.L., & Houts, R.M. (2000). How does personality matter in marriage? An examination of trait anxiety, interpersonal negativity, and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 326-336.
- Celenk, O., van de Vijver, F. J. R., & Goodwin, R. (2011). Relationship satisfaction among Turkish and British adults. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(5), 628–640. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2011.02.013>
- Ceylan, N. M. G. (2017) *Romantik İlişkide; İlişkiye Odaklanma, Çatışma Çözme Tepkileri Ve İlişkide Affediciliğin Algılanan Ebeveynlik Biçimi Ve Ebeveyne Duygusal Erişilebilirlik Açısından İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi.
- Chonody JM, Killian M, Gabb J, & Dunk-West P (2016). Understanding everyday relationship work: The development of a relationship maintenance scale. *Advances in Social Work*, 17(2), 355–368.
- Christensen, A., & Heavey, C. L. (1990). Gender and social structure in the demand/withdraw pattern of marital conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(1), 73-81.
- Christensen, A., & Shenk, J. L. (1991). Communication, conflict, and psychological distance in nondistressed, clinic, and divorcing couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(3), 458–463.
- Clymer, S. R., Ray, R. E., Trepper, T. S., & Pierce, K. A. (2006). The relationship among romantic attachment style, conflict resolution style and sexual satisfaction. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 5(1), 71-89.
- Cohen, P., Kasen, S., Chen, H., Hartmark, C., & Gordon, K. (2003). Variations in patterns of developmental transitions in the emerging adulthood period. *Developmental Psychology*, 39, 657-669.
- Coker, A. L., Smith, P. H., Bethea, L., King, M. R., & McKeown, R. E. (2000). Physical health consequences of physical and psychological intimate partner violence. *Archives of family medicine*, 9(5), 451.

- Collins N.L., Cooper M.L., Albino, A. & Allard, L. (2002). Pschosocial vulnerability from adolescence to adulthood: A prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice. *Journal of Personality*, 70(6), 965-975.
- Collins, N. L. & Read, S. J. (1990). Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Collins, R.S., Coltrone, S. (1991). *Sociology Of Marriage And The Family: Gender, Love And Property*, 3. Baskı, Chicago.
- Collins N.L. & Laurson W. (2003) Adolescents' relationships with parents. *J Lang Soc Psychol*,22, 58-65.
- Collins, W. A. (2003). More Than Myth: The Developmental Significance Of Romantic Relationship During Adolescence. *Journal Of Reserach Of Adolescence*, 13, 1-24.
- Collins, N. L., & Feeney, B. C. (2004). Working models of attachment shape perceptions of social support. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87, 363–383.
- Conger, R. D., Cui, M., Bryant, C. M., & Elder, Jr., G. H. (2000). Competence in early adult romantic relationships: a developmental perspective on family influences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 224–237.
- Connolly, J. & Goldberg, A. (1999). Romantic relationships in adolescence: The role of friends and peers in their emergence and development. In W. Furman, B. B. Brown ve C. Feiring (Eds.), *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 266–290). New York: Cambridge University Press.
- Cooke, B. (1991). Thinking and knowledge of underlying expertise parenting: comparison between expert and novice mother. *Family Relations*, 40, s. 3-13.
- Cooper, M.L., Shaver, P.R., & Collins, N.L. (1998). Attachment styles, emotion regulation and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380- 1397.
- Corey, G. (2005). Psikolojik Danışma, *Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Mentis Yayıncılık.

- Coşan, B. (2021). Türkiye’de İlk Evlilik Yaşının Artışının Nedenleri Ve Sonuçları: Doğurganlık Üzerine Ekonometrik Bir Analiz. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Craig, G.J. & Dunn, W. L. (2007). *Understanding Human Development*. New Jersey: Pearson.
- Crawford, D. W., Houts, R. M., Huston, T. L., & George, L. J. (2002). Compatibility, leisure, and satisfaction in marital relationships. *Journal of Marriage and Family*, 64, 433-449.
- Crockett, L. J., & Randall, B. A. (2006). Linking adolescent family and peer relationships to the quality of young adult romantic relationships: The mediating role of conflict tactics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23, 761–780.
- Crowell, J. A., Fraley, R. C. & Shaver, P. R. (2009). Measurement of individual differences in adolescent and adult attachment. J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Ed.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* içinde (599-634). NY: Guilford Press.
- Cui, M., Lorenz, O.F., Conger, D.R., Melby, N.J.& Bryant, M.C.(2005).Observer, Self-, and Partner Reports of Hostile Behaviors in Romantic Relationships. *Journal of Marriage And Family*,67,1169-1181.
- Cui, M., Fincham, F. D., & Pasley, B. K. (2008). Young adult romantic relationships: The role of parents' marital problems and relationship efficacy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(9), 1226-1235.
- Cui, M., & Fincham, F. D. (2010). The differential effects of parental divorce and marital conflict on young adult romantic relationships. *Personal Relationships*, 17(3), 331-343.
- Cui, M., Fincham, F. D. & Durtschi, J. A. (2011). The effect of parental divorce on young adults' romantic relationship dissolution: What makes a difference?. *Personal Relationships*, 18(3), 410-426.
- Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2010). *Marital conflict and children: An emotional security perspective*. Guilford Press.
- Curran, M., Hazen, N., Jacobvitz, D., & Sasaki, T. (2006). How representations of the parental marriage predict marital emotional attunement during the transition to

parenthood. *Journal of Family Psychology*, 20(3), 477-484. DOI: <https://doi.org/10.1037/0893-3200.20.3.477>

- Çağ, P. & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çakır, B. (2011). *Modernleşme Sürecinde Türkiye’de Evlilik Kurumunun İşleyişi ve Boşanma Eğilimlerinin Seyri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, S. (2008) Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Çaykuş, E.T. & Mutlu, T.(2019). *Romantik ilişkilerde öznel iyi oluş ölçeği’nin türkçe’ye uyarlama: geçerlik ve güvenirlik çalışması*. III. Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi’nde sunulan bildiri 2019 (UBEK2019). Afyonkarahisar, Türkiye.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: okul aile dayanışması. *İlköğretim online E-Dergi*, 2(2), 28-34.
- Çelik, E. (2009). *Evli öğretmenlerin bağlanma stili, denetim odağı ve bazı nitelikleri açısından evlilik uyum düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çelik, E., & Öziş, G. (2016). Ebeveyn İlişki Tutumu Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 5(2), 50-64.
- Çelik, M., & Tümkaya, S. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 223-238.
- Çemberci K. M. (2019). *Eşlerde İlişki Doyumunun Belirleyicileri Olarak Yaşam Pozisyonları Ve Temel Psikolojik İhtiyaçlar*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi.
- Çetin, F., Turgut, H. & Sözen, C. (2015). Öznel iyi oluşun yordanmasında sabit kişilik örüntüsü: psikolojik sermayenin aracılık rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30 (76), 68-75.

- Çopuroğlu, A. V. (2022). Üniversite Öğrencilerinde Duygusal İlişki Mutluluğu: Duygusal İlişki Biçimleri, Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ve Duygusal Öz Yeterliğin Yordayıcılığı. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi.
- Daly, K. J. (2001). Deconstructing family time: From ideology to lived experience. *Journal of Marriage and the Family*, 63, 283–294.
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387–411. DOI: <https://doi.org/10.1037/0033-2909.116.3.387>
- DeBord, J., Romans, J. S. C., & Krieshok, T. (1996). Predicting dyadic adjustment from general and relationship-specific beliefs. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 130(3), 263–280. DOI: <https://doi.org/10.1080/00223980.1996.9915008>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The what and the why of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.
- DeFrain, J., Cook, R., & Gonzales-Kruege G. (2005) “Family Health and Dysfunction” *Family Therapy : Review Preparing for Comprehensive and Licensing Examinations*. Lawrence Erlbaum Associates, Incorporated, Mahwah, NJ, USA., 8-12.
- Dehle, C., & Weiss, R. L. (2002). Associations between anxiety and marital adjustment. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 136(3), 328-338.
- Delibalta, S. A. (2013). The Relationship Among Marital Communication Patterns, Parental Attitudes, And Children Externalizing And Internalizing Behavior Problems. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Demir Erbil, D. Ve Hazer, O. (2018). Çalışan Bireylerin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 5, 99-116.
- Demir, M. (2010). Close relationships and happiness among emerging adults. *Journal of Happiness Studies*, 11(3), 293-313.
- Dhir, K. S. ve Markman, H. J. (1984). Application of social judgment theory to understanding and treating marital conflict. *Journal of Marriage and the Family*, 46(3), 597-610.

- Diehl M., Elnick A.B., Bourbeau, L.S. & Labouvie-Vief G. (1998). Adult attachment styles: Their relations to family context and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (6), 1656-1669.
- Diener , E., ve Ryan, K. (2018). Öznel İyi Oluş: Genel Bir Bakış. 11(3), 2621-2638. (N. Gencer, Çev.)
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological bulletin*. 95(3). 542
- Diener, E.& Suh, M. E. (1997).Subjective well-being and age: An international analysis. *Annual review of gerontology and geriatrics*. 17(1). 304-324.
- Diener, E., & Lucas, R. (2000). Subjective emotional well-being. In M. Lewis & J. M. Havil-Jones (Eds.), *Handbook Of Emotions* (2nd ed.). New York, NY: The Guilford Press.
- Diener, E., Suh, E. M., & Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24, 25–41.DOİ: 10.17218/hititsosbil.457382.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276–302. DOI: <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.2.276>
- Dozier, M., Stovall-McClough, K. C. & Albus, K. E. (2009). Attachment and psychopathology in adulthood. J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Ed.), *Handbook Of Attachment: Theory, Research, And Clinical Applications* içinde (718-744). NY: Guilford Press.
- Dökmen, Z. 2002. *Evlilik Doyumu İle Eşle Algılanan Benzerlik, Cinsiyet, Cinsiyet Rollerini ve Eğitim Düzeyini Arasındaki İlişki*. XII. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara
- Dönerce-Aksoy, A. (2018). *Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) Tanısı Almış Hastalarda Yaşam Kalitesi, Romantik İlişki Doyumu Ve İlişki Niteliğinin Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi.
- Duemmler, S. L., & Kobak, R. (2001). The development of commitment and attachment in dating relationships: attachment security as relationship construct. *Journal of Adolescence*, 24(3), 401–415.
- Durairaj, A.A.S (2003). *An Analysis Of The Difference Between The Worldwide Marriage Encounter Team Couplesand One-Time Participantcouples On Marital Satisfaction*,

Work Motivation, Couple Activities And Relationships Among These Variables. (Unpublished Doctoral Dissertation). Duquesne University, Executive Counselor Education and Supervision, Pennsylvania.

Duyan, V., Purutçuoğlu, E., Demirbilek, M. ve Duyan, G.Ç., (2016). *İnsan Davranışı Ve Sosyal Çevre I.* Özkalp ve Duyan.

Eberhart, N. K., Auerbach, R. P., Bigda-Peyton, J., & Abela, J. Z. (2011). Maladaptive schemas and depression: Tests of stress generation and diathesis-stress models. *Journal of Social and Clinical Psychology, 30*, 75–104.

Ehrenberg, M. F., Robertson, M., & Pringle, J. (2012). Attachment style and marital commitment in the context of remarriage. *Journal of Divorce & Remarriage, 53*(3), 204–219

Einav M. (2014). Perceptions about parents' relationship and parenting quality, attachment styles, and young adults' intimate expectations: a cluster analytic approach. *J Psychol, 148*(4):413-34. DOI: 10.1080/00223980.2013.805116. PMID: 24946387.

Ely, M., Richards, M. P. M., Wadsworth, M. E. J., & Elliott, B. J. (1999). Secular changes in the association of parental divorce and children's educational attainment: Evidence from three British cohorts. *Journal of Social Policy, 28*, 437-455.

Engel, J. ve Thurmaier, F. (2002). Kommunikationskompetenz in Partnerschaft und Familie. In B. Rollett ve H. Werneck (Hrsg.), *Klinische Entwicklungspsychologie der Familie* (s. 326- 350). Göttingen, Bern, Toronto, Seattle: Hogrefe.

Engels, R.C.M.E., Finkenauer, C., Meeus, W., & Dekovic, M. (2001). Parental attachment and adolescent's emotional adjustment: The associations with social skills and relational competence. *Journal of Counseling Psychology, 48*, 428-439.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam, 18*(1), 39-47.

Erben, G. S., & Çalışkan, K. (2015). *Yetişkin Bağlanma Stillerinin Babacan Liderle Çalışma Tercihini Üzerindeki Etkisini Anlamaya Yönelik Deneysel Bir Çalışma.* 23. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, 14-16 Mayıs, Muğla, 667-673.

Erikson, E. H. (1950). *Childhood And Society.* W W Norton & Co.

- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton Company.
- Erikson, E. H. (1977). *Life history and the historical moment: Diverse presentations*. Toronto: The Norton Company. Erişim: <https://books.google.com>.
- Erikson, E. H. (1984). *İnsanın Sekiz Çağı* (çev. T. B. Üstün ve V. Şar). Ankara: Birey ve Toplum. (Eserin orjinali 1950'de yayımlanmıştır).
- Erikson, H. E. (2014). *İnsanın 8 Evresi*. İstanbul: Okuyan Us
- Eryavuz, A. *Çocuklukta Algılanan Ebeveyn Kabul Veya Reddinin Yetişkinlik Dönemi Yakın İlişkileri Üzerindeki Etkileri*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, 2006.
- Eryılmaz, A. & Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ve başa çıkma. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 381-397.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.S
- Eskin, M. (2012). Evlilik Terapisi İçin Başvuran Çiftlerin Evlilik Doyumu Ve Evlilik Terapisiyle Hakkındaki Görüşleriyle İlişkili Etmenler. *Klinik Psikiyatri*, 15, 226-237.
- Fairbairn, W. R. D. (1952). *Psychoanalytic studies of the personality*. Psychology Press.
- Falconier MK, Nussbeck F, Bodenmann G, Schneider H, Bradbury T. (2015). Stress from daily hassles in couples: its effects on intradyadic stress, relationship satisfaction, and physical and psychological well-being. *J Marital Family Therapy*, 41(2),221-35. doi: 10.1111/jmft.12073.
- Faure, R., Righetti, F., Seibel, M., & Hofmann, W. (2018). Speech Is Silver, Nonverbal Behavior Is Gold: How İmplicit Partner Evaluations Affect Dyadic İnteractions İn Close Relationships. *Psychological Science*, 29, 1731-1741. Doi: 10.1177/0956797618785899
- Feeney, J. A. (1999). Adult romantic attachment and couple relationships. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*, 355–377. The Guilford Press.
- Feeney, J.A.(2002).Attachment, marital interaction and relationship satisfaction: A Diary study. *Personal Relationships*,9,39-55.

- Feeney J. A. (2004). Transfer of attachment from parents to romantic partners: effects of individual and relationship variables. *Journal of Family Studies*, 10, 220-238.
- Feldman, S. S. ve Gowen, L. K. (1998). Conflict negotiation tactics in romantic relationships in high school students. *Journal of Youth and Adolescence*, 27, 691-717.
- Feng, D., Giarrusso, R., Bengtson, V. L., & Frye, N. (1999). Intergenerational transmission of marital quality and marital instability. *Journal of Marriage and the Family*, 451-463.
- Ferrer Pérez, V. A., & Bosch Fiol, E. (2003). Mujeres maltratadas: Análisis de características sociodemográficas, de la relación de pareja y del maltrato (Battered women: Analysis of socio-demographic, couple relationship and abuse characteristics). *Psychosocial Intervention*, 12(3), 325–344.
- Fincham, F. D. (2003). Marital conflict: Correlates, structure, and context. *Current Directions In Psychological Science*, 12(1), 23-27.
- Fincham, F. D., & Beach, S. R. (2006). *Relationship Satisfaction*. The Cambridge handbook of personal relationships, 2.
- Fishbane, M. D. (2001). Relational narratives of the self. *Family Process*, 40, 41-58.
- Frey, K., & Mahzad, H. (1998). Are love styles related to sexual styles? *Journal of Sex Research*, 35 (3), 1-12.
- Fitzpatrick, M.A., & Badzinski, D.M. (1994). All in the family: Interpersonal communication in kin relationships. In M.L. Knapp & G.R. Miller (Eds.), *Handbook of Interpersonal Communication* (2nd ed.). Sage: Thousand Oaks, CA
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., ve Thomas, G. (2000). The measurement of Perceived Relationship Quality Components: A confirmatory factor analytic approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(3), 340-354. DOI: 10.1177/0146167200265007.
- Fletcher, G. J., Simpson, J. A., Campbell, L., ve Overall, N. C. (2019). *The Science Of Intimate Relationships*. John Wiley ve Sons.
- Fonagy, P. (1996). The Relation Of Attachment Status, Psychiatric Classification And Responseto Psycho Therapy”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(1), 22.

- Fonagy, P. (1999). *Transgenerational Consistencies Of Attachment: A New Theory*. Paper to the Developmental and Pschoanalytic Discussion Group, American Pschoanalytic Association Meeting, Washington DC 13 May.
- Fontanil, Y., Ezama, E., Fernández, R., Gil, P., Herrero, F. J., & Paz, D. (2005). Prevalencia del maltrato de pareja contra las mujeres (Prevalence of partner abuse against women). *Psicothema*, *17*(1), 90–95.
- Furjman, W. & Schaffer, L. (2003). *The role of romantic relationships in adolescent development*. In P. Florsheim (Ed.), *adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Furman, W., Brown, B. B., & Feiring, C. (Eds.). (1999). *The Development Of Romantic Relationships In Adolescence*. Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781316182185>.
- Furukawa, T.A. ve ark. (2002). Parents, personality or partner? Correlates of marital relationships. *Social Psychiatry and Epidemiology*, *37*, 164-168
- Gagnon, M.D., Hersen, M., Kabacoff, R.I., and Van Hasselt, V.B. (1999). Interpersonal and psychological correlates of marital dissatisfaction in late life: A review. *Clinical Psychology Review*, *19*(3), 359-378. DOI: 10.1016/s0272- 7358(97)00048-2.
- Garrido Garduño, A., Reyes Luna, A. G., Torres Velázquez, L. E., & Ortega Silva, P. (2008). Importancia de las expectativas de pareja en la dinámica familiar [Importance of the couple expectations in family dynamics]. *Enseñanza e Investigación en Psicología*, *13*(2), 231–238.
- Geher, G. (2003). Perceived and actual characteristics of parents and partners: A test of a Freudian model of mate selection. *Current Psychology*, *19*(3), 194-21.
- Geher, H. S. (2003). Behavioral And Personality Characteristics Of Children With Reactive Attachment Disorder. *J Psychol. Mar*; *137*(2): 145-62.
- Gencer, N. (2018). Öznel İyi Oluş: Genel Bir Bakış. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , *11* (3) , 2621-2638 . DOI: 10.17218/Hititsosbil.457382.
- George, L. K. (1993). Sociological perspectives on life transitions. *Annual Review of Sociology*, *19*, 353-373.

- Gerlsma, C. (2000). Recollections of parental care and quality of intimate relationships: The role of re-evaluating past attachment experiences. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7, 289-295.
- Gibson-Davis, C. M. (2009). Money, marriage, and children: Testing the financial expectations and family formation theory. *Journal of Marriage and Family*, 71(1), 146–160. DOI:10.1111/j.1741-3737.2008.00586.
- Giddens A, Duneier M, Appelbaum RP, Carr D. (2013). *Families And Intimate Relationships*. New York: W.W.Norton & Company.
- Gittleman, M.G., Klein M.H., Smider, N.A. ve Essex, M.J. (1998). Recollections of parental behaviour, adult attachment and mental health: mediating and moderating effects. *Psychological Medicine*, 28, 1443-1455.
- Givertz, M., Woszidlo, A., Segrin, C., & Knutson, K. (2013). Direct and indirect effects of attachment orientation on relationship quality and loneliness in married couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(8), 1096– 1120
- Glenn, N. D., & Kramer, K. B. (1987). The marriages and divorces of the children of divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 49(4), 811–825. DOI: <https://doi.org/10.2307/351974>
- Glick, B. R., & Gross, S. J. (1975). Marital interaction and marital conflict: A critical evaluation of current research strategies. *Journal of Marriage and the Family*, 37(3), 505-512.
- Gompper, M.E., Gittleman, J.L. & Wayne, R.K. (1998) Dispersal, Philopatry, and Genetic Relatedness in a Social Carnivore: Comparing Males and Females. *Molecular Ecology*, 7, 157-163. DOI: <https://doi.org/10.1046/j.1365-294x.1998.00325.x>
- Goodwin, C.J. (2003) Psychology's Experimental Foundations. In: Davis, S.F., Ed., *Handbook of Research Methods in Experimental Psychology*, Blackwell, Malden, 3-23. DOI: <https://doi.org/10.1002/9780470756973.ch1>
- Gottman, J. M. (1993). The roles of conflict engagement, escalation, and avoidance In Marital interaction: A longitudinal view of five types of couples. *Journal Of Consulting and Clinical Psychology*, 61, 6-15.

- Gottman, J. M. (1998). Psychology and the study of marital processes. *Annual review of psychology*, 49(1), 169-197. Gottman, J. M. (1998). *Psychology and the study of marital processes. Annual review of psychology*, 49(1), 169-197.
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital Interaction and Satisfaction: A Longitudinal View. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47–52. DOI: <https://doi.org/10.1037//0022-006x.57.1.47>.
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47-52.
- Gottman, J. M., & Silver, N. (1999). *The Seven Principles For Making Marriage Work*. New York: Three Rivers Press.
- Gottman, J. M., & Silver, N. (2000). *Die 7 Geheimnisse Der Glücklichen*. Ehe München: Schröder.
- Gottman, J. M., and DeClaire, J. (2002). *The Relationship Cure: A Five-Step Guide to Strengthening Your Marriage, Family, and Friendships*. New York, NY: Three Rivers Press.
- Gottman, J. M., and Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: a longitudinal view. *J. Consult. Clin. Psychol.* 57, 47–52. DOI: 10.1037/0022-006X.57.1.47.
- Gottman, J., Markman, H., & Notarius, C. (1977). The topography of marital conflict: A sequential analysis of verbal and nonverbal behavior. *Journal of Marriage and the Family*, 39(3), 461-477.
- Gould, M. & Howson, A. (2013). *Piaget's States Of Cognitive Development*. Research Starters: Sociology (Online Edition).
- Greeff, A. P., & Bruyne, T. (2000). Conflict Management Style And Marital Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 26, 321-334.
- Greeff, H. L. Malherbe, A. (2001). Intimacy and marital satisfaction in spouses. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 27(3), 247-257.
- Greenberg, E. F. & Nay, W. R. (1982). The intergenerational transmission of marital instability reconsidered. *Journal of Marriage and the Family*, 44, 335-347.

- Greenhaus, J. H., Collins, K. M., & Shaw, J. D. (2003). The relation between work–family balance and quality of life. *Journal of Vocational Behavior*, 63, 510-531.
- Gruber, J.(2004).Is making divorce easier bad for children? The long run implications Of unilateral divorce. *Journal of Labor Economics*,22,799-812.
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267–290. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.2.267>
- Gülden, Ç., (2011). *Ergenlerin Romantik İlişkilerini Başlatma, Sürdürme Ve Bitirme Nedenlerinin İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Bitirme Tezi.
- Gümüş, R. (2021) *Üniversite Öğrencilerinde Flört Şiddetinin Öz Anlayış Ve Algılanan Ebeveyn İlişkisinin Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi.
- Gündoğdu, R., Yavuzer, Y. & Karataş, Z. (2018). Irrational beliefs in romantic relationships as a predictor of aggression in emerging adulthood. *Journal of Education and Training Studies*, 6(3), 108-115.
- Gürcan, D. (2015). *Perceived Parental Relationship, Self-Discrepancy, and Personality Characteristics in Relation to Psychological Well-Being*. Doctoral Dissertation. Ankara: METU. Social Science Institute.
- Gürsoy, S. (2022) *Lise Öğrencilerinde Kimlik Yönelimleri, Bağlanma Stilleri Ve Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi.
- Gürsoy, F.Ç. (2004). *Kaygı ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Halford, WK., Kelly, A, Markman, H. L. (1997). The Concept Of A Healthy Marriage. *Clinical Handbook of Marriage and Couple Intervention*.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional Relationship Belief in Marital Satisfaction and Adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33(4)313- 328.
- Hamilton, C.E. (2000). Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. *Child Development*, 71, 690-694.

- Hardie, J.H., & Lucas, A. (2010). Economic factors and relationship quality among young couples: Comparing cohabitation and marriage. *Journal of Marriage and Family*, 72, 1141-1154.
- Havighurst, R.J. (1972). *Developmental Tasks and Education*, 3rd ed. New York, David McKay Company.
- Havighurst, R. J. (1974). Understanding the elderly and the aging process. *Journal of Home Economics*, 66(4), 17-20.
- Hawkins, J.L. (1968). Associations between companionship, hostility, and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 30(4), 647-650.
- Hazan, C. ve Shaver, D. (1994). Deeper into attachment theory, *Psychological Inquiry*, 5(1), 68-79.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511– 524. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>.
- Heavey, C.L., Christensen, A. & Malamuth, N. M. (1995). The longitudinal impact of demand and withdrawal during marital conflict. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63, 797-801.
- Heavey, C.L., Larson, B.M., Zumtobel, D.C.& Christensen, A.(1996). The Communication Patterns Questionnaire:The reliability and validity of a constructive communication sub-scale. *Journal of Marriage and the Family*, 58,796–800.
- Hee, C. W., Sandberg, J. G., Yorgason, J. B., & Miller, R. B. (2019). Can attachment behaviors moderate the influence of conflict styles on relationship quality?. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 18(4), 281-302. DOI: <https://doi.org/10.1080/15332691.2019.1590273>
- Heene, E.L.D., Buysse, A., & Van Oost, P. (2005). Indirect pathways between depressive symptoms and marital distress: The role of conflict communication, attributions, and attachment Style. *Family Process*, 44, (4), 413-440
- Helms, L. & Bierhoff, H. W. (2001). Lässt sich Untreue durch Geschlecht, Einstellung oder Persönlichkeit Vorhersagen? *Zeitschrift für Familienforschung*, 13(3), 5-25.

- Hendrick, S.S. & Hendrick, C. (2006). Measuring respect in close relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23(6), 881-899.
- Hendrick, S.S., Hendrick, C. ve Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction, and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 980–988.
- Hepper, E. G., & Carnelley, K. B. (2012). *Attachment and romantic relationships: The roles of working models of self and other*. In M. A. Paludi (Ed.), *The psychology of love* (p. 133–154). Praeger/ABC-CLIO.
- Herzog, M. J., & Cooney, T. M. (2002). Parental divorce and perceptions of past interparental conflict: Influences on the communication of young adults. *Journal of Divorce and Remarriage*, 36(3-4), 89-109.
- Heyman, R.E., Hunt-Martorano, A.N., Malik, J, & Slep AMS (2009). Desired change in couples: Gender differences and effects on communication. *Journal of Family Psychology*, 23, 474–484. DOI:10.1037/a0015980.
- Hiew, D. N., Halford, W. K., van de Vijver, F. J. R., and Liu, S. (2016). Communication and relationship satisfaction in Chinese, Western, and intercultural Chinese–Western couples. *J. Fam. Psychol.* 30, 193–202. DOI: 10.1037/fam0000144.
- Hogan, J.N., Crenshaw, A.O., Baucom, K.J.W., Baucom, B.R.W. (2021). Time Spent Together in Intimate Relationships: Implications for Relationship Functioning. *Contemp Fam Ther.* 2021,43(3):226-233. DOI: 10.1007/s10591-020-09562-6.
- Hogan, D.P., & Astone, N.M. (1986). The transition to adulthood. *Annual Review of Sociology*, 12, 109-130.
- Holmes, J. (1993). Attachment theory: A biological basis for psychotherapy? *The British Journal of Psychiatry*, 163, 430–438. DOI: <https://doi.org/10.1192/bjp.163.4.430>.
- Huang, L.W.W. (2013). The transition tempo and life course orientation of young adults in Taiwan. *Ann Am Acad Pol Soc Sci*, 646: 69- 85.
- Hudson, N. W., Lucas, R. E., & Donnellan, M. B. (2020). The Highs and Lows of Love: Romantic Relationship Quality Moderates Whether Spending Time With One’s Partner Predicts Gains or Losses in Well-Being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46(4), 572–589. DOI: <https://doi.org/10.1177/0146167219867960>

- Hurlock, E.B. (1959). *Developmental Psychology*, New York: M.C. Graw Hill
- Izumi, M. ve Gullón-Rivera, A. L. (2018). Family resilience among sojourning Japanese mothers: Links to marital satisfaction and children's behavioral adjustment. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 46(3), 282-296.
- İkincisoy, B. (2020) *Bağlanma stili, baş etme ve duygu regülasyon stratejilerinin yas süreci üzerindeki rolü*. Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.
- İlhan, H., (2016). *Genç yetişkinlerin romantik ilişkilerinde bilişsel çarpıtmalarının ve kişilerarası yetkinliklerinin incelenmesi*. Melikşah Üniversitesi. Yüksek Lisans Bitirme Tezi.
- İmamoğlu, S. (2008). *Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Rollerini Ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., & Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76(1), 105–129. DOI: <https://doi.org/10.1111/jomf.12077>.
- Jacobs, J. A., & Gerson, K. (2001). Overworked individuals or overworked families? Explaining trends in work, leisure, and family time. *Work and Occupations*, 28, 40-63.
- Jacquet, S. & Surra, C. A. (2001). Parental divorce and premarital couples: Commitment and other relationship characteristics. *Journal of Marriage and the Family*, 63, 627–638.
- Jiang, X., Huebner, E., & Hills, K. (2013). Parent attachment and early adolescents' life satisfaction: the mediating effect of hope. *Psychology In The Schools*, 50(4), 340- 352.
- Johnson, M.D., Horne, R.M., Hardy, N.R. & Anderson, J.R (2018). Temporality of couple conflict and relationship perceptions. *Journal of Family Psychology*, 32(4), 445.
- Jouriles, E. N., Murphy, C. M., O'Leary, K. D. (1989). Interspousal aggression, marital discord and child problems. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(3): 453-455.
- Kaiser, P (2004). *Der Einfluss der Herkunftsfamilien auf die Partnerschaft*. 11, 1-8.

- Kalkan, M. & Yalçın, İ. (2012). *Evlilik Öncesi Dönem ve Romantik İlişkiler*. İçinde: M. Kalkan ve Z. Hamamcı(Ed.), *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kalkan, M. (2002). *Evlilik ilişkisini geliştirme programının, evlilerin evlilik uyum düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalkan, M., & Kaya, S. N. (2007). Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeğinin (EÖİDÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(11), 36.
- Kaplaner, K. ve Satan, A. (2020). Evli Bireylerin Çok Boyutlu Başa Çıkma Biçimleriyle Evliliklerinde Çatışma Yaşama Durumları Arasındaki İlişki, *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(1), 01-32.
- Karadağ, A. (2022). *Romantik İlişkilerde Genç Yetişkin Bireylerin Bağlanma Stilleri İle İlişki Doyumu ve Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tez, İstanbul Kent Üniversitesi.
- Karadağ, Ş. (2015). Evlilik Uyumu İlişkinde Aile İçi İletişiminin Rolü: Konya Örneği, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya
- Karaoğuz, F., C., (2016). Yetişkinlikte romantik ilişkiler ve depresyon arasındaki ilişki. Beykent Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bilim Dalı yüksek lisans bitirme tezi. İstanbul.
- Karatatar, H. (2018). *Beliren yetişkinlikte algılanan ebeveynlik stili ve ilişki doyumu arasındaki ilişkide kişilik özelliklerinin aracı rolü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method, and research. *Psychological Bulletin*, 118, 3-34.
- Kaya, M. (2002). *Cinsiyetleri farklı üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre denetim odakları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Keelan, J. P. R., Dion, K. L., & Dion, K. K. (1994). Attachment style and heterosexual relationships among young adults: A short-term panel study. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11(2), 201–214.

- Kelley, H. H., Berscheid, E., Christensen, A., Harvey, J. H., Huston, T. L., Levinger, G., ... & Petersen, D. R. (1983). Analyzing close relationships. *Close relationships*, 20, 67.
- Kılıç, E. (2017). *Bağlanma Biçimlerinin Evlilik Doyumu İle İlişkisi*. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Kılınçer, A.S. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Kılınçer, A. S., & Tuzgöl, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 42, 160-172.
- Kızılkaya, O. (2021). *The Role of Attachment and Conflict Resolution Styles on Romantic Relationship Commitment of Emerging Adults: Investment Model Perspective*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Kiesler, D. J. (1983). The 1982 Interpersonal circle: A taxonomy for complementarity in human transactions. *Psychological Review*, 90, 185–214.
- Killingworth, M.A., ve Gilbert, D.T. (2010). A wandering mind is an unhappy mind. *Science*, 330(6006), 932-932.
- Killmann, P. R., Vendemia, J. M. C., Parnell, M. M., & Urbaniak, G. C., (2009). Parent characteristics linked with daughters' attachment style. *Adolescence*, 44, 557-568.
- Kim, K. L., Jackson, Y., Hunter, H. L., & Conrad, S. M. (2009). Interparental conflict and adolescent dating relationships: The role of perceived threat and self-blame appraisals. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(5), 844-865.
- Kinsfogel, K. M. & Grych, J. H. (2004). Interparental conflict and adolescent dating relationships: integrating cognitive, emotional and peer influences. *Journal of Family Psychology*, 18, 505–515.
- Kobak, R., Cole, H., Ferenz-Gillies, R., Fleming, W., & Gamble, W. (1993). Attachment and emotion regulation during mother-teen problem solving: A control theory analysis. *Child Development*, 64, 231-245.
- Kornberg, O. (1976). *Object Relations Theory and Clinical Psychoanalysis*. Northvale, NJ: Aronson.
- Köknel, Ö. (1989). *Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınlar.

- Kuhle, B. X. (2011). Did you have sex with him? Do you love her? An in vivo test of sex differences in jealous interrogations. *Personality and Individual Differences*, 51(8), 1044–1047. DOI:10.1016/j.paid.2011.07.034.
- Kumar, S. A., & Mattanah, J. F. (2016). Parental attachment, romantic competence, relationship satisfaction, and psychosocial adjustment in emerging adulthood. *Personal Relationships*, 23(4), 801–817. DOI: <https://doi.org/10.1111/per.12161>.
- Kumar, S. A., & Mattanah, J. F. (2018). Interparental conflict, parental intrusiveness, and interpersonal functioning in emerging adulthood. *Personal Relationships*, 25(1), 120-133.
- Kurdek, L. A. (1994). Areas of conflict for gay, lesbian, and heterosexual couples: What couples argue about influences relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 56, 923-934.
- Kurt, A., Gündüz, B. (2019). The Investigation of Relationship Between Irrational Relationship Beliefs, Cognitive Flexibility and Differentiation of Self in Young Adults. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49(1), 28 - 44. DOI: 10.14812/cufej.658628.
- Kurt, A. A. (2019). Genç Yetişkinlerde Akılcı Olmayan Romantik İlişki İnançları, Bilişsel Esneklik Ve Benliğin Ayrışması İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.
- Küçükarslan, M., (2011). *Mersin üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre incelenmesi*. Mersin Üniversitesi, Yüksek Lisans Bitirme Tezi.
- Kürtüncü, M., Yıldız, H., & Kurt, A. (2020). Çocukluk çağında yaşanan örselenmenin üniversite birinci sınıf öğrencilerinin yakın ilişkilerine etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. DOI: 10.5961/jhes.2020.372.
- Laible, D. (2007). Attachment with parents and peers in late adolescence: Links with emotional competence and social behavior. *Personality and Individual Differences*, 43, 1185-1197.

- Lampic C, Svanberg AS, Karlström P, Tydén T. (2006). Fertility awareness, intentions concerning childbearing, and attitudes towards parenthood among female and male academics. *Human Reproduction* 2006;21(2):558-564.
- Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2016). Does Couples Communication Predict Marital Satisfaction, or Does Marital Satisfaction Predict Communication? *Journal of Marriage and Family*, 78, 680-694.
- Lavy, S., & Littman-Ovadia, H. (2011). All you need is love? Strengths mediate the negative association between attachment orientations and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 50, 1050-1055.
- LeBel, E. P., & Campbell, L. (2013). The interactive role of implicit and explicit partner evaluations on ongoing affective and behavioral romantic realities. *Social Psychological and Personality Science*, 4, 167-174. DOI: 10.1177/1948550612448196.
- Lee, SA. (2019). Romantic Relationships in Young Adulthood: Parental Divorce, Parent-child Relationships during Adolescence, and Gender. *J Child Fam Stud*, 28, 411–423. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1284-0>.
- Li X. & Cheng H., (2018) “Women’s education and marriage decisions: Evidence from China”. *Pacific Economic Review*, 24(1), 111.
- Lieberman, M. D. (2013). *Social*. New York, NY: Crown
- Lindhorst, T., Oxford, M., & Gillmore, M. R. (2007). Longitudinal effects of domestic violence on employment and welfare outcomes. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(7), 812–828. DOI: <https://doi.org/10.1177/0886260507301477>
- MacKinnon, S. P., Nosko, A., Pratt, M. W., ve Norris, J. E. (2011). Intimacy in young adults’ narratives of romance and friendship predict Eriksonian generativity: A mixed method analysis. *Journal of Personality*, 79, 587–617.
- Magai, C. (1999). Affect, imaginary, and attachment: Working models of interpersonal affect and the socialization of emotion. In J. Cassidy and P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, 787– 802. New York: Guilford Press.

- Maier, M. A., Bernier, A., Pekrun, R., Zimmermann, P., Strasser, K. & Grossmann, K. E. (2005). Attachment State of Mind and Perceptual Processing of Emotional Stimuli. *Attachment & Human Development*, 7(1), 67–81.
- Malkoç, A. (2011). *Öznel iyi oluş müdahale programının üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerine etkisi*. TC, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Malkoç, B. (2001). *The relationship between communication patterns and marital adjustment*. Unpublished master thesis, ODTÜ Social Sciences, Ankara.
- Markman, H. J., Rhoades, G. K., Whitton, S. W., Stanley, S. M., and Ragan, E. P. (2010). The premarital communication roots of marital distress and divorce: the first five years of marriage. *J. Fam. Psychol.* 24, 289–298. DOI: 10.1037/a0019481
- Martinson, V. (2007). Families in Different Contexts: A Comparison of European, British and U.S. Union Formation and Family Patterns. *The Family in the New Millennium: World Voices Supporting the “Natural” Clan*, 1(3), 146 Ed. A. Scott Loveless and Thomas B. Holman, London, Praeger.
- Masarik, A. S., Conger, R. D., Donnellan, M. B., Stallings, M. C., Martin, M. J., Scholfield, T. J., Neppl, T. K., Scaramella, L. V., Smolen, A., & Wildaman, K. F. (2014). For better and for worse: genes and parenting interact to predict future behavior in romantic relationships. *Journal of Family Psychology*, 28, 357–367.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Mattanah, J. F., Lopez, F. G., & Govern, J. M. (2011). The contributions of parental attachment bonds to college student development and adjustment: A meta-analytic review. *Journal of Counseling Psychology*, 58, 565–596.
- Mattingly, M. J., & Bianchi, S. M. (2003). Gender differences in the quantity and quality of free time: The U.S. experience. *Social Forces*, 81, 999–1030.
- Mattson, R. E., Rogge, R. D., Johnson, M. D., Davidson, E. K. B., & Fincham, F. D. (2012). The positive and negative semantic dimensions of relationship satisfaction. *Personal Relationships*, 20, 328–355.

- Matud Aznar, M. P., Carballeira Abella, M., & Marrero Quevedo, R. J. (2001). Validación de un inventario de evaluación del maltrato a la mujer por su pareja: el APCM (Validation of inventory of abuse against women by their partner (APCM)). *Psicopatología Clínica Legal y Forense*, 1(2), 5–17.
- Mausbach, B. T., Roepke, S. K., Depp, C. A., Patterson, T. L., & Grant, I. (2009). Specificity of cognitive and behavioral variables to Positive and Negative Affect. *Behaviour Research And Therapy*, 47(7), 608-615.
- McAdams, D. P., ve Bryant, F. B. (1987). Intimacy motivation and subjective mental health in a nationwide sample. *Journal of Personality*, 55(3), 395-413.
- McDaniel, B. T., Galovan, A. M., Cravens, J. D., ve Drouin, M. (2018). “Technoference” and implications for mothers' and fathers' couple and coparenting relationship quality. *Computers in human behavior*, 80, ss. 303-313.
- McGovern, J.M., Meyers, S.A. (2002). Relationships between sex-role attitudes, division of household tasks and marital adjustment. *Contemp Fam Ther: An International Journal*, 24: 601-619.
- Meeks, B. S., Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (1998). Communication, love, and Relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15, 755–773.
- Michalos, A.C. (1985). Multiple discrepancies theory (MDT). *Soc Indic Res* 16, 347–413. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF00333288>.
- Mikulincer, M., & Florian, V. (1998). The relationship between adult attachment styles and emotional and cognitive reactions to stressful events. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 143–165). The Guilford Press.
- Mikulincer, M., & Orbach, I. (1995). Attachment styles and repressive defensiveness: The accessibility and architecture of affective memories. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(5), 917–925. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.68.5.917>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Contributions of attachment theory and research to motivation science. In J. Shah & W. Gardner (Ed.), *Handbook of motivation science*. New York: Guilford Press.

- Mikulincer, M ve Shaver, P. R. (2007). Attachment in Adulthood Structure, Dynamics, and Change. (Ed.), *Attachment Processes and Couple Functioning* içinde (285-324 ss.). The Guilford Press, New York/London.
- Miles, N. J. ve Servaty-Seib, H. L. (2010). Parental Marital Status and Young Adult Offspring's Attitudes About Marriage and Divorce. *Journal of Divorce ve Remarriage*, 51(4), 209-220.
- Miller, B. C. (1976). A multivariate developmental model of marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 643-657.
- Mineo, L. (2017). *Good genes are nice, but joy is better*, The Harvard Gazette.
- Mitchell, S.A. (1995). *Freud and Beyond: A History of Modern Psychoanalytic Thought*. New York : BasicBooks.
- Mitchell, S.J., Lewin, A., Rasmussen, A., Horn, I.B., & Joeseeph, J.G. (2011) Maternal distress explains the relationship of young african american mothers' violence exposure with their preschoolers' behavior. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(3), 580-603.
- Montgomery, M. J. (2005). Psychosocial intimacy and identity from early adolescence to emerging adulthood. *Journal of Adolescent Research*, 20(3), 346-374.
- Morehead, D. (1999). Oedipus, Darwin, and Freud: One big happy family? *Psychoanal Q* 68:347-75.
- Moss, B. F. and Schwebel, A. J. (1993). Defining Intimacy in Romantic Relationships, *Family Relations*, 42(1), 317.
- Moylan, C. A., Herrenkohl, T. I., Sousa, C., Tajima, E. A., Herrenkohl, R. C., & Russo, M. J. (2010). The effects of child abuse and exposure to domestic violence on adolescent internalizing and externalizing behavior problems. *Journal of Family Violence*, 25(1), 53-63. <https://doi.org/10.1007/s10896-009-9269-9>.
- Muise, A., Christofides, E., & Desmarais, S. (2009). More information than you ever wanted: Does Facebook bring out the green-eyed monster of jealousy? *Cyber Psychology & Behavior*, 12(4), 441-444. DOI:10.1089/cpb.2008.0263.

- Muraru, A.A., & Turliuc, M.N. (2011). Family-of origin, romantic attachment, and marital adjustment: a path analysis model. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 33, 90-94.
- Murdy, J.J, Gibson, H.J., Yiannakis, A. (2003). *Predicting nature-based tourist roles: A life span perspective*. Paper presented at the Proceedings of the 2002 Northeastern Recreation Research Symposium, Northeastern Research Station, USA.
- Murrell, A.R., Christoff, K.A. & Henning, K.R. (2007). Characteristics of Domestic Violence Offenders: Associations with Childhood Exposure to Violence. *J Fam Viol* **22**, 523–532 (2007). DOI: <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9100-4>.
- Mustonen, U., Huurre, T., Kiviruusu A., Haukkala, A., & Aro, H., (2011). BRIEF REPORT: Long-Term Impact of Parental Divorce on Intimate Relationship Quality in Adulthood and the Mediating Role of Psychosocial Resources. *Journal of Family Psychology*, 25(4), 615–619. DOI: 10.1037/a0023996.
- Myers, D. G. (1992). *The pursuit of happiness: Who is happy and why?* New York, NY: William Morrow & Company.
- Myers, J. E., Sweeney, T. J. & Witmer, J. M. (2000). The wheel of wellness counseling for wellness: a holistic model for treatment planning. *Journal of Counseling and Development*, 78(3), 251-266.
- Noller, P., & Fitzpatrick, M. A. (1990). Marital communication in the eighties. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 832-843.
- O'Connor, T. G., Matias, C., Futh, A., Tantam, G., & Scott, S. (2013). Social learning theory parenting intervention promotes attachment-based caregiving in young children: randomized clinical trial. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 42, 358–370.
- O'Grady, K.E., Tucker, N.W. (1990). Effects of physical attractiveness, intelligence, age of marriage and cohabitation on the perception of marital satisfaction. *The Journal of Social Psychology*. 13(2): 473-490.
- Odle-dusseau, H. N., Britt, T. W., & Bobko, P. (2012). Work-family balance, well-being, and organizational outcomes: Investigating actual versus desired work/family time discrepancies. *Journal of Business and Psychology*, 27, 331-343.

- Ogan, S. (2021). *Üniversite Öğrencilerinin İlişkileri Sürdürme Stratejilerinin, Bağlanma Stilleri, Romantik İlişki Doyumu Ve Romantik İlişkilerde Öz Yeterlik İle Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ok, Z. (2023). *Çocuk Sahibi Olan ve Olmayan Evli Bireylerde Stresle Baş Etme, Öznel İyi Oluş Ve Psikolojik Esneklik*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi.
- Oktay, A. (2007) *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- Onur, B. (2006). *Gelişim Psikolojisi. Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm*, 7. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Onur, B. (2019). *Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- O'Rand AM, Krecker ML (1990) Concepts of the life cycle: Their history, meanings, and uses in the social sciences. *Annu Rev Sociol*, 16:241-262.
- Orthner, D. K., & Mancini, J. A. (1990). Leisure impacts on family interaction and cohesion. *Journal of Leisure Research*, 22(2), 125-137.
- Overall, N. C., Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., & Sibley, C. G. (2009). Regulating partners in intimate relationships: The costs and benefits of different communication strategies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96(3), 620–639.
- Overton, W.F. (2010) *Life span: concept and issues*. In *The Handbook of Life-Span Development: Volume 1 Cognition, Biology, and Methods* (Eds WF Overton):1-30. New Jersey, Wiley.
- Öcal Yüceol, S. E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.
- Öner, D.Ş. (2013), *Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumlarının İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Türkiye.
- Öngider, N. (2013). Anne baba ile okul öncesi çocuk arasında ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, s. 420-440.

- Özbeý S. (2012). Ebeveýnlerin Evlilik Uyumu ve Algıladıkları Sosyal Destek İle Altı Yaş Çocuklarının Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1): 43-62.
- Özbiçer, Ş. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Romantik İlişki Doyumları ve Eşlerinin İlişki Doyumlarına Yönelik Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi.
- Özcan, E. (2018). *Evlilik Kararı Alan Çiftlerin Doğurganlık ve Ebeveynliğe İlişkin Görüşleri ile Aile Planlaması Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Özel, B. (2021). *Romantik ilişki doyumunun yordayıcıları olarak öz anlayış ve duygusal zekanın incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Özen, A.(2006). *Value similarities of wives and husbands and conflict resolution styles of spouses as predictors of marital adjustment*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Özen, A., Salman-Engin, S., & Sakallı-Uğurlu, N. (2016). Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)* 4 (7), pp. 1-19.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara:Nobel.
- Özgüven, İ. E. (2014). *Evlilik ve Aile Terapisi (Cilt 3)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öziş, G. (2016). *Evlilik Yaşam Doyumunun Algılanan Ebeveyn İlişkisi, Psikolojik Dayanıklılık ve Dinsel İnanç Gücü Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
- Özmen, O., & Atik, G. (2010). Attachment styles and marital adjustment of Turkish married individuals. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 367-371.
- Palmetto, N., Davidson, L., Breitbart, V., & Rickert, V. I. (2013). Predictors of physical intimate partner violence in the lives of young women: Victimization, perpetration, and bidirectional violence. *Violence and Victims*, 28(1), 103–121. DOI:10.1891/0886-6708.28.1.103.
- Parker, G., Barrett, E.A. & Hickie I.B. (1992). From nurture to network: examining links between perception of parenting received in childhood and social bonds in adulthood. *American Journal of Psychiatry*, 149, 877-885.

- Petersen, J. A. and Smith J. (1977). *Before You Marry-Bible Studies for Singles*: Wheston: Tyndale House Publishers.
- Peterson, B.D., Pirritano, M., Tucker, L., Lampic, C. (2012). Fertility awareness and parenting attitudes among american male and female undergraduate university students. *Human Reproduction* 2012;27(5):1375-1382.
- Pınar, G. (2008). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı, *Aile ve Toplum* 10(4).
- Pinquart, M., & Sörensen, S. (2000). Influences of socioeconomic status, social network, and competence on subjective well-being in later life: A meta-analysis. *Psychology and Aging*, 15(2), 187-224
- Piotrowski M, Tong Y, Zhang Y, Chao L. (2016). The transition to first marriage in China, 1966– 2008: An examination of gender differences in education and hukou status. *European Journal of Population* 2016;32(1):129-154.
- Pistole, M. C., Clark, E. M., & Tubbs, A. L., Jr. (1995). Love relationships: Attachment style and the investment model. *Journal of Mental Health Counseling*, 17(2), 199–209.
- Polat, D. (2006). *Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleriarasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Polat, M. (2022). *Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluşun Pozitif Şemalar Benliğinin Ayrışması ve Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Preston, S. H. ve Richards, A. T. (1974). The United States Marriage Market, *Journal of Political Economy*, 82(2), 34-56
- Rathgeber, M., Bürkner, P., Schiller, E., & Holling, H. (2019). The efficacy of emotionally focused couples therapy and behavioral couples therapy: A meta-analysis. *Journal of Marital and Family Therapy*, 45(3), 447-463. DOI: <https://doi.org/10.1111/jmft.12336>
- Reese-Weber, M., & Kahn, J. H. (2005). Familial predictors of sibling and romantic Partner conflict resolution: Comparing late adolescents from intact and divorced families. *Journal of Adolescence*, 28, 479–493.

- Reis, H. T., & Patrick, B. C. (1996). Attachment and intimacy: Component processes. In E. T. Higgins, & A. Kruglanski (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 523-563). New York: Guilford
- Rodrigues, L. N. & Kitzmann, K. M., (2007). Coping as a mediator Between interparental conflict and adolescents' romantic attachment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(3), 423-439.
- Rogers, S. J., & Amato, P. R. (1997). Is marital quality declining? the evidence from two generations. *Social Forces*, 75(3), 1089–1100.
- Roisman, G. I., Booth-LaForce, C., Cauffman, E., & Spieker, S. (2009). The developmental significance of adolescent romantic relationships: Parent and peer predictors of engagement and quality at age 15. *Journal of Youth and Adolescence*, 38, 1294–1303. DOI:10.1007/s10964-008-9378-4.
- Roithmayer, K. (2011). *Der Einfluss des Gegengeschlechtlichen Elternteils auf die Spätere Partnerwahl bei Frauen. Diplomarbeit*, Universitaet Wien.
- Rothbard, J.C. & Shaver, P.R. (1994). Continuity of attachment across the life span. In M.B. Sperling & N.H. Berman (Eds.), *Attachment in Adults: Clinical and Developmental Perspectives*. New York: Guilford Press.
- Rubin, H., ve Campbell, L. (2012). Day-to-Day Changes in Intimacy Predict Heightened Relationship Passion, Sexual Occurrence, and Sexual Satisfaction: A Dyadic Diary Analysis. *Social Psychological and Personality Science*, 3(2), 224–231. DOI: <https://doi.org/10.1177/1948550611416520>.
- Rusbult, C. E. ve Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 175-204.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069–1081.
- Ryff, C. D., & Singer, H. B. (2008). Know the self and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9, 13-39.

- Sabatelli, R. (1988). Exploring relationship satisfaction: A social exchange perspective on the interdependence between theory, research and practice. *Family Relations*, 37, 217-222.
- Sabatelli, R. M., & Bartle-Haring, S. (2003). Family-of-Origin Experiences and Adjustment in Married Couples. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 159-169.
- Sağkal, A. S., ve Özdemir, Y. (2018). Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin (ARİKÖ) Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 22-40.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2003). How do romantic relationship satisfaction, gender stereotypes, and gender relate to future time orientation in romantic relationships? *The Journal Of Psychology*, 137(3), 294-303. DOI: 10.1080/00223980309600615.
- Sandberg, J. G., Bradford, A. B., & Brown, A. P. (2017). Differentiating between attachment styles and behaviors and their association with marital quality. *Family Process*, 56(2), 518-531. DOI: <https://doi.org/10.1111/famp.12186>.
- Santrock J (2006) *Life-span Development*. Boston, McGraw-Hill.
- Santrock, J. W. (2016). *Yaşamboyu gelişim*. Ankara: Nobel Akademik.
- Saraç, S. (2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*, Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.
- Saral E. (2018). *Yetişkinlerde Cinsiyet Algısı ile Algılanan Ebeveyn İlişkisinin ve Çocukluk Çağı Ebeveyn Tutumu İlişkilerinin İncelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sarı, T. (2008). *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma stilleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sarı, T. & Owen, Korkut, F. (2016). Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Ve Bağlanma Boyutlarının İlişki Doyumu Üzerindeki Yordayıcı Rolünün İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 204-216.
- Sassler, S., Cunningham, A., & Litcher, D.T. (2009). Intergenerational patterns of union formation and relationship quality. *Journal of Family Issues*, 30(6), 757-786.

- Sayer, L. C. (2005). Gender, time and inequality: Trends in women's and men's paid work, unpaid work and free time. *Social Forces*, 84, 285–303.
- Schaefer, M. T., ve Olson, D. H. (1981). Assessing intimacy: The PAIR inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7(1), 47-60.
- Schnuck, J., & Handal, P. J. (2011). Adjustment of college freshman as predicted by both perceived parenting style and the five factor model of personality. *Psychology*, 2, 275–282.
- Schore, A. N. (2000). Attachment and the Regulation of the Brain. *Attachment & Human Development*, 2(1), pp. 23-47.
- Schreyer, J. (2012). *Der Einfluss der Elterlichen Scheidung auf der Partnerschaftsverhalten im Erwachsenenalter*. Diplomarbeit. Universitaet Otto-Friedrich-Bambers. Lehrstuhl Soziologie.
- Schwarz, N., & Clore, G. L. (2003). Mood as information: 20 years later. *Psychological Inquiry*, 14(3&4), 296 –303.
- Segal, J & Jaffe, J. (2007). Conflict Resolution skills, *Mental Guide*, 6-14.
- Seiffge-Krenke, I. (2000). Diversity in romantic relations of adolescents with varying health status: Links to intimacy in close friendships. *Journal of Adolescent Research*, 15, 611–636.
- Seitel, L. E. (1992). *The effect of parental marital relations on young adults' interpersonal functioninig: A longitudinal investigation*. Unpublished Doctorate Thesis, Pacific Graduate School of Psychology, California.
- Sevim, B. (2011). *Roles of attachment styles on personality traits, and anger on relationship and life satisfaction: Mediator roles of humor, intimacy and psychological problems* (Yayın no. 300754). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Shackelford, T. K., ve Buss, D. M. (2000). Marital satisfaction and spousal costinflation. *Personality and Individual Differences*, 28, 917-928.
- Shanahan, M. J. (2000). Pathways to adulthood in changing societies: Variability and mechanisms in life course perspective. *Annual Review of Sociology*, 26, 667-692.

- Shantz, C. U., & Hartup, W. W. (1992). *Conflict and development: An introduction*. In C. U. Shantz & W. W. Hartup (Eds.), *Conflict in child and adolescent development* (pp. 1-11). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Shaver, P. R. ve Miculincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development*, 4(2), 133-161.
- Shaver, P. R., ve Mikulincer, M. (2009). Attachment theory: I. Motivational, individual-differences and structural aspects. In P. J. Corr & G. Matthews (Eds.), *The Cambridge handbook of personality psychology* (pp. 228–246). Cambridge University Press.
- Shek, D.T., & Tsang, S.K. (1993). The Chinese version of the Kansas marital satisfaction scale, some psychometric and normative data. *Social Behavior and Personality Journal*, 21(3), 205-214. DOI: <https://doi.org/10.2224/sbp.1993.21.3.205>
- Shek, D. T. (2000). Parental marital quality and well-being, parent-child relational quality, and Chinese adolescent adjustment. *The American Journal of Family Therapy*, 28(2), 147-162.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict Resolution In romantic relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143-157.
- Shulman S, Scharf M, Lumer D, Maurer O. (2001). Parental divorce and young adult children's romantic relationships: resolution of the divorce experience. *Am J Orthopsychiatry*. 2001,71(4):473-8. DOI: 10.1037/0002-9432.71.4.473.
- Shulman, S., Zlotnik, A., Shachar-Shapira, L., Connolly, J., & Bohr, Y. (2012). Adolescent daughters' romantic competence: The role of divorce, quality of parenting, and maternal romantic history. *Journal of Youth and Adolescence*, 41, 593–606.
- Siegel, D. J. (2015). *The Developing Mind: How Relationships and the Brain Interact to Shape Who We Are*. 2. Basım. New York: Guilford Publications.
- Sigelman, Carol. K., Elizabeth A. R. (2018). *Life-spanhumandevlopment* (9th Ed.). Boston: Cengage Learning.
- Sigle-Rushton, W., Hobcraft, J., & Kiernan, K. (2005). Parental divorce and Subsequence disadvantage: A cross cohort comparison. *Demography*, 42, 427-446.

- Simon, R. W., ve Barrett, A. E. (2010). Nonmarital Romantic Relationships and Mental Health in Early Adulthood: Does the Association Differ for Women and Men?. *Journal of Health and Social Behavior*, 51(2), 168-182.
- Simons, L. G., Simons, R. L., Landor, A. M., Bryant, C. M., & Beach, S. R. H. (2014). Factors linking childhood experiences to adult romantic relationships among African Americans. *Journal of Family Psychology*, 28, 368–379.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 971–980.
- Soğancı, D. (2017). *Bağlanma Stillerinin Romantik İlişki Doyumu Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi.
- Sørensen, N.O, Marcussen, S., Backhausen, M.G., Juhl, M., Schmidt, L., Tydén, T., Hegaard, H.K. (2016). Fertility awareness and attitudes towards parenthood among danish university college students. *Reproductive Health* 2016;13(1):146.
- Southworth, S., & Schwarz, C. J., (1987). Post-Divorce Contact, Relationship with Father and Heterosexual Trust in Female College Students. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57 (3), 371- 383.
- Sperling, M. B., & Berman, W. H. (Eds.). (1994). *Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives*. Guilford Press.
- Sprecher, S., Cate, R. ve Levin, L. (1998). Parental Divorce and Young Adults' Beliefs About Love. *Journal of Divorce ve Remarriage*, 28(3), 107-120.
- Sroufe, L. A., & Waters, E. (1977). Attachment as an Organizational Construct. *Child Development*, 48, 1184-1199.
- Sroufe, L. A., Duggal, S., Weinfield, N., & Carlson, E. (2000). *Relationships, development, and psychopathology*. In A. J. Sameroff, M. Lewis, & S. M. Miller (Eds.), *Handbook of developmental psychopathology* (pp. 75–91). Kluwer Academic Publishers. DOI: https://doi.org/10.1007/978-1-4615-4163-9_5.
- Stanley, S.M., Blumberg, S.L, Markman, H.J. (1999). *Helping couples fight for their marriages: The PREP approach*. R. Berger ve M. T. Hannah (Eds.), Preventive approaches in couples therapy içinde(ss. 279–303). Philadelphia: Brunner/Mazel.

- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119– 135.
- Stone, E., & Shackelford, T. (2007). Marital satisfaction.. In R. F. Baumeister & K. D. Vohs (Eds.), *Encyclopedia of social psychology*. CA: Sage
- Straus, M. A. (1979). Measuring intrafamily conflict and violence: The conflict tactics. *Journal of Marriage and the Family*, 41(1), 75-88.
- Summers, P., Forehand, R., & Armistead, L., (1998). Parental Divorce During Early Adolescence in Caucasian Families: The Role of Family Process Variables in Predicting the Long Term Consequences for Early Adult Psychosocial Adjustment. *Journal of Consulting and Clinic*, 66(2), 327-336.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirilmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma, *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43), 71-106.
- Sümer, N., ve Cozzarelli, C. (2004). The impact of adult attachment style on partner and self-attributions and relationship quality. *Personal Relationships*, 11, 355-371.
- Şahin, N., G. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Kendini Açma, Öznel İyi Oluş ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şahin, N H. ve Yaka, A. İ. (2010). Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'nin (YİYE-I), Kendilik Algısı, Olumsuz Otomatik Düşünceler ve Psikopatolojik Belirtiler Bağlamında İncelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 2010, 13 (26), 64-76.
- Şener, A. (2002). *Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tellegen, A., Lykken, D. T., Bouchard, T. J., Jr., Wilcox, K. J., Segal, N. L., & Rich, S. (1988). Personality similarity in twins reared apart and together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1031-1039.
- Tetik, S. (2018). Yetişkinlerde Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları İle Aşka Dair Görüşler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi.

- Tezer, E. (1986). *Evli esler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum*. Unpublished doctorate thesis, Hacettepe University, Ankara, Turkey.
- Topham, G. L., Larson, J. H., & Holman, T. B. (2005). Family-of-origin predictors of hostile conflict in early marriage. *Contemporary Family Therapy*, 27(1), 101-121.
- Topkara, M., (2015). *Kadın&Erkek İlişkilerin Psikolojisi*, syf:21-23. Karma Kitaplar. İstanbul.
- Tölke, A. (2004). Die Bedeutung von Herkunftsfamilie, Berufsbiografie und Partnerschaften für den Übergang zur Ehe und Vaterschaft. *Max-PlanckInstitut für demografische Forschung*, 1-34
- Tran, S., & Simpson, J. A. (2009). Prorelationship maintenance behaviors: The joint roles of attachment and commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(4), 685–698.
- Tulum, S. (2014). *The effects of attachment on marital adjustment in newly married individuals: Testing the mediator role of conflict resolution styles*. Unpublished master's thesis. Middle East Technical University, Ankara, Turkey.
- Tunç, E., (2015). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları istismar ile ilişki doyumu, affetme ve kıskançlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Yüksek Lisans Bitirme Tezi.
- Tutarel-Kışlak, Ş. & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki ilişki. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 8 (3), S.9, s. 61-69.
- Tuzgöl-Dost, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tükel, M. (2018). *Evli Bireylerin Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Duyusal Zeka Ve Algılanan Ebeveyn İlişkisi Yönünden İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2018). Evlilik Nedir? Erişim: <http://www.tdk.gov.tr>.

- Türkdoğan, T. (2010). *Üniversite öğrencilerinde temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin öznel iyi oluş düzeyini yordamadaki rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2020. Erişim: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Boşanma-Istatistikleri-2020-37211>.
- Tüzün, O. & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24- 39.
- Underwood, M.K., & Rosen, L.H. (2011). *Romantic relationships in adolescents*. Social Development: Relationships in Infancy, Childhood, and Adolescents (pp 184-192). New York: The Guildford Press.
- United Nations Population Fund (UNFPA) (2012). *Marrying too young end child marriage*, Third Avenue, New York, NY 10158, USA.
- Urbano-Contreras, Martínez-González & Iglesias-Garcia (2018). Validation of the Subjective Well-Being in Couple Relationship Scale (SWCR). *Marriage & Family Review*, 54(6), 598-615. DOI: 10.1080/01494929.2018.1435435.
- Uzun, A. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Partner Saygı Düzeylerinin, Duyguları Yönetme Becerilerine Ve Algılanan Ebeveyn İlişkilerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Ülbe, S. (2016). *Self-Concept Discrepancy and Psychological Well-Being: Perceived Prenatal Relationship, Defence Mechanism and Self-Conscious Emotion*. Masters Dissertation. Ankara: METU. Social Science Institute.
- Ülker, G. (2011). *Evlilik çatışmasının sıklık ve yaygınlığının bazı değişkenlere göre yordanması*. (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ünal, Ö. ve Akgün, S. (2002). Evlilikte Çatışma Çözme Stillerinin Evlilik Uyumu ve Doyumu ile İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(3): 322-330.
- Üngüder, A. (2017). *Bireylerin romantik ilişkilerindeki mutluluk düzeyleri ile ilişkilerine yönelik inançları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Van Doorn, M. D., Branje, S. J., & Meeus, W. H. (2007). Longitudinal transmission of conflict resolution styles from marital relationships to adolescentparent relationships. *Journal of Family Psychology, 21*(3), 426.
- Vannoy, D. (1996). Gender stratification and love relationships in marriage. *Advances in Gender Research, 1*, 15-46.
- Verschueren, K., & Marcoen, A. (1999). Representation of self and socioemotional competence in kindergartners: *Differential and combined effects of attachment to mother and to father. Child Development, 70*, 183-201.
- Vogel, D.L., Murphy, M.J., Werner-Wilson, R.J., Cutrona, C.E., & Seeman, J. (2007). Sex differences in the use of demand and withdraw behavior in marriage: examining the social structure hypothesis. *Journal of Counseling Psychology, 54*(2), 165-177.
- Vohs, K. D., ve Baumeister, R. F. (2004). *Sexual passion, intimacy, and gender*. In D. J. Mashek ve A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (pp. 189- 199). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Wallin, P. (1954). Marital happiness of parents and their children's attitude to marriage. *American Sociological Review, 19*, 20-23.
- Walper, S., & Wendt, E.-V. (2015). Adolescents' relationships with mother and father and their links to the quality of romantic relationships: a classification approach. *European Journal of Developmental Psychology, 5*, 516–532.
- Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J., & Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: a 20-year longitudinal study. *Child Development, 71*(3).
- Waters, E., Posada, G., Crowell, J. and Lay, K.L. (1993). Is attachment theory ready to contribute to our understanding of disruptive behavior problems? *Development and Psychopathology, 5*(1-2), 215-224.
- Weber, D.M., Fischer, M.S., Baucom, D.H., Baucom, B.R., Engl J, Thurmaier F, ... Hahlweg, K. (2020). Escalation and Regulation of Emotional Arousal in Couples Predicts Relationship Satisfaction Concurrently and 25 Years Later. *Family process*. doi:Advance online publication. 10.1111/ famp.1259

- Whittaker, K. A., & Cornthwaite, S. (2000). Benefits for all: Outcomes from a positive parenting evaluation study. *Clinical Effectiveness in Nursing*, 4, 189–197.
- Whitton, S. W., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., & Markman, H.J. (2008). Effects of parental divorce on marital commitment and confidence. *Journal of Family Psychology*, 22, 789–793. doi: 10.1037/a0012800
- Widom, C. S., & Wilson, H. W. (2015). Intergenerational transmission of violence. In J. Lindert & I. Levav (Eds.), *Violence and mental health: Its manifold faces* (pp. 27–45). Springer Science + Business Media. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-017-8999-8_2.
- Wolfinger, N. H. (2003). Family structure homogamy: The effects of parental divorce on partner selection and marital stability. *Social Science Research*, 32(1), 80-97. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0049-089X\(02\)00014-5](https://doi.org/10.1016/S0049-089X(02)00014-5).
- Woody, R. H., & Woody, J. D. (1973). *Sexual, marital and familial relations*. Illinois: Bannerstone House.
- Yavuzer H. (2010). *Evlilik Okulu Evlilikte Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri*. 5. Basım, Remzi Kitabevi, 2010; 21.
- [Yavuzer, H. \(2016\). *Çocuk psikolojisi* \(39. Baskı\). İstanbul: Remzi Kitabevi.](#)
- Yeşilyaprak, B. (2016). *Eğitim psikolojisi gelişim-öğrenme-öğretim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 16. Baskı.
- Yıldız, A. (2013). *Anne Baba Tutumları ile Evlilik Doyumu Arasındaki İletişimin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, K. (2019). Aile (Evlilik) Kurumunun Oluşumunu Etkileyen Zorlayıcı Maddi Unsurlar: Bandırma Örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 208.
- Yıldız, M. (2012). Bağlanma Kuramı Açısından Yaşlılık Dönemine Genel Bir Bakış. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 36,1-30.
- Yıldızdöken, Ç. (2015). Platon'da Demokratia Kavramı. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 25.

- Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, B. ve Gündüz, B. (2021). Beliren yetişkinlik döneminde romantik ilişki doyumunun yordayıcısı olarak benlik ayrimlaşması, otantiklik ve depresyon. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 334-361.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. New York: Guilford Press.
- Yörükcan, T. (2011). *Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Zacchilli, T. L., Hendrick, C., & Hendrick, S. S. (2009). The romantic partner conflict scale: A new scale to measure relationship conflict. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(8), 1073-1096.
- Zuo, J. (1992). The reciprocal relationship between marital interaction and marital happiness: A three-wave study. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 870-878.

EKLER

Ek 1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 07.06.2022-134058

1993

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

Sayı : E-62310886-605.99-134058

Konu : Etik Kurul İzni (Çiğdem Bingöl)

07.06.2022

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 18.05.2022 tarih ve 127879 sayılı yazınız.

Enstitünüz Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Çiğdem Bingöl'ün, Dr. Öğretim Üyesi Nazife Üzbe Atalay danışmanlığında yürütmeyi planladığı, "Genç Yetişkinlerin Algıladıkları Ebeveyn İlişkileri Tarzlarının ve Bağlanma Stillерinin Romantik İlişkideki İyi Oluş Düzeylerini Yordamadaki Rolünün İncelenmesi" adlı tezine ait tez önerisi değerlendirilmiş ve bilgilerinize ekte sunulmuştur.

Prof. Dr. M. Abdülkadir VAROĞLU
Kurul Başkanı

Ek: Değerlendirme Formu

Sayı : 17162298.600-154
Konu : Tez Önerisi

30 MAYIS 2022

İlgili Makama

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Çiğdem Bingöl'ün, Dr. Öğretim Üyesi Nazife Üzbe Atalay danışmanlığında yürütmeyi planladığı, "Genç Yetişkinlerin Algıladıkları Ebeveyn İlişkileri Tarzlarının ve Bağlanma Stilllerinin Romantik İlişkideki İyi Oluş Düzeylerini Yordamadaki Rolünün İncelenmesi" adlı tezine ait tez önerisi değerlendirilmiş ve yapılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir. Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu

Ad, Soyad	Değerlendirme	İmza
Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/ ~~Olumsuz~~	
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/Olumsuz	

Ek 2: Demografik Bilgi Formu

Cinsiyetiniz *

- Erkek
 Kadın
 Diğer...

Yaşınız *

Kısa yanıt metni .....

Eğitim Düzeyiniz (Mezuniyet Durumunuz) *

- İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Lisans
 Yüksek Lisans
 Doktora

İlişkinizin Süresi *

- İlişkim Yok
 0-12 ay
 13-24 ay
 25-36 ay
 37-48 ay
 49-60 ay
 60 ay ve üstü

Anne ve Babanızın İlişki Durumu *

- Beraber
 Boşanmış
 Aynı Yaşiyor

Anne ve Babanızın Birbirine Olan İlişkinin Nasıl Tanımlarsınız? *

- Otoriter
 İlgisiz
 Koruyucu
 Demokratik
 Bağımlı

Annelerinizin Eğitim Düzeyi *

- İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Lisans
 Yüksek Lisans
 Doktora

Çalışma Durumunuz *

- Çalışıyorum
 Çalışmıyorum

Şuanda romantik bir ilişkiniz var mı? *

- Evet
 Hayır (Yanıtınız "Hayır" ise önceki ilişkilerin deneyimlerinize dikkate alarak envanterleri doldurunuz.)

İlişki Durumunuz *

- İlişkim Yok
 Flört/Sevgili
 Sözlü/Nişanlı
 Evli

Babanızın Eğitim Düzeyi *

- İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Lisans
 Yüksek Lisans
 Doktora

Anne ve babamın ilişkisini yeterince gözlemleyebildiğime inanıyorum. (Çocukluk yaşantımdan bu yana anne ve babamın birbiriyle olan ilişkisini gözlemleyebilecek yeterli süreye ve imkana sahip oldum) *

- Evet
 Hayır

Ek 3: Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluş Ölçeği

Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluş Ölçeği

Aşağıdaki ifadelere ne düzeyde katıldığınızı belirtirken, lütfen partneriniz ve ilişkiniz hakkında dikkatlice düşününüz. Her bir ifadeye sadece tek bir kutuyu işaretleyiniz.

	Tamamen Kabulmuyorum	Kabulmuyorum	Kabulyorum	Tamamen Kabulyorum
1. Partnerimin bana gösterdiği ilgiden memnunum.				
2. Partnerim tarafından dinlenildiğimi hissedirim.				
3. Partnerim ihtiyacım olan bana ilgiyi gösterir.				
4. Partnerim ona ihtiyaç duyduğumda yanımda olur.				
5. İlişkimizden memnunum				
6. İlişkim benim için heyecan vericidir.				
7. Partnerim tarafından anlaşıldığımı hissedirim.				
8. Partnerim gün içinde neler yaptığım ile ilgilenir.				
9. İlişkimizdeki iletişimin kalitesinden memnunum.				
10. Farklı görüşlerde olsak bile her ikimiz de belli bir noktada fikir birliğine varırız.				
11. Siyasi konularda partnerim ve ben fikir birliğine varırız.				
12. Partnerimle benzer ilgi alanlarına sahibiz (örn. Kitap okumak, müzik dinlemek, film izlemek, seyahat etmek)				
13. Serbest zamanlarımızda her ikimiz de benzer aktiviteler yaparız.				
14. Düşüncelerimi ve isteklerimi genellikle partnerimle paylaşıyorum.				
15. Partnerimle bir sorunum olduğunda bunu onunla paylaşıyorum.				
16. İlişkimizde ortaya çıkan sorunlar partnerimin davranışlarından kaynaklanmaktadır.				
17. İlişkimizde ortaya çıkan sorunlar benim davranışlarımdan kaynaklanmaktadır.				
18. Paylaşım yapmak için yeterli zamanı buluruz.				
19. Çift olarak vakit geçirmek için yeterli zamanı buluruz.				
20. Ebeveyn olma (veya tekrar çocuk sahibi olma) konusundak tereddüte düşmemizin temel nedeni yaşadığımız ekonomik sıkıntılardır.				
21. Ebeveyn olma (veya tekrar çocuk sahibi olma) konusundak tereddüte düşmemizin temel nedeni iş bulmayla/çalışma koşullarıyla ilgili yaşadığımız sorunlardır.				

Ek 4: Romantik İlişkilerde Özel İyi Oluş Ölçeği İzin Yazısı

Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş Envanterinin Kullanım İzni Hk. 1

👍 ↶ ↷ → ...

Kime: Çiğdem Delibaş

 Romantik İlişkilerde Öznel İyi...
113 KB

Merhaba Çiğdem;

Romantik İlişkide Öznel İyi Oluş Ölçeği'ni yüksek lisans tezi kapsamında yapacağın araştırma için kullanabilirsin. Ekte ölçeğin maddelerine ve puanlamasına dair bilgiler bulunmaktadır. Süreç içerisinde ölçekle ilgili desteğe ihtiyacın olursa yazabilirsin.

Sağlıkla kalman dileğiyle...

Dr. Tansu Mutlu Çaykuş
Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD
Ankara/ Türkiye

...

Ek 5: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-1

www.nebliumar.com	www.nebliumar.com
<p>Yakın İlişkide Yaşantılar Envanteri (Experiences in Close Relationships; ECR)</p> <p>Yakın ilişkide Yaşantılar Envanteri (YİYE) Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından geliştirilen bağlanma boyutlarını ölçen 36 maddeden oluşmaktadır. Kaçınma (attachment avoidance) skorunu hesaplamak için tek sayılı maddelerin ortalamaları alınırken kaygı (attachment anxiety) skorunu hesaplamak için çift sayılı maddelerin ortalamaları alınmaktadır.</p> <p><u>Ters kodlanan maddeler:</u> 3., 15., 19., 22., 25., 27., 29., 31., 33. ve 35.</p> <p><u>7'li derecelendirme yöntemiine göre:</u></p> <p>1 = Hiç katılmıyorum 7 = Tamamen katılıyorum</p> <p><u>Ölçek maddeleri:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim. Terk edilmekten korkarım. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olmak konusunda çok rahatım. İlişkilerim konusunda çok kaygılıyım. Birlikte olduğum kişi bana yaklaşmaya başlar başlamaz kendimi geri çekiyorum. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları umursadığım kadar umursamayacaklarından endişelenirim. Romantik ilişkide olduğum kişi çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım. Birlikte olduğum kişiyi kaybedeceğim diye çok kaygılanırım. Birlikte olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem. Genellikle, birlikte olduğum kişinin benim için hissettiklerinin benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını arzu ederim. Birlikte olduğum kişiye yakın olmayı isterim, ama sürekli kendimi geri çekerim. Genellikle birlikte olduğum kişiyle tamamen bütünleşmek isterim ve bu bazen onları korkutup benden uzaklaştırır. Birlikte olduğum kişilerin benimle çok yaklaşması beni gerginleştirir. Yalnız kalmaktan endişelenirim.	<ol style="list-style-type: none"> Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda oldukça rahatımdır. Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır. Birlikte olduğum kişiyle çok yaklaşmaktan kaçınmaya çalışırım. Birlikte olduğum kişi tarafından sevdiğimin sürekli ifade edilmesine gereksinim duyarım. Birlikte olduğum kişiyle kolaylıkla yaklaşabilirim. Birlikte olduğum kişileri bazen daha fazla duygu ve bağlılık göstermeleri için zorladığımı hissedirim. Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım. Terk edilmekten pek korkmam. Birlikte olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim. Birlikte olduğum kişinin bana ilgi göstermesini sağlayamazsam üzülür ya da kızarım. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen herşeyi anlatırım. Birlikte olduğum kişinin bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm. Sorunlarımı ve kaygılarımı genellikle birlikte olduğum kişiyle tartışırım. Bir ilişkide olmadığım zaman kendimi biraz kaygılı ve güvensiz hissedirim. Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanmakta rahatımdır. Birlikte olduğum kişi istediğim kadar yakın olmadığında kendimi engellenmiş hissedirim. Birlikte olduğum kişilerden teselli, öfüt ya da yardım istemekten rahatsız olmam. İhtiyaç duyduğumda birlikte olduğum kişiye ulaşamazsam kendimi engellenmiş hissedirim. İhtiyaç duyduğumda birlikte olduğum kişiden yardım istemek işe yarar. Birlikte olduğum kişiler beni onaylamadıkları zaman kendimi gerçekten kötü hissedirim. Rahatlama ve güvencenin yanı sıra birçok şey için birlikte olduğum kişiyi ararım. Birlikte olduğum kişi benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm.
1	2

Ek 6: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-1 İzin Yazısı

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-I Kullanım İzni Hk.

1

Kime: Çiğdem Delibaş

Memnuniyetle kullanabilirsiniz.
Çalışamında başarılar dilerim.
İyi yıllar

Nebi Sümer, PhD
Professor of Psychology
Faculty of Arts and Social Sciences
Senior Scholar, Istanbul Policy Center
Sabanci University
Istanbul, Turkey

Ek 7: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği

Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE
e-ISSN: 2147-1606
Vol 5 (2), 2016, 50 – 66

Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği	Annem					Babam					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Tamamen Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Tamamen Katılıyorum		
Eşyle ilişkisinde.....											
1. Her şeyin doğrusunu bildiğini iddia eder.	0	1	2	3		0	1	2	3		
2. Dediklerinin olması konusunda ısrarcıdır.	0	1	2	3		0	1	2	3		
3. Dediklerinden ve bildiklerinden şaşmaz.	0	1	2	3		0	1	2	3		
4. Eşyle arasında yaşadığı sorunları önemsemez.	0	1	2	3		0	1	2	3		
5. Eşinin sıkıntılarına duysuz kalır.	0	1	2	3		0	1	2	3		
6. Eşinin fikirlerini önemsemez.	0	1	2	3		0	1	2	3		
7. Eşi yeni kıyafet aldığı anda fark etmez.	0	1	2	3		0	1	2	3		
8. Eşi hastalandığında ilgilenmez.	0	1	2	3		0	1	2	3		
9. Eşinin ihtiyaç ve isteklerini anlamaz.	0	1	2	3		0	1	2	3		
10. Gün içinde eşinin zamanının nasıl geçtiğini hiç sormaz.	0	1	2	3		0	1	2	3		
11. Eşinin başardığı hiçbir işi takdir etmez.	0	1	2	3		0	1	2	3		
12. Eşini ilgili bir şekilde dinlemez.	0	1	2	3		0	1	2	3		
13. Sorunlardan dolayı eşinin incinmesinden aşırı kaygılanır.	0	1	2	3		0	1	2	3		
14. Eşinin zor şeyler yapmasına izin vermez.	0	1	2	3		0	1	2	3		
15. Eşinin hep zararsız insanlarla ilişki kurmasını ister.	0	1	2	3		0	1	2	3		
16. Eşine yardımcı olamadığında kendini huzursuz hisseder.											
17. Eşi mutsuz olduğunda çok endişelenir.	0	1	2	3		0	1	2	3		
18. Eşi sorun yaşadığında hemen müdahale etmeye çalışır.											
19. Onun için eşi ilişkinin önemli bir parçasıdır.	0	1	2	3		0	1	2	3		
20. Eşine saygı gösterir.	0	1	2	3		0	1	2	3		
21. Eşyle birlikte zaman geçirebilir.	0	1	2	3		0	1	2	3		
22. Eşine özen gösterir.	0	1	2	3		0	1	2	3		
23. Eşyle olan ilişkisini ilgilendiren konulara duyarlıdır.	0	1	2	3		0	1	2	3		
24. Eşinin değerli olduğunu hissettirir.	0	1	2	3		0	1	2	3		
25. Evliliğin devamı için gereken çabayı gösterir.	0	1	2	3		0	1	2	3		
26. Eşini arkadaşlarına tanıtırken gururlanır.	0	1	2	3		0	1	2	3		
27. Eşinin tercihlerine saygı duyar.	0	1	2	3		0	1	2	3		
28. Eşinin haklarına ve değerlerine önem verir.	0	1	2	3		0	1	2	3		
29. Eşinin siyasal ve sosyal tercihlerine saygı duyar.	0	1	2	3		0	1	2	3		
30. Eşinin fikirlerini söylemesine müsaade eder.											
31. Eşi olmadan bir şey yapamaz.											
32. Kendiyle ilgilenmek yerine eşyle ilgilenmeyi tercih eder.	0	1	2	3		0	1	2	3		
33. Eşyle ilgilenmekten arkadaşlarına vakit ayıramaz.	0	1	2	3		0	1	2	3		
34. Eşyle çok fazla ilgilendiği için diğer işlerini hep aksatır.	0	1	2	3		0	1	2	3		
35. Eşinin kendisini terk edeceğinden çok kaygılanır.	0	1	2	3		0	1	2	3		
36. İş dışında eşi olmadan hiçbir yere gitmek istemez.	0	1	2	3		0	1	2	3		
37. Eşinin onayı olmadan bir şey yapmak istemez.	0	1	2	3		0	1	2	3		

Ek 8: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği İzin Yazısı

Algılanan Ebeveyn İlişkisi Envanterinin Kullanım İzni Hk.

1

Kime: Çiğdem Delibaş

Algılanan Ebeveyn İlişkisi ölç...
18 KB

Merhaba ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz. Başarılar dilerim

27 Aralık 2021 Pazartesi tarihinde Çiğdem Delibaş > yazdı:
Değerli Eyüp Hocam merhabalar,

Ben ODTÜ Geliştirme Vakfı Özel Lisesi'nde psikolojik danışman olarak görev yapmaktayım. Öte yandan Başkent Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Dr. Öğr. Üyesi Nazife Üzbe Atalay danışmanlığında hazırlamakta olduğum tez çalışmamda "Genç Yetişkinlerin Algıladıkları Ebeveyn İlişkisinin Ve Bağlanma Stillerinin, Romantik İlişkide Özne İyi Oluş Düzeyleri Üzerindeki Etkisi"ni araştırmayı hedefliyorum. Bu kapsamda oluşturmuş olduğunuz "Algılanan Ebeveyn İlişkisi Envanteri"ni çalışmamda kullanmak adına izninizi rica ediyorum. Ayrıca bu kıymetli çalışmayla alana sunduğunuz katkı için de kendi adıma çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımla

Çiğdem Delibaş
Psikolojik Danışman